

เอกสารทำที่และจุดยืนของภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทยประจำปี 2559

ประเด็นและข้อเสนอแนะด้านการค้าและการลงทุน

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทย

สมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์

European Association for Business and Commerce (EABC)

สารบัญ

	หน้า
เนื้อหา	
สาส์นจากประธาน	1
เกี่ยวกับสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์	2
คณะกรรมการสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์	3
บทสรุปผู้บริหาร	4
ประมวลคำย่อ	19
บทนำ	24
ประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา	34
ยานยนต์	53
พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ	71
อาหารและเครื่องดื่ม	82
สุขภาพและเวชภัณฑ์	91
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	101
ประกันภัย	121
สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา	128
โครงสร้างพื้นฐานถนนและราง	138
การขนส่งและโลจิสติกส์	149
เอกสารแนบ	159

สาส์นจากประธาน

กรุงเทพฯ มีนาคม พ.ศ. 2559

สมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ (EABC) ในฐานะผู้แทนผลประโยชน์ของภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทย มีความภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่จะนำเสนอเอกสารทำที่และจุดยืนประจำปี พ.ศ. 2559 นับจากความสำเร็จในการนำเสนอครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา เอกสารทำที่และจุดยืนนี้ทำหน้าที่สื่อสารนโยบายการค้าและการลงทุนเพื่อช่วยสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย

แม้จะมีการระงับข้อตกลงการค้าเสรีไทย - สหภาพยุโรป ซึ่งคาดว่าจะนำผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจมาสู่ทั้งสองฝ่าย ประเทศไทยก็ได้ดำเนินการปฏิรูปทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวางในปี พ.ศ. 2559 รวมถึงการบูรณาการประเทศเข้ากับอาเซียน (ASEAN) การปฏิรูปเศรษฐกิจและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ

เอกสารทำที่และจุดยืนของสมาคมฯ ประจำปี พ.ศ. 2559 ฉบับนี้ มาจากการรวบรวมข้อเสนอจากภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทย โดยมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้ประเทศไทยเอาชนะความท้าทายทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมประเทศในฐานะคู่ค้าและเป้าหมายการลงทุนที่น่าดึงดูดมากขึ้น และเพื่อสนับสนุนประเทศไทยให้ก้าวไกลกว่าอาเซียน

เอกสารทำที่และจุดยืนนี้เป็นผลจากการทำงานร่วมกันของคณะทำงาน 10 คณะ ได้แก่ กลุ่มยานยนต์ กลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา กลุ่มพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มสุขภาพและเภสัชกรรม กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กลุ่มประกันภัย กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานถนนและราง และกลุ่มการขนส่งและโลจิสติกส์

ในนามของสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ ผมขอขอบคุณสมาชิกคณะทำงาน รัฐบาลไทย และทุกท่านที่เกี่ยวข้องในการเสวนาเชิงนโยบายอันเป็นประโยชน์ เกิดการพัฒนาและตีพิมพ์เอกสารทำที่และจุดยืนนี้อย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้น ผมซาบซึ้งอย่างยิ่งในการที่ผู้แทนสหภาพยุโรปประจำประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการและกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมฯ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผมขอขอบคุณอย่างจริงใจต่อทุกความทุ่มเทและความพยายามของทุกท่านที่มีส่วนในการสนับสนุนการจัดพิมพ์เอกสารที่สำคัญยิ่งฉบับนี้

ผมเชื่อว่าการจัดพิมพ์เอกสารนี้จะยังเป็นประโยชน์ต่อบรรดาธุรกิจและนักลงทุนยุโรป และบรรดาผู้กำหนดนโยบายชาวไทยทุกท่านในการเตรียมยุทธศาสตร์และแผนธุรกิจสำหรับประเทศไทยเพื่อเสริมความแข็งแกร่งให้กับขีดความสามารถในการแข่งขันและความน่าดึงดูดทั้งในเศรษฐกิจระดับโลกและระดับภูมิภาค

ขอแสดงความนับถือ

รอล์ฟ - ดีเตอร์ ดาเนียล

ประธานสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์

เกี่ยวกับสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์

สมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ (EABC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 เพื่อทำหน้าที่เป็นเวทีซึ่งเปรียบเสมือนผู้แทนในการนำเสนอความสนใจของประชาคมธุรกิจยุโรปในประเทศไทย

จุดประสงค์โดยรวมของสมาคมฯ คือการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการพัฒนาบรรยากาศทางธุรกิจและการลงทุนและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ประเทศไทย เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางในการลงทุนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมไปถึงถึงศักยภาพการเป็นประตูอาเซียน นอกจากนี้สมาคมฯยังมุ่งที่จะอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนและเพิ่มความหลากหลายทางด้านโอกาสและการเข้าสู่ตลาดของภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทย ในขณะเดียวกันก็มุ่งส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นตลาดการค้าและการลงทุนที่มีศักยภาพสูงสำหรับภาคธุรกิจยุโรป

กิจกรรมหลักของสมาคมฯ ได้แก่ การจัดการเสวนาแลกเปลี่ยนด้านนโยบายและข้อเสนอแนะซึ่งเป็นการสนับสนุนภาคธุรกิจยุโรปในด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการค้า และการจัดงานสำคัญต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสสำหรับภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทย สมาคมฯเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรป (EU) ที่จะส่งเสริมความเป็นสากลของกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและเล็กจากยุโรปเพื่อยกระดับการเข้าสู่ตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดเกิดใหม่และเติบโตอย่างรวดเร็วดังเช่นประเทศไทยและอาเซียน

พันธมิตรของสมาคมฯ ประกอบด้วย องค์กรภาคธุรกิจ หอการค้า ทั้งในประเทศไทยและในยุโรป ปัจจุบันฐานสมาชิกร่วมและพันธมิตรสมาคมต่างๆ มีมากกว่า 2,000 บริษัทในประเทศไทย สมาคมฯดำเนินงานในฐานะกระบอกเสียงของภาคธุรกิจยุโรป โดยมีคณะทำงานเชิงนโยบาย (Advocacy Group) จำนวน 10 กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการเสวนาด้านนโยบายและกฎระเบียบระหว่างกันภายในภาคธุรกิจยุโรปที่สนใจ เพื่อพัฒนาการเข้าสู่ตลาด และสนับสนุนความร่วมมือด้านธุรกิจระหว่างยุโรปและประเทศไทยให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

ประธานของคณะทำงานเหล่านี้คือผู้แทนของบริษัทยุโรปที่มีชื่อเสียงจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มยานยนต์
2. กลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม
3. กลุ่มบริการทางสุขภาพและเภสัชกรรม
4. กลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา ประกอบด้วย
 - การศุลกากร
 - ประเด็นเกี่ยวกับการจ้างงานและกฎหมาย
5. กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที)
6. กลุ่มธุรกิจประกันภัย
7. กลุ่มสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญา
8. กลุ่มการขนส่งและโลจิสติกส์
9. กลุ่มพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
10. กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานถนนและราง

ด้วยแรงสนับสนุนจากสหภาพยุโรป พันมิตรและเครือข่ายต่างๆ ที่มีอยู่อย่างกว้างขวางในประเทศไทยและยุโรป สมาคมฯจึงทำหน้าที่เปรียบเสมือนเวทีสำหรับภาคธุรกิจในการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐและภาคีในประเทศไทย โดยสมาคมฯ มีพันธกิจที่จะทำงานอย่างใกล้ชิดกับภาคธุรกิจยุโรป รัฐบาลไทย สถาบันต่างๆ ของสหภาพยุโรป หอการค้าและภาคีทั้งในประเทศไทย สหภาพยุโรปและอาเซียน

คณะกรรมการสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์

นายร็อล์ฟ-ดีเตอร์ ดาเนียล บริษัท สเต็คเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	ประธานสมาคม
นายแจน เยิร์ทิล อิริคสัน บริษัท สไปคา จำกัด	อุปนายกสมาคม
นาง ลิน เยน ค็อก ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน)	อุปนายกสมาคม
นางอานันน์-มารี นิกอล คล็อส มาร์เชท์ Am Performance (Thailand) Co.,Ltd.	อุปนายกสมาคม
นายจอห์น เกิดเดส ซิม PKF Tax and Consulting Services (Thailand) Ltd.	เหรียญก
นายชูชัย เอี่ยมรุ่งโรจน์ บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด	กรรมการ
นายจอร์จ โวล์ฟฟ์ บริษัท ซีวิล เอ็นจิเนียริ่ง โซลูชัน (ประเทศไทย) จำกัด	กรรมการ
นายกุนนาร์ โยฮัน เบอ์เทลเซน บริษัท เทเลนอร์ เอเชีย (อาร์โอเอช) จำกัด	กรรมการ
นางเจน ฮาร์วีย์ บริษัท ดิอาจีโอ โมเอ็ท เฮนเนสซี่ (ประเทศไทย) จำกัด	กรรมการ
นายจูโรม โจเซฟ เคลลี บริษัท ลอว์ตันเอเชีย อินชัวร์นส์ โบรกเกอร์ จำกัด	กรรมการ
นายมิคาเอล เกรเว่ บริษัท เมอร์เซเดส-เบนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด	กรรมการ
นายพงษ์ศักดิ์ จักขุเวช* บริษัท บี.กริม เทรดดิ้ง คอร์เปอร์เรชั่น จำกัด	กรรมการ
นาย ร็อบ ฮูเรนคัมป์ บริษัท มาซาร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	กรรมการ
ดร. ทวีรป ตันติวงษ์ บริษัท แก๊สโซลมิทไคลน์ (ประเทศไทย) จำกัด	กรรมการ
นายโทมัส ทีเบอร์ บริษัท ดีเอชแอล โกลเบลล์ ฟอร์เวิร์ดดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด	กรรมการ
นายอาร์นัลโด อับรูซซินี EUROCHAMBRES	กรรมการ

*เป็นกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานสมาคมฯ โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับสมาคมเพื่อเสนอต่อที่ประชุมสามัญประจำปีและดำเนินการจดทะเบียนรับรองจากกระทรวงพาณิชย์

บทสรุปผู้บริหาร

ปัจจุบัน ภาวะเศรษฐกิจโลกยังคงไม่ฟื้นตัวอย่างเต็มที่ ในขณะที่ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่น ๆ เข้าร่วมกลุ่มการค้าเสรีและจะเป็นเป้าหมายการลงทุนจากต่างประเทศ ปรากฏการณ์ “ความปกติในรูปแบบใหม่ (New Normal)” ของการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับที่ต่ำกว่าได้บั่นทอนความพยายามของประเทศไทยที่จะหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง ความท้าทายด้านเศรษฐกิจที่รุนแรงทำให้ผู้กำหนดนโยบายตื่นตัวในการพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยเพื่อให้เศรษฐกิจไทยมีศักยภาพยิ่งขึ้น

สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าที่ใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศไทย โดยในปี 2557 แม้ว่าประเทศไทยจะเกิดปัญหาภายใน แต่ยอดการค้ารวมยังมีมูลค่าเกิน 3 หมื่นล้านยูโร สหภาพยุโรปนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยคิดเป็นมูลค่า 18.5 พันล้านยูโร ในขณะที่การส่งออกของสหภาพยุโรปมายังประเทศไทยมีมูลค่า 12.4 พันล้านยูโร ส่งผลให้ประเทศไทยเกินดุลการค้ามากกว่า 6 พันล้านยูโร สหภาพยุโรปยังเป็นผู้ลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เป็นอันดับสองของประเทศไทยด้วย

ขณะที่ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ดึงดูดผู้เล่นสำคัญต่าง ๆ สู่การเจรจาการค้าเสรี การกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรป-ไทย จะช่วยให้เศรษฐกิจไทยเติบโตและดึงดูดการลงทุนจากยุโรปเข้ามาลงทุนระยะยาวในประเทศไทยต่อไป การเจรจาเขตการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทยในระดับเทคนิคต่อไปนั้น มีความสำคัญต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเศรษฐกิจภูมิภาคและที่อื่น ๆ ข้อตกลงการค้าเสรีจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและอำนาจทางเศรษฐกิจสู่ประเทศไทยในช่วงเวลาที่เหมาะสม ประเทศไทยและสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ (EABC) จะต้องปฏิสัมพันธ์หรือใกล้ชิดยิ่งขึ้น และมุ่งมั่นพยายามทำงานร่วมกันทั้งในระดับการเมืองและระดับเศรษฐกิจเพื่อช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป ทุกฝ่ายต้องแสดงให้เห็นถึงมิตรภาพและความมุ่งมั่นในความพยายามที่จะเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ประเทศไทยต่อไป

การถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศ “รายได้ปานกลาง” นั้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงอยู่ในระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ การขยับไปสู่ระดับที่สูงขึ้นย่อมหมายถึงการเปิดระบบเศรษฐกิจสู่ความเป็นหุ้นส่วนและนวัตกรรม การเลือกใช้นโยบายแบบก้าวหน้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพและนำเทคโนโลยีใหม่เข้าสู่ประเทศ การยอมรับผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจ การผ่านกฎหมายเพื่อความเป็นผู้นำในภูมิภาคจะช่วยเพิ่มความเจริญรุ่งเรืองให้กับประเทศไทยโดยมีการจัดระเบียบและการคงหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการอนุญาต ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและโลจิสติกส์ในอาเซียน

ความสดใสของประเทศไทย รวมทั้งความเป็นมิตรและทักษะความรู้ของแรงงานไทยดึงดูดคู่ค้าจากทั่วโลก การเปิดกว้างสำหรับการลงทุนจะต้องดำเนินการมากกว่าเพียงการส่งเสริมการค้าแบบชั่วคราว แต่ต้องปกป้องและสร้างความมั่นใจแก่อุตสาหกรรมที่มีอยู่เพื่อจะทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวต่อไป

เทคโนโลยีเป็นที่มาของเศรษฐกิจนวัตกรรม ความล่าช้าในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่ช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับนักวิทยาศาสตร์ไทย เป็นการบั่นทอนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ นวัตกรรมยังจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและราคาที่เหมาะสมผลยิ่งขึ้นต่อผู้บริโภคในประเทศ

ความเชี่ยวชาญและหุ้นส่วนธุรกิจทำให้ธุรกิจไทยเติบโตพร้อมด้วยทรัพยากรที่จำเป็นต่อการแข่งขันในเศรษฐกิจโลก ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากหุ้นส่วนธุรกิจต่างชาติในด้านเทคโนโลยี วิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่ออุตสาหกรรมจำนวนมาก ทั้งนี้ หุ้นส่วนต่างชาติของ SME ไทยต้องการนโยบายที่ให้การสนับสนุนและกฎระเบียบที่เป็นมิตร

การใช้มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เช่น มาตรฐาน UNECE และมาตรฐานยุโรปในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้น จะช่วยส่งเสริมการประกอบธุรกิจ (ease of doing business) และการรองรับการปฏิบัติงานร่วมกัน (interoperability) ของประเทศไทยอย่างมีนัยยะสำคัญ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศไทยได้ประโยชน์จากมาตรฐานอุตสาหกรรมที่ผ่านการทดสอบมาแล้ว และทำให้มั่นใจว่าการจัดส่งสินค้าของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นการสร้างมาตรฐานใหม่และการทดสอบที่เข้าซื้องานจะไม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้ภาคธุรกิจหรือเพิ่มระดับความปลอดภัยให้กับบริการแต่อย่างใด

วิกฤตพลังงานที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางดึงดูดความสนใจจากนานาชาติในความสามารถของประเทศไทยในการจัดหาพลังงานให้เพียงพอความต้องการของภาคธุรกิจ ประเทศไทยต้องสร้างความมั่นใจว่าประเทศชาติจะต้องไม่เผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงพลังงาน โดยมีการสำรวจแหล่งพลังงานใหม่และพลังงานทดแทนต่อไป บรรดาเมืองใหญ่ใช้พลังงานจากแสงสว่างในปริมาณมาก การออกแบบสามารถลดการใช้พลังงานดังกล่าว รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยและความสวยงามให้กับตัวเมืองซึ่งจะสนับสนุนเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวด้วย

ข้อตกลงการค้าเสรีช่วยเพิ่มความมั่นคงและประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรให้การสนับสนุนและปฏิบัติตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในฐานะที่เป็นอารยประเทศและส่งเสริมการบรรลุข้อตกลงการค้าเสรีแบบพหุภาคี เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว ข้อตกลงการค้าเสรีมาจากการปรับใช้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก

การปรับปรุงกระบวนการข้ามพรมแดนจะส่งเสริมให้ธุรกิจในประเทศไทยเติบโต และจะสนับสนุนการบริการโลจิสติกส์และการค้าชายแดนของประเทศ ขั้นตอนสุดท้ายที่ได้รับการปรับปรุงจะเพิ่มความรวดเร็วและประสิทธิภาพให้แก่ผู้ประกอบการและอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ กฎระเบียบและกฎหมายต่างๆ ยังต้องการการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อยกระดับการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ ความสะดวกในการทำธุรกิจสามารถช่วยผู้ประกอบการไทยสร้างโอกาสใหม่ในประเทศไทยได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย และยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการประกอบธุรกิจอีกด้วย การลดขั้นตอนให้ง่ายขึ้น และการปรับปรุงความสะดวกในการทำธุรกิจในมิติอื่น ๆ จะช่วยสร้างศักยภาพการแข่งขันและดึงดูดการลงทุนให้กับประเทศไทย

สมาคมฯ ในฐานะเสียงสะท้อนจากภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทย ได้จัดตั้งคณะทำงานเชิงนโยบายจากภาคส่วนต่าง ๆ ภายใต้โครงสร้างองค์กร โดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างแนวทางด้านนโยบายและกฎระเบียบที่ภาคอุตสาหกรรมสามารถเข้ามามี

ส่วนร่วมเสนอประเด็นทางธุรกิจที่อยู่ในความสนใจ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานภาครัฐของไทย คณะทำงานนี้ประกอบไปด้วย กลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ยานยนต์ อาหารและเครื่องดื่ม บริการทางสุขภาพและเกษตรกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การประกันภัย การขนส่งและโลจิสติกส์ พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และโครงสร้างพื้นฐานถนนและราง โดยหลักแล้ว คณะทำงานเชิงนโยบายของสมาคมฯ มีการทำงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในเชิงบวกต่อการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศไทยภายใต้เจตนารมณ์สหภาพยุโรป-ประเทศไทย: ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการเติบโต

อ้างอิงเอกสารทำที่และจุดยืนฉบับที่ผ่านมา ภาคธุรกิจยุโรปยังคงเน้นย้ำถึงการเสริมสร้างความโปร่งใส การพัฒนาประสิทธิภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและกฎระเบียบ และการเปิดเสรีภาคบริการ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญลำดับต้นๆ ในการสร้างพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมแก่สถานะของประเทศไทย เอกสารทำที่และจุดยืนของภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทยประจำปี 2559 นี้ ยังคงมุ่งที่จะเป็นแหล่งข้อมูลจากสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเพื่อประสานความร่วมมือกับผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานของไทย สมาคมฯ หวังว่าภาคธุรกิจไทย สื่อ และนักวิชาการ จะเห็นประโยชน์ของเอกสารทำที่และจุดยืนฉบับนี้และใช้ต่อยอดในเชิงการค้าและเศรษฐกิจต่อไป

ตารางด้านล่างเป็นบทสรุปคำแนะนำสำคัญเกี่ยวกับการค้าและการลงทุนที่คณะทำงานของสมาคมฯ ได้ให้การสนับสนุน สมาคมฯ มีความมุ่งมั่นอย่างเต็มที่ที่จะให้การสนับสนุนนโยบายและกฎระเบียบเชิงสร้างสรรค์อันจะช่วยส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระยะยาวระหว่างประเทศไทยและยุโรป สมาคมฯ ขอขอบคุณการแลกเปลี่ยนที่มีค่ากับรัฐบาลไทย และประสงค์ที่จะสานต่อการเจรจาอย่างสม่ำเสมอทั้งความร่วมมือที่ให้ผลประโยชน์ร่วมต่อทั้งสองฝ่ายทั้งในระดับนโยบายและระดับธุรกิจ

ประเด็นและข้อเสนอแนะ
นโยบายการค้าและการลงทุนโดยรวม • เสนอแนะให้สานต่อการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทยในระดับเทคนิค (technical level) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่าย • การเปิดเสรีภาคบริการเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน ทักษะ การเพิ่มผลิตภาพ (productivity) และการส่งเสริมการเจริญเติบโตและความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจ (economic resilience) • ขอสนับสนุนให้ประเทศไทยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความน่าดึงดูดในการลงทุนโดยการเปิดเสรีเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการค้าที่เป็นธรรม (level of playing field) และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพและมาตรฐาน
ประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา (Cross Sectoral Issues: CSI)

1. การเพิ่ม ความโปร่งใส	● ปฏิรูปศุลกากรให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพในเรื่องขั้นตอนศุลกากรรวมทั้งแผนการจ่ายสินบนรางวัลและบทลงโทษ - บทลงโทษ (penalty scheme) ควรคำนึงถึงเจตนาซึ่งสะท้อนแนวทางปฏิบัติที่เป็นสากลภายใต้อนุสัญญาเกียวโตฉบับแก้ไข (Revised Kyoto Convention) - แผนการจ่ายสินบนรางวัล (reward scheme) ควรจัดการจ่ายสินบนรางวัลในกรณีที่การละเมิดเกิดขึ้นโดยไม่เจตนาและเป็นข้อผิดพลาดทางเทคนิค - สมาคมฯ ขอผลักดันให้มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างกรมศุลกากรกับผู้แทนจากภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลที่ดีขึ้นและความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สมาคมฯ ได้จัดเตรียมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ... เพื่อการพิจารณาด้วย (เอกสารแนบ 1) ● เสนอให้ข้อกำหนดของเขตปลอดอากร (Free Zone) สามารถปฏิบัติได้จริงมากขึ้น ดังนี้ - ควรจ่ายสินบนรางวัลในกรณีที่ได้รับการพิสูจน์ว่าการละเมิดนั้นกระทำโดยเจตนา และ เมื่อมีการจัดเก็บรายได้สูงกว่าเป้าหมายงบประมาณที่กำหนดโดยกระทรวงการคลัง - การลงโทษควรเป็นไปตามฐานความผิดโดยคำนึงถึงเจตนาและความร้ายแรงของการกระทำผิด - หลักการ “การระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” โดยชุมชนการค้า นั้นควรจะได้รับที่ยอมรับให้เป็นปัจจัยบรรเทาโทษในการพิจารณาลงโทษ เพื่อส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ - ควรจัดตั้ง Customs Appeal Tribunal ที่มีตุลาการที่เป็นอิสระเพื่อเตรียมการพิพากษาคดีที่มีความยุติธรรมให้แก่ภาคเอกชน ● สมาคมฯ สนับสนุนความพยายามในการต่อต้านการทุจริตผ่านการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและการขยายความผิดทางอาญาต่อผู้ให้สินบนเพิ่มเติมจากผู้รับสินบน
------------------------------------	---

2. ความสะดวกในการประกอบธุรกิจ	● ลดความซับซ้อนของระบบภาษีที่แข่งขันได้ (competitive tax regime) และวิธีการนำไปปฏิบัติ (compliance methods) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจรวมทั้งเพิ่มความโปร่งใสในการจัดเก็บภาษี ● ปรับปรุงบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยผ่านมาตรการทางภาษี ● จัดให้มีการตีความและการรับรู้ร่วมกันในเรื่องสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ตลอดทั่วทั้งหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส ความสอดคล้องและความยั่งยืน ● เน้นย้ำบทบาทของระบบศาล การระงับข้อพิพาท การดำเนินคดี และการใช้อินญาโตตุลาการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ธุรกิจต่างชาติและดึงดูดการลงทุนโดยตรง (FDI) จากต่างประเทศมากขึ้น ● ส่งเสริมให้นำกฎหมายการแข่งขัน (Competition Law) มาปฏิบัติเพื่อรับรองนโยบายเกี่ยวกับการแข่งขันและแก้ปัญหาแนวทางปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม
3. สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อเศรษฐกิจและการกำกับดูแล	● ผ่อนคลายข้อจำกัดความเป็นเจ้าของธุรกิจของชาวต่างชาติและเปิดเสรีภาคบริการแบบก้าวหน้า (progressive liberalization of service sector) - หลีกเลี่ยงความพยายามใดๆ ก็ตามที่จะทำให้กฎหมายที่อาจนำไปสู่การละเมิดพันธผูกพันภายใต้องค์การการค้าโลกถูกบังคับใช้อย่างเข้มงวดขึ้น - จัดให้มีการยืดหยุ่นในการเช่าที่ดินหรืออาคารเชิงพาณิชย์และเพื่อการอยู่อาศัย - จำกัดความเป็นเจ้าของธุรกิจของชาวต่างชาติเฉพาะในกิจกรรมและการบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจหลักของบริษัทที่ทำการผลิตที่มีสัดส่วนการถือครองส่วนใหญ่โดยคนไทย - ให้ยืดสัญญาเช่าให้นานขึ้นเพื่อเพิ่มการเปิดเสรีการถือครองที่ดินโดยเฉพาะเพื่อการใช้เชิงพาณิชย์ ● การผ่อนคลายนโยบายและกระบวนการจ้างงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้การเคลื่อนย้ายเสรีของแรงงานฝีมือและไร้ฝีมือ - อำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน - ลดความซับซ้อนของกฎระเบียบ/ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจ้างงานชาวต่างชาติ - ปรับปรุงการศึกษาสำหรับคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะทักษะภาษาอังกฤษ - ลดความซับซ้อนของขั้นตอนการปฏิบัติการในการรายงาน การแยกประเภทการลงทุน และ การออกใบอนุญาตเกี่ยวกับสารที่เป็นอันตราย
ยานยนต์ (Automotive)	
1. การเจรจา FTA สหภาพยุโรป-ประเทศไทย	● สานต่อการเจรจา FTA โดยเร็วที่สุด ● ให้ความสำคัญกับการลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (NTB) ใน FTA ระหว่างสหภาพยุโรป-ประเทศไทย

2. กฎระเบียบทางเทคนิค	● ปฏิบัติตามมาตรฐาน UNECE ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล และยอมรับใบรับรองระหว่างประเทศ (international certification) ● ยอมรับมาตรฐาน UNECE มาใช้เมื่อมีการพิจารณามาตรฐานอุตสาหกรรมใหม่สำหรับยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย ● มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนาและนำข้อตกลงการยอมรับร่วมของอาเซียน (ASEAN MRA) มาใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ● สนับสนุนให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับระยะเวลาเกี่ยวกับการปรับปรุงมาตรฐานการปล่อยมลพิษของยานยนต์และคุณภาพของน้ำมันเชื้อเพลิง ● ปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปล่อยมลพิษ
3. ภาษี	● ลดความซับซ้อนของกระบวนการรับรองการปล่อยคาร์บอนและให้การยอมรับใบรับรองของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ ● ปกป้องการลงทุนที่มีอยู่ในเขตปลอดอากร (CFZ) และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ● คงรักษาไว้ซึ่งสิทธิพิเศษที่ได้จากโครงการของ CFZ หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตฉบับใหม่ ● คงอัตราภาษีสรรพสามิตให้ต่ำกว่าเพื่อให้เกิดความมั่นใจเรื่องรายได้ที่เป็นกลาง (neutral revenue) ทั้งใน CFZ และกับรถ CBU เพื่อปรับปรุงความเชื่อมั่นของนักลงทุนในประเทศไทย ● ให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีช่วงเวลาผ่อนผัน (grace period) อย่างเพียงพออย่างน้อยเป็นระยะเวลา 2 ปี สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายและกฎระเบียบอย่างกะทันหันและมีนัยยะสำคัญเพื่อให้แน่ใจว่าธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ ● เข้มงวดในการควบคุมการนำเข้ารถยนต์ในตลาดสีเทา (grey market) โดยการตรวจสอบมูลค่าศุลกากรที่สำแดงไว้ รวมทั้งขั้นตอนการส่ง Eco-Stickers และข้อกำหนดการทดสอบทางเทคนิคอย่างใกล้ชิด ● ร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างกรมศุลกากรกับค่ายรถยนต์ต่าง ๆ เพื่อสร้างระบบตรวจสอบการกระทำที่ผิดกฎหมายและการจดทะเบียนยานพาหนะที่เข้มงวดขึ้น
4. แรงงาน	● ใช้วิธีการแบบองค์รวมในการพัฒนากลยุทธ์ระยะกลางและระยะยาวเพื่อยกระดับความพร้อมของแรงงาน
5. การลงทุน	● สร้างความโปร่งใสและการบังคับใช้พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 (Licensing Facilitation Act) โดยการตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการออกใบอนุญาต ● ขอให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ให้การสนับสนุนและมีพันธกรณีระยะยาวในกรณีที่ต้องการความชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อหลีกเลี่ยงความล่าช้าในการตัดสินใจลงทุนโดยไม่จำเป็น
พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Energy and Energy Efficiency)	

1. ความมั่นคงทางพลังงาน	● ต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้รับสัมปทานปัจจุบันโดยเจรจากับหุ้นส่วนต่าง ๆ เพื่อเห็นพ้องเรื่องผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันภายในกลางปี 2559 ● เป็นโอกาสที่ดีของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ทับซ้อนกับกัมพูชา เนื่องจากปริมาณก๊าซสำรองในพื้นที่ดังกล่าวจะมีบทบาทสำคัญต่อความต้องการด้านพลังงานของประเทศไทย ● เพิ่มความหลากหลายของการใช้พลังงาน และพัฒนาแหล่งพลังงานทดแทนร่วมกับก๊าซซึ่งเป็นเชื้อเพลิงคาร์บอนต่ำ ● เพิ่มประสิทธิภาพภาคการส่งและการกระจายพลังงาน (T&D) และเร่งการลงทุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ● ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในการเปิดภาคส่วน T&D ให้แก่บริษัทเอกชน เพื่อบรรลุปฏิบัติตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2558–2579 (PDP 2015) ได้เร็วยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับปัจจุบัน
2. ประสิทธิภาพในการใช้พลังงานและการประหยัดพลังงาน	● พิจารณาการสร้างและการดำเนินการตามแผนแม่บทด้านแสงสว่าง (Lighting Master Plan) เพื่อช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ● พิจารณาการสร้างและการดำเนินการตามนโยบายประหยัดพลังงานสำหรับอาคารและอุตสาหกรรมเพื่อจูงใจให้มีการพัฒนาในส่วนนี้ ● ส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า สนับสนุนพลังงานร่วม (cogeneration) เพื่อลดการสูญเสียในระบบไฟฟ้า ● ขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านอาคารและแสงสว่างเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นสมบัติให้กับประเทศชาติ รวมทั้งเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ
3. พลังงานทางเลือก/พลังงานทดแทน	● ขยายแหล่งพลังงานของพลังงานทดแทน ● เพิ่มความโปร่งใส ยึดมั่นตามมาตรฐานสากลและทำให้มั่นใจว่ามีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ
4. การพัฒนาพลังงานสำหรับยานยนต์	● ขอเสนอแนะให้มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชนเกี่ยวกับแผนพัฒนาน้ำมันเชื้อเพลิงรถยนต์ รวมทั้งมีการแจ้งผลความคืบหน้าและกำหนดเวลาที่ชัดเจนของแผนเชื้อเพลิงการขนส่ง (transport fuel portfolio)
อาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverages)	
1. ภาษีสรรพสามิต	● ภาษีสรรพสามิตจะต้องไม่เพิ่มภาระภาษี ● ระบบภาษีจะต้องไม่ซับซ้อนและมีความโปร่งใส ● การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกี่ยวกับภาษีสุราควรต้องสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศ และเปลี่ยนไปใช้ภาษีต่อหน่วย (Specific Tax) มากขึ้นโดยขึ้นอยู่กับปริมาณบรรจุสุราเป็นหลัก ● บังคับใช้กฎหมายอย่างเพียงพอและคงเส้นคงวา

2. ประกาศเตือนเรื่อง ฉลาก เครื่องหมาย การค้า และสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ (GI) บนผลิตภัณฑ์สุรา	● ปฏิบัติตามมาตรา 22 ของข้อตกลง TRIPS ที่เกี่ยวกับข้อบ่งชี้ทางอ้อมของ GI ภายใต้การค้าโลก (WTO) ● แจ้ง WTO เกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBTs) เพื่อให้มั่นใจว่าข้อกำหนดทางเทคนิค มาตรฐาน และกระบวนการตรวจสอบรับรองนั้นไม่มีลักษณะเลือกปฏิบัติและไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น ● เจรจากกับคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาการติดฉลากที่สามารถปฏิบัติได้จริง
3. การใช้ภาพฉลาก คำเตือนสุขภาพที่ มีขนาดใหญ่เกินไป	● ทหาทางเลือกอื่นและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย
4. การขาดการมีส่วนร่วมและให้ คำปรึกษาของ ภาคอุตสาหกรรม ในการกำหนด นโยบาย	● ปรึกษากับภาคอุตสาหกรรมในเรื่องการกำหนดนโยบายเสียแต่เนิ่น ๆ ● ยอมรับและทำตามกฎระเบียบของ WTO
สุขภาพและเวชภัณฑ์ (Healthcare and Pharmaceuticals)	
1. การส่งเสริมความ น่าดึงดูดด้าน การลงทุนเพื่อ ความร่วมมือด้าน นวัตกรรมและ การวิจัย	● สร้างแผนจุดด้านภาษีและที่ไม่ใช่ภาษีสำหรับนวัตกรรมเพื่อดึงดูดการลงทุนด้านการวิจัยและยกระดับความร่วมมือด้านการวิจัย ● รับประกันว่าตลาดภายในประเทศซึ่งมีความพร้อมด้านแรงงานฝีมือนั้นมีอยู่และสามารถเข้าถึงได้ ● จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับบริษัทท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการภายในประเทศของผู้บริโภคทั่วโลก
2. การเสริมสร้าง ระบบการกำกับ ดูแลและ การจัดอุปสรรค ทางเทคนิคเพื่อ สนับสนุนความ สะดวกในการ ประกอบธุรกิจ	● ปรึกษากับผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดก่อนที่จะสร้างกฎหมายเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงด้านความโปร่งใสและข้อมติในทางปฏิบัติ ● ถอดถอนการควบคุมราคา (price inquiry/control) ออกจากร่างพ.ร.บ.ยา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติด้านกฎระเบียบระหว่างประเทศ ● สนับสนุนการป้องกันการละเมิดสิทธิบัตรโดยบริษัทที่ผลิตยาสามัญ (generic drug companies) โดยให้กำหนดสถานะสิทธิบัตรไว้ในกฎกระทรวง (Ministerial Regulations)

3. ระบบนิเวศ ทรัพย์สินทาง ปัญญาที่เหมาะสม ในฐานะกฎแ สำคัญในการ สร้างสรรค์ เกสรนวัตกรรม	● เพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่มีความสามารถ (competent patent examiners) ด้านการวิจัยเทคโนโลยีขั้นสูงโดยเฉพาะด้านเคมีภัณฑ์และเภสัชศาสตร์ ● เสนอแนะให้กรมทรัพย์สินทางปัญญามุ่งมั่นทำการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงคุณภาพของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม ● สนับสนุนให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาพิจารณาทางเลือกในการว่าจ้างบุคคลภายนอก (outsourcing options) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ ● กำหนดให้มีการยืดอายุสิทธิบัตร (patent term restoration) เพื่อชดเชยขั้นตอนการอนุมัติสิทธิบัตรที่ยาวนานและความล่าช้าในการขึ้นทะเบียนตำรับยา (marketing authorization) เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและผลิตภาพในกระบวนการของรัฐบาล
4. การสนับสนุน สภาพแวดล้อม ของตลาดและ วิธีการสนับสนุน ทางการเงินด้าน สุขภาพที่ยั่งยืน เพื่อสนับสนุน นวัตกรรม	● สนับสนุนให้มีการปรึกษากับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น หรือ มีการหารือกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการที่โปร่งใสและการเข้าถึงยา ● สนับสนุนขั้นตอนที่โปร่งใสำหรับการทำบัญชี การกำหนดราคาและขั้นตอนการประมูลยา รวมทั้งให้พิจารณาคุณค่าของนวัตกรรมเพื่อผลการรักษาและความต้องการของสถานพยาบาลมากกว่าการประหยัดค่าใช้จ่าย ● ให้มีการแข่งขันแบบเปิด (open competition) เพื่อให้บริการผู้บริโภคและผู้ป่วยอย่างดีที่สุด ● ทบทวนการออกกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อ (procurement) และกรอบว่าด้วยกฎระเบียบ และกฎหมายการแข่งขันทางการค้า (Trade Competition Law) เพื่อให้มีการแข่งขันที่เท่าเทียมกันผ่านการเปิดเสรีเพิ่มขึ้น
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)	

1. เศรษฐกิจดิจิทัล	● การปฏิรูปและเปลี่ยนชื่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT) เป็นเรื่องที่น่ายินดี หากแต่รากฐานสำคัญของการปฏิรูปการสื่อสารโทรคมนาคม (telecoms) และอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างที่ดีซึ่งสนับสนุนโดยเทคโนโลยีการส่งข้อมูลความเร็วสูง (broadband) นั้นไม่ควรถูกมองข้ามหรือเห็นว่าไม่มีความสำคัญ ● อินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ (trusted internet) (รวมถึงความมั่นคงไซเบอร์ (cybersecurity) และการอภิบาลภาคประชาสังคม (civil society governance)) จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นต่อธุรกิจ ตัวบุคคล และเศรษฐกิจมากกว่าที่จะเห็นว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเพียงพาหนะในการควบคุมและรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ การอภิบาล จำเป็นต้องนำ “โมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ (Multi-stakeholder Model)” มาปฏิบัติใช้ ● กฎหมายที่ถูกเสนอไปยังคงมีประเด็นเกี่ยวกับการรวบรวม จัดการ และใช้ข้อมูล ที่ควรหยิบยกมาพิจารณาอยู่ ● ประเด็นความมั่นคงแห่งชาติควรได้รับการจัดการโดยหน่วยงานราชการซึ่งถูกกำกับบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม (Rule of Law) ไม่ใช่โดยรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นเพียงเครือข่ายปฏิบัติการ ● ส่งเสริมให้บริษัทไทยเพิ่มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และพัฒนา โมเดลธุรกิจซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล ● ยังมีการขาดแคลนทักษะ และในภาคส่วน ICT โดยรวมยังคงมีความต้องการที่คั่งค้างสำหรับใบอนุญาตทำงานและการปฏิรูปวิชาชีพ รวมถึงวิชาชีพที่ปฏิบัติได้จริง
2. การสื่อสารโทรคมนาคม	● โครงสร้างที่เอื้อต่อความเป็นธรรม นวัตกรรม และความมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัย อันเป็นที่ต้องการมาช้านาน การขาดการปฏิรูปและวิวัฒนาการของรัฐวิสาหกิจ กลายเป็นปัญหาหลัก กฎระเบียบในการแข่งขันขาดหายไป คลื่นความถี่พาณิชย์ ควรจะได้รับอนุมัติผ่านการประมูลเท่านั้น นอกจากนี้ ประกาศการครอบงำกิจการ โดยคนต่างด้าว (Foreign Dominance Notification) ก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน จึงควรมีหน่วยงานควบคุมที่แข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระอย่างแท้จริง รวมทั้งควรยกเลิกมาตรการใดๆ ก็ตาม que ส่งผลให้หน่วยงานนั้นๆ มีสมรรถนะลดลง
3. การแพร่ภาพและกระจายเสียงระบบดิจิทัล	● การจัดสรรคลื่นความถี่ในช่วงปลายปี 2556 เป็นสิ่งที่กระตุ้นส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก โดยชี้ให้เห็นการสร้างสรรค่นวัตกรรมและโอกาสในการมีส่วนร่วม กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องการใช้คลื่นความถี่รวมถึงเรื่องความถี่ที่เหลือจากการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล (digital dividend spectrum) จะเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องการ

4. เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)	อุตสาหกรรมพัฒนาซอฟต์แวร์และธุรกิจเกิดใหม่ (start-ups) อื่นๆ ต้องการเข้าถึงเงินทุน การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลจึงควรมีการปรับปรุงอย่างมาก
ประกันภัย (Insurance)	
1. การเปิดเสรีอุตสาหกรรมประกันภัย	- สร้างความมั่นใจด้านเสถียรภาพทางการเงินของผู้เล่นทุกฝ่ายที่อยู่ในตลาด ดังนั้นข้อกำหนดเรื่องเงินทุน (capital requirements) และความสามารถในการชำระหนี้อย่างเพียงพอ (adequate solvency) จึงยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่ง - ทำให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์และบริการนั้นมีคุณค่าที่เป็นธรรมสำหรับลูกค้า และตรงตามมาตรฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานกำกับดูแลของอุตสาหกรรม - ทำให้มั่นใจว่าการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (insurance claims) ตามกฎหมายทั้งหมดได้รับการชำระเงินอย่างรวดเร็วและลูกค้าได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม - ทำให้มั่นใจว่าพนักงานทุกคนในภาคการประกันภัยมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ และบทบาทที่พวกเขาได้รับมีการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ เช่น ผ่านการสอบและสัมฤทธิ์ผลจาก Chartered Insurance Institute (CII London) - ทำให้มั่นใจว่ามีการใช้มาตรฐานจริยธรรมที่สอดคล้องกันตลอดทั่วทั้งอุตสาหกรรมประกันภัย
2. การเสริมสร้างการพัฒนาและขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจประกันภัย	- เพิ่มข้อกำหนดเรื่องเงินทุน (capital) - ปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนการอนุมัติผลิตภัณฑ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม - จัดซื้อจำกัดการลงทุนและส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในภาคประกันภัยเพื่อส่งเสริมให้มีการนำทักษะและความเชี่ยวชาญเข้ามา - จัดซื้อจำกัดในการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย (pricing) โดยการยกเลิกพิกัดอัตรา (tariffs)
3. คำแนะนำอื่น ๆ	- ส่งเสริมความรู้ด้านการประกันภัยเพื่อสร้างผู้บริโภคที่มีความรู้และมีอำนาจในการตัดสินใจรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันภัยที่มีคุณสมบัติเหมาะสม - ส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมในอุตสาหกรรมประกันภัยให้สูงขึ้น
ทรัพย์สินทางปัญญา (IPR)	

1. การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทรัพย์สินทาง ปัญญา	● การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า เพื่อการภาคยานุวัติพิธีสารมาดริด การเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดฐานความผิดเรื่องการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ (Illegal Refilling Practices) และการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวข้องกับการขยายความคุ้มครองไปยังเครื่องหมายการค้าที่เป็นกลิ่นและเสียง - ทำให้มั่นใจว่ามีการบังคับใช้มาตรการที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการตีความบทบัญญัติของหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับใช้ และ/หรือ การดำเนินการตามแผนควรอนุญาตให้มีการขยายนิยามของ Illegal Refilling Practices - ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องจะยินดีมากหากได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคืบหน้าในการแก้ไขกฎหมายที่ได้เสนอไปอย่างสม่ำเสมอ ● ความท้าทายของไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด (ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ) - จัดให้มีการปรึกษาหารือกับสมาคมฯ อยู่สม่ำเสมอ ● การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 (2003) - ปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงทริปส์ (TRIPS Agreement) (การคุ้มครอง GI และข้อห้ามในการใช้ GI ไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ที่เป็นการบ่งชี้/แนะนำ/ตีความ GI) ● การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสิทธิบัตรเพื่อให้การจดทะเบียนรวดเร็วยิ่งขึ้น - ร้องขอให้มีการชี้แนะที่ชัดเจนและความยืดหยุ่นในกระบวนการยื่นคำร้องจากรัฐบาลไทยมากขึ้น
2. นโยบายเกี่ยว ทรัพย์สินทาง ปัญญา (IP)	● การยกเลิกเครื่องหมายการค้าผ่านนโยบายบรรจุกฎบัตรสัญญาและการบังคับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าตามปกติที่เกินความจำเป็น - ปฏิบัติตามข้อตกลง TRIPS ของ WTO ในการพัฒนาความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับการลงทุนและนวัตกรรมจากต่างประเทศ - พิจารณานโยบายสังคมทางเลือกเพื่อจัดการปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ - สนับสนุนให้มีการปรึกษากับสมาคมฯ อย่างสม่ำเสมอก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ● ขั้นตอนการจดทะเบียนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าผ่านพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ (LFA) - ร้องขอให้มีการชี้แนะที่ชัดเจนและความยืดหยุ่นในกระบวนการยื่นคำร้องจากรัฐบาลไทยมากขึ้น

3. บทบาทของสิทธิ ในทรัพย์สินทาง ปัญญาต่อ เทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร (ICT)	● การละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์สามารถจัดออกได้ด้วยการไม่ยอมรับ การใช้ซอฟต์แวร์ละเมิดลิขสิทธิ์โดยสิ้นเชิง (non - tolerance) การออกซอฟต์แวร์รุ่นที่สามารถซื้อหาได้ การให้การศึกษา และการกำหนดบทลงโทษที่หนักขึ้น ● พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์แก้ไขเพิ่มเติมที่บังคับใช้ใน ปี 2558 กำลังได้รับการติดตามเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอแนะที่อาจเกิดขึ้น
โครงสร้างพื้นฐานถนนและราง (Rail and Road Infrastructure)	
1. การนำมาตรฐาน ยุโรป (European Standard) มาใช้	● ใช้มาตรฐานยุโรปในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากช่วยนำเทคโนโลยีล้ำสมัย (state-of-the-art technology) ระดับชั้นนำของโลกเข้ามา ● พิจารณาใช้ความเชี่ยวชาญของยุโรปในการกำกับการประมูลเพื่อหลีกเลี่ยงต้นทุนปฏิบัติการและค่าบำรุงรักษาที่สูงซึ่งจะเกิดตามมาภายหลัง
การขนส่งและโลจิสติกส์ (Transport and Logistics)	

1. เป้าหมายระยะยาวเพื่อการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากร	● ให้สิ่งจูงใจ (incentives) เมื่อมีการจัดเก็บรายได้เกินเป้าประมาณรายปีที่ตั้งไว้หรือ ในกรณีที่ปรากฏเจตนาฉ้อโกงอย่างชัดเจนเท่านั้น ● เพิ่มความโปร่งใส ความแน่นอน และความเป็นรูปธรรม (objectivity) ของขั้นตอนทางศุลกากรและการพิจารณากำหนดเกี่ยวกับการนำเข้า การส่งออก และกฎระเบียบต่างๆ ● กำหนดวิธีการที่บริษัทสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและยอมรับหลักการ “การระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” มีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ (voluntary disclosure) และตีพิมพ์แนวทางสำหรับการปฏิบัติตามเมื่อมีการบังคับใช้ข้อกำหนดด้านศุลกากร ● กำหนดช่องทางสำหรับการอุทธรณ์ (appeals) โดยชุมชนการค้าที่อย่างยุติธรรม ไม่ลำเอียง (objective) และมีความคล่องตัวแบบไม่ยึดติดกับระบบราชการเมื่อเกิดกรณีพิพาทกับกรมศุลกากรขึ้น ● กำหนดภาระผูกพันด้านการบริการที่กรมศุลกากรมีต่อชุมชนการค้า และในทำนองเดียวกัน ภาระผูกพันที่กรมศุลกากรคาดหวังจากชุมชนการค้า ● กำหนดกฎระเบียบและกระบวนการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค ● ทำให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ศุลกากรไทยได้รับค่าชดเชย (remunerate) ที่เป็นธรรม ● เพิ่มความสะดวกทางการค้าเมื่อมีการบังคับใช้ระบบควบคุมทางศุลกากร (customs controls) ● ยกเลิกข้อกำหนดสองภาษา (dual language requirement) ซึ่งเป็นมาของความไม่แน่นอน เพิ่มค่าใช้จ่าย และเสียเวลาสำหรับพิธีการศุลกากร ● ให้สัตยาบันกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit) และ กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport) รวมทั้งให้บรรจุเข้าไว้ในกฎหมายไทย
--	---

2. มาตรการระยะสั้น ในการปฏิรูปด้าน ศุลกากรและการ อำนวยความสะดวก สะดวกทางการค้า	● สนับสนุนการกรอกข้อมูลศุลกากรเป็นภาษาอังกฤษ ● เพิ่มเกณฑ์ <i>de minimis</i> และเกณฑ์สำหรับสินค้ามูลค่าต่ำที่ต้องเสียภาษี (บัญชี 3) ● อนุญาตให้แยกการรวมเที่ยวขนส่ง (consolidated shipment) เป็นแบบเทกอง ซึ่งรายละเอียดการดำเนินการสามารถร่วมกันจัดการกับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ได้ ● เร่งขั้นตอนพิธีการศุลกากร (clearance procedures) ให้เร็วขึ้น ● แก้ไขประกาศกรมศุลกากรที่ 79/2554 และอนุญาตให้ยื่นข้อมูลสำหรับการขนส่งขาออก (outbound shipments) 30 นาทีก่อนเครื่องบินออกเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ีระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยเหลือการส่งออกมากขึ้น ● แยกพิภักศุลกากร (tariff codes) ระหว่างรายการสินค้า (items) ที่ถูกควบคุมและไม่ถูกควบคุม เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้ารายการสินค้าที่ไม่ถูกควบคุม โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ชีววิทยาศาสตร์ (life science products) ● ลดความล่าช้าในขั้นตอนการยื่นขอใบอนุญาตสำหรับเขตปลอดอากร (FZ) โดยกำหนดแนวทางให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องขั้นตอนและข้อกำหนดต่างๆ ● ปรับปรุงกระบวนการเดินพิธีการศุลกากรไร้เอกสาร (e-Paperless) โดยเร่งส่งมอบคู่มือ (manual) ต้นฉบับบัตรประจำตัวประชาชน หรือ หนังสือเดินทางไปให้ตัวแทนศุลกากร (customs broker) ● ใช้ระบบศุลกากรผ่านแดนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-transit) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
3. กฎระเบียบ เกี่ยวกับการลงทุน โดยตรงจาก ต่างประเทศ	● เปิดเสรีตลาดไปรษณีย์เพื่อให้เกิดการแข่งขัน ● ทบทวนหลักเกณฑ์สำหรับการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะในภาคบริการ

ประมวลคำย่อ

ACCA	สมาคมการประมวลผลแบบคลาวด์แห่งเอเชีย (Asia Cloud Computing Association)
ACFS	สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards)
ADB	ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank)
AEC	ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)
AEDP	แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (Alternative Energy Development Plan)
AFAS	กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services)
AFTA	เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area)
AHN	โครงข่ายทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway Network)
APG	โครงข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าอาเซียน (ASEAN Power Grid)
ASEAN	สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations)
BOI	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment)
BSA	กลุ่มพันธมิตรธุรกิจซอฟต์แวร์ (Business Software Alliance)
CAP	หนังสือรับรองเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองการลงทุน (Certificate of Approval for Protection)
CBI	การรักษาความลับทางธุรกิจ (Confidential Business Information)
CEA	คณะกรรมการยุโรปด้านการประกันภัย (Comité Européen des Assurances)
CEPEA	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับ 6 ประเทศ (Comprehensive Economic Partnership for East Asia)
CEN	คณะกรรมการมาตรฐานยุโรป (European Committee for Standardization/ <i>Comité Européen de Normalisation</i>)
CFZ	เขตปลอดอากร (Customs free zone)
CIPITC	ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง (Central Intellectual Property and International Trade Court)
CJEU	ศาลยุติธรรมของสหภาพยุโรป (Court of Justice of the European Union)
CMO	องค์การบริหารจัดการส่วนร่วมว่าด้วยลิขสิทธิ์ (Collective Management Organisation)
DBD	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (Department of Business Development)
DEDE	กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (Department of Alternative Energy Development and Efficiency)
DIP	กรมทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Intellectual Property)
DIW	กรมโรงงานอุตสาหกรรม (Department of Industrial Works)
EAFTA	ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก (East Asian Free Trade Area)
EEDP	แผนอนุรักษ์พลังงาน (Energy Efficiency Development Plan)
EFTA	สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association)
EGA	สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (สรอ.) (Electronic Government Agency)

EPO	สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป (European Patent Office)
EPPO	สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (Energy Policy and Plan Office)
ETDA	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) (Electronic Transactions Development Agency)
ETSI	European Telecoms Standards Body
EU	สหภาพยุโรป (European Union)
FBA	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว (Foreign Business Act B.E. 2542) (1999)
FDA	องค์การอาหารและยา (Food and Drug Administration)
FDI	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment)
FEL	ข้อจำกัดตราสารทุนต่างชาติ (Foreign Equity Limits)
FIDF	กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน (Financial Institutions Development Fund)
FTA	ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement)
FTI	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (Federation of Thai Industries)
GATS	ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services)
GATT	ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade)
GCI	ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Index)
GDP	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product)
GDP (PPP)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่ความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Gross Domestic Product at purchasing power parity)
GIs	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications)
GIPC	ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาโลก (Global Intellectual Property Centre)
GMS	โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Great Mekong Sub-region)
GSMA	สมาคมอุตสาหกรรม จีเอสเอ็ม สำหรับผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (สมาคมจีเอสเอ็ม) (The GSM based industry association for mobile operators)
GSP	ระบบสิทธิพิเศษทางศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalised system of preference)
IEA	ทบวงพลังงานโลก (International Energy Agency)
IEAT	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (Industrial Estate Authority of Thailand)
IEEE	สถาบันวิชาชีพวิศวกรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานกำหนดมาตรฐานของสหรัฐอเมริกา ดีพีเอ็ม มาตรฐานสำหรับ wifi อย่างเช่น (802.11) US based standards body, publishing standards for WiFi for example (802.11)
IHQ	สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (International Headquarters)
IMD	สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development)
IMF	องค์การการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund)
IPR	ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights)
ISO	องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (International Standardisation Organisation)

ITC	บริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Centre)
ITIL	ระบบไอทิล (ส่วนใหญ่จะเรียกทับศัพท์หรือใช้ตัวย่อภาษาอังกฤษ – ผู้แปล) ห้องสมุดโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Infrastructure Library)
itSMF	เวทีการบริหารจัดการงานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Service Management Forum)
ITU	สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (หน่วยงานสหประชาชาติ) (International Telecommunications Union) (UN agency)
ISP	ผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต (Internet service providers)
JFCCT	หอการค้าร่วมต่างประเทศ (Joint Foreign Chambers of Commerce in Thailand)
JSCCIB	สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการร่วม 3 สถาบันภาคเอกชน (Joint Standing Committee on Commerce, Industry and Banking)
JTEPA	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement)
LTE	แอลทีอี – มาตรฐาน 4G ของ GSM (Long Term Evolution – the 4G standard in the GSM world)
LWP	ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย (Last Wholesale Price)
MB, GB	เมกะไบต์, จิกะไบต์ (ขนาด) (MegaBytes, GigaBytes) (a size)
Mbps	เมกะบิตต่อวินาที (ความเร็ว) (Megabits per second) (a speed)
MEPS	มาตรฐานประสิทธิภาพพลังงานขั้นต่ำ (Minimum Energy Performance Standards)
MFN	ชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation)
MHz, GHz	โดยทั่วไปใช้เรียกถึงความยาวคลื่นหรือบางส่วนของคลื่นความถี่ (Typically used to refer to wavelengths or parts of the spectrum)
MICT	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Ministry for Information and Communications Technology)
MOC	กระทรวงพาณิชย์ (Ministry of Commerce)
MOF	กระทรวงการคลัง (Ministry of Finance)
MOPH	กระทรวงสาธารณสุข (Ministry of Public Health)
Mbps per MHz	หน่วยวัดประสิทธิภาพคลื่นความถี่ – ความเร็วต่อปริมาณคลื่นความถี่ที่มี (A measure of spectral efficiency – speed per amount of bandwidth available)
MRA	ข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement)
MSC	การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตัวเองสำหรับผู้ประกอบการ (Manufacturer Self-Certification)
NBTC	คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) (National Broadcasting and Telecommunications Commission)
NECTEC	ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) (National Electronics and Computer Technology Centre)
NEPC	คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (National Energy Policy Commission)

NESDB	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (National Economic and Social Development Board)
NLEM	บัญชียาหลักแห่งชาติ (National List of Essential Medicine)
NSTDA	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) (National Science & Technology Development Agency)
NSW	เนชั่นแนล ซิงเกิล วินโดว์ (National Single Window)
NTBs	อุปสรรคทางการค้าที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers)
NTC	คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) – หน่วยงานก่อนที่จะมาเป็น กสทช. (National Telecommunications Commission, the predecessor to the NBTC)
OECD	องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD)
OIC	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (Office of Insurance Commission)
OPDC	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (Office of Public Sector Development Commission)
PDP	แผนพัฒนาการการผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan)
RBC	การดำรงเงินกองทุนตามระดับความเสี่ยง (Risk-Based Capital)
ROO	กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)
SFIs	สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Special Financial Institutions)
SIPA	สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Software Industry Promotion Agency, under MICT)
SOE	รัฐวิสาหกิจของรัฐบาล (State Owned Enterprise)
SPS	มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures)
SRP	ราคาขายปลีกแนะนำ (Suggested Retail Price)
TAGP	แผนงานเชื่อมโยงระบบท่อส่งก๊าซของอาเซียน (Trans-ASEAN Gas Pipeline)
TBA	พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม (Telecom Business Act)
TBT	พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 (Technical Barriers to Trade)
TCC	หอการค้าไทย (ส่วนหนึ่งของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย) (Thai Chamber of Commerce) (one of constituent bodies of Trade)
TDRI	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute)
Thai IOD	สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thailand Institute of Directors)
TISI	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Thai Industrial Standards Institute)
TRIDI	สถาบันวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคม (ส่วนหนึ่งของ กสทช.) (Telecommunications Research and Industrial Development Institute) (part of NBTC)

TRIPS	ความตกลงเรื่องสิทธิบัตรในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)
UNECE	คณะกรรมการด้านเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป (United Nations Economic Commission for Europe)
VAT	ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value-Added Tax)
WEF	เว็ลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum)
WHO	องค์การอนามัยโลก (World Health Organisation)
WTO	องค์การการค้าโลก (World Trade Organisation)

บทนำ

สหภาพยุโรป (European Union: EU) เป็นคู่ค้าที่ใหญ่อันดับสามของประเทศไทย แม้จะประสบกับความท้าทายภายในประเทศ แต่ในปี 2557 ประเทศไทยและ EU มีมูลค่าการค้าระหว่างกันทั้งสิ้นมากกว่า 3 หมื่นล้านยูโร ทั้งนี้ EU นำเข้าสินค้าจากประเทศไทยคิดเป็นมูลค่า 18.5 พันล้านยูโร ในขณะที่ EU ส่งออกมาประเทศไทยคิดเป็นมูลค่ากว่า 12.4 พันล้านยูโร ทำให้ประเทศไทยเกินดุลการค้ากว่า 6 พันล้านยูโร ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี 2547 ถึงปี 2557 มูลค่ารวมของสินค้าไทยที่มีการนำเข้าไปยัง EU เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30

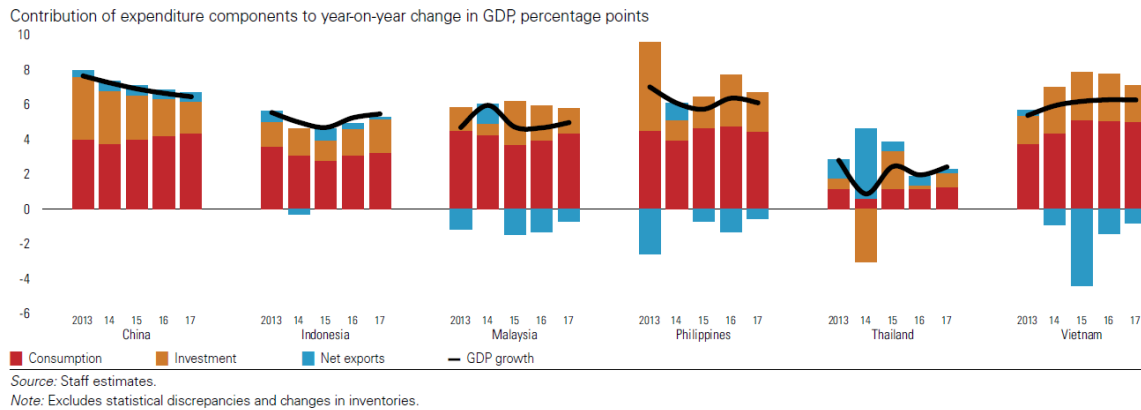
ภาพที่ 1: มูลค่าสินค้าเกินดุลการค้าของ EU ประจำปี 2547 - 2557

ที่มา: Eurostat Comext - Statistical regime 4

ในขณะที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวหลังปี 2556 ประเทศในเอเชียที่พึ่งพาการส่งออกและการลงทุนภาคเอกชนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การลงทุนสุทธิในไทยลดลงเป็นผลจากความไม่สงบทางการเมืองในปี 2556 และ 2557 การส่งออกได้รับผลกระทบและคาดว่าจะมีอัตราที่ลดลง ส่งผลให้ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงเช่นกัน คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะมีการเติบโตประมาณร้อยละ 2.4 ระหว่างปี 2558 - 2560 ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนามและมาเลเซียจะเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ประเทศไทยเสียความน่าดึงดูดในการลงทุนใหม่ๆ ค่าแรงที่สูงขึ้นทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกถึงกว่าร้อยละ 70 ของ GDP ประเทศไทยจะต้องฟื้นฟูความน่าดึงดูดเพื่อการลงทุนใหม่ๆ จากต่างประเทศ และต้องเพิ่มเทคโนโลยีและประสิทธิภาพรอบด้าน ปัจจุบันนี้ คนไทยถือว่ามียารได้อยู่ในระดับปานกลาง การจะหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางนั้น ประเทศไทยจะต้องเปิดรับการวิจัยและพัฒนา (R&D) ส่งเสริมความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและมหาวิทยาลัยต่างๆ นอกจากนี้ การวิจัยและพัฒนาสามารถเกิดจากการที่ภาคเอกชนนำเอาความเชี่ยวชาญและความรู้เชิงขั้นตอน (knowhow) เข้ามาถ่ายทอด และปฏิบัติในอุตสาหกรรมภายในประเทศ ประเทศไทยจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจนวัตกรรม

ภาพที่ 2 : การคาดการณ์การเติบโตของ GDP สำหรับเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก

ภาพที่ 3: การคาดการณ์ GDP สำหรับเอเชียตะวันออก ปี 2558 - 2560

Percent change from a year earlier, unless otherwise noted

		Forecast	Forecast	Forecast	Changes from Apr-15* (in percentage points)			
	2013	2014	2015	2016	2017	2015	2016	2017
East Asia and Pacific**	6.3	6.1	5.7	5.8	5.8	-0.3	-0.2	-0.2
Developing East Asia and Pacific	7.1	6.8	6.5	6.4	6.3	-0.2	-0.3	-0.3
China	7.7	7.3	6.9	6.7	6.5	-0.2	-0.3	-0.4
Indonesia	5.6	5.0	4.7	5.3	5.5	-0.5	-0.2	0.0
Malaysia	4.7	6.0	4.7	4.7	5.0	0.0	-0.3	-0.1
Philippines	7.1	6.1	5.8	6.4	6.2	-0.7	-0.1	-0.1
Thailand	2.8	0.9	2.5	2.0	2.4	-1.0	-2.0	-1.6
Vietnam	5.4	6.0	6.2	6.3	6.3	0.2	0.1	-0.2
Cambodia	7.4	7.1	6.9	6.9	6.8	0.0	0.0	0.0
Lao PDR	8.5	7.5	6.4	7.0	6.9	0.0	0.0	-0.1
Myanmar	8.5	8.5	6.5	7.8	8.5	-2.0	-0.4	0.5
Mongolia	11.6	7.8	3.3	4.1	4.0	-1.1	-0.1	0.1
Fiji	4.6	4.0	3.4	3.1	3.0	1.9	0.7	0.4
Papua New Guinea	5.5	8.5	8.7	3.3	4.0	-7.3	-1.7	1.6
Solomon Islands	3.0	1.5	3.3	3.0	3.5	-0.2	-0.5	0.0

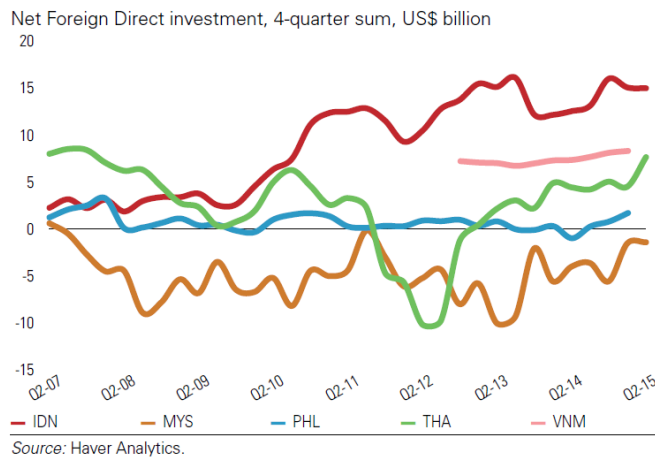
* World Bank, "East Asia and Pacific Economic Update: Adjusting to a Changing World," April 2015.

** Developing East Asia + NIEs + Korea.

ที่มา: World Bank East Asia and Pacific Update October 2558

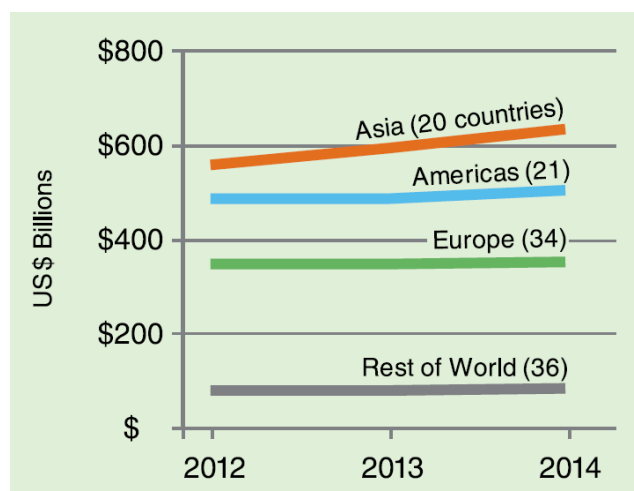
ประเทศไทยมีการลงทุนเชิงบวกจากต่างประเทศ (FDI) มาโดยตลอด การเปลี่ยนแปลงผู้นำประเทศบ่อยครั้งอันเป็นผลมาจากความไม่สงบทางการเมืองได้บั่นทอนความเชื่อมั่นของผู้ลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ในปี 2555 ทำให้อัตราการลงทุนจากต่างประเทศลดลงกว่าหนึ่งหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ กระนั้น การลงทุนในเชิงบวกได้กลับมาอีกครั้งในปี 2556 เพื่อดึงดูดการลงทุนใหม่ๆ ในปี 2558 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้เปิดตัวแผนส่งเสริมการลงทุนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคลัสเตอร์ (cluster) ใหม่ ๆ บรรดาธุรกิจต่างได้รับการส่งเสริมด้วยข้อเสนอที่น่าสนใจสำหรับ 10 อุตสาหกรรมใหม่ที่จำเป็นต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงไม่มีมาตรการที่จริงจังในการป้องกันอุตสาหกรรมที่เคยได้รับการส่งเสริมไม่ให้ย้ายออกไปนอกประเทศได้ ดังนั้น การรักษารัฐกิจที่มีอยู่เดิมในประเทศไทยจึงได้กลายเป็นสิ่งท้าทาย ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการไทยจะต้องเกิดขึ้นและนโยบายต่างๆ จะต้องได้รับการเสริมสร้างให้แข็งแกร่งขึ้น การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะดึงดูดการลงทุนใหม่ๆ แต่ช่วยสนับสนุนการลงทุนใหม่ในอุตสาหกรรมเดิมให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น แผนของ BOI: Thailand Moving Forward เกิดจากการลงทุนที่เพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม

ภาพที่ 4: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ปี 2550 - 2558

การขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นจะต้องมีการริเริ่มด้านการวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้ R&D เป็นที่มาของนวัตกรรมและเป็นการก้าวไปสู่เศรษฐกิจนวัตกรรม ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของเอเชีย การพัฒนาขนาดใหญ่ และการศึกษาที่ดี ทำให้หลายประเทศเห็นว่าเอเชียมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการลงทุนด้าน R&D คาดว่าเอเชียจะมีการลงทุนกว่าร้อยละ 2 ของ GDP ในด้าน R&D ขณะที่ญี่ปุ่นมีการลงทุนด้าน R&D อยู่ที่ร้อยละ 3.4 สำหรับประเทศไทยการลงทุนด้าน R&D ยังคงต่ำกว่าร้อยละ 0.5 ดังนั้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย R&D ของประเทศจะต้องทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ในเอเชีย การเพิ่มการลงทุนด้าน R&D ให้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของ GDP นั้น รัฐบาลไทยไม่สามารถสนับสนุนเงินทุนอย่างพอเพียงให้แก่สถาบันวิจัยของรัฐ จึงจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อให้กระตุ้นให้เกิดการลงทุน โดยทั่วไปแล้ว ประเทศไทยขาดแคลนความเชี่ยวชาญในด้าน R&D ด้านชีววิทยาศาสตร์ วิศวกรรม และ ICT การร่วมมือกับสถาบันต่างๆ ในต่างประเทศและภาคเอกชนจะช่วยนำความรู้เชิงขั้นตอนและผู้เชี่ยวชาญมาสนับสนุนการ R&D ของประเทศให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับ GDP นอกจากนี้ การลงทุนในทุนมนุษย์ (human capital) ยังจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ผลที่ตามมาคือ เกิดความรู้ไหลริน (spill-over) ไปสู่คลัสเตอร์หลักและระดับ 2 (tier 2) และระดับ 3 (tier 3) ซึ่งส่วนใหญ่คนไทยเป็นเจ้าของซัพพลายเออร์หลัก ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องพัฒนากฎระเบียบ และส่งเสริมแผนกระตุ้นการลงทุน

ภาพที่ 5: การลงทุนด้าน R&D ในโลก ปี 2555 - 2557* (ตัวเลขคาดการณ์)

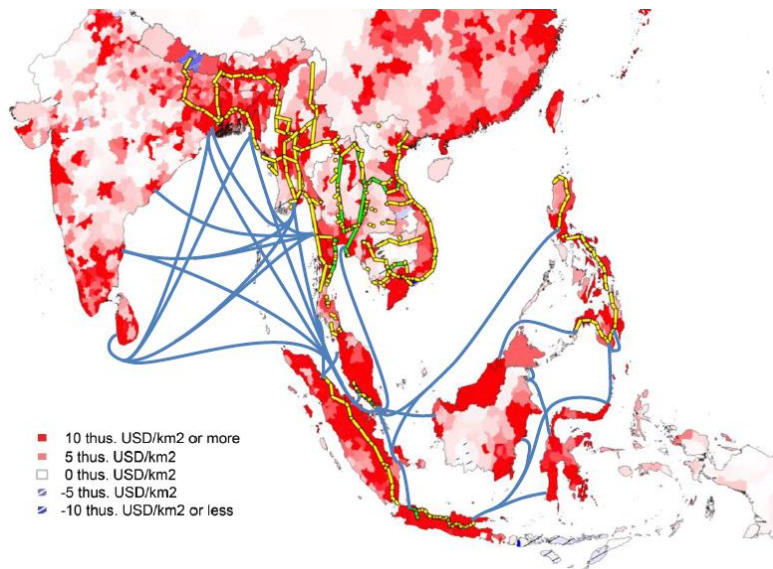
	2012		2013		2014	
	GERD PPP Bil. US\$	R&D as % GDP	GERD PPP Bil. US\$	R&D as % GDP	GERD PPP Bil. US\$	R&D as % GDP
Americas (21)	485	2.5%	489	2.4%	504	2.5%
U.S.	447	2.8%	450	2.8%	465	2.8%
Asia (20)	561	1.8%	596	1.9%	633	1.9%
China	232	1.8%	258	1.9%	284	2.0%
Japan	160	3.4%	163	3.4%	165	3.4%
India	41	0.9%	42	0.9%	44	0.9%
Europe (34)	350	1.9%	349	1.9%	351	1.8%
Germany	92	2.8%	92	2.8%	92	2.9%
Rest of World (36)	81	0.9%	83	0.9%	87	0.9%
Global Total	1,517	1.8%	1,559	1.8%	1,618	1.8%

GERD=Gross Expenditures on R&D; PPP=Purchasing Power Parity.

ที่มา: 2557 R&D Funding Forecast, ธันวาคม 2556

เมื่อเร็วๆ นี้ ประเทศไทยได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน มีตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ พื้นที่ในเอเชียได้กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญๆ การค้าระหว่างประเทศ และการเชื่อมโยงถนนและราง การขนส่งทางเรือและทางอากาศ มีการสร้างท่าเรือมากมายในประเทศเพื่อนบ้านโดยใช้ประเทศไทยเป็นประตูการค้าภายในอาเซียนและสู่ทวีปอื่นๆ การขยายตัวด้านการเชื่อมโยง (connectivity) เกี่ยวพันกับการใช้พลังงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากแนวโน้มความต้องการด้านพลังงานและไฟฟ้ามีมากขึ้น การค้าข้ามพรมแดนจะช่วยยกระดับรายได้ในท้องถิ่นให้มากกว่า 10 ดอลลาร์สหรัฐต่อตารางกิโลเมตร ความท้าทายที่สำคัญอยู่ที่การสร้างและการใช้ตำแหน่งของประเทศไทยในฐานะศูนย์กลางโลจิสติกส์และการค้าขายให้เกิดประโยชน์สูงสุด การมีบทบาทในฐานะผู้นำอาเซียนเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ (soft infrastructure) เช่น กฎระเบียบและการให้อนุญาตจากส่วนกลาง (central authorization) หากขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ประเทศไทยจะไม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ และลดค่าใช้จ่ายด้านโลจิสติกส์และการขนส่งในอาเซียน รัฐบาลไทยมีอำนาจและอิทธิพลในการพัฒนาศูนย์กลางโลจิสติกส์ของอาเซียน กล่าวคือ หากไม่มีประเทศไทยก็จะไม่เกิดการเชื่อมต่อและการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งในอาเซียนจะไม่สามารถทำได้ อาเซียนจะเสียความน่าดึงดูดในการลงทุนและอำนาจทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 6: คาดการณ์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงสร้างพื้นฐาน การค้าที่ไม่มีกำแพงภาษี (Non-Tariff Barrier) และ เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ในปี 2573

ที่มา: The Comprehensive Asia Development Plan 2.0 (CADP 2.0): Infrastructure for Connectivity and Innovation

ภาพที่ 7: ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย ปี 2557

เศรษฐกิจ	ลำดับ /160	ภาพรวม	ศุลกากร		โครงสร้าง พื้นฐาน		การขนส่ง สินค้า ระหว่าง ประเทศ		คุณภาพและ ความสา- มารถด้าน โลจิสติกส์		การ ตรวจสอบ ติดตาม		การทัน ต่อเวลา	
			ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน
ประเทศ ไทย	35	3.43	36	3.21	30	3.40	39	3.30	38	3.29	33	3.45	29	3.96

ที่มา: Logistics Performance Index 2557

- การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย: กลยุทธ์เพื่อความมั่นคง

เศรษฐกิจโลกกำลังเข้าสู่ช่วง “ความปกติในรูปแบบใหม่” (new normal) ของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดลง ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (Global Competitiveness) แสดงให้เห็นถึงความคืบหน้าในช่วงสี่ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถพัฒนาขีดความสามารถจากอันดับ 38 เป็น 32 แต่ทว่า ยังมีความท้าทายที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

กำกับดูแลกระบวนการทางกฎหมายและการบริหาร จึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลไทยจะต้องทำให้นักลงทุนและผู้บริโภคเกิดความมั่นใจ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ

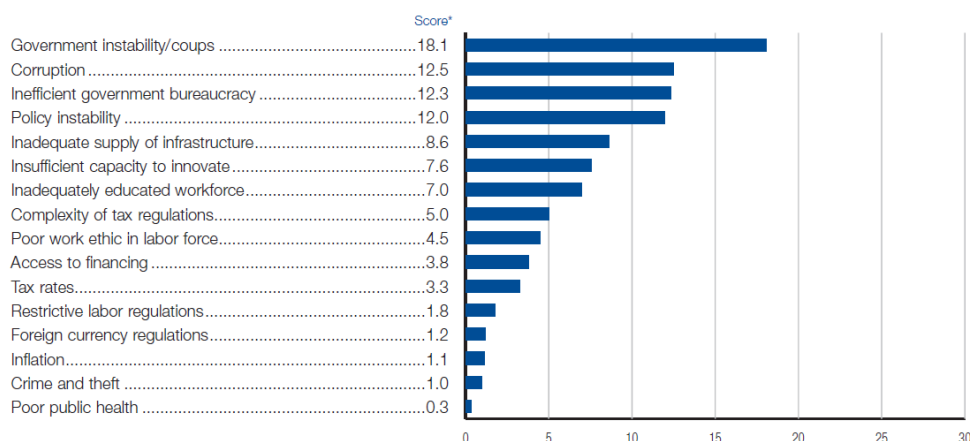
ภาพที่ 8: ดัชนีความสามารถในการแข่งขันระดับโลกของประเทศไทย ปี 2558 – 2559

	Rank (out of 140)	Score (1–7)
GCI 2015–2016	32	4.6
GCI 2014–2015 (out of 144).....	31	4.7
GCI 2013–2014 (out of 148).....	37	4.5
GCI 2012–2013 (out of 144).....	38	4.5
Basic requirements (40.0%)	42	4.9
1st pillar: Institutions	82	3.7
2nd pillar: Infrastructure	44	4.6
3rd pillar: Macroeconomic environment	27	5.7
4th pillar: Health and primary education	67	5.8
Efficiency enhancers (50.0%)	38	4.6
5th pillar: Higher education and training	56	4.6
6th pillar: Goods market efficiency	30	4.7
7th pillar: Labor market efficiency	67	4.2
8th pillar: Financial market development	39	4.4
9th pillar: Technological readiness	58	4.2
10th pillar: Market size	18	5.2
Innovation and sophistication factors (10.0%)	48	3.9
11th pillar: Business sophistication	35	4.4
12th pillar: Innovation	57	3.4

ที่มา: World Economic Forum (2558)

ความท้าทายด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยสามารถเห็นได้จากความไร้เสถียรภาพด้านการเมืองและนโยบาย อุปสรรคทางการค้าจากการมีระเบียบราชการที่ไม่มีความจำเป็น (red tape) หน่วยงานราชการที่ด้อยประสิทธิภาพ การทุจริตอย่างแพร่หลาย และความไม่แน่นอนในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ได้บั่นทอนคุณภาพของสถาบันที่เอกชนต้องพึ่งพา การแก้ไขปัจจัยที่มีปัญหามากที่สุดจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเศรษฐกิจโลก

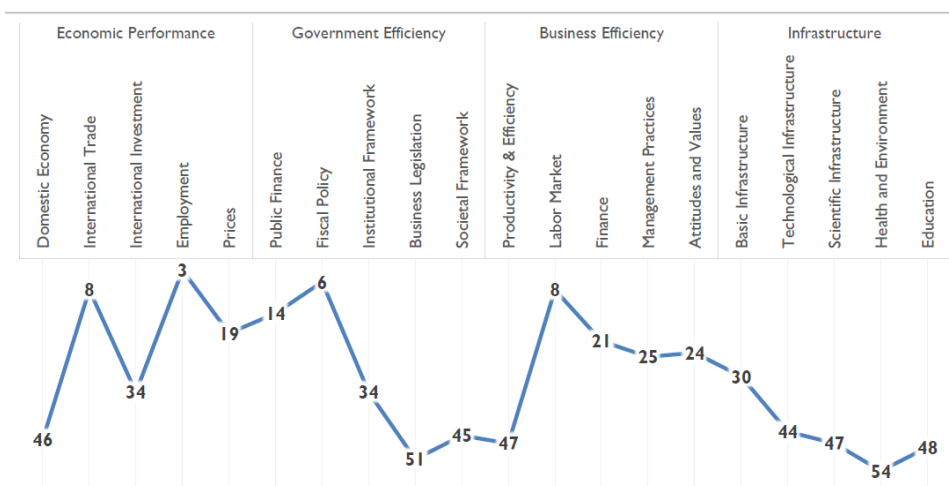
ภาพที่ 9: ปัจจัยที่มีปัญหาที่สุดสำหรับการทำธุรกิจของประเทศไทย

ที่มา: World Economic Forum (2558)

ดังที่เห็นถึงความถดถอยอย่างต่อเนื่องของขีดความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของประเทศไทย ซึ่งลดลงหนึ่งอันดับทั้งใน WEF 2558 และ IMD 2558 ทำให้ดูเหมือนว่าประเทศไทยจะยังติดอยู่ใน “กับดักรายได้ปานกลาง” ความท้าทายด้านการพัฒนา ส่วนใหญ่เกิดจากประสิทธิภาพของรัฐบาล ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สุขภาพ และการศึกษา

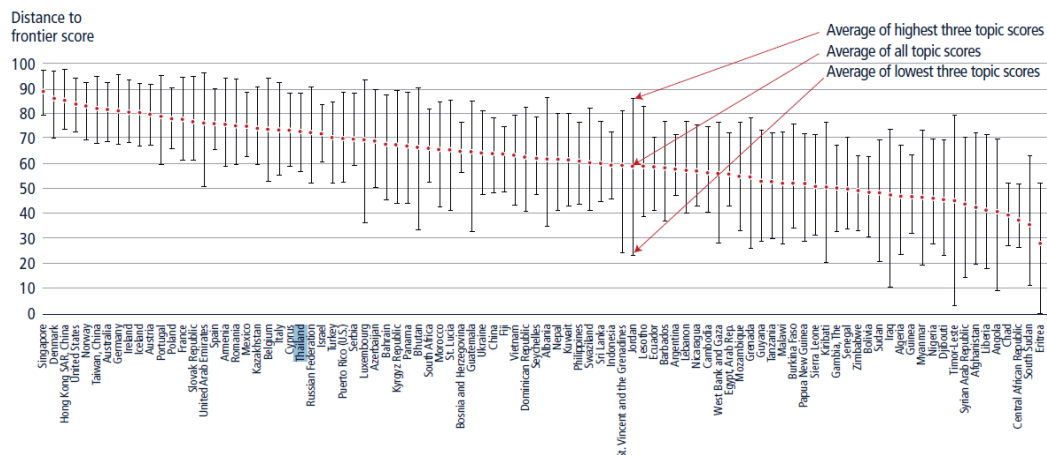
ภาพที่ 10: ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย (IMD) ปี 2558

ที่มา: IMD, 2558

ความสามารถของประเทศไทยในการสร้างความน่าดึงดูดให้กับธุรกิจเพื่อเริ่มธุรกิจและดำเนินกิจการภายใต้กฎระเบียบมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันของประเทศในเศรษฐกิจโลก สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจของประเทศไทยได้ลดลงอย่างมาก จากลำดับที่ 46 เป็น 49 ในปี 2558 เป็นผลจากอุปสรรคในการเข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทย เช่น ข้อกำหนดด้านเงินทุนจดทะเบียนที่สูง งานเอกสารที่ซับซ้อน และขาดการสนับสนุนทางการเงินสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ดังนั้น เพื่อดึงดูดการลงทุน เทคโนโลยี และผู้ประกอบการให้เข้ามาในประเทศ ประเทศไทยจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ง่ายและกำหนดเงินทุนไม่สูงนักในการเริ่มต้นธุรกิจ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (finance credit) ไม่เพียงแต่สำหรับองค์กรขนาดใหญ่เท่านั้น แต่ต้องรวมถึง SMEs ด้วย เนื่องจาก SMEs เป็นที่มาของการสร้างงานและความมั่นคงให้กับประเทศ การออกจาก “กับดักรายได้ปานกลาง” ประเทศไทยจะต้องเพิ่มสมรรถนะ ความสามารถในการสร้างสรรค์ (creativity) และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมในธุรกิจด้วยการพัฒนากฎระเบียบเพื่อให้การประกอบธุรกิจง่ายขึ้นจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย เสริมสร้างความเชี่ยวชาญและดึงดูดคู่ค้าทางธุรกิจจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

ภาพที่ 11: สภาพแวดล้อมเชิงกฎระเบียบของเศรษฐกิจเพื่อความสะดวกในการทำธุรกิจ

ที่มา: World Bank, Doing Business, 2559

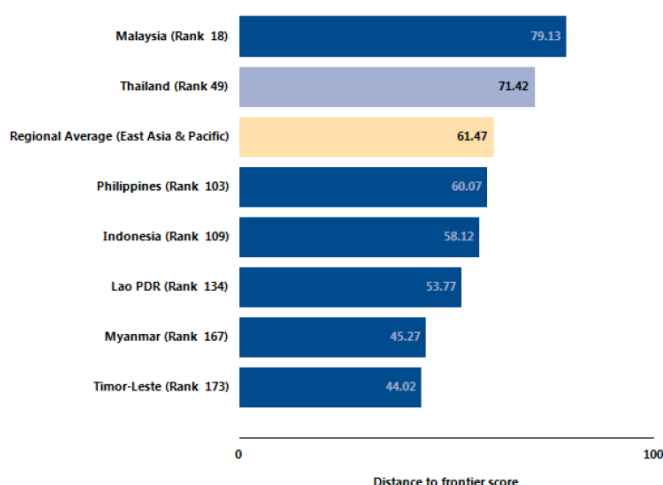
ภาพที่ 12: ความสะดวกในการทำธุรกิจของประเทศไทยเมื่อเทียบกับของโลก

THAILAND		East Asia & Pacific		GNI per capita (US\$)		5,410		
Ease of doing business rank (1–189)		49	Overall distance to frontier (DTF) score (0–100)		71.42	Population (m)	67.2	
Starting a business (rank)		96	Getting credit (rank)		97	Trading across borders (rank)		56
DTF score for starting a business (0–100)		85.07	DTF score for getting credit (0–100)		45.00	DTF score for trading across borders (0–100)		84.10
Procedures (number)		6	Strength of legal rights index (0–12)		3	Time to export		
Time (days)		27.5	Depth of credit information index (0–8)		6	Documentary compliance (hours)		11
Cost (% of income per capita)		6.4	Credit bureau coverage (% of adults)		60.2	Border compliance (hours)		51
Minimum capital (% of income per capita)		0.0	Credit registry coverage (% of adults)		0.0	Domestic transport (hours)		2
						Cost to export		
Dealing with construction permits (rank)		39	Protecting minority investors (rank)		36	Documentary compliance (US\$)		97
DTF score for dealing with construction permits (0–100)		75.64	DTF score for protecting minority investors (0–100)		63.33	Border compliance (US\$)		223
Procedures (number)		17	Extent of conflict of interest regulation index (0–10)		7.7	Domestic transport (US\$)		147
Time (days)		103	Extent of shareholder governance index (0–10)		5.0	Time to import		
Cost (% of warehouse value)		0.1	Strength of minority investor protection index (0–10)		6.3	Documentary compliance (hours)		4
Building quality control index (0–15)		11				Border compliance (hours)		50
			Paying taxes (rank)		70	Domestic transport (hours)		2
Getting electricity (rank)		11	DTF score for paying taxes (0–100)		77.70	Cost to import		
DTF score for getting electricity (0–100)		90.50	Payments (number per year)		22	Documentary compliance (US\$)		43
Procedures (number)		4	Time (hours per year)		264	Border compliance (US\$)		233
Time (days)		37	Total tax rate (% of profit)		27.5	Domestic transport (US\$)		147
Cost (% of income per capita)		45.9						
Reliability of supply and transparency of tariffs index (0–8)		7						
			Enforcing contracts (rank)		57	Resolving insolvency (rank)		49
Registering property (rank)		57	DTF score for enforcing contracts (0–100)		62.69	DTF score for resolving insolvency (0–100)		58.84
DTF score for registering property (0–100)		71.33	Time (days)		440	Time (years)		2.7
Procedures (number)		3	Cost (% of claim)		19.5	Cost (% of estate)		36
Time (days)		3	Quality of judicial processes index (0–18)		6.5	Recovery rate (cents on the dollar)		42.5
Cost (% of property value)		6.3				Strength of insolvency framework index (0–16)		11.5
Quality of land administration index (0–30)		13.5						

ที่มา: World Bank, Doing Business (ประเทศไทย), 2559

ความสะดวกในการทำธุรกิจ (Ease of Doing Business) เป็นสิ่งสำคัญมากในการดึงดูดนักลงทุนจากนานาประเทศ ภูมิทัศน์ทางธุรกิจ (business landscape) ประกอบด้วยทางเลือกที่คล้ายคลึงกัน การเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกิจอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งการเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกิจจะดึงดูดการลงทุนใหม่ๆ ของประเทศด้วย แม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีความสะดวกในการทำธุรกิจอันดับสามของอาเซียน แต่ประเทศไทยยังคงตามหลังมาเลเซียซึ่งถูกจัดอยู่ในอันดับสอง ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องปรับปรุงกฎระเบียบ และลดความซ้ำซ้อนและงานเอกสารสำหรับธุรกิจ

ภาพที่ 13: อันดับของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ด้านความสะดวกในการทำธุรกิจ ปี 2559

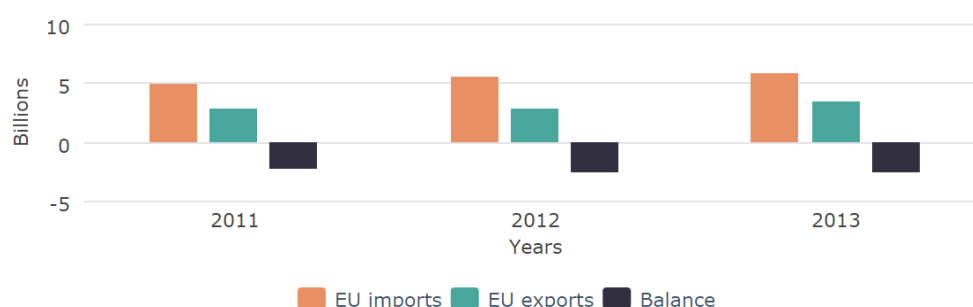
ที่มา: World Bank, Doing Business, 2559

- การเปิดเสรีการค้าภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป: ผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจ

การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ประเทศไทย (EU-Thailand FTA) ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556 นับเป็นก้าวสำคัญในการกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรป-ไทย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทยในปี 2557 ที่ผ่านมา ทำให้การเจรจาต้องชะงัก การเจรจาต่อจะเกิดขึ้นเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม

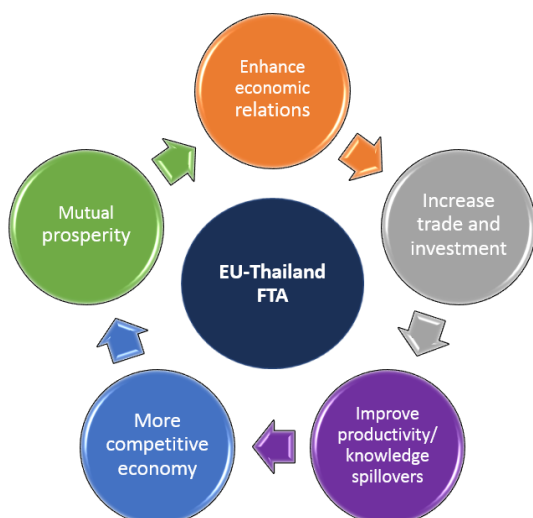
มีการคาดการณ์ว่าข้อตกลงการค้าเสรีจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจสำหรับทั้งสองฝ่าย เช่น ผลประโยชน์ด้านการค้า อัตราภาษีศุลกากรเป็นศูนย์ การลงทุนที่เพิ่มขึ้น การค้าบริการที่เพิ่มขึ้น การขจัดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี การปรับปรุงด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับนักประดิษฐ์ การปรับระดับสนามแข่งขันให้เป็นธรรม และการเข้าถึงตลาดได้ดีขึ้นและมีความโปร่งใสมากขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้ สหภาพยุโรปได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรีกับเวียดนาม และกำลังอยู่ระหว่างการเจรจากับอีกหลายประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศไทยจะกลายเป็นประเทศที่ดึงดูดผู้ลงทุนจากยุโรปได้น้อยลง หากไม่มีการเจรจาต่อในอนาคตอันใกล้ แม้จะมีปัญหาทางการเมืองก็ตาม สมาคมฯ ยังคงขอสนับสนุนให้มีการเจรจา FTA ในระดับเทคนิค (technical level)

ภาพที่ 14: การค้าบริการสหภาพยุโรป-ประเทศไทย

ที่มา: EU Commission, 2558

ภาพที่ 15: วัฏจักรการเติบโตภายใต้การสานต่อการเจรจา FTA สหภาพยุโรป-ประเทศไทย

ที่มา: EABC, 2559

- **สหภาพยุโรป - ประเทศไทย: หุ่นส่วนเพื่อความมั่งคั่งร่วมกัน**

เอกสารทำที่และจุดยืนของสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ เป็นผลงานร่วมของคณะทำงานทั้งสิบกลุ่มของสมาคมฯ ที่ทุ่มเทเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ซึ่งครอบคลุมอุตสาหกรรมมากมายหลายแขนง เอกสารทำที่นี้ได้ให้คำแนะนำสำคัญที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและสร้างความมั่งคั่งยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน ผู้กำหนดนโยบายได้รับทราบถึงประโยชน์ของข้อมูลที่ได้นำเสนอในเอกสารนี้ การระบุแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากผู้นำทางธุรกิจ เอกสารทำที่และจุดยืนนี้ มีลักษณะเด่น คือ เป็นการประกอบขึ้นจากความพยายามและความร่วมมือจากผู้นำธุรกิจยุโรปมากกว่า 80 แห่งในประเทศไทย โดยมีการประชุมหารือของคณะทำงานกว่า 70 ครั้งในปีที่ผ่านมา เอกสารนี้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลและผู้กำหนดนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะได้รับทราบประเด็นต่างๆ เพื่อใช้ในการหาแนวทางที่ดีที่สุดในการรับมือ เอกสารทำที่และจุดยืนของสมาคมฯ เป็นผลงานของความจริงใจในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมทั้งสองฝ่าย และเพื่อการลงทุนระยะยาวจากภาคธุรกิจยุโรปในประเทศไทย

เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งร่วมกัน การดำเนินการบางประการจะต้องเกิดขึ้น ทั้งนี้ ประเทศไทยไม่ควรเร่งผลักดันประเทศชาติโดยขาดการสนับสนุนผลประโยชน์ร่วม การพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะทำหน้าที่เป็นตัวเร่งการขับเคลื่อนสู่การเจริญเติบโตและความมั่งคั่งของประเทศไทย เอกสารทำที่และจุดยืนปี 2559 นี้ ทางสมาคมฯ ได้รวมข้อเสนอแนะในการลดอุปสรรคทางการค้า พัฒนาบรรยากาศการลงทุน และอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ส่งเสริมกลยุทธ์ในการผลักดันประเทศไทยในเวทีอาเซียนและในเวทีโลก ตลอดจนนำประเทศไทยคืนสู่การเจรจา FTA สหภาพยุโรป-ไทยอีกครั้งหนึ่ง

ประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา (Cross Sectoral Issues)

สรุปข้อเสนอแนะ

1. เพิ่มความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายและการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ
 - 1.1 การปฏิรูปกลไกการส่งเสริมความโปร่งใสและประสิทธิภาพในขั้นตอนพิธีศุลกากร รวมทั้งแผนการจ่ายสินบนรางวัลและบทลงโทษ (reward and penalty schemes)
 - 1.2 ข้อกำหนดในเขตปลอดอากร (Free Zone)
 - 1.3 การแก้ปัญหาทุจริต
2. เพิ่มความง่ายในการประกอบธุรกิจ
 - 2.1 โครงสร้างภาษีเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน
 - 2.2 พัฒนาระบบการคลังลงทุนในประเทศไทย
 - 2.3 ความชัดเจนของการตีความเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)
 - 2.4 บทบาทของระบบศาล การระงับข้อพิพาท การฟ้องร้อง และอนุญาโตตุลาการ
 - 2.5 การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขัน (Competition Law)
 - 2.6 การขจัดความยุ่งยากของกฎหมายและข้อบังคับที่ไม่จำเป็น
 - 2.7 รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบท ICT
3. การสร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจและกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์ต่อการค้าการลงทุน (Enabling Economic and Regulatory Environment)
 - 3.1 การผ่อนปรนข้อจำกัดการถือครองกรรมสิทธิ์ของคนต่างชาติและการเปิดเสรีภาคบริการอย่างต่อเนื่อง
 - 3.2 ความสะดวกในกระบวนการจ้างงานและด้านกฎหมายเพื่อเอื้อต่อการเคลื่อนย้ายเสรีของแรงงานฝีมือและไร้ฝีมือ

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ประเทศไทยมีความพยายามอย่างมากที่จะก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) แต่เศรษฐกิจไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันอันเนื่องมาจากทรัพยากรที่มีราคาสูงขึ้น จากการจัดลำดับของสถาบัน IMD พบว่า ความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลงหนึ่งอันดับในปี 2558 มาอยู่ที่อันดับ 30 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน กระทรวงพาณิชย์ จึงได้จัดงาน MegaDive ขึ้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2559 โดยมีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาต่อไปนี้ (1) การศึกษาและทักษะ (2) ข้อจำกัดในการลงทุน (3) การปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม (4) ความซับซ้อนของกฎข้อบังคับ และ (5) การทุจริต

ในปีที่ผ่านมา มีความคืบหน้าในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะการบังคับใช้พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 โดยกำหนดกรอบเพื่อความโปร่งใสในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ของ พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังไม่มีสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมเนื่องจากยังอยู่ในช่วงแรกเริ่ม และไม่ได้รวมเป้าหมายที่ครอบคลุมระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) หรือการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานออนไลน์แต่อย่างใด

สมาคมฯ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบาย โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่ระบุมมา ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะเสริมสร้างความแข็งแกร่งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และเพื่อสร้างความน่าดึงดูดให้แก่ประเทศไทยในฐานะเป้าหมายการลงทุนของโลกโดยทั้งประเทศไทยและประเทศคู่ค้าต่างก็ได้ประโยชน์ร่วมกัน

1. การเพิ่มความโปร่งใส

ตามที่ได้เคยเน้นย้ำในเอกสารทำที่และจุดยืนฯ ประจำปี 2558 ความโปร่งใสและความสามารถในการคาดการณ์เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ ของภาครัฐนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการสร้างความเชื่อมั่นของธุรกิจต่างชาติในระบบเศรษฐกิจไทย และที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือ กรอบนโยบายและสภาพแวดล้อมทางกฎหมายจะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการแข่งขันซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมทางการตลาดและผลประโยชน์ทางสังคมในวงกว้าง ในการแก้ไขกฎหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาที่เป็นธรรม การออกกฎหมายใหม่ไม่ควรเร่งรีบ แต่ควรเปิดให้มีกระบวนการรับฟังคำปรึกษาอย่างเป็นธรรม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ออกและบังคับใช้ใบอนุญาตนั้น ควรที่จะแยกการทำงานระหว่างอำนาจหน้าที่ในการออกใบอนุญาต (licencing) และหน่วยงานที่บังคับใช้นโยบายต่างๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดกันด้านผลประโยชน์ การเพิ่มความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายและการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ จะช่วยปกป้องผลประโยชน์ทางธุรกิจตามกฎหมายและการแข่งขันที่ยุติธรรม อันจะเป็นส่วนผลักดันส่งเสริมผลิตภาพ ผลิตผล และนวัตกรรมต่างๆ

แม้ว่าจะมีความพยายามอย่างต่อเนื่องของหน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้องในการเพิ่มความโปร่งใสและการปราบปรามการทุจริต การขาดความชัดเจนและความโปร่งใสในการกำหนดและการบังคับใช้นโยบาย รวมถึงกฎและระเบียบต่างๆ ยังคงเป็นข้อกังวลที่สำคัญ

ก) การปฏิรูปกระบวนการศุลกากร

ประเทศไทยเข้าร่วมในอนุสัญญาเกียวโตฉบับแก้ไข (Revised Kyoto Convention - RKC) เมื่อเดือนมิถุนายน 2558 ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญของกรมศุลกากรในการอำนวยความสะดวกด้านการค้าระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับมาตรการขององค์การการค้าโลก (WTO) ที่ระบุในข้อตกลงการอำนวยความสะดวกด้านการค้าของ WTO (Bali Package)

สมาคมฯ ชื่นชมกรมศุลกากรในการปรับปรุงความโปร่งใส การลงโทษและการให้สินบนรางวัล แต่ทว่าระบบการลงโทษและการให้สินบนรางวัลภายในกรมศุลกากรในปัจจุบันนั้นกลับสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรดำเนินบทลงโทษที่รุนแรงและมีความเข้มงวดเกินกว่าเหตุ รวมถึงการประเมินมูลค่าศุลกากร การตรวจสอบเอกสาร การควบคุมและการสอบบัญชีเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนแม้เป็นเพียงความผิดเพียงเล็กน้อยในด้านธุรการ นอกจากนี้ การตรวจสอบและการถ่วงดุลความสามารถและอำนาจของกรมศุลกากรยังขาดประสิทธิภาพ รวมถึงยังขาดความเข้าใจในกระบวนการร้องเรียนของภาคธุรกิจการค้าอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เมื่อรวมกับการขาดความชัดเจนในกรอบกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ทำให้การดำเนินการต่างๆ ของผู้ค้ากระทำได้อย่างยาก ระบบการให้สินบนรางวัลและการลงโทษที่เหมาะสมนั้นควรจะสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรช่วยส่งเสริมการค้าและการดำเนินการของผู้ค้า ไม่ใช่สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ได้ประโยชน์ส่วนตัวจากความผิดพลาดที่เกิดจากการไม่ดำเนินการตามกฎระเบียบ

ข้อเสนอเพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษ

ในปัจจุบัน ศุลกากรไม่มีหน้าที่ในการพิสูจน์หลักฐานการกระทำผิด จึงใช้การกำหนดโทษเช่นเดียวกับการลักลอบค้า ซึ่งเป็น การดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงสภาพการณ์แวดล้อมและเจตนาของผู้ถูกกล่าวหา ข้อผิดพลาดทางเทคนิคยังมีบทลงโทษที่ไม่ สมเหตุสมผล (disproportionally) ด้วย ทั้งนี้ การตรวจสอบทางศุลกากรอย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยป้องกัน ไม่ให้มีการกระทำผิดหรือมีความพยายามที่จะละเมิดข้อบังคับศุลกากร จะต้องมีการแยกความแตกต่างระหว่างการกระทำผิด ร้ายแรงโดยเจตนาออกจากความผิดพลาดที่โง่เขลาที่เกิดจากความประมาทหรือข้อผิดพลาดทางเทคนิคออกจากกันอย่างชัดเจน สิ่งนี้ ได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจนในอนุสัญญาเกียวโตฉบับแก้ไขว่า “ศุลกากรไม่ควรกำหนดบทลงโทษหนักสำหรับ ความผิดพลาดที่ตรวจสอบพบที่เกิดจากความประมาทและไม่เจตนา เมื่อศุลกากรเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะป้องกันไม่ให้เกิด ข้อผิดพลาดซ้ำอีก อาจมีบทลงโทษ แต่ต้องไม่รุนแรงเกินกว่าความผิดพลาดนั้น”

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ สนับสนุนทำที่ของภาคเอกชนไทยซึ่งแสดงออกผ่านสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการร่วม 3 สถาบันภาคเอกชน (JSCCIB) ในเรื่องระบบการลงโทษศุลกากรซึ่งยึดหลักพิจารณาตามเจตนาผู้กระทำผิด ปัจจุบัน ศุลกากรไม่มี ความจำเป็นต้องแสดงหลักฐานพิสูจน์ และกฎหมายอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตัดสินโทษของพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบต่างๆ เป็นการลักลอบค้าขายไม่ว่าบริบทและเจตนาของผู้ถูกกล่าวหาจะเป็นอย่างไร รวมถึงข้อผิดพลาดทาง เทคนิคยังสามารถถูกศุลกากรตัดสินลงโทษได้อย่างไม่เป็นไปตามสัดส่วน หลักเจตนาเป็นสิ่งที่ทราบกันโดยทั่วไปใน การปฏิบัติสากลภายใต้อนุสัญญาเกียวโตฉบับแก้ไข และยังระบุอยู่ในกฎหมายศุลกากรในประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศ

ข้อเสนอเพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติศุลกากรในส่วนระบบให้รางวัล

ศุลกากรของไทยมีแผนมุ่งใจโดยการให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่และผู้แจ้งข่าวผู้นำเข้าที่สงสัยว่าปลอมแปลงหนังสือรับรองถิ่นกำเนิด สินค้า ปลอมแปลงประเภทผลิตภัณฑ์ หรือ ปลอมแปลงมูลค่าสินค้า สมาคมฯ ชื่นชมที่กรมศุลกากรปรับเปลี่ยนอัตราของ รางวัลที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ศุลกากรจากร้อยละ 25 เป็นร้อยละ 15 และมีเพดานจำกัดอยู่ที่ 10 ล้านบาท (พระราชบัญญัติ ศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557 และการแก้ไขพระราชกฤษฎีกาพิทักษ์อัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ครั้งที่ 8 พ.ศ. 2557) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอัตรารางวัลตอบแทนนั้นอยู่บนพื้นฐานของสัดส่วน (ไม่เกินร้อยละ 55¹) ของรายได้หรือค่าปรับที่ได้มา ทำให้มี แรงจูงใจเพื่อกำหนดบทลงโทษให้สูงสุด ในทางปฏิบัติ อาจโต้แย้งได้ว่า เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีแรงจูงใจที่จะทำทุกวิถีทางเท่าที่ สามารถทำได้ในการสอบสวนผู้นำเข้าเพื่อเอาผิด หากยังไม่มีการปรับปรุงหรือมีการตั้งเพดานผลตอบแทนที่เหมาะสม ระบบ นี้จะยังคงสร้างแรงจูงใจในการนำกลไกไปใช้ในทางที่ผิด รวมถึงการสอบสวนจนเกินพอดีและการลงโทษสูงสุดเกินจริง

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ สนับสนุนการกำหนดเพดานการให้รางวัลและผลตอบแทนดังที่เคยเสนอไปแล้ว และต้องการจะเดินทางไปอีกขั้น เพื่อเรียกร้องให้มีการแบ่งแยกระบบสินบนรางวัลสำหรับการกระทำผิดในรูปแบบที่แตกต่างกัน ทางสมาคมฯ เห็นด้วยกับ ทำที่ของ JSCCIB ที่เรียกร้องให้มีการยกเลิกระบบการให้สินบนรางวัลในกรณีการละเมิดโดยไม่เจตนาและเป็นข้อผิดพลาด ทางเทคนิค

¹ ตามร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. เมื่อไม่นานมานี้ กรมศุลกากรได้เสนอให้มีการลดสัดส่วนลงจากร้อยละ 55 เหลือร้อยละ 45

การปฏิรูปการศุลกากรอย่างครบวงจร

วิธีทางหลากหลายในการปฏิรูปศุลกากรไทยด้านกฎหมายและการบริหารจัดการได้ถูกนำเสนอ โดยการปฏิรูปเหล่านี้จะเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในกระบวนการศุลกากร ทำให้เกิดประสิทธิภาพทางต้นทุนและเวลาซึ่งจะเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ข้อเสนอแนะต่างๆ นั้นครอบคลุมความสอดคล้องของการตีความกฎหมาย/กฎระเบียบ กลไก การอุทธรณ์/การร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การนำเอาหลักการ “การระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” มาใช้ การดำเนินการด้านกฎระเบียบและกระบวนการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มีกระบวนการศุลกากรที่ไม่ซับซ้อนสำหรับสินค้าระหว่างทาง (goods in transit) และมีความสอดคล้องด้านกฎระเบียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศุลกากร

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้บรรลุการปฏิรูปการศุลกากรอย่างรอบด้าน สมาคมฯ ร้องขอให้มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างกรมศุลกากรและผู้แทนของอุตสาหกรรมรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ดีขึ้นและทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลีได้พัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสำหรับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างศุลกากรและผู้แทนภาคเอกชน และสิ่งนี้อาจนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้เพื่อรองรับการปฏิรูปศุลกากรอย่างรอบด้าน คณะทำงานกลุ่มย่อยของสมาคมฯ ด้านการศุลกากรและกฎหมายได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. เพื่อให้กรมศุลกากรได้พิจารณา (เอกสารแนบ 1)

ข) เขตปลอดอากร

เขตปลอดอากร หรือ Free Zone นั้น ได้เริ่มขึ้นเพื่อให้เป็นกลไกดึงดูดการลงทุนและส่งเสริมกิจกรรมการค้าในประเทศไทย ด้วยสิทธิพิเศษของเขตปลอดอากรจากการยกเว้นภาษีสินค้านำเข้าทุกชนิดที่นำเข้ามาในเขตปลอดอากร ศุลกากรได้มีข้อกำหนดที่เข้มงวดเพื่อควบคุมธุรกิจต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตนั้นและกำหนดบทลงโทษการละเมิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเขตปลอดอากรอย่างหนัก

หนึ่งในความยุ่งยากลำบากของผู้ที่ประกอบธุรกิจในเขตปลอดอากรคือ การยืนยันว่าสต็อกสินค้าของตนในเขตปลอดอากรนั้นสอดคล้องกับที่ได้แจ้งกรมศุลกากรในขั้นต้นอยู่ตลอดเวลา มิเช่นนั้น อาจถูกลงโทษเทียบเท่ากับการลักลอบค้าขาย ข้อกำหนดดังกล่าว แม้ว่าจะเข้าใจได้เมื่อมองจากมุมมองของการกำกับทางศุลกากร แต่ไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ในความเป็นจริงนั้น ความคลาดเคลื่อนของสต็อกสินค้าเป็นเรื่องปกติสำหรับธุรกิจและการปรับแก้ก็น่าจะยอมรับได้จากมุมมองด้านการบัญชี ดังนั้น กรณีนี้จึงไม่ควรจะต้องถูกลงโทษสถานเดียวกับการลักลอบค้าซึ่งเป็นการกระทำผิดร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ความคลาดเคลื่อนเหล่านั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจตนา

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับระบบการให้สินบนรางวัล สมาคมฯ ขอเสนอให้มีการจำกัดและมีเงื่อนไขเฉพาะก่อนมีการมอบรางวัลใดๆ แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร และผลตอบแทนนั้นอาจจ่ายให้แก่กรณีที่มีการพิสูจน์แล้วว่าเป็นการละเมิดโดยเจตนาเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับท่าทีและข้อเสนอของ JSCCIB วิธีการยกเลิกระบบรางวัลอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Phasing Approach) ยังคงเป็นข้อเสนอจากทางสมาคมฯ เพื่อพัฒนาการกำกับดูแลในด้านนี้ของประเทศไทย อันนำไปสู่มาตรฐานระดับโลกและความโปร่งใสที่เพิ่มขึ้น
2. รางวัลควรจะให้เมื่อการจัดเก็บรายได้สูงกว่าเป้าหมายงบประมาณที่กำหนดโดยกระทรวงการคลัง หรือในกรณีที่ปรากฏเจตนาทุจริตอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ระบบให้รางวัลและโทษปรับในทางที่ผิด
3. สมาคมฯ ยังเสนอให้ระบบการลงโทษปรับนั้นอยู่บนพื้นฐานของสัดส่วน โดยคำนึงถึงเจตนาและความร้ายแรงของการกระทำผิดแทนการกำหนดโทษปรับเป็นเงิน 4 เท่าของมูลค่าสินค้า การแยกแยะการกระทำผิดทางแพ่งและทางอาญาอย่างชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็น ระบบการลงโทษควรจะคำนึงถึงความเป็นจริงในเชิงธุรกิจซึ่งการไม่กระทำตามกฎหมายโดยไม่มีเจตนาอันอาจเกิดขึ้นได้และไม่ควรจะถูกลงโทษในระดับเดียวกับการกระทำผิดร้ายแรงอื่นๆ
4. หลักการ “ความระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” ของกลุ่มผู้ค้าเพื่อใช้ในการประเมินบทลงโทษ จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมาย หลักการนี้ช่วยในการพิจารณาเจตนาของผู้ละเมิดกฎหมายโดยแยกแยะความแตกต่างระหว่างการละเมิดโดยประมาทกับการทุจริตโดยเจตนา
5. ในบริบทของการเพิ่มความโปร่งใสในการกำหนดและดำเนินนโยบาย สมาคมฯ สนับสนุนอย่างยิ่งให้มีการหารือระหว่างภาครัฐและเอกชน ก่อนจะมีการแก้ไขกฎหมายใด ๆ เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและต่างชาติแสดงความคิดเห็นต่อกฎหมายนั้นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจพร้อม ๆ กับการสร้างความแข็งแกร่งให้กับประเทศไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

ค) การแก้ปัญหาทุจริต

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้จัดอันดับการทุจริตในประเทศไทยให้อยู่ที่ 85 จาก 175 ประเทศในปี 2557 รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการลดปัญหาการทุจริตของภาครัฐ หน่วยงานที่มีอำนาจควรเร่งตรวจสอบและดำเนินการทางอาญาหรือทางแพ่งกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การทุจริตนอกจากจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแล้วยังเพิ่มภาระให้ภาคเอกชนและยังสร้างความไม่เสมอภาคอีกด้วย มีหลายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต มีเพียงส่วนน้อยที่ให้ความสนใจต่อกรณีดังกล่าวและลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย การแก้ไขนั้นควรลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นไม่กล้ากระทำความผิด

สมาคมฯ ยินดีที่เห็น พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกฯ กำหนดหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ สร้างความโปร่งใส เปิดเผยขั้นตอนการดำเนินงาน และปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง แต่จนกว่าจะมีวิธีการที่สร้างความกระตือรือร้นมากขึ้นในการปราบปรามการทุจริต พฤติกรรมดังกล่าวก็ยังคงมีแนวโน้มว่าจะดำเนินต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ สนับสนุนประเทศไทยในความพยายามที่จะต่อต้านการทุจริต โดยจำเป็นต้องเพิ่มการศึกษาและปลูกจิตสำนึกด้านจริยธรรมในการทำงาน
2. สมาคมฯ ยินดีที่ประเทศไทยดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการต่อต้านการทุจริต หากมีกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้ก็ควรจะมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

2. เพิ่มความสะดวกในการประกอบธุรกิจเพื่อพัฒนาบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทย

รายงาน Doing Business 2559 จัดทำโดยธนาคารโลกได้ยกให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ง่ายต่อการทำธุรกิจในภาคธุรกิจท้องถิ่นมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก โดยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 49 ลดลงมา 3 อันดับจากปี 2558 ประเทศไทยจึงต้องเร่งหากลยุทธ์ในการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐของไทยพิจารณายุทธศาสตร์ 4 ประเด็น ดังนี้ (1) จัดทำระบบภาษีเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขัน (2) สนับสนุนนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่แข็งแกร่ง (3) เร่งดำเนินการตามพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า และ (4) ทบทวนกฎหมายที่ไม่มีความจำเป็น

ก) ระบบภาษีเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขัน

เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนและการทำธุรกิจในประเทศไทยให้ดีขึ้น รัฐบาลไทยได้ใช้การลดอัตราภาษีนิติบุคคลเป็นหนึ่งในแรงจูงใจหลักเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ เนื่องจากระบบภาษีส่งผลกระทบอย่างมากในการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจของบริษัทในไทย สมาคมฯ จึงเรียกร้องให้รัฐบาลไทยพัฒนาระบบภาษีที่เอื้อต่อการลงทุนทางธุรกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจ การรักษ้อัตราภาษีให้อยู่ในระดับที่สมเหตุสมผล พร้อมกับการแบ่งปันข้อมูลอย่างทันทั่วทั้งกับสาธารณชนจะช่วยภาคเอกชนด้านการประกอบธุรกิจและสามารถดำเนินธุรกิจอย่างเข้มแข็งต่อไป ซึ่งจะช่วยขยายฐานภาษีและเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บ ทั้งนี้ ภาคธุรกิจและภาครัฐสามารถได้รับประโยชน์จากระบบภาษีที่ง่ายต่อการจัดการและมีต้นทุนที่เหมาะสมในการปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอชื่นชมความพยายามของประเทศไทยในการปฏิรูปภาษีเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การดำเนินการถัดไปควรเร่งทำให้วิธีการปฏิบัติตามมาตรการทางภาษีง่ายขึ้น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจพร้อมกับการเพิ่มความโปร่งใสในการจัดเก็บภาษี สมาคมฯ มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับรัฐบาลในการแก้ปัญหาอุปสรรคและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของโครงสร้างทางภาษีและการปฏิบัติตามมาตรการทางภาษีของประเทศไทย

ข) พัฒนาบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทย

เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ประเทศไทยต้องเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงเมื่อเทียบกับประเทศที่อยู่โดยรอบ ซึ่งหนึ่งในกุญแจสำคัญคือระบบภาษี เนื่องจากภาษีเป็นต้นทุนในประกอบธุรกิจ การสร้างความแน่นอนในการจัดเก็บภาษีและสภาพแวดล้อมด้านกฎข้อบังคับ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนและสร้างความโดดเด่นให้กับประเทศไทยเหนือประเทศอื่นๆ ในเอเชีย

นโยบายภาษีที่สามารถช่วยในการบรรลุมัตถุประสงค์ ได้แก่

ข้อเสนอแนะ

1. ลดภาษีหัก ณ ที่จ่าย ภายในประเทศสำหรับค่าบริการจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 1.5

การลดภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 20 โดยไม่ลดภาษีหัก ณ ที่จ่ายลงมาด้วย จะมีภาษีที่ชำระเกินยกมาซึ่งสร้างความลำบากให้แก่ภาคเอกชน ในช่วงที่สภาพเศรษฐกิจไม่ดีนัก ภาษีหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 3 จะหมายถึงผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีกำไรร้อยละ 15 หากลดภาษีหัก ณ ที่จ่ายลงมาเหลือร้อยละ 1.5 ผู้ประกอบการสามารถมีกำไรร้อยละ 7.5 ก่อนจะมีภาษีที่ชำระเกินยกมา ซึ่งจะสะท้อนความเป็นจริงมากขึ้นในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

2. การคืนเงินของภาษีเงินได้นิติบุคคล (overpayments)

โดยปกติแล้วการคืนภาษีอาจเกิดขึ้นจากภาษีหัก ณ ที่จ่าย หรือภาษีนิติบุคคลที่ชำระเกิน (overpayments) ซึ่งจะเป็นผลดีต่อผู้เสียภาษีและกรมสรรพากร หากผู้เสียภาษีสามารถเลือกที่จะขอคืนส่วนที่ชำระเกินหรือถือเป็นเครดิตภาษีเช่นเดียวกับ ภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งจะช่วยผู้เสียภาษีกรณีไม่มีเงินชำระในปีต่อมา

3. กำหนดเวลาสำหรับการตรวจสอบภาษี

ขณะนี้ยังไม่มีกำหนดเวลาที่กรมสรรพากรจะต้องปฏิบัติเพื่อการสรุปผลการตรวจสอบภาษี การดำเนินการนี้จะสร้างความไม่แน่นอนสำหรับผู้เสียภาษีและบ่อยครั้งระยะเวลาของการตรวจสอบจะถูกขยายออกไป ควรออกกฎหมายการขยายระยะเวลาการตรวจสอบภาษีโดยกำหนดเวลาให้เป็นที่ยอมรับได้สำหรับทั้งผู้เสียภาษีและกรมสรรพากร

4. การลดค่าธรรมเนียมรายเดือนร้อยละ 1.5 และการหักค่าธรรมเนียม

ในระหว่างการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมใดๆก็ตามที่เงินได้พึงประเมินจะดึงดูดใจผู้ใช้บริการโดยคิดค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน สามารถชำระเงินได้ที่กรมสรรพากร จำนวนเงินนี้คิดเป็นร้อยละ 18 ต่อปี การลดลงของค่าธรรมเนียมรายเดือนในอัตราร้อยละ 1.5 จะส่งผลดีต่อผู้เสียภาษีทั้งหมด

สมาคมฯ ขอแนะนำให้พิจารณาอนุญาตให้ผู้เสียภาษีหักค่าธรรมเนียมนี้ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

5. การรายงานภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

โดยปกติ SMEs มักมีทรัพยากรจำกัด การรายงานถือเป็นภาระผูกพันที่ควรปฏิบัติเป็นรายไตรมาส

6. คำวินิจฉัยภาษีขั้นสูง

ก่อนที่จะทำธุรกรรม ผู้เสียภาษีโดยทั่วไปจะพิจารณาภาษีที่อาจตามมา เนื่องจากจำนวนเงินมีปริมาณสูงและการทำธุรกรรมมีความซับซ้อน ดังนั้น จะถือเป็นประโยชน์สำหรับผู้เสียภาษีถ้าได้รับ “การพิจารณาภาษีขั้นสูง” (advanced tax ruling) จากกรมสรรพากรซึ่งมีผลผูกพัน ปัจจุบันคำวินิจฉัยจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อธุรกรรมได้เกิดขึ้นแล้ว

7. การตีความที่สอดคล้องและถูกต้องจากเจ้าหน้าที่สรรพากร

ควรมีการตีความโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ มีความถูกต้องและมีเหตุผลประกอบ

8. การสร้างนโยบายและการปฏิบัติ

นโยบายที่ออกแบบมานั้น ผู้ประกอบการไม่สามารถใช้ประโยชน์ทางภาษีจากการลงทุน เช่น นโยบายการลดหย่อนภาษีร้อยละ 300 ในการลงทุนด้าน R&D เพราะว่าโครงการต้องได้รับการอนุมัติจาก สวทช. โดยเงื่อนไขในการขอรับสิทธิประโยชน์ขาดความชัดเจน ดังนั้น สมาคมฯ จึงขอให้หน่วยงานทำงานร่วมกันทั้งทางนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนให้นโยบายเกิดผลสัมฤทธิ์

9. ส่วนขยายของการขาดทุนนำไปใช้ประโยชน์

ภาษีนิติบุคคลเป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาการลงทุน เป็นที่ยอมรับว่าการลงทุนใหม่ในช่วง 5 ปีแรกนั้น ผู้ประกอบการได้รับการยกเว้นภาษี หลังจาก 5 ปีไปแล้วประโยชน์นั้นควรได้รับการต่ออายุเพื่อสนับสนุนการลงทุนต่อไปในระยะยาว ทั้งนี้ หักส่วนยุทธศาสตร์อาจไม่ลงทุนเพิ่มหากการยกเว้นภาษียุติลง ประเทศอื่นๆ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง ต่างก็สนับสนุนการต่ออายุการยกเว้นภาษีหลังจาก 5 ปีแรก สมาคมฯ จึงขอสนับสนุนให้ประเทศไทยขยายเวลายุกเว้นภาษีเพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการในระยะยาว

10. การจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ

10.1) โครงการภาษี IHQ กำหนดให้พนักงานชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาอย่างน้อยก่อน 180 วัน มีคุณสมบัติในการได้รับการลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สมาคมฯ ขอแนะนำให้นับจำนวนวันในปีแรกและในปีสุดท้ายของภารกิจ เนื่องจากมีความไม่ชัดเจนว่าชาวต่างชาติที่อยู่ภายใต้สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคจะสามารถนับจำนวนวันในระหว่างการสมัครโครงการภาษี IHQ

10.2) ควรชี้แจงรายละเอียดการเก็บภาษี IHQ หลังจาก 15 ปีไปแล้วเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนระยะยาว

11. ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันไม่สนับสนุนการทำธุรกรรมแบบอิเล็กทรอนิกส์ ใบแจ้งหนี้อิเล็กทรอนิกส์ควรได้รับการยอมรับในการทำภาษี หรือ ขอคืนเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายของบริษัท

12. ข้อกำหนดบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Company)

ITC หมายถึง บริษัทที่ตั้งตามกฎหมายไทย มีการดำเนินกิจกรรมสำหรับลูกค้านิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

12.1) ซื้อ ขาย สินค้าสำเร็จรูป วัตถุดิบ และชิ้นส่วน หรือ

12.2) การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศ รวมทั้ง การจัดระเบียบ บรรจุภัณฑ์ การขนส่ง การทำประกัน และการจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูป ฯลฯ

เพื่อที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ภายใต้ ITC สินค้าจะต้องไม่นำเข้าประเทศไทยโดยเด็ดขาด กฎหมายนี้อาจเป็นที่ยอมรับได้ในกรณี 12.1 แต่ในกรณี 12.2 โดยเฉพาะการบริการบรรจุสินค้าใหม่นั้นอาจปฏิบัติตามได้ยาก สมาคมฯ จึงขอเสนอให้มีการผ่อนคลายข้อกำหนดโดยอนุญาตให้กิจกรรมในกรณี 12.1 สามารถนำเข้ามาในประเทศไทยได้ โดยมีข้อกำหนดว่าสิทธิในการเป็นเจ้าของจะไม่ตกเป็นของ ITC ดังนั้น ภาษีมูลค่าเพิ่มจะสามารถขอคืนได้เมื่อมีการส่งออกสินค้า

ค) ความชัดเจนของการตีความสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน

ตามแผนและกฎข้อบังคับในปัจจุบันนั้น มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (การขอรับการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520) กำหนดให้ยกเว้นภาษีกำไรที่ได้จากกิจกรรมที่รัฐส่งเสริม รวมถึงในกรณีที่ผลประโยชน์ไม่ไหลกลับที่สามารถนำไปใช้ในการคิดภาษีภายหลังจากระยะเวลาที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

แม้จะมีการตีความหมายและการปฏิบัติใช้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนของ BOI อย่างชัดเจน แต่กรมสรรพากรกลับตีความแตกต่างไป ทั้งยังขอหักผลขาดทุนภายในระยะเวลาที่ได้รับการยกเว้น การตีความที่แตกต่างกันนี้จะสร้างความไม่แน่นอนให้กับ การขอรับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว สมาคมฯ เห็นว่ากรณีนี้มีความเสี่ยงต่อการพิจารณาการลงทุนทางธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งหาก ประเทศไทยต้องการผลักดันเศรษฐกิจและเพิ่มความน่าดึงดูดในการลงทุนผ่านระบบแรงจูงใจ การตีความของกรมสรรพากร อาจก่อให้เกิดข้อกั้วลในช่วงระยะการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ มองหาคำแนะนำต่อประเด็นนี้และต้องการการสนับสนุนจาก BOI ในการจัดให้มีการตีความและการรับรู้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันตลอดทั่วทั้งหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างความโปร่งใส ความสอดคล้อง และความยั่งยืน

ง) ระบบศาล การแก้ไขข้อพิพาท การฟ้องร้อง และอนุญาโตตุลาการ

สืบเนื่องจากเอกสารทำที่และจุดยืนฯ ประจำปี 2556 สมาคมฯ ขอนเน้นย้ำถึงความสำคัญของบทบาทระบบศาลในการสร้างความเชื่อมั่นของธุรกิจต่างชาติในประเทศไทยและดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ให้เข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น รวมถึงความรวดเร็วและประสิทธิภาพในกระบวนการแก้ไขข้อพิพาท และการออกและการบังคับใช้คำตัดสินและผลตอบแทนในกระบวนการไกล่เกลี่ย

ข้อเสนอแนะ

การฟ้องร้อง

1. **ทั่วไป:** ระบบการฟ้องร้องทางแพ่งและทางอาญานั้นจะต้องได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเป็นมิตรต่อผู้ใช่มากยิ่งขึ้น
2. **คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยคดี:** มีกรณีที่อาจจำเป็นต้องยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่ง (ในภาษาไทยเรียกว่า “คำสั่งคุ้มครองชั่วคราว”) ก่อนที่จะดำเนินการสำคัญอื่นใด เช่น ในการป้องกันการนำสินทรัพย์ออกจากประเทศไทย หรือการยึดหลักฐานหรือการตรวจสอบสินทรัพย์ ในทางปฏิบัติคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวมักได้มายากมาก ดังนั้น จึงควรมีการใช้กฎระเบียบเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า ในกรณีใดบ้างที่ศาลจะพิจารณาออกคำสั่งดังกล่าว และอาจต้องมีการบังคับใช้เงื่อนไขกับบุคคลที่ร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่ง
3. **คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยทั่วไป:** ในส่วนคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยทั่วไป สมาคมฯ มีข้อคิดเห็นที่คล้ายคลึงกับกรณีคำสั่งชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยคดีข้างต้น ในทางปฏิบัติแล้ว คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวได้มาด้วยความยากลำบาก และเงื่อนไขที่จะทำให้การยื่นคำร้องประสบผลสำเร็จนั้นควรจะได้การพิจารณาและกำหนดให้ชัดเจน
4. **คำเบิกความ:** ในปัจจุบัน คำเบิกความนั้นไม่มีระบุในกฎหมายไทย หลักฐานเบิกความ ซึ่งหมายถึงหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้มีการให้ถ้อยคำสาบานว่าเป็นความจริงนั้นมักจะเป็นประโยชน์เมื่อทุกฝ่ายยอมรับในหลักฐานและจากนั้นจะสามารถอ่านหลักฐานนั้นในทิวินิจฉัย จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพยานเข้าร่วมที่ศาลด้วย
5. **พินิจแบบย่อในกรณีที่ไม่มีข้อต่อสู้ข้อกล่าวหา:** ในปัจจุบัน ไม่มีกระบวนการให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นขอคำพิพากษาแบบย่อบนพื้นฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีข้อชี้แจงต่อข้อกล่าวหาที่แท้จริง และหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงหรือใช้วิธีทำให้เสียเวลา หากนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้จริง จะช่วยเพิ่มความรวดเร็วของการฟ้องร้อง

6. **คำพิพากษาในกรณีจำเลยขาดนัดพิจารณา:** ในปัจจุบัน ไม่มีกระบวนการใดที่จะนำมาซึ่งคำพิพากษาที่รวดเร็ว แม้ว่าจำเลยไม่สามารถแก้ต่างภายในระยะเวลาที่กำหนดภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (CPC)¹ กระนั้น การพิจารณาคดีของศาลจะต้องมีขึ้นเพื่อดำเนินการกับคดี สมาคมฯ ขอเสนอว่า หากข้อกล่าวหาขึ้นเกี่ยวกับจำนวนเงินและดอกเบี้ยที่ระบุแน่นอนและมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าสู่คำพิพากษาอย่างรวดเร็ว โดยการพิสูจน์ว่ากระบวนการพิจารณาความไต่สวนนั้นเกิดขึ้นแก่จำเลยจริงโดยไม่มีค่าแก้ต่างและไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้มีการพิจารณาคดีโดยศาลอีก หากจำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่าการพิจารณาที่ผ่านมาไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของจำเลย และจำเลยมีข้อต่อสู้ในเบื้องต้น จำเลยจะยังมีสิทธิที่จะยื่นขอให้พักคำพิพากษากรณีจำเลยขาดนัดพิจารณาไว้ก่อนและดำเนินการต่อสู้คดีต่อ
7. **การพิจารณาคดีต่อเนื่อง:** กระบวนการทางแพ่งในปัจจุบันในแทบทุกศาลนั้นจะมีการพิจารณาคดีในหนึ่งวัน จากนั้นจะยกไปต่อในการแสดงหลักฐานในวันที่สอง ซึ่งอาจห่างออกไป 4-6 สัปดาห์ ซึ่งล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ สมาคมฯ ขอเสนอว่า การพิจารณาคดีควรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องติดกันหลายวันทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาซึ่งจะช่วยให้กระบวนการฟ้องร้องให้เป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น
8. **การแสดงเอกสารก่อนการพิจารณาคดี:** ในปัจจุบัน ไม่มีกระบวนการใดที่จะบังคับให้ทุกฝ่ายแสดงหลักฐานในรูปเอกสารที่ครอบครองอยู่ก่อนการพิจารณาคดี กระบวนการที่ใกล้เคียงที่สุดคือการขอให้มีการออกหมายเรียกพยานให้บุคคลนั้นแสดงเอกสารในการพิจารณาคดี สิ่งนี้อาจทำให้เกิดความล่าช้า และฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจไม่ทันตั้งตัวและอาจต้องขอเลื่อนการพิจารณาคดีเพื่อพิจารณาหลักฐานใหม่ สมาคมฯ ขอเสนอให้มีกระบวนการซึ่งภายในหนึ่งเดือนของการปิดคำให้การ แต่ละฝ่ายจะต้องเปิดเผยเอกสารที่มีในครอบครองที่เกี่ยวข้องกับคดีต่อฝ่ายอื่นๆ รวมทั้งการทำสำเนาเอกสารต่างๆ ให้แก่ฝ่ายที่ร้องขอ กระบวนการดังกล่าวจะช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถประเมินจุดแข็ง/จุดอ่อนของแต่ละฝ่ายในคดีนั้นได้ และมักนำไปสู่การเจรจาต่อรองและการเจรจาประนีประนอม กระบวนการที่คล้ายกันนี้ควรนำมาใช้ในการได้มาซึ่งการเปิดเผยก่อนพินิจพิจารณา หรือการเปิดเผยจากบุคคลที่สามที่ไม่ได้เป็นคู่กรณี (party) ในคดี
9. **การอุทธรณ์เพียงครั้งเดียว:** แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้นมีบทบัญญัติที่อนุญาตให้มีการอุทธรณ์หนึ่งครั้งในระหว่างที่คดีดำเนินจากศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ และจำกัดการอุทธรณ์ครั้งที่สองไว้ในชั้นศาลฎีกายกเว้นในบางกรณีเฉพาะ ในทางปฏิบัติแล้ว การยื่นอุทธรณ์ครั้งที่สองนั้นทำได้ค่อนข้างง่าย ซึ่งทำให้ระยะเวลาของการฟ้องร้องดำเนินไปนานขึ้น ข้อเสนอคือ การอนุญาตให้อุทธรณ์เพียงครั้งเดียวในชั้นศาลอุทธรณ์ ส่วนการอุทธรณ์ครั้งที่สองต่อศาลฎีกานั้นจะทำได้เมื่อเป็นกฎหมายที่สำคัญต่อสาธารณชนและเมื่อได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ครั้งที่สองโดยศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ในกรณีคดีอาญา สิทธิในการยื่นอุทธรณ์ครั้งที่สองจะยังคงอยู่เสมอ หากมีการค้นพบพยานหลักฐานใหม่และมีการแสดงให้เห็นว่าการตัดสินว่าผิดที่ผ่านมานั้นก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรือไม่เป็นที่พอใจ
10. **ระบบสำหรับการบังคับใช้คำพิพากษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น:** การบังคับใช้คำพิพากษาแพ่งนั้นล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ การที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะชำระเงินในคดีล่าช้าหรือปกปิดทรัพย์สินเกิดขึ้นได้ค่อนข้างง่าย สมาคมฯ ขอเสนอให้มีการปรับปรุงกระบวนการในการบังคับใช้คำพิพากษาให้รวดเร็วมากขึ้น โดยให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสสามารถถูกสอบสวนทางวาจา ถูกหมายเรียกไปยังศาลเพื่อสาบานตนเกี่ยวกับทรัพย์สินและรายได้ และผลิตหลักฐานในเชิงเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินและรายได้ และอธิบายว่าเหตุใดจึงไม่มีการชำระเงินตามคำพิพากษานั้น
11. **ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับพลเรือน** หน่วยงานภาคการศึกษาอาจเข้ามาเกี่ยวข้องในการแก้ไขปรับปรุงข้อกฎหมายที่เอกสารฉบับนี้ให้ความสำคัญ ซึ่งสหราชอาณาจักรก็ได้ผ่านกระบวนการดังกล่าวมาแล้วเมื่อ 10 ปีก่อน (เรียกว่า การปฏิรูปวูล์ฟ “Woolf Reform”)

ข้อเสนอแนะ

อนุญาโตตุลาการ

1. การขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานภาครัฐ: ปัจจุบัน มีมติคณะรัฐมนตรีที่บังคับใช้อยู่ซึ่งประกาศว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการนั้นไม่สามารถนำมาใส่ในสัญญาเมื่อหน่วยงานของรัฐเป็นคู่สัญญานอกจากนั้น สัญญาเหล่านั้นจะต้องเขียนขึ้นด้วยภาษาไทยเท่านั้น สมาคมฯ เสนอว่าการกระทำเช่นนี้ไม่ยุติธรรมและเป็นการเลือกฝ่าย ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบหากสัญญาเหล่านั้นไม่สามารถนำไปยื่นต่ออนุญาโตตุลาการได้ ซึ่งการยื่นต่ออนุญาโตตุลาการอาจทำให้กระบวนการเร็วขึ้นกว่าการดำเนินการในระบอบการฟ้องร้องทางแพ่ง สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับกฎหมายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ใหม่อย่างมาก (กฎหมายผ่านในเดือนเมษายน 2556 และคาดว่าจะถูกระเบียบและแผนแม่บทจะแล้วเสร็จและบังคับใช้ในเดือนตุลาคม 2556)
2. สถานะของนายต่างชาติในการเป็นตัวแทนของแต่ละฝ่ายในอนุญาโตตุลาการ: มีระเบียบที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติ การจ้างงานที่ห้ามไม่ให้นายต่างชาติทำหน้าที่ในอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย นายชาวต่างชาติอาจทำหน้าที่ในอนุญาโตตุลาการต่อเมื่อกฎหมายไทยไม่ใช่กฎหมายที่มีเขตอำนาจครอบคลุมหรือเมื่อฝ่ายที่นายนั้นเป็นตัวแทนเป็นจำเลยไม่ใช่เป็นโจทก์ และผลของการดำเนินการด้านอนุญาโตตุลาการนั้นไม่จำเป็นจะต้องบังคับใช้ในประเทศไทย สมาคมฯ เสนอให้มีการทบทวนระเบียบนี้เพื่อให้ทนายชาวต่างชาติสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย โดยปราศจากข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้

จ) การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขัน

กฎหมายหลักของประเทศไทยที่ควบคุมพฤติกรรมที่ต่อต้านการแข่งขันคือ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 (ต่อไปจะเรียกว่า “พระราชบัญญัติ”) นอกเหนือจากกฎหมายอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันโดยการพยายามปกป้องผู้บริโภคและโดยการส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ของธุรกิจต่างๆ² พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้านั้นบังคับใช้โดยสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าภายใต้กระทรวงพาณิชย์ โดยคณะกรรมการนั้นมีกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานและประกอบไปด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ภายในกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงการคลัง เช่นเดียวกับสมาชิกอื่นๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภารัฐมนตรี โดยทั่วไปแล้ว พระราชบัญญัตินั้นครอบคลุมการดำเนินธุรกิจทุกรูปแบบ อย่างไรก็ตาม ควรตั้งข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัตินั้นไม่มีผลบังคับใช้กับการบริหารราชการส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น กิจกรรมการค้าของรัฐ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ หรือชุมนุมสหกรณ์ หรือธุรกิจใดๆ ที่กฎกระทรวงระบุให้ยกเว้นจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ

² อาทิ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับศาลในการกำหนดว่าเงื่อนไขของสัญญานั้นไม่เป็นธรรมจริงหรือไม่ และให้อำนาจศาลในการเข้าแทรกแซงโดยการจำกัดหรือยกเลิกเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมเหล่านั้น; พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับการควบคุมราคาและกำหนดว่าการกระทำทางธุรกิจบางอย่างนั้นเป็นการละเมิดการดำเนินการภายใต้แนวคิดตลาดเสรี (free market) (หมวด 4) พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี 2550 นั้นกำกับดูแลการขายตรงผ่านอินเทอร์เน็ต และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จัดตั้งศาลผู้บริโภคและทำให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบต่อการขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและผลกระทบแห่งการพิสูจน์ให้แก่พวกเขาแทนที่จะเป็นผู้บริโภค

พฤติกรรมกรรมการต่อต้านการแข่งขันหลายรูปแบบที่พระราชบัญญัติห้ามกระทำ ได้แก่ การใช้อำนาจของการอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่าโดยมิชอบ อาทิ การยั่วยุตั้งราคาซื้อหรือราคาขาย การใช้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการขายหรือซื้อ หรือการจำกัดอุปทานของสินค้าและบริการ การควบกิจการซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการผูกขาดหรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ข้อตกลงระหว่างธุรกิจต่างๆ ที่ถือว่าเป็นการผูกขาด หรือการลดหรือจำกัดการแข่งขัน ข้อตกลงที่จำกัดการซื้อขายสินค้าหรือบริการจากต่างประเทศ และการกระทำทางธุรกิจที่ไม่เป็นธรรม

พระราชบัญญัตินี้กล่าวหาว่าไม่ได้นำมาบังคับใช้ในบางภาคส่วน และทราบกันโดยทั่วไปว่าเป็นเครื่องมือที่ไม่มีประสิทธิภาพ งานศึกษาหลายชิ้นได้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการแข่งขันของประเทศไทยนั้นยังไม่เป็นที่น่าพอใจที่จะรับประกันการแข่งขันทางการตลาด และการห้ามพฤติกรรมที่ต่อต้านการแข่งขัน อาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมบางจำพวกนั้นมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่ต่อต้านการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่บริษัทในเครือของไทยต่างๆ มีบทบาทเด่น หรือเมื่อมีการรวมกลุ่มของผู้ผลิตสูง แม้ว่าความสำคัญของสาธารณูปโภคจะเพิ่มมากขึ้นเพื่อตามพลวัตทางเศรษฐกิจให้ทัน การแปรรูปบริษัทและการปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในภาคส่วนต่างๆ ยังคงไม่เกิดขึ้น แม้ว่ากฎหมายนี้จะมีผลบังคับใช้มากกว่าทศวรรษ ข้อบกพร่องในทางปฏิบัติของการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันยังคงมีอยู่ เช่น ข้อจำกัดขีดความสามารถและข้อบกพร่องต่างๆ ในโครงสร้างและบทบัญญัติของกฎหมาย อาทิ โครงสร้างของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ระบบบทลงโทษ ฯลฯ กฎระเบียบการแข่งขันเฉพาะภาคส่วน อาทิ อุตสาหกรรมโทรคมนาคมยังคงขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ตั้งแต่พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีผลบังคับใช้ในปี 2542 ยังไม่มีความคืบหน้า ทั้งยังไม่มีการจัดพิมพ์บัญชีการดำเนินการที่ได้กระทำไปแล้วเพื่อส่งเสริมการแข่งขันที่ยุติธรรมในประเทศ

ข้อเสนอแนะ

การแข่งขันทางการค้าถือว่าเป็นมาตรการเชิงนโยบายหลักในการส่งเสริมประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและห้ามพฤติกรรมที่ต่อต้านการแข่งขันเพื่อผลประโยชน์สุดท้ายแก่ผู้บริโภค สมาคมฯ สนับสนุนกิจกรรมใดๆ ที่ส่งเสริมและรับประกันการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของนโยบายการแข่งขันของประเทศไทยอย่างจริงจัง เพื่อแก้ปัญหาการดำเนินการค้าอย่างไม่ยุติธรรม นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างสมบูรณ์ในภาคส่วนต่างๆ นั้นต้องการการสนับสนุนและความตระหนักรู้ที่มากขึ้นจากภาคอุตสาหกรรมในฐานะเครื่องมือที่จะนำไปสู่ผลประโยชน์โดยรวม

ฉ) การจัดความยุ่งยากของกฎหมายและข้อบังคับที่ไม่จำเป็น

ตัวอย่างของเกณฑ์ได้ถูกใช้ในการแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่กฎหมายและระเบียบต่างๆ ได้รับการทบทวนและการทดสอบให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเป็นผู้จัดการกระบวนการนี้แทนทบวง การทำเช่นนี้เกิดขึ้นหลังจากวิกฤตการเงินในเอเชียโดยมีจุดประสงค์ในการยกระดับเกณฑ์ได้ให้มีความสะดวกในการทำธุรกิจยิ่งขึ้น มีการจัดมาตรการ กฎหมาย และกฎระเบียบเป็นจำนวนมาก เพิ่มคล่องตัว ความง่ายในการทำธุรกิจ โดยถูกจัดอันดับเรื่องความสะดวกในการประกอบธุรกิจดีขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ กฎหมายไทยที่คลุมเครือเปิดช่องให้มีการตีความกว้างเกินไปจนทำให้กลายเป็นเรื่องยากที่จะปฏิบัติตามการจัดกฎหมายและกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นจะช่วยให้ประเทศไทยแข็งแกร่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้รัฐบาลไทยปรึกษากับคณะทำงานของสมาคมฯ ซึ่งยินดีที่จะสนับสนุนประเทศไทยในการแก้ไขปัญหา โดยสมาคมฯ สนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกมีส่วนร่วมในการทบทวนกฎหมาย

3. การสร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจและกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์ต่อการค้าและการลงทุน

ก) การผ่อนปรนข้อจำกัดในการครอบครองกรรมสิทธิ์โดยชาวต่างชาติ/การเปิดเสรีภาคบริการ

แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าในการเปิดเสรีในภาคอุตสาหกรรม แต่การเปิดเสรีโดยรวมในภาคบริการของประเทศไทยยังไม่เกิดขึ้น และเป็นวาระที่ยังคงดำเนินต่อไป ข้อจำกัดและอุปสรรคหลักๆ ในแง่ของการกำกับดูแลยังคงปรากฏอยู่ในเรื่องการเข้าสู่ตลาด และการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ถือหุ้นต่างชาติในหลายภาคธุรกิจ ข้อจำกัดการถือกรรมสิทธิ์โดยชาวต่างชาติก็ยังคงเป็นอุปสรรคใหญ่ในการลงทุนในประเทศไทยมาเป็นเวลายาวนาน

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 การเข้ามามีส่วนร่วมของชาวต่างชาติในธุรกิจการบริการ ใน “บัญชี 3” นั้นจำกัดอยู่ที่ร้อยละ 49 ส่วนเกินกว่านั้นถูกจำกัดและควบคุมโดยกระทรวงพาณิชย์ นักลงทุนชาวต่างชาติ จะต้องขอใบอนุญาตที่จำเป็นต่างๆ จากกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้

สมาคมฯ ยินดีกับรายงานล่าสุดที่ในไม่ช้าประเทศไทยจะให้อิสระในการลงทุนในธุรกิจจำนวน 4 สาขา ได้แก่ ธนาาคารพาณิชย์ สำนักงานตัวแทนของธนาคารต่างประเทศ ประกันชีวิต และประกันวินาศภัย ซึ่งไม่ต้องขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวจากกระทรวงพาณิชย์ การกำกับดูแลจะกระทำโดยหน่วยงานเฉพาะด้านในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ประเทศไทยจะต้องมั่นใจว่าทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจจะได้รับการควบคุมผ่านการกำกับเฉพาะภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่มีการกีดกันการค้าจากกระทรวงพาณิชย์ สมาคมฯ จึงอยากเสนอว่าวิธีการที่คล้ายกันนี้ ควรถูกนำมาปรับใช้สำหรับธุรกิจอื่นที่มีการกำกับจากอุตสาหกรรมนั้นๆ อยู่แล้ว

ในปัจจุบัน นักลงทุนยุโรปกำลังตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบเมื่อเทียบกับบุคคลและบริษัทสัญชาติอเมริกันที่ยังคงได้รับผลประโยชน์จากหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา-ประเทศไทย พ.ศ. 2511 เกี่ยวกับการจัดตั้งและหาประโยชน์จากการประกอบกิจการทุกประเภท เพื่อให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการค้า อุตสาหกรรม การเงิน และกิจกรรมทางธุรกิจอื่นๆ เว้นไว้แต่ภาคส่วนเฉพาะ 7 ภาค³ การสิ้นสุดมาตราข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (MFN-clause) ซึ่งดำเนินการโดยองค์การการค้าโลกเมื่อปลายปี 2547 ประเทศไทยได้ถูกเรียกร้องให้พิจารณา ข้อกังวลโดยชอบเหล่านี้ในการกำหนดนโยบายและทำให้มั่นใจว่าจะมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อนักลงทุนซึ่งสอดคล้องกับภาระผูกพันของ WTO กับประเทศไทย นอกจากนี้ นับเป็นเรื่องยากที่จะใช้ข้ออ้างภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ว่า กิจกรรมของไทยยังไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ ทำให้ต้องบังคับใช้ข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับการเข้ามาควบคุมบริษัทไทยโดยชาวต่างชาติ ซึ่งข้อเท็จจริงคือ บริษัทของไทยนั้นได้แข่งขันกับนักลงทุนอเมริกันอย่างประสบความสำเร็จมาหลายทศวรรษ

สมาคมฯ ขอสนับสนุนการเปิดเสรีภาคบริการของประเทศไทยและการบังคับใช้กลไกการทบทวนที่มีอยู่ในปัจจุบันในบัญชี 3 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเพื่อยกเลิกข้อจำกัดและสนับสนุนการลงทุนโดยชาวต่างชาติในภาคบริการ ทางสมาคมฯ ยังคงขอเสนอต่อเนื่องจากเอกสารทำที่และจุดยืนฯ ประจำปี 2556 (เอกสารแนบ 2)

³ ได้แก่ การสื่อสาร การขนส่ง การดำเนินการเพื่อความไว้วางใจ การธนาคารซึ่งรวมถึงการฝาก การใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ การครอบครองที่ดิน และการค้าขายสินค้าเกษตรภายในประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ สนับสนุนการเปิดเสรีภาคการบริการแบบก้าวหน้าของประเทศไทย และจะยังคงเดินหน้านำผลักดันวาระนโยบายนี้ในการเจรจา FTA ระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศไทยที่สมาคมฯ สนับสนุนและจะยังคงสนับสนุนการบังคับใช้กลไกทบทวนที่มีอยู่ในปัจจุบันในบัญชี 3 ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เพื่อยกเลิกข้อจำกัดและสนับสนุนการลงทุนโดยชาวต่างชาติอย่างมีนัยสำคัญในภาคบริการและการเปิดเสรีอย่างจริงจัง การเปิดเสรีและการพัฒนาภาคบริการของประเทศไทยถือเป็นสิ่งสำคัญมากในการสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยไม่ถูกทิ้งห่างเมื่อเขตเศรษฐกิจที่แข่งขันกันต่างเดินหน้าต้อนรับ AEC

นอกจากนี้ ในส่วนของการดำเนินการภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services- AFAS) ซึ่งเป็นกลไกการเปิดเสรีด้านการบริการภายใต้ AEC ประเทศไทยยังไม่ได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่จำเป็นเพื่อบรรลุเป้าหมาย AFAS ที่ระบุให้อนุญาตทุนต่างชาติร้อยละ 51 ในภาคบริการทุกชนิดตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553 สมาคมฯ จึงขอเรียกร้องที่สำคญ 5 ประการสำหรับการเปิดเสรีอย่างมีนัยสำคัญซึ่งนำมาปรับใช้ได้โดยทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้บริบทของ AEC เท่านั้น

- 1) การผ่อนปรนข้อจำกัดสัดส่วนของทุนต่างชาติ
 - 2) การอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายเสรีโดยการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตทำงานและวีซ่า
 - 3) การเปลี่ยนแปลงเฉพาะภาคส่วนและข้อบังคับเพื่อผ่อนปรนข้อจำกัดเกี่ยวกับใบอนุญาต สิทธิ และข้อจำกัดอื่นๆ ในการเข้าถึงตลาด และการมีอำนาจในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
 - 4) การปฏิรูปหรือออกมติเฉพาะภาคส่วนอื่นๆ อาทิ การปรับปรุงแก้ไขเชิงโครงสร้างในภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่งเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
 - 5) การปรับปรุงและการทำให้กระบวนการออกใบอนุญาต/สิทธิ มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้ต่างชาติสามารถมีกรรมสิทธิ์ครอบครองส่วนใหญ่ของบริษัทได้
2. ความพยายามใดที่จะกวดขันเรื่องกฎหมาย อาทิ การใช้เกณฑ์เพิ่มขึ้น (อาทิ การขยายคำจำกัดความของคำว่า “ต่างชาติ/ต่างด้าว” ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ครอบคลุมการควบคุมการบริหารจัดการ และ/หรือสิทธิในการเลือกตั้งนอกเหนือจากการครอบครองหุ้นของชาวต่างชาติ) อาจนำไปสู่การละเมิดพันธกรณีที่ประเทศไทยมีต่อ WTO ซึ่งสมาคมฯ ไม่สนับสนุนอย่างยิ่ง นอกเหนือจากการหลีกเลี่ยงการเพิ่มเติมข้อจำกัดเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ของชาวต่างชาติภายใต้ข้อกฎหมายปัจจุบัน สมาคมฯ ตั้งเป้าหมายที่จะบรรลุการมีโอกาสที่เท่าเทียมกันกับผู้แข่งขันสัญชาติอื่นๆ ในภาคการบริการ
 3. สมาคมฯ ขอเรียกร้องจากเอกสารทำที่และจุดยืนฯ ประจำปี 2556 ในด้านการจัดตั้งกลไกที่ยอมให้บริษัทต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของที่ดินพาณิชย์ได้ แม้ว่า BOI และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยสามารถอนุญาตให้บริษัทไทยที่มีเจ้าของเป็นต่างชาติส่วนมากสามารถครอบครองที่ดินได้ แต่ไม่ใช่ทุกบริษัทที่มีสิทธิพิเศษด้านการลงทุนเช่นนั้น

4. การเช่าที่ดินหรืออาคารเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและเพื่อการพาณิชย์ควรเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินการ ระยะเวลาที่อนุญาตให้เช่าที่กำหนดไว้ที่ 30 และ 50 ปีนั้น จำกัดความสามารถในการเจรจาเชิงพาณิชย์ระหว่างเจ้าของที่ดินและผู้เช่า สมาคมฯ เสนอให้มีการเช่าได้ในระยะเวลาที่ยาวขึ้น นอกจากนี้ยังควรมีการชี้แจงอย่างชัดเจนเกี่ยวกับกฎระเบียบทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการบังคับใช้ตัวเลือกต่างๆ และการส่งผ่านการเช่าครองที่ดิน (assignment of lease)
5. การจำกัดเพดานการครอบครองของชาวต่างชาติที่ร้อยละ 49 ของพื้นที่ใช้สอยได้ในคอนโดมิเนียมควรได้รับการทบทวน เช่นเดียวกับกฎระเบียบทางเทคนิคที่กำหนดให้เงินที่จะนำมาซื้อนั้นต้องเป็นเงินที่นำเข้ามาสู่ประเทศไทย ไม่ใช่เป็นเงินที่เป็นรายได้จากการทำงานในท้องถิ่น
6. สมาคมฯ ยินดีต่อการเปิดเสรีให้ชาวต่างชาติสามารถถือครองหุ้นในบริษัทประกันชีวิตและประกันวินาศภัยในอัตราร้อยละ 25 และถ้ามีใบอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจะสามารถถือครองหุ้นบริษัทในสัดส่วนร้อยละ 49 สมาคมฯ สนับสนุนให้รัฐบาลไทยเปิดเสรีเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภค
7. สมาคมฯ สนับสนุนให้ประเทศไทยปรับลดเงินลงทุนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มธุรกิจบริการ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่อาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก การนำผู้เชี่ยวชาญต่างชาติเข้ามาก็จะเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับประเทศไทย

เจ้าของธุรกิจชาวต่างชาติ

ชาวต่างประเทศถูกจำกัดไม่ให้ประกอบอาชีพบางประเภทภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 รัฐควรประเมินความจำเป็นที่ต้องกีดกันชาวต่างชาติในการประกอบอาชีพในประเทศถ้าไม่เกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยและความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องน่ารำคาญใจโดยเฉพาะเมื่อกิจกรรมย่อยที่ส่งเสริมธุรกิจหลักยังคงอยู่ภายในขอบเขตของ พ.ร.บ. ดังกล่าวและจำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ตัวอย่างเช่น การซ่อมแซมและบำรุงรักษา

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอรัฐบาลให้ผ่อนปรนการถือครองบริษัทของคนต่างด้าวในกิจกรรมและงานบริการ ยกเว้นบางสาขาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ

เจ้าของที่ดินชาวต่างชาติ

นับว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาเปิดเสรีกฎเกณฑ์การเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับชาวต่างชาติภายใต้พระราชบัญญัติที่ดิน พ.ศ. 2497 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 หากสัญญาเช่าสามารถขยายออกไปได้นานขึ้น (เช่น 90 ปี) ในธุรกิจทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเพื่อการอยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม หรือการเกษตร ซึ่งจะอนุญาตให้ผู้ให้เช่าและผู้เช่าสามารถกำหนดเงื่อนไขทางการค้าของสัญญาเช่าโดยไม่ต้องถูกยับยั้งโดยข้อจำกัดทางกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ควรมีการปรับแก้เพื่อให้สะท้อนการดำเนินการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

สัญญาเช่าระยะยาวมีความจำเป็นอย่างมากในการเปิดเสรีการเป็นเจ้าของที่ดินโดยชาวต่างชาติ สมาคมฯ สนับสนุนให้รัฐบาลไทยพิจารณาทบทวนการทำงานของสมาคมฯ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการออกกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดความยืดหยุ่นระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่ามากขึ้น

กฎหมายและกฎระเบียบบางฉบับในปัจจุบันของประเทศไทยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคธุรกิจที่สำคัญต่างๆ อาทิ ข้อกำหนดสัดส่วนทุนจดทะเบียนในอัตราสูง และสัดส่วนการว่าจ้างพนักงานชาวไทยและต่างชาติอันเป็นสิ่งจำเป็นต่อการขอใบอนุญาตทำงานของชาวต่างชาติของบริษัท แนวทางปฏิบัตินี้ไม่เหมาะกับ SMEs โดยเฉพาะในภาคการบริการที่ต้องการพนักงานที่มีทักษะสูง ซึ่ง SMEs นั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อภาคบริการ ซึ่งโดยปกติจะเริ่มต้นจากการเป็นกิจการที่มีเจ้าของเพียงคนเดียว หรือเริ่มต้นจากการมีหุ้นส่วนเพียงสองหรือสามคน

บริษัทในธุรกิจบริการหลายแห่งที่ตั้งมานานใช้พนักงานเพียงไม่กี่คนในการสร้างรายรับอย่างมหาศาล ทุนทรัพย์พื้นฐานของบริษัทเหล่านั้นคือทักษะและทุนทางปัญญาของพนักงาน ไม่ใช่โรงงานและอุปกรณ์ต่างๆ ดังนั้น บริษัทจึงไม่จำเป็นต้องมีต้นทุนเริ่มต้นสูง ปัจจุบันมีการแข่งขันด้านทักษะและความสามารถเฉพาะทางในภูมิภาค โดยประเทศไทยควรจะสนับสนุนการนำเข้าซึ่งทักษะและผู้ประกอบการจากทั่วโลกในการลงทุนและเริ่มกิจการในประเทศไทย โดยไม่คำนึงถึงสัดส่วนหรือพันธะทุนเริ่มต้น SMEs (ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของโดยชาวไทยหรือชาวต่างชาติ) ไม่ควรต้องถูกจำกัดการว่าจ้างชาวต่างชาติเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้เชิงชั้นตอน (know-how) แรงงานมีฝีมือเหล่านี้จะไม่แย่งงานคนในท้องถิ่น หากแต่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถและความสามารถในการแข่งขันโดยรวมและช่วยฟื้นฟูธุรกิจให้ภาพรวมด้วย

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2551 นั้นยกเลิกและแทนที่พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ในฐานะที่เป็นพระราชบัญญัติหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการจ้างงานชาวต่างชาติในประเทศไทย โดยทั่วไปแล้ว ชาวต่างชาติคนใดที่ต้องการจะทำงานรูปแบบใดก็ตามในประเทศไทย ไม่ว่าจะ เป็นงานที่ได้รับเงินหรือค่าตอบแทนหรือไม่ จะต้องได้รับใบอนุญาตที่ยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ซึ่งอนุญาตให้ทำงานนั้น ช้อยกเว้นให้เพียงเจ้าหน้าที่การทูตต่างชาติและพนักงานขององค์การสหประชาชาติ และหน่วยงานระหว่างประเทศอื่นๆ บางหน่วยงาน

กฎหมายดังกล่าวให้คำจำกัดความของคำว่า “งาน” อย่างกว้าง ซึ่งครอบคลุมงานใดก็ตามที่มีการใช้ความแข็งแรงทางกายภาพหรือความรู้ ไม่ว่าจะเพื่อเงินหรือผลตอบแทนอื่นๆ งานที่ทำโดยชาวต่างชาติ (ซึ่งระบุไว้ว่า “ต่างด้าว”) ในประเทศไทยจะสามารถกระทำได้ตามระเบียบที่ออกโดยกระทรวงแรงงานเท่านั้น และจะสามารถทำได้เมื่อมีใบอนุญาตทำงานวันแต่กรณีที่ไม่ต้องใช้ใบอนุญาตทำงานสำหรับคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยชั่วคราวภายใต้กฎหมายคนเข้าเมืองเพื่อทำงานที่จำเป็นและเร่งด่วนในระยะเวลาไม่เกิน 15 วัน เพื่อจำกัดจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับการจ้างงานอื่นๆ นอกเหนือจากการเป็นช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ กระทรวงแรงงานอาจกำหนดให้ผู้ว่าจ้างงานจ่ายค่าธรรมเนียมในการว่าจ้างคนต่างด้าวเหล่านั้นได้หากกระทรวงฯ ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

ใบอนุญาตทำงานนั้น โดยปกติแล้วจะออกให้เป็นเวลาหนึ่งปี แต่ในบางกรณีอาจออกให้ไม่เกินสองปี ในกรณีที่ใบอนุญาตทำงานนั้นออกให้ภายใต้กฎหมายก้ากับการส่งเสริมการลงทุนหรือกฎหมายอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน จะมีการกำหนดระยะเวลาที่คนต่างด้าวนั้นสามารถทำงานได้ภายใต้กฎหมายนั้นๆ ใบอนุญาตทำงานสามารถต่ออายุได้โดยมีระยะเวลาเพิ่มเติมสองปี แต่ระยะเวลาที่บุคคลต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ทำงานได้นั้นจะต้องไม่เกินสี่ปีติดต่อกัน เว้นแต่ได้รับการอนุญาตเป็นอย่างอื่นโดยคณะรัฐมนตรี ใบอนุญาตทำงานนั้นไม่มีผลต่อระยะเวลาที่สามารถอยู่อาศัยในประเทศไทยภายใต้กฎหมายคนเข้าเมือง วิซ่าธุรกิจอาจออกให้โดยมีระยะเวลามากที่สุดหนึ่งปี บุคคลต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงานนั้นจะต้องถือหรือเก็บใบอนุญาตทำงานไว้ที่สถานที่ทำงานในเวลาทำงาน และสามารถทำงานได้ตามข้อจำกัดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำงานเท่านั้น

สมาคมฯ แนะนำให้ปรับแก้กฎหมายเพื่อกำหนดว่า “งาน” รวมเฉพาะชนิดของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการจ้างงาน แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมโดยรวมที่ปกติที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ ประเทศไทยต้องการที่จะทำให้การประกอบธุรกิจในประเทศไทยนั้นง่ายขึ้น

คำแนะนำของสมาคมฯ ส่งเสริมให้ประเทศไทยประกอบธุรกิจได้ง่ายขึ้น เช่น วีซ่าธุรกิจใหม่ที่มีระยะเวลา 30 วัน สำหรับกิจกรรมทางธุรกิจระยะสั้นอย่างการประชุมต่างๆ การจัดงานแสดงสินค้าและนิทรรศการ การสัมมนาการประชุม ฯลฯ เป็นต้น

ใบอนุญาตทำงานตามปกติจะได้รับอนุญาตเป็นเวลาหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปี ในกรณีที่มิได้รับอนุญาตทำงานที่ออกให้โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2515 และในกรณีอื่นๆ ที่ได้รับครั้งแรกสองปี แต่อาจต่ออายุอีกสองปี ใบอนุญาตทำงานไม่มีผลต่อระยะเวลาของการเข้าพัก คนต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงานจะต้องพกใบอนุญาตขณะปฏิบัติงานด้วย และอนุญาตให้ปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น จึงทำให้ขาดความยืดหยุ่น

39 อาชีพและวิชาชีพไม่เปิดให้ชาวต่างชาติกระทำได้ในประเทศไทยภายใต้พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบ พ.ศ. 2522 ในการขอใบอนุญาตทำงานสำหรับการประกอบอาชีพที่ไม่ได้ห้าม จะมีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับทุนชำระแล้วของบริษัทที่เข้าร่วมและอัตราส่วนของพนักงานชาวไทยต่อพนักงานต่างชาติ

ในบริบทปัจจุบันของการดำเนินธุรกิจที่มีการติดต่อเชื่อมโยงกันในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนยุทธศาสตร์หลายภาค การบริการซึ่งได้รับการยกย่องว่ามีความเป็นสากล ซึ่งซัพพลาย (supply) งานนั้นมีจำนวนมากกว่าซัพพลายแรงงานในท้องถิ่นที่จะเติมในตำแหน่งงานที่ว่างเพื่อให้อย่างมั่นใจว่าธุรกิจจะดำเนินไปอย่างราบรื่น สภาพการณ์นี้ย่อมหมายถึงความต้องการนักธุรกิจและแรงงานที่มีความสามารถจากต่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างตำแหน่งของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางธุรกิจที่มีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาค ข้อจำกัดในการขอวีซ่าและใบอนุญาตทำงานควรได้รับการผ่อนผันและกฎระเบียบตรวจคนเข้าเมืองไม่ควรเป็นอุปสรรค แต่ควรช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของเศรษฐกิจไทย

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ อัตราการว่างงานที่ต่ำอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย แม้ว่าจะเป็นดัชนีเชิงบวกของสถานะเศรษฐกิจ แต่ก็ยังเป็นปัจจัยที่จำกัดศักยภาพการเติบโตในภาคส่วนสำคัญ ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเติบโต อุตสาหกรรมหลายแห่งกำลังเผชิญกับความท้าทายในการสรรหาแรงงานท้องถิ่นเพื่อมาเติมตำแหน่งงานว่างที่ต้องการแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานฝีมือปานกลาง จนทำให้ผู้ผลิตบางรายย้ายการลงทุนไปยังประเทศอื่นที่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานไม่ใช่ปัญหาใหญ่เช่นในประเทศไทย การขาดแคลนแรงงานยังเป็นปัญหาสำคัญต่อภาคธุรกิจที่พยายามจะนำเสนอบริการที่มีคุณภาพต่อลูกค้า ซึ่งครอบคลุมธุรกิจ เช่น โรงแรมและสถานบริการอื่นๆ การบริการสาธารณสุข และบริการค้าปลีก ซึ่งถือว่าเป็นภาคยุทธศาสตร์ของประเทศไทย โรงแรมและโรงพยาบาลส่วนใหญ่ทั่วประเทศต่างพบกับความยากลำบากในการสรรหาแรงงานในตำแหน่งงานพื้นฐาน แต่เป็นตำแหน่งงานสำคัญและขาดไม่ได้ อาทิ แม่บ้าน พ่อครัว ช่างเทคนิค หรือพนักงานรักษาความปลอดภัย จากแบบสอบถามการวางแผนทรัพยากรบุคคลและแรงงานจัดทำโดยสมาคมฯ (EABC HR and Labour Planning Survey, 2013) ปี 2556 พบว่า การขาดแคลนแรงงานมีฝีมือนั้นเป็นปัญหาสำคัญที่สุดร้อยละ 67 จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาคะบวนการที่ยุ่งยากในการขอใบอนุญาตทำงานและวีซ่าซึ่งมีสาเหตุจากการดำเนินการที่ใช้เวลานาน การรับรองคุณสมบัติของพนักงาน และการขาดความโปร่งใสด้านกฎระเบียบในระดับการบริหารจัดการต่างๆ เพื่อผ่อนปรนข้อจำกัดต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายในการอำนวยความสะดวกให้กับการเคลื่อนย้ายและการสรรหาแรงงานฝีมือและไร้ฝีมือจากต่างประเทศอันสอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความต้องการทางธุรกิจของประเทศไทย

ทั้งนี้ ใบอนุญาตทำงานและวีซ่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อความสำเร็จของนโยบายส่งเสริมการลงทุนผ่าน IHQ/ ITC และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ “เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy)” วีซ่าธุรกิจแบบใหม่ที่สามารถขอตรวจลงตรา ณ ช่องทางอนุญาตของ

ด่านตรวจคนเข้าเมือง (Visa on Arrival) ได้และมีผล 30 วัน ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เข้าข่ายการประกอบธุรกิจนั้นนับว่ามีส่วนช่วย ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการแก้ไขจำกัดความของคำว่า “งาน” และยกเลิก WP-10 ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกระทรวงแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ยังคงสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขทั้งในด้านการบริหารและกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. ยกเลิกข้อกำหนดที่ให้ชาวต่างชาติต้องขอใบอนุญาตทำงานหากชาวต่างชาตินั้นมีวีซ่าผู้พำนัถาวรอยู่แล้ว และให้นิยามคำว่า “งาน” ใหม่ให้ครอบคลุมเฉพาะงานที่ต้องการการจ้างงานในท้องถิ่น (local paid employment) เท่านั้น
2. ให้นิยามคำว่า “งาน” ใหม่โดยให้เกี่ยวกับกิจกรรมประเภทการจ้างงาน ไม่ใช่เกี่ยวกับกิจกรรมประเภทการทำธุรกิจ และให้มีวีซ่าธุรกิจสำหรับกิจกรรมประเภทการทำธุรกิจทั้งหมดโดยไม่จำเป็นต้องใช้ใบอนุญาตทำงาน
3. ขยายอายุวีซ่าและใบอนุญาตทำงานนานกว่าหนึ่งปี โดยเฉพาะสำหรับบริษัทที่ได้รับการสนับสนุนโดย BOI และสำนักงานใหญ่ภูมิภาค
4. พิจารณายกเลิกกระบวนการแจ้งการอยู่อาศัยทุกๆ 90 วัน โดยให้แทนที่ด้วยการแจ้งการเปลี่ยนที่อยู่ ที่ทำงาน หรือเปลี่ยนที่อยู่อาศัยเท่านั้น โดยกระบวนการทั้งหมดสามารถกระทำทางออนไลน์ได้
5. ยกเลิกข้อกำหนดที่ระบุให้ชาวต่างชาติสามารถทำงานเฉพาะในจังหวัดหรือพื้นที่ที่อนุญาตเท่านั้น
6. ยกเลิกข้อกำหนดทุนจดทะเบียนและสัดส่วนพนักงานที่นำมาใช้เป็นมาตรฐานในการออกใบอนุญาตทำงาน
7. ยกเลิกบัญชีรายชื่ออาชีพที่ต้องได้รับอนุมัติให้ออกใบอนุญาตทำงาน โดยเริ่มจากการลดจำนวนอาชีพในบัญชีดังกล่าวลง
8. ผ่อนคลายกฎระเบียบที่ควบคุมการว่าจ้างแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานฝีมือต่ำ
9. สร้างวิธีการใหม่และง่ายต่อการได้รับวีซ่าธุรกิจ อำนวยความสะดวกด้วยการใช้ระบบออนไลน์ สมาคมฯ สนับสนุนประเทศไทยในการปรับปรุงกระบวนการและเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกิจ
10. วีซ่าทำงานควรได้รับการผ่อนปรนโดยเฉพาะในสาขาอาชีพที่ยังขาดแคลนอยู่มากในประเทศไทย เช่น ภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
11. สมาคมฯ พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณารับฟังความคิดเห็นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายในประเด็นเกี่ยวกับกฎระเบียบการจ้างงาน

วีซ่า ใบอนุญาตทำงานและการรายงาน

สมาคมฯ ยินดีกับการเริ่มใช้รายงานออนไลน์ ในอดีตที่ผ่านมาชาวต่างชาติจะต้องรายงานตนด้วยการเขียนถึงสำนักตรวจคนเข้าเมืองทุก 90 วัน คำแนะนำของสมาคมฯ คือ การเปลี่ยนเงื่อนไขในการรายงานเพื่อให้เกิดความสะดวกมากขึ้น โดยต้องรายงานเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยหรือสถานที่สำคัญของธุรกิจ ส่วนการรายงานชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด ภาพหนังสือเดินทาง ควรลดน้อยลง มีประเด็นสำคัญต่างๆ ที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ ดังนี้

- ขณะนี้มีเว็บไซต์ที่ชาวต่างชาติสามารถรายงานตนทุก 90 วัน แต่เว็บไซต์นั้นไม่ปลอดภัย จึงไม่แนะนำให้ใช้งาน
- ควรลดปริมาณเอกสารที่ไม่จำเป็น
- วีซ่า “B” หรือใบอนุญาตทำงานควรได้รับเป็นเวลาหนึ่งปีแรกแล้วควรจะให้มีการต่ออายุได้ทุก ๆ ห้าปี
- ใบอนุญาตทำงานควรจะใช้กันทั่วประเทศ ไม่ควรจำกัดอาณาเขต

- ใบอนุญาตทำงานของชาวต่างชาติควรจะใช้งานได้ในทุกอาชีพที่ไม่เป็นอาชีพต้องห้ามสำหรับชาวต่างชาติตามกฎหมายไทย
- กระบวนการขอวีซ่าผู้อยู่อาศัยถาวรหรือขอสัญชาติจะต้องทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งเกณฑ์ที่เหมาะสมคือ มีคุณลักษณะที่ดี มีบันทึกการทำงาน มีบันทึกการชำระภาษี และมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยเบื้องต้น การได้สัญชาติควรจะได้รับหลังจากที่อยู่อาศัย 5 ปีและ 3 ปีหลังการสมรสกับคู่สมรสชาวไทย

ข้อเสนอแนะ

1. การรายงานตนควรกระทำต่อหน้าหรือทางไปรษณีย์
2. สมาคมฯ ยินดีให้คำปรึกษารัฐบาลไทยผ่านผู้แทนธุรกิจต่างชาติ

ความสำคัญของทักษะภาษาอังกฤษสำหรับแรงงานไทย

ในช่วงที่ผ่านมา 25 ปีที่ผ่านมาประเทศเพื่อนบ้านของไทยเกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สำคัญและมีการเปิดเสรีทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลต่อการลงทุนจากต่างประเทศ แต่ประเทศไทยกลับยังไม่ได้ผ่านกระบวนการเหล่านั้น ประเทศอื่นๆ เช่น มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา อินโดนีเซีย และเมียนมาร์ มีความก้าวหน้าและการพัฒนา จนเกิดการแข่งขันกับประเทศไทยในกิจกรรมที่ไทยให้ความสำคัญ เช่น การผลิต การท่องเที่ยวและการเกษตร แต่จากผลสำรวจมากมายกลับพบว่าความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของแรงงานไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งเหล่านี้

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้ประเทศไทยปรับปรุงการศึกษาสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากสำหรับการสื่อสาร

การปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมสารอันตรายให้ไม่ซับซ้อนโดยยึดหลักปฏิบัติที่ดีในระดับสากล

กฎหมายและกฎระเบียบของประเทศไทยในการควบคุมสารอันตรายยังเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการธุรกิจอย่างมาก โดยข้อกังวลคือ ข้อกำหนดที่ให้เปิดเผยองค์ประกอบทั้งหมดของสารประกอบเพื่อพิจารณากำหนดประเภท หรือ เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสารประกอบ เมื่อพิจารณาถึงความซับซ้อนของห่วงโซ่อุปทานและข้อกังวลเกี่ยวกับการรักษาความลับ การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการ สมาคมฯ ขอขอบคุณกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้าใจและได้พยายามอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการยื่นข้อเสนอให้ยื่นข้อมูลธุรกิจลับ (Confidential Business Information: CBI) โดยตรงต่อกรม และยอมรับการรับรองด้วยตนเองของผู้ผลิต (Manufacturer Self-Certification: MSC)) สำหรับใช้ในการกำหนดประเภทหรือการขึ้นทะเบียน

ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากสิ่งที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้อำนวยความสะดวกให้แล้วนั้น สมาคมฯ ขอเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. การทำให้กระบวนการรายงาน การกำหนดประเภท การจดทะเบียน และการขอใบอนุญาตสารที่เป็นอันตรายทั้งในกรณีปกติและในกรณีสารตัวอย่าง (รวมถึงสารตัวอย่างสำหรับการวิจัยและพัฒนา) เป็นไปโดยไม่ซับซ้อน เพื่อขยายขอบเขตของการกำกับดูแลและไม่ให้เกิดภาระต่อธุรกิจมากขึ้นโดยไม่จำเป็น
2. การกำหนดกระบวนการที่ง่ายและไม่ซับซ้อนเข้าไปในกฎระเบียบทางการ เพื่อให้ธุรกิจสามารถคาดการณ์ได้และเกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน

ยานยนต์ (Automotive)

สรุปข้อเสนอแนะ

1. การเจรจาความตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป - ไทย

- 1.1 ดำเนินการเจรจาความตกลงการค้าเสรีโดยเร็วที่สุด
- 1.2 สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้การดำเนินการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทย เน้นย้ำมาตรการลดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี (NTBs)

2. กฎระเบียบทางเทคนิค

- 2.1 ปฏิบัติตามแนวทางของมาตรฐาน UNECE ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลและให้การยอมรับใบรับรองสากล
- 2.2 เมื่อพิจารณามาตรฐานอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ ประเทศไทยควรรับมาตรฐาน UNECE มาปฏิบัติตามเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า
- 2.3 มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนาและผลักดันให้มีการบังคับใช้ข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียน (ASEAN MRA) สำหรับผลิตภัณฑ์ยานยนต์
- 2.4 สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้มีการกำหนดแนวทางและกรอบเวลาให้ชัดเจนในเรื่องการปรับปรุงมาตรฐานการปล่อยมลพิษและคุณภาพเชื้อเพลิงเพื่อส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมและยกระดับการสาธารณสุข
- 2.5 สมาคมฯ ขอผลักดันให้รัฐบาลพัฒนาคุณภาพเชื้อเพลิงให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปล่อยมลพิษ

3. ภาษี

- 3.1 สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้รัฐบาลไทยลดความซับซ้อนในกระบวนการรับรองคาร์บอน และยอมรับใบรับรองของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ประเทศไทยควรปกป้องการลงทุนที่มีอยู่ในเขตปลอดอากร (CFZ) และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ
- 3.3 สมาคมฯ เน้นย้ำข้อเสนอแนะจากปีก่อนหน้าว่าสิทธิพิเศษที่เสนอตามมาตรการของเขตปลอดอากรควรคงไว้หลังจากพระราชบัญญัติสรรพสามิตฉบับใหม่มีผลบังคับใช้
- 3.4 อัตราภาษีสรรพสามิตของฐานภาษีใหม่ควรต่ำลง สมาคมฯ คาดหวังว่ารัฐบาลไทยจะรักษาความเป็นกลางทางรายได้อย่างแท้จริง (neutral revenue) ทั้งในเขตปลอดอากรและสำหรับรถนำเข้าซึ่งจะเพิ่มความเชื่อมั่นของนักลงทุนในประเทศไทย
- 3.5 ผู้ประกอบธุรกิจควรได้รับระยะเวลาผ่อนผันที่เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายและกฎระเบียบที่เกิดขึ้นฉับพลันและมีความสำคัญ ทั้งนี้ การวางแผนของภาคส่วนยานยนต์จะต้องเตรียมการล่วงหน้าอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 2 ปี ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรได้รับระยะเวลาปรับตัวอย่างน้อยเป็นเวลา 2 ปีเพื่อประกันความอยู่รอดของธุรกิจในประเทศไทย
- 3.6 สมาคมฯ สนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาลไทยที่ควบคุมกวดขันการนำเข้ายานพาหนะในตลาดเทา (grey market) โดยการติดตามการสำแดงมูลค่าศุลกากร กระบวนการยื่นขออนุมัติป้ายข้อมูลรถยนต์ (Eco-Sticker) และข้อบังคับในการทดสอบทางเทคนิคอย่างใกล้ชิด
- 3.7 สมาคมฯ ยินดีที่กรมศุลกากรจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับยี่ห้อรถต่างๆ ในการจัดตั้งระบบเพื่อตรวจจับการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเพิ่มความเข้มงวดในการจดทะเบียนยานพาหนะ

4. แรงงาน

- 4.1 พัฒนายุทธศาสตร์ระยะปานกลางและระยะยาวในการเพิ่มจำนวนแรงงานเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนคนงานวิชาชีพรวมทั้งการขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

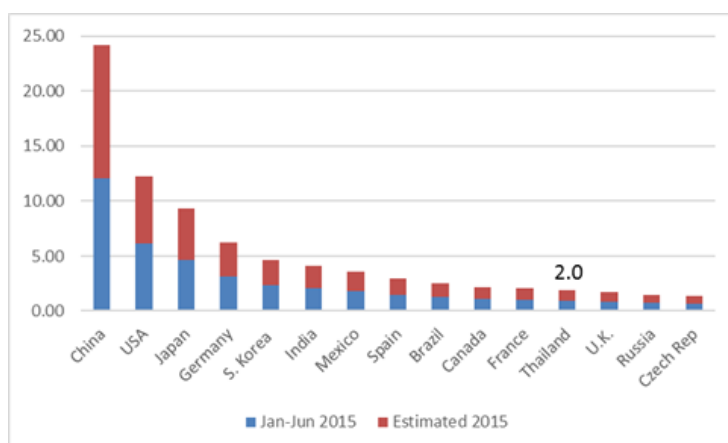
5. การลงทุน

- 5.1 สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้รัฐบาลไทยสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบและติดตามประสิทธิภาพของกระบวนการออกใบอนุญาต ทั้งนี้ การบังคับใช้พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกฯ (LFA) นับเป็นสิ่งจำเป็น
- 5.2 ประเทศไทยไม่ควรสนใจเฉพาะการดึงดูดเพื่อให้เกิดการลงทุนใหม่ๆ เท่านั้น แต่ควรปกป้องการลงทุนที่มีอยู่แล้ว เพื่อส่งเสริมการเติบโตของศูนย์กลางยานยนต์ของประเทศไทยโดยประเด็นนี้ต้องการการสนับสนุนระยะยาว และพันธสัญญาจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งต้องมีความชัดเจนด้านการส่งเสริมการลงทุน เพื่อเลี่ยงความล่าช้าในการตัดสินใจลงทุน
- 5.3 ประเทศไทยควรยกระดับหลักเกณฑ์ด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในภาคยานยนต์อย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยดึงดูดเทคโนโลยีสีเขียว (green technology) และการลงทุนใหม่ ๆ
- 5.4 สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้รัฐบาลไทยดำเนินการเสวนาแลกเปลี่ยนกับคณะทำงานกลุ่มยานยนต์ของสมาคมฯ อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงความง่ายในการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ คณะทำงานกลุ่มยานยนต์ของสมาคมฯ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่สามารถให้คำแนะนำเชิงนโยบายเพื่อช่วยส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยได้

ภาพรวมอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยมากกว่า 50 ปี (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2558) ด้วยการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยได้กลายเป็นฐานการผลิตที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และใหญ่เป็นอันดับที่ 13 ของโลก จากข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2558 (องค์การผู้ผลิตรถยนต์นานาชาติ 2558) การเป็นหนึ่งในสิบห้าของผู้ผลิตรถยนต์ระดับโลกเป็นการยืนยันความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ต่อเศรษฐกิจไทย นอกจากนี้ อุตสาหกรรมยานยนต์ยังมีส่วนในการสร้างความเจริญเติบโตให้กับภาคการผลิตของไทยโดยการสร้างงาน การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ตลาด การส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ด้วย

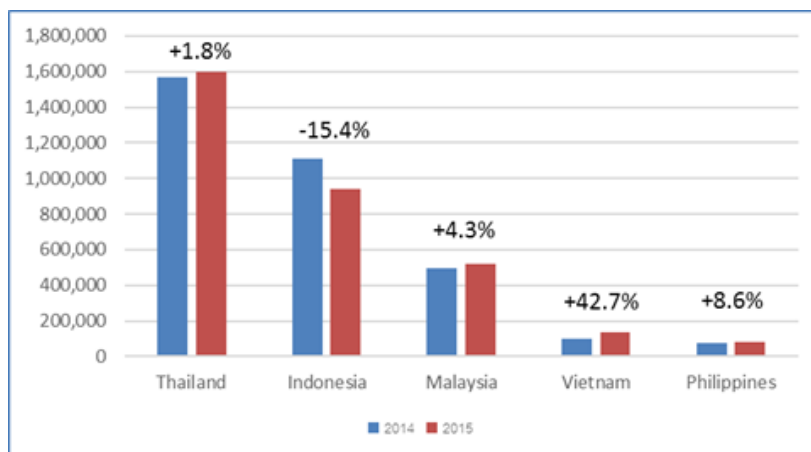
รูปภาพ 1: อันดับผู้ผลิตรถยนต์และรถยนต์เชิงพาณิชย์ระดับโลก ระหว่างเดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน 2558 (ล้านคัน)

ที่มา: องค์การผู้ผลิตรถยนต์ระหว่างประเทศ (OICA) 2558

ถึงแม้จะมีการชะลอตัวทางเศรษฐกิจในปี 2557 แต่อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยยังคงเป็นศูนย์กลางการผลิตยนต์ที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียนในปี 2558 การผลิตยนต์มีจำนวน 1.9 ล้านคัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 จากปีก่อนหน้า ซึ่งการผลิตดังกล่าวต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ที่ 1.95 ล้านคันในปี 2015 การผลิตดังกล่าวประกอบด้วยการผลิตเพื่อใช้งานในประเทศ 799,592 คัน และเพื่อการส่งออก 1,204,895 คัน (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, กุมภาพันธ์ 2559)

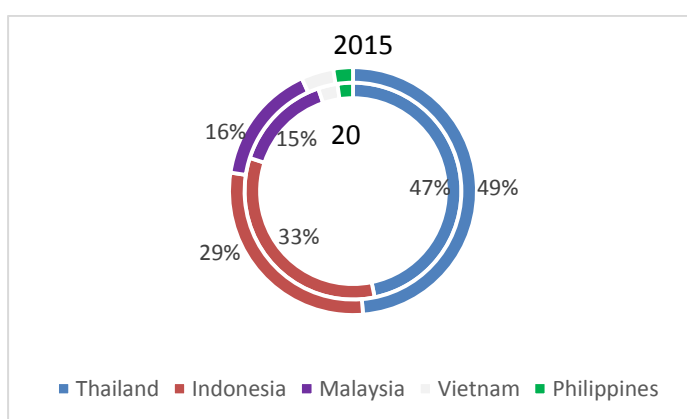
ภาพที่ 2: การผลิตยนต์ในอาเซียน (เดือนมกราคม - เดือนตุลาคม 2558)

ที่มา: สมาพันธ์อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอาเซียน 2558

สัดส่วนการผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยในอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2558 (องค์การผู้ผลิตยานยนต์นานาชาติ 2558) สัดส่วนการผลิตของอินโดนีเซียในอาเซียนลดลงร้อยละ 4 ในขณะที่สัดส่วนของมาเลเซียเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ตามการอ้างอิงจากกระทรวงพาณิชย์ ประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่ดีย่อมสำหรับการผลิตยนต์โดยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ใจกลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการสนับสนุนอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่งที่สุดในภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีเยี่ยม อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากรัฐบาล นอกจากนี้ ในปี 2557 อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นภาคการส่งออกที่ใหญ่ที่สุดโดยมีมูลค่า 30 พันล้านเหรียญสหรัฐ และในปี 2556 ซึ่งเป็นจุดสูงสุดนั้น อุตสาหกรรมยานยนต์มีส่วนร้อยละ 12 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2557) เพื่อคงสถานะในฐานะผู้นำในอาเซียนนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องปกป้องการลงทุนที่มีอยู่ เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และให้การสนับสนุนที่แข็งแกร่งทั้งในระดับนโยบายและระดับธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

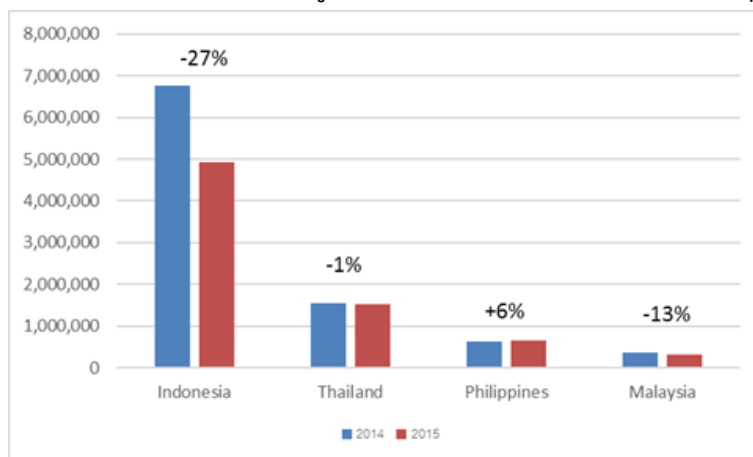
ภาพที่ 3 : สัดส่วนการผลิตยนต์ในอาเซียน (เดือนมกราคม - เดือนตุลาคม 2557 และเดือนมกราคม - เดือนตุลาคม 2558)

ที่มา: สมาพันธ์อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอาเซียน 2558

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตรถจักรยานยนต์รายใหญ่อันดับที่ 2 ในอาเซียน โดยระหว่างเดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2558 มีการผลิตรถจักรยานยนต์ 1.5 ล้านคัน ลดลงร้อยละ 1 ในขณะที่ผู้นำในอาเซียนอย่างอินโดนีเซียลดการผลิตลงร้อยละ 27 มาอยู่ 4.9 ล้านคัน ส่วนฟิลิปปินส์เพิ่มการผลิตร้อยละ 6 อยู่ที่ 660,000 คัน

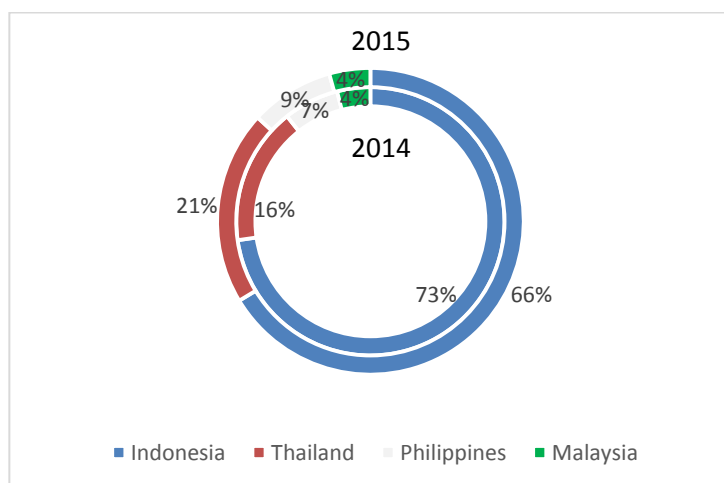
ภาพที่ 4: การผลิตรถจักรยานยนต์และสก็ูเตอร์ในอาเซียน (เดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2558)

ที่มา: สมาพันธ์อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอาเซียน 2558

สัดส่วนการผลิตรถจักรยานยนต์ของไทยในอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2558 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้า ในขณะที่ผู้นำการผลิตอย่างอินโดนีเซียสูญเสียสัดส่วนไปร้อยละ 7 เนื่องจากอินโดนีเซียมีการผลิตรถจักรยานยนต์น้อยลงในปี 2558 ในขณะที่ไทยยังคงรักษากำลังการผลิตไว้ได้

ภาพที่ 5: สัดส่วนการผลิตรถจักรยานยนต์และสก็ูเตอร์ในอาเซียน (เดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2557 และเดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2558)

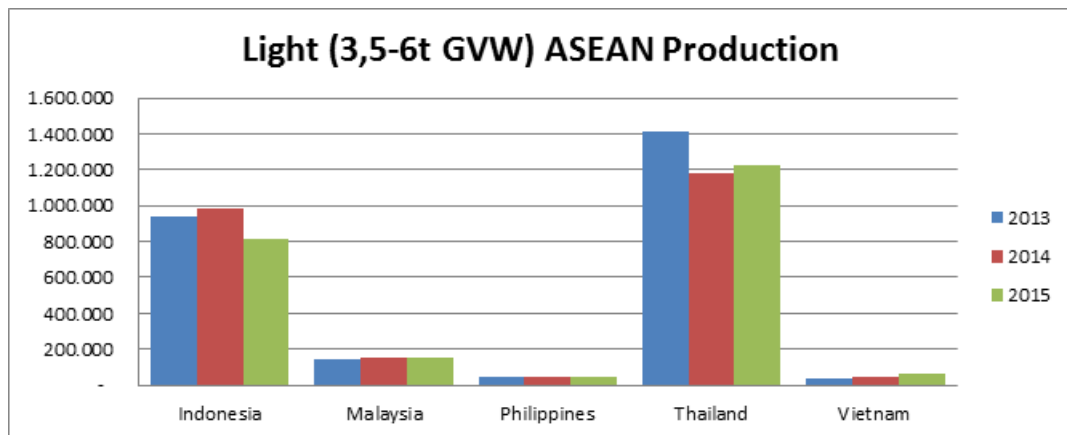

ที่มา: สมาพันธ์อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอาเซียน 2558

นอกจากจะอยู่ในอันดับสูงสุดในฐานะผู้ผลิตรถยนต์โดยสารส่วนบุคคลและลำดับที่ 2 ในการผลิตรถจักรยานยนต์ในอาเซียน ประเทศไทยยังถือเป็นฐานการผลิตยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ที่สำคัญ โดยในปี 2556 - 2558 ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตบรรทุกเชิงพาณิชย์ขนาดเล็ก (3 - 6 ตัน) ที่ใหญ่ที่สุด และเป็นฐานการผลิตบรรทุกเชิงพาณิชย์ขนาดกลาง (6 -

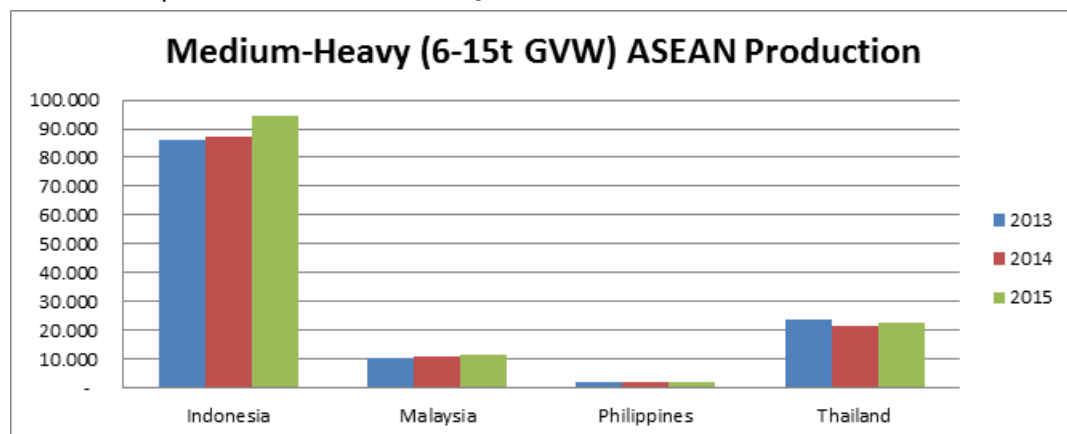
15 ตัน) ที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 หากพิจารณาแผนของรัฐบาลไทยพบว่า GDP ของไทยได้รับการคาดการณ์ว่าจะเติบโตจากการท่องเที่ยว และภาคสินค้าและบริการ (กระทรวงคมนาคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและขนส่งของไทย พ.ศ. 2558-2565) ซึ่งเกี่ยวข้องอย่างมากกับยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ซึ่งถูกใช้เพื่อการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารตลอดจนการก่อสร้าง

ภาพที่ 6: การผลิตรถบรรทุกเชิงพาณิชย์ขนาดเล็ก (3.5 ตัน) ของอาเซียน

ที่มา: Global Insight, 2558

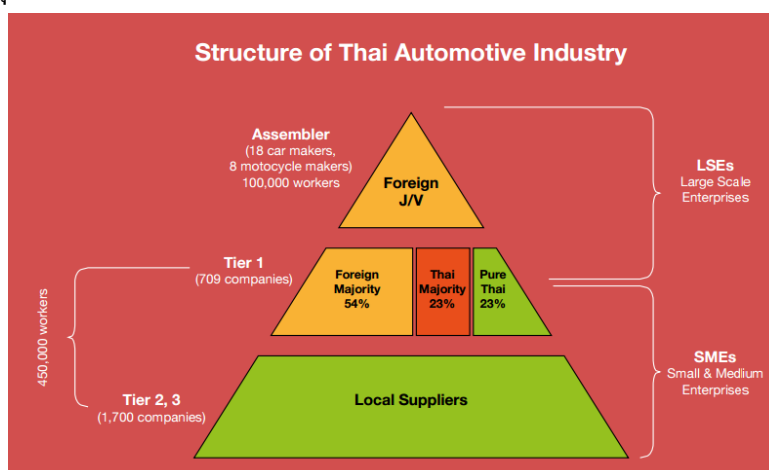
ภาพที่ 7: การผลิตรถบรรทุกเชิงพาณิชย์ขนาดกลาง - ใหญ่ (6 - 15 ตัน) ของอาเซียน

ที่มา: Global Insight, 2558

อุตสาหกรรมยานยนต์ถือเป็นผู้เล่นหลักของเศรษฐกิจไทย ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในคลัสเตอร์ยานยนต์ (automotive cluster) เดียวกัน ประเทศไทยมีผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ระดับ Tier 1 จำนวน 700 ราย และผู้ผลิตชิ้นส่วนระดับ Tier 2 และ Tier 3 รวมกันอีก 1,700 ราย ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์มีการจ้างงานรวมกันมากกว่า 450,000 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของการจ้างงานทั้งหมดในอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยแรงงานรวมทั้งหมดในอุตสาหกรรมยานยนต์มีจำนวน 550,000 คน (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2558) อย่างไรก็ตาม ความพยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาทักษะแรงงานโดยเฉพาะในการผลิตที่ใช้ทักษะแรงงานและเทคโนโลยีขั้นสูงจะช่วยให้ประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายการลงทุนที่สดใสในสายตานักลงทุนต่างชาติ

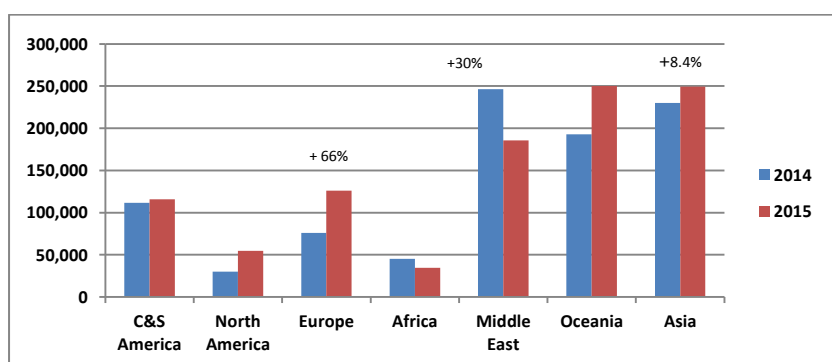
ภาพที่ 8: โครงสร้างอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย

ที่มา: สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย 2557

จากเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2558 ทวีปที่เป็นจุดหมายหลักในการส่งออกนำเข้าสำเร็จรูปของไทย (CBU) คือ โอเชียเนีย และเอเชีย ซึ่งมีปริมาณการส่งออก 250,001 และ 249,535 คัน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 30 และ 8.4 ตามลำดับ การส่งออกรถยนต์ไปตลาดยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 66 มีจำนวน 126,154 คัน เทียบจาก 76,112 คันในช่วงเวลาเดียวกันของปี 2557 รายได้จำนวนมากจากการส่งออกไปสหภาพยุโรปนั้นสามารถเพิ่มขึ้นได้ในรูปของการปรับลดภาษี ส่วนการดำเนินการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทยจะช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสให้กับอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์และจะช่วยลดอุปสรรคทางการค้าต่างๆ ลงอย่างมาก

ภาพที่ 9: จุดหมายการส่งออกรถยนต์ของไทย (เดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2557)

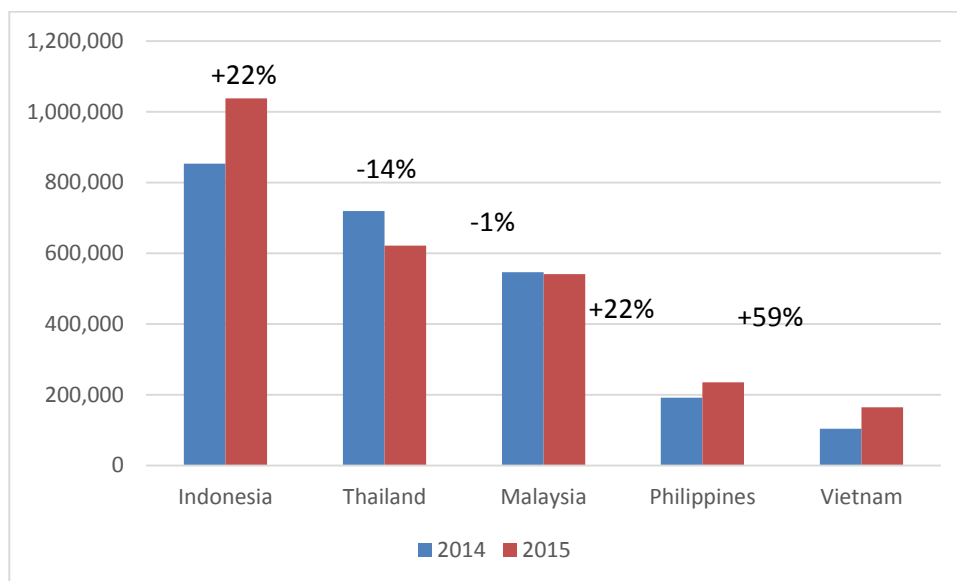
ที่มา: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 2558

ยอดขายยานยนต์ในอาเซียนเติบโตขึ้นมากในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2558 ยอดขายรถยนต์ในตลาดภายในมีมากกว่า 2.6 ล้านคัน ในขณะที่อินโดนีเซียกลายเป็นตลาดรถยนต์ภายในประเทศที่ใหญ่ที่สุดโดยโตขึ้นร้อยละ 22 ด้วยยอดขายมากกว่าล้านคัน ประเทศไทยมีตลาดภายในประเทศใหญ่เป็นอันดับ 2 โดยมียอดขายมากกว่า 600,000 คัน ซึ่งตกลงมาร้อยละ 14 จากปีที่แล้วเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำและหนี้ครัวเรือนสูง (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม 2558) ส่วนประเทศเวียดนามถึงแม้จะมีกำลังผลิตน้อย แต่กลับมีรายได้มากที่สุดถึงร้อยละ 59 อินโดนีเซียยังคงเป็นตลาดรถจักรยานยนต์ที่ใหญ่ที่สุดด้วยยอดขาย 5.6

ล้านคันระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2558 ลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 17 ตามมาด้วยตลาดไทยด้วยยอดขาย 1.4 ล้านคัน ลดลงร้อยละ 5 ส่วนตลาดฟิลิปปินส์นั้นยังคงที่ด้วยยอดขาย 700,000 คัน

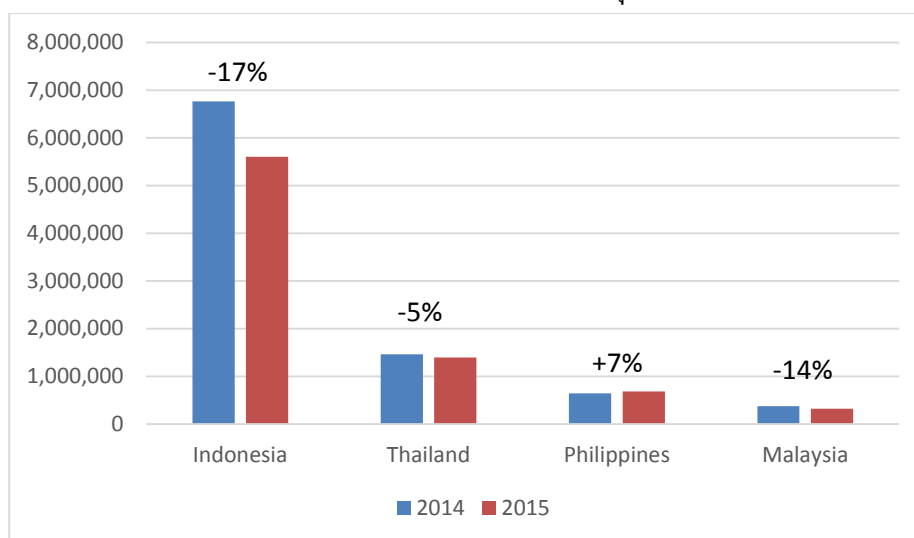
เพื่อให้มีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น การปรับประสานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ยานยนต์นับเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ ต้องมีการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม (MRA) สำหรับผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ซึ่งการสร้างมาตรฐานดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุนและคุ้มครองผู้บริโภคจากการนำเข้าสินค้าที่มีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้ ผู้ควบคุมระเบียบยังสามารถช่วยอุตสาหกรรมได้โดยให้การรับรองรายงานและใบรับรองการทดสอบที่ได้มาตรฐาน UNECE ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ความซ้ำซ้อนในการทดสอบซ้ำมีผลกระทบอย่างมากต่อต้นทุนและเวลาโดยกระบวนการที่ไม่จำเป็นเหล่านี้ได้สร้างอุปสรรคทางการค้าและส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ในปี 2558 เอเชียมีสัดส่วนยอดขายยานยนต์ร้อยละ 25 ซึ่งตลาดนี้สามารถเติบโตขึ้นได้อีกเนื่องจากประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ในเอเชียและติดอันดับ 1 ใน 15 ของโลกอย่างต่อเนื่อง จึงนับเป็นสิ่งจำเป็นที่ประเทศไทยจะยกระดับสถานะผู้นำด้านยานยนต์ในอาเซียนโดยการเป็นผู้เล่นที่มีบทบาทสำคัญใน ASEAN MRA และการรับรองมาตรฐาน UNECE จะช่วยเพิ่มยอดขายยานยนต์ในเอเชียอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ภาพที่ 10: ยอดขายรถยนต์ในอาเซียน (เดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2558)

ที่มา: สมาพันธ์ยานยนต์อาเซียน 2558

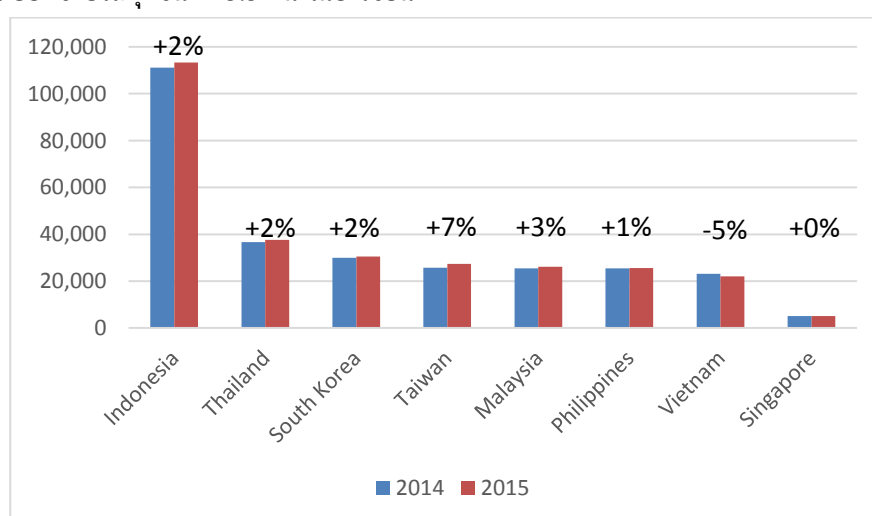
ภาพที่ 11: ยอดขายรถจักรยานยนต์ไทยในอาเซียน (เดือนมกราคม – เดือนตุลาคม 2557)

ที่มา: สมาพันธ์ยานยนต์อาเซียน 2558

ยอดขายของยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดใหญ่สามารถฟื้นตัวได้เร็วในภาวะเศรษฐกิจถดถอยในอาเซียน ทั้งนี้ ทุกตลาดในอาเซียนยกเว้นเวียดนามมีการเติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 2 มีเพียงอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจไทยซึ่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนเพียงร้อยละ 5 ในปี 2558 (กรมการท่องเที่ยว 2558) ประเทศอื่นๆในอาเซียนต่างก็ประสบปัญหาเศรษฐกิจถดถอยในปี 2558 กระนั้น กลับไม่มีผลกระทบต่ออุปสงค์ยานยนต์พาณิชย์ สำหรับประเทศไทยแล้วถือเป็นโอกาสที่ดีในการใช้ประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางการผลิต eco - car และรถบรรทุกขนาดเล็ก หากได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอจากรัฐบาล ประเทศไทยอาจกลายเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ของโลก เนื่องจากมีฐานซัพพลายเออร์ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในทำเลยุทธศาสตร์ศูนย์กลางอาเซียนและมีตลาดขนาดใหญ่ ดังนั้น สมาคมฯจึงมีความมุ่งมั่นที่จะเห็นการพัฒนาขั้นต่อไปของยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ในกลุ่มนี้

ภาพที่ 12: ยอดขายรถทุกขนาด 3.5 ตัน ในอาเซียน

ที่มา: Global Insight 2558

กระทรวงอุตสาหกรรมรับรู้ถึงความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ให้เป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ.2555 - 2574) ซึ่งเป็นการริเริ่มของรัฐบาลไทยเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ภายในปี 2573 การริเริ่มการพัฒนาดังกล่าวอาจหมายถึงการนำไปสู่เทคโนโลยีใหม่ กระนั้นการเปลี่ยนแปลงและกฎระเบียบต่างๆ ในอุตสาหกรรมยานยนต์ก็เป็นสิ่งน่ายินดีภายใต้แผนดังกล่าวรัฐบาลได้อนุมัติ eco - car เฟส2 ที่มาพร้อมกับแผนสร้างแรงจูงใจสำหรับการลงทุนใหม่ๆ (สถาบันยานยนต์ 2558) เพื่อส่งเสริมการใช้ยานยนต์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลังได้ปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิตยานยนต์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานควบคุมมลพิษ อัตราภาษีใหม่ดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2559 ซึ่งเป็นโอกาสที่จะนำมาตรฐาน UNECE มาใช้ในใบรับรองการทดสอบการปล่อยมลพิษเพื่อเอื้อให้รัฐบาลไทยบรรลุแผนที่วางไว้ ผู้ผลิตที่อยู่ภายใต้แผนส่งเสริมดังกล่าวควรใช้เชื้อเพลิงที่มีมาตรฐานดีขึ้น (มาตรฐาน EURO 4 หรือดีกว่า) ในการนี้คุณภาพที่สูงขึ้นไม่เพียงแต่จะส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ในประเทศไทยแต่ยังช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หน่วยงานรัฐบาลที่มีความเกี่ยวข้องจำเป็นต้องปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนที่กำหนดไว้เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงนโยบายและกฎระเบียบมักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ซึ่งรวมถึงการเติบโตอย่างยั่งยืน และการมีอุปสงค์ต่อผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในตลาดโลก เพื่อรับมือกับความท้าทายดังกล่าว นโยบายที่ให้การสนับสนุนจากรัฐบาลจะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมและพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทยจะต้องไม่เพียงตอบสนองต่ออุปสงค์ภายในประเทศ แต่ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคในตลาดระดับภูมิภาคและระดับโลกด้วย สมาคมฯ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพด้านต้นทุน (cost efficiency) ของผู้ผลิตควรได้รับการคำนึงถึงเพื่อลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนธุรกรรม ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการขยายการลงทุนในตลาดที่กำลังเติบโต
2. ที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในการเป็นตลาดและฐานการผลิตที่มีประสิทธิภาพต้องถูกรวมเข้าไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย
3. การสร้างห่วงโซ่อุปทานควรได้รับการคำนึงถึงในการสร้างเครือข่ายการผลิตเพื่อตอบสนองต่อการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ทางสมาคมฯ ชื่นชมนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลไทยที่ช่วยให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศบรรลุสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ทางสมาคมฯ ยังมุ่งหมายที่จะสร้างความแข็งแกร่งและให้การสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของยานยนต์ไทยในตลาดระดับภูมิภาคและระดับโลกโดยเน้นย้ำพันธกรณีระยะยาวที่มีต่อประเทศไทย ดังนั้น สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ประเทศไทยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงตลาดของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 5 ด้านที่ระบุไว้เพื่อพิจารณาของรัฐบาลไทย ได้แก่ การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทย มาตรฐานทางเทคนิค ภาษี แรงงาน และการลงทุนและคลัสเตอร์ยานยนต์ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

1. การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทย

การเริ่มต้นเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศไทยเมื่อเดือนมีนาคม 2556 ถือเป็ก้าวสำคัญของความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุนระหว่างไทยและสหภาพยุโรป ในปี 2558 ความก้าวหน้าในการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีดังกล่าวได้จำกัดลงด้วยสถานการณ์ทางการเมืองภายใน เมื่อพิจารณาการลดภาษีภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่ใน

ปัจจุบัน ได้แก่ ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (AIFTA) ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ซึ่งอัตราภาษีการนำเข้ารถ CBU จากญี่ปุ่น อินเดีย และจีนมีอัตราต่ำก็ได้นำไปสู่การเปิดเบื่อนทางการค้าซึ่งบ่อนทำลายประสิทธิภาพของเศรษฐกิจไทย

การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-ไทยจะนำมาซึ่งประโยชน์ในรูปของการปรับประสานมาตรฐานให้มีความสอดคล้องกัน กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้า การลดภาษีศุลกากร MRA การลดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี (NTBs) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ยืนยันจุดยืนเดิมตามเอกสารทำที่และจุดยืนในปี 2558 โดยสมาคมฯ จะสนับสนุนพัฒนาการใดๆ ก็ตามที่จะนำไปสู่การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป ทั้งนี้ สมาคมฯ ขอผลักดันประเทศไทยให้นับย้ำผลประโยชน์ของไทยในข้อตกลงการค้าเสรีและแสวงหาแนวทางในการสานต่อการเจรจาอีกครั้ง อย่างน้อยประเทศไทยควรดำเนินการในเรื่องพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เช่น การทบทวนเชิงเทคนิค การศึกษาผลกระทบการสื่อสารต่อสาธารณะ ฯลฯ เป็นต้น เพื่อให้การกลับสู่การเจรจาครั้งใหม่สามารถกระทำได้โดยไม่ล่าช้า
2. ภาษีไม่ควรเป็นสิทธิประโยชน์เพียงประการเดียวของข้อตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป ทั้งนี้ ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการลด ขจัด และป้องกันอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษีด้วยเช่นกัน

2. กฎระเบียบทางเทคนิค

แม้จะมีเจตนารมณ์ที่ดีในการพัฒนากระบวนการออกใบอนุญาต กระนั้น การนำข้อตกลง WP29-1958 มาบังคับใช้กับผู้ผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ก็ยังไม่สามารถติดตามได้อย่างแน่นอนในปี 2558 ยกตัวอย่างเช่น ภาควิชาอุตสาหกรรมตกลงยอมรับการใช้มาตรฐาน UNECE ในการให้การรับรอง/ใบรับรอง หากแต่ยังมีการเรียกร้องจากสำนักงานมาตรฐานการผลิต (สมอ.) ให้ทำการทดสอบซ้ำจากห้องปฏิบัติการทดสอบที่ได้รับการรับรอง ข้อบังคับดังกล่าวระบุว่าขาดประสิทธิภาพ สิ้นเปลืองเวลา เพิ่มภาระค่าใช้จ่าย และที่สำคัญที่สุดคือมีความซ้ำซ้อนโดยเรียกร้องให้จัดทำรายงานผลการทดสอบอีกฉบับทั้งที่มาตรฐาน UNECE เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในระดับสากลอยู่แล้ว

ในเดือนตุลาคม 2558 สมาคมฯ ยินดีต่อประกาศของ สมอ. ซึ่งอนุญาตให้ภาควิชาอุตสาหกรรมสามารถขอออกใบอนุญาตผ่านช่องทาง “การรับรองตนเองของผู้ประกอบการ (Supplier’s Declaration of Conformity)” โดยการยื่นผลการทดสอบ/ใบรับรองที่มีอยู่ การดำเนินการดังกล่าวช่วยลดการทดสอบและการตรวจสอบซ้ำ เป็นผลให้กระบวนการออกใบอนุญาตและการเปิดตัวผลิตภัณฑ์สามารถกระทำได้รวดเร็วขึ้น

สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้ สมอ. เร่งจัดทำคู่มือเกี่ยวกับแนวทาง เงื่อนไข และข้อเรียกร้องเฉพาะสำหรับใบอนุญาตของผลิตภัณฑ์ยานยนต์ให้เร็วที่สุดซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับการรับรองผลิตภัณฑ์ยานยนต์อันจะช่วยปรับปรุงความง่ายในการทำธุรกิจในประเทศไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอเน้นย้ำข้อเสนอแนะที่ระบุไว้ตั้งแต่ในเอกสารทำที่และจุดยืนประจำปี 2556 ให้ประเทศไทยปฏิบัติตามข้อตกลง WP29-1958 โดยยอมรับผลการทดสอบรับรองเฉพาะแบบ (Type approval) ใบรับรองและรายงานผลการทดสอบที่รับรองโดยมาตรฐาน UNECE ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวได้รับการรับรองให้เป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมไทยอยู่แล้ว ผลการทดสอบรับรองเฉพาะแบบ ใบรับรอง รายงานผลการทดสอบ และผลการตรวจสอบฐานการผลิต (plant audit result) ควรได้รับการยอมรับโดยปราศจากเงื่อนไข ความซับซ้อนในเรื่องดังกล่าวไม่เอื้อต่อศักยภาพด้านการแข่งขันของประเทศไทย
2. นอกจากนี้ ในการพิจารณามาตรฐานอุตสาหกรรมใหม่สำหรับยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้ประเทศไทยยอมรับมาตรฐาน UNECE เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้เล่นสำคัญในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ของโลก การมีมาตรการที่สอดคล้องและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลจะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนและสร้างความมั่นใจว่าประเทศไทยจะคงสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

ข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียน (MRA) สำหรับผลิตภัณฑ์ยานยนต์

การปรับมาตรฐานให้สอดคล้องกันภายใต้ MRA เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับตลาดยานยนต์ในประเทศอาเซียนโดยจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดอาเซียนของผลิตภัณฑ์ยานยนต์ของไทย มาตรการดังกล่าวควรขยายไปครอบคลุมการปรับประสานด้านมาตรฐานความปลอดภัย การควบคุมการปล่อยมลพิษ และมาตรฐานเชื้อเพลิงให้สอดคล้องกันภายใต้กรอบของกฎเกณฑ์ร่วมที่อิงตามกฎระเบียบของ UNECE การบรรลุ MRA จะทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยได้ประโยชน์จากการประหยัดเวลาในการขอรับใบรับรองการทดสอบ และยังช่วยเพิ่มความมั่นใจให้แก่นักลงทุนในเรื่องผลการตรวจรับรอง (conformity assessment) ที่สอดคล้องกันกับประเทศอื่นในอาเซียน

การจัดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรีจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและช่วยลดต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มธุรกิจ สมาคมฯ ชื่นชมความกระตือรือร้นของประเทศไทยในการพัฒนา ASEAN MRA สำหรับผลิตภัณฑ์ยานยนต์ในระยะที่ 1 ซึ่งครอบคลุมมาตรฐาน 19 มาตรฐานที่อิงตามมาตรฐาน UNECE สมาคมฯ ยังมีความปรารถนาที่จะเห็นการนำมาตรฐานเหล่านี้มาบังคับใช้ในปี 2559 นอกจากนี้ สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนา MRA อย่างต่อเนื่อง โดยรวมถึงในระยะที่ 2 ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานรวม 32 มาตรฐานด้วย ทั้งนี้ ประเทศไทยควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนและความไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ MRA สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้ประเทศไทยยอมรับใบรับรองมาตรฐาน UNECE ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนา ASEAN MRA อย่างต่อเนื่องเพื่อจะนำมาสู่การยอมรับใบรับรองมาตรฐาน UNECE ซึ่งระยะเวลาในการบังคับใช้ ASEAN MRA ควรมีความชัดเจนด้วย

ความชัดเจนเรื่องแผนเชื้อเพลิง มาตรฐาน EURO และแผนปฏิบัติการ

อุตสาหกรรมพลังงานมีอิทธิพลอย่างมากต่อความมีชีวิตชีวาและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมยานยนต์ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่อุตสาหกรรมจะมีความชัดเจนและความแน่นอนเกี่ยวกับแผนพัฒนาพลังงานและการปล่อยมลพิษที่เป็นทางเลือกและมีความยั่งยืน ซึ่งความแน่ชัดในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ผลิตรายานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์มีความชัดเจนด้านการลงทุนและมีเวลาปรับตัวให้สอดคล้องกับกฎระเบียบด้านพลังงานและการปล่อยมลพิษ

การเพิ่มมาตรฐานการปล่อยมลพิษของยานยนต์และมาตรฐานคุณภาพเชื้อเพลิงได้มีการบังคับใช้แล้วในอาเซียนและทั่วโลก ซึ่งช่วยส่งเสริมสาธารณสุขในประเทศไทย นอกจากนี้จะช่วยเพิ่มประโยชน์ในการลดการปล่อยคาร์บอนรวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในระยะยาว

ความชัดเจนเรื่องมาตรฐานการปล่อยมลพิษและการพัฒนาคุณภาพเชื้อเพลิงถือเป็นเรื่องที่น่ายินดี คณะทำงานกลุ่มยานยนต์ของสมาคมฯ พร้อมที่จะให้การสนับสนุนแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการเชื้อเพลิงยานยนต์และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ สนับสนุนให้มีความชัดเจนรวมถึงกรอบเวลาที่แน่ชัดในการปรับปรุงมาตรฐานการปล่อยมลพิษของยานยนต์และคุณภาพเชื้อเพลิงเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
2. การพัฒนาคุณภาพเชื้อเพลิงควรมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการปล่อยมลพิษ

3. ภาษี

กระบวนการให้การรับรองคาร์บอน (CO2 Approval Process)

สมาคมฯ ขอแสดงความยินดีต่อรัฐบาลไทยถึงความก้าวหน้าในการเสนอโครงการควบคุมการปล่อยมลพิษของยานพาหนะซึ่งจะช่วยปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขสำหรับคนไทย นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังช่วยดึงดูดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการลงทุนใหม่ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมการปกป้องสิ่งแวดล้อมและเพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้บริโภค

ผู้ผลิตและผู้ส่งออกยานยนต์ต้องติดป้ายข้อมูลรถยนต์ “Eco Sticker” ตามมาตรฐานสากลไว้บนรถยนต์ใหม่ ณ จุดขายหรือจุดแสดงสินค้า ซึ่งเป็นการบังคับใช้มาตรฐานยานยนต์และการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตภายใต้โครงสร้างฐานภาษี CO2 ใหม่ มาตรการนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2559 ทั้งนี้ eco – sticker ไม่เพียงเป็นการแสดงข้อมูลและข้อเท็จจริงที่สำคัญอย่างเช่นการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) ประสิทธิภาพของพลังงานและข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้บริโภคเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะเฉพาะของรถยนต์ในแต่ละรุ่นเพื่อประกอบการตัดสินใจ Eco Sticker ประกอบด้วยค่า CO2 ซึ่งจะนำมาใช้คำนวณภาษีสรรพสามิต

ในประเทศไทย ค่า CO₂ ที่ปรากฏในใบรับรองการปล่อยมลพิษถูกนำมาใช้เป็นฐานคำนวณภาษีสรรพสามิตโดยยังไม่มี การยอมรับใบรับรองการทดสอบอัตราสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงและค่ามลพิษคาร์บอนไดออกไซด์ (R101) ของสหประชาชาติ อย่างเต็มตัว ขั้นตอนการรับรองที่ซ้ำซ้อนและการเรียกขอเอกสารจำนวนมากจากหน่วยราชการไทยอาจก่อให้เกิดภาระและ บั่นทอนศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย ภาคส่วนยานยนต์เห็นว่าขั้นตอนการรับรองและการจัดทำเอกสาร ที่ใช้ในการขออนุมัติภาษีสรรพสามิต CO₂ ค่อนข้างเข้มงวด บางข้อมูลที่ต้องการก็ไม่ได้เป็นข้อบังคับของหน่วยงานในยุโรปที่ ต้องใช้ในการออกใบรับรองของสหประชาชาติ เช่น R83, R101, R13H, R94, และ R95 ทั้งนี้อาจกระทบต่อต้นทุนการผลิต หรือทำให้ธุรกิจชะงัก

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลดขั้นตอนที่ใช้ในการรับรองปริมาณคาร์บอน ทบทวนเอกสารที่จำเป็นและ ยอมรับใบรับรองของ UN รวมทั้งข้อมูลอื่นๆที่รวมอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อเรียกร้องอื่นๆ กระบวนการ ดังกล่าวไม่ควรสร้างค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่อาจนำไปสู่การเพิ่มต้นทุนของผลิตภัณฑ์และไม่ควรก่อให้เกิดความล่าช้าต่อ การตลาดและการขาย ทั้งนี้ การปฏิบัติตามมาตรฐาน UN ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เป็นการปรับปรุงการทำธุรกิจ ในประเทศไทยให้ง่ายขึ้นด้วย

ระเบียบข้อบังคับเขตปลอดอากร

ประกาศกระทรวงการคลังฉบับที่ 13 เกี่ยวกับเขตปลอดอากร (CFZ) ที่ได้ประกาศเมื่อปลายเดือนธันวาคม 2558 ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจและความเชื่อมั่นของนักลงทุนในปัจจุบัน สมาคมฯ ได้ ระบุในเอกสารทำที่และจุดยืนของภาคธุรกิจยุโรปประจำปี 2558 ว่าการแก้ไขระเบียบข้อบังคับใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับเขต ปลอดอากรควรคำนึงถึงจุดประสงค์ของมาตรการเขตปลอดอากรซึ่งมุ่งส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศและควรนำไปสู่ กฎระเบียบที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน

ในทางกลับกัน ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าวไม่เพียงแต่จะบั่นทอนการลงทุนจากต่างประเทศ แต่ยังเพิ่มความไร้ เสถียรภาพให้กับธุรกิจเนื่องจากกรมศุลกากรได้รับสิทธิบล้างการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศุลกากร สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สถาบันยานยนต์ไทย เร่งรัดกระบวนการในการพิจารณาหลักเกณฑ์คุณสมบัติของเขตปลอดอากรโดยให้ความสำคัญกับการดึงดูดการลงทุน ใหม่ๆ การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศรวมทั้งการปกป้องการลงทุนเดิมที่มีอยู่ในเขตปลอดอากรเป็นลำดับแรก

การคำนวณภาษีสรรพสามิตใหม่

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตฉบับใหม่เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 ร่างพระราชบัญญัติภาษี สรรพสามิตถือเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ได้รับการติดตามจากบรรดาบริษัทยานยนต์ สมาคมฯ มีความยินดีต่อ

การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่นำไปสู่ความโปร่งใส ลดความซับซ้อนและเพิ่มความชัดเจนทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม สมาคมฯ ขอแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจบั่นทอนความเชื่อมั่นของนักลงทุน

ข้อเสนอให้ใช้มีการคำนวณภาษีสรรพสามิตโดยอิงราคาขายปลีกแนะนำ (suggest retail price: MSRP) แทนการใช้ราคาหน้าโรงงานหรือมูลค่า ซี.ไอ.เอฟ (CIF value) สำหรับการนำเข้านั้นได้ลดความน่าดึงดูดของมาตรการเขตปลอดอากร และอาจทำลายความเชื่อมั่นด้านการลงทุนในประเทศไทย

สมาคมฯ เข้าใจดีว่ารัฐบาลไทยไม่มีเจตนาที่จะเพิ่มภาระทางภาษีให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจ ดังนั้น สมาคมฯ จึงคาดหวังจะเห็นการลดอัตราภาษีสรรพสามิตเพื่อชดเชยภาระทางภาษีที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนฐานการคำนวณภาษี ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการจัดเก็บภาษีในลักษณะที่เป็นกลางทางรายได้อย่างแท้จริงและในขณะเดียวกันเพื่อลดผลกระทบต่อธุรกิจในอนาคต

ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม นับเป็นสิ่งสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับฐานภาษีควรปรับปรุงวิธีคำนวณภาษีให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส และไม่สร้างความแปลกแยกต่อผู้ผลิตยานยนต์ในเขตปลอดอากรที่ได้ลงทุนในเขตปลอดอากรของไทยซึ่งก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อการลงทุนในประเทศ ในความเป็นจริงแล้วนับเป็นสิ่งจำเป็นที่การจัดเก็บภาษีจะคงเดิมสำหรับผู้ผลิตรายอื่นในเขตปลอดอากรรวมถึงรถ CBU

ตามที่กล่าวมา ประเทศไทยควรให้มีการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นกลาง (neutrality) ทั้งในเขตปลอดอากรและกับรถ CBU ตามที่เคยให้สัญญาไว้

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอเน้นย้ำข้อเสนอแนะในปีที่แล้วว่าสิทธิประโยชน์จากมาตรการของเขตปลอดอากรจะได้รับการคงรักษาไว้หลังจากพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตฉบับใหม่มีผลบังคับใช้
2. สมาคมฯ ขอเสนอว่าอัตราภาษีสรรพสามิตของฐานภาษีใหม่ควรต่ำลง สมาคมฯ คาดหวังจะเห็นรัฐบาลไทยดำเนินการตามที่ให้สัญญาไว้ในเรื่องการจัดเก็บภาษีในลักษณะที่เป็นกลางทางรายได้ (neutral revenue) ทั้งในเขตปลอดอากรและรถ CBU เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนในประเทศไทย
3. ผู้ประกอบการธุรกิจควรได้รับระยะเวลาผ่อนผันทางภาษีในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันและสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ เพราะการวางแผนธุรกิจในภาคส่วนยานยนต์ต้องใช้ระยะเวลาล่วงหน้าอย่างต่ำ 2 ปี ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรได้รับระยะเวลาปรับตัวอย่างน้อย 2 ปีเพื่อรับประกันความอยู่รอดของธุรกิจในประเทศไทย

การควบคุมตลาดสีเทา (Grey Market)

การนำเข้าที่เกิดขึ้นแบบคู่ขนานหรือที่รู้จักในนาม “ตลาดสีเทา” (Grey Market) เป็นประเด็นที่สร้างความกังวลแก่ผู้ผลิตรายอื่นในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานาน การออกใบแจ้งราคาสินค้าที่มีมูลค่าต่ำกว่าราคาสินค้าจริงทำให้ผู้นำเข้าในตลาดสีเทามองหาโอกาสในการลดภาษีศุลกากรและภาระภาษีของยานพาหนะอย่างเห็นได้ชัด มูลค่าเพิ่มเติมที่ได้จากการหลีกเลี่ยง

การทดสอบของ สมอ. ทำให้ยานพาหนะในตลาดที่ไม่ผ่านผู้แทนจำหน่ายนี้มีความได้เปรียบในการแข่งขันทางด้านราคาสูง การควบคุมที่หละหลวมเช่นนี้ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมและความไม่โปร่งใสในการบังคับใช้กฎหมาย

รัฐบาลได้รับแรงกระตุ้นให้มีการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดในกระบวนการนำเข้าและข้อเรียกร้องเกี่ยวกับ มาตรฐานการทดสอบโดยเฉพาะระเบียบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการรับรอง Eco - Sticker และ CO2 โดยมีเป้าหมายในการจัด ขบวนการนำเข้าผิดกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมในตลาดสีเทา เพื่อให้แน่ใจว่าการบังคับใช้ตามมาตรการดังกล่าวเป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึง สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สำนักงาน เศรษฐกิจอุตสาหกรรม กรมศุลกากร และกรมการขนส่งทางบก จะต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหา

ข้อบังคับล่าสุดของ สมอ. กำหนดให้การนำเข้าสินค้าในตลาดสีเทา ต้องผ่านการทดสอบจาก สมอ. ก่อน เป็นเรื่องที่น่าชื่นชม เพราะข้อบังคับนี้ไม่เพียงแต่สร้างโอกาสในการแข่งขันที่เท่าเทียมกัน แต่ยังมีส่วนช่วยให้ผู้บริโภคในประเทศมีความมั่นใจว่าจะ ได้รับผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยและเป็นไปตามมาตรฐานที่ สมอ. กำหนด จึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่ควรบูรณาการประสิทธิภาพ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เช่น สมอ. กรมศุลกากร กรมการขนส่งทางบก) เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

สมาคมฯ ขอขอบคุณในการสนับสนุนของกระทรวงอุตสาหกรรมที่มีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ การพัฒนาเทคโนโลยี ในระดับโลกและโครงสร้างใหม่ของภาษีสรรพสามิตและระบบเทคโนโลยีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ Eco-Sticker ซึ่งจะช่วย ผู้ประกอบการในการกรอกข้อมูลและยื่นเอกสารทั้งหมดให้ระบบ สมาคมฯ เข้าใจว่ารัฐบาลไทยเห็นความสำคัญต้องในการลด ภาระให้กับผู้ประกอบการ ดังนั้น การตรวจสอบยานยนต์ การจดทะเบียน และการยื่นข้อมูลในการขออนุมัติ Eco-Sticker จึง ควรเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้เพื่อที่ทุกฝ่ายจะได้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้หน่วยงานราชการไทยจัดทำแนวทางปฏิบัติที่เท่าเทียมกันเกี่ยวกับการยื่น Eco - Sticker และ การเรียกร้องข้อมูลระหว่างผู้ประกอบการในตลาดสีเทากับผู้ประกอบการที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศ การลงทุนและการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม และที่สำคัญที่สุดคือจะสร้างความมั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมายและมี สนามแข่งขันที่เป็นธรรมภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอเน้นย้ำข้อเสนอแนะเดิมในปีที่ผ่านมา โดยสนับสนุนให้ประเทศไทยคงความพยายามในการควบคุม ตลาดสีเทาอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะด้วยวิธีการประเมินมูลค่าศุลกากร การทดสอบของ สมอ. และกระบวนการยื่น Eco-Sticker อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามกฎหมายและสนามแข่งขันที่เป็นธรรม
2. กรมศุลกากรควรทำงานอย่างใกล้ชิดกับคณะทำงานยานยนต์ในการตรวจสอบการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย การรายงาน และการแสดงราคาสินค้าที่ต่ำกว่ามูลค่าจริง มีระเบียบที่ชัดเจนเพื่อใช้บังคับผู้นำเข้าในการขอใบอนุญาตและ การรับประกันและบริการบำรุงรักษา การกวดขันขั้นตอนการจดทะเบียนยานยนต์ที่เข้มงวดขึ้นจะช่วยบรรเทาปัญหา ดังกล่าว

4. แรงงาน

แม้จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาและแรงงานฝีมือของไทยจะเพิ่มขึ้น ประเทศไทยยังคงเผชิญกับภาวะขาดแคลนแรงงานเนื่องจากความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงขึ้นและการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สูงขึ้น

สมาคมฯ สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะส่งเสริมการฝึกอบรมทางวิชาชีพ อีกทั้งความพยายามที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในด้านวิศวกรรมศาสตร์และการฝึกอบรมทางเทคนิคที่มีนอกเหนือไปจากสิ่งจูงใจภาครัฐด้านการศึกษาซึ่งนับว่าน่าชื่นชมด้วย

สมาคมฯ ขอเสนอให้รัฐบาลไทยพิจารณาพัฒนาแผนระยะปานกลางและระยะยาวเพื่อเตรียมพร้อมให้กับแรงงานจบใหม่ที่มีคุณภาพให้มีทักษะเหมาะสมกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม การจัดการแบบองค์รวมนี้อาจช่วยยกระดับผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยโดยรวมให้สอดคล้องกับค่าแรง และยังเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงการบูรณาการที่แน่นแฟ้นมากขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรใช้วิธีการแบบองค์รวมในการพัฒนายุทธศาสตร์ระยะปานกลางและระยะยาวเพื่อส่งเสริมการฝึกอบรมทางวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพและการผนวกการฝึกภาคปฏิบัติด้านอุตสาหกรรมเข้ากับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพให้ตอบโจทย์ความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

5. การลงทุน

พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ

ความสะดวกในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business) ของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 49 ในปี 2559 ซึ่งตกลงมาจากอันดับที่ 46 ในปีก่อนหน้า รัฐบาลได้ตอบสนองอย่างกระตือรือร้นในการลดอุปสรรคทางธุรกิจและการลงทุนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย ก้าวแรกในการปรับปรุงความสะดวกในการประกอบธุรกิจคือพันธกิจของกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงแรงงานที่จะลดระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการจดทะเบียนธุรกิจโดยผ่านศูนย์บริการร่วม (one - stop service) ทั้งนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ลดขั้นตอนในการขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง. 4) จากเดิมที่มีกำหนดเวลา 90 วันเหลือไม่เกิน 30 วัน

ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการในปี 2558 สมาคมฯ มีความยินดีต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ซึ่งช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมขอใบอนุญาตจากรัฐบาลได้ง่ายขึ้น ตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำคู่มือขั้นตอนการขอใบอนุญาตให้แก่สาธารณะซึ่งเป็นการสนับสนุนกลุ่มธุรกิจต่างชาติในเชิงบวกที่โดยปกติแล้วต้องจัดเตรียมเอกสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งการปฏิบัติเช่นนั้นจะไปละเมิดจุดประสงค์ของการออกพระราชบัญญัติ สมาคมฯ จึงขอเสนอให้ประเทศไทยหารือกับคณะทำงานกลุ่มยานยนต์ของสมาคมฯ เพื่อทบทวนกระบวนการดังกล่าว

แผนส่งเสริมการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การลงทุนจากต่างชาติเป็นสิ่งสำคัญในภาคส่วนยานยนต์ สมาคมฯ มีความยินดีที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังคงให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมยานยนต์อย่างต่อเนื่องในฐานะหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญของเศรษฐกิจไทย นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ (Cluster) มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง สำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมยานยนต์ มีความสำคัญในการเชื่อมโยงผู้ผลิต ซัพพลายเออร์ กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว การพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐนั้นเกี่ยวรวมถึงระบบโลจิสติกส์ แผนธุรกิจทางภาษี และการแก้ไขกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการลงทุน (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2558) มาตรการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคลัสเตอร์ และศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในตลาดโลกในฐานะปลายทางของการลงทุน แต่ยังสร้างความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ให้กับโครงการลงทุนในคลัสเตอร์

คลัสเตอร์ยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ได้ถูกพิจารณาให้เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคต การผลิตยานยนต์นั้นใช้เทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งถือเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย พื้นที่ 7 จังหวัด (พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา เพชรบูรณ์ นครราชสีมา) ได้เสนอสิทธิประโยชน์ Super Cluster ให้กับผู้ผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ สิทธิประโยชน์ดังกล่าวครอบคลุมแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี และการลดหย่อนร้อยละ 50 เพิ่มเติมเป็นระยะเวลา 5 ปี รวมทั้งการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร นอกจากนี้ กระทรวงการคลังอาจพิจารณาอนุญาตยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 10 - 15 ปีสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และที่สำคัญคือการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่ผู้เชี่ยวชาญต่างชาติที่ทำงานใน Super Cluster สำหรับสิทธิประโยชน์อื่นที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่ การพิจารณาอนุญาตให้ถิ่นที่อยู่ถาวรแก่ผู้เชี่ยวชาญและการอนุญาตให้ชาวต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมนั้นยังคงอยู่ระหว่างการพิจารณาด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ควรมีความชัดเจนต่อนักลงทุนต่างชาติในเรื่องคุณสมบัติที่สามารถรับสิทธิประโยชน์จากแผนดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การรวมอุตสาหกรรมแห่งอนาคตเข้ากับระดับความชำนาญเพื่อเป็นเกณฑ์จำแนกฐานะที่เข้าข่ายเป็นผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้กระทรวงการคลังให้ความกระจ่างชัดเจนหน้าเพื่อหลีกเลี่ยงความล่าช้าในการตัดสินใจลงทุน

เพื่อให้สามารถรับสิทธิประโยชน์จากแผนธุรกิจในรูปแบบ Cluster ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนนั้น การลงทุนดังกล่าวจะต้องเป็นคลัสเตอร์ที่เกี่ยวข้องและมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา การสมัครต้องยื่นคำขอภายในปี 2559 และเริ่มกระบวนการผลิตภายในปี 2560

เทคโนโลยีสีเขียว

เทคโนโลยีสีเขียวหรือเทคโนโลยีสะอาด คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ บ่อยครั้งที่กิจกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและบั่นทอนคุณภาพของการสาธารณสุข ประเทศ

ไทยได้รับรองแผนปฏิบัติการทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการผลิตพลังงานอย่างยั่งยืนและการลงทุนในพลังงานทดแทน เพื่อที่จะส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียว คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้การสนับสนุนเป็นพิเศษต่อการลงทุนด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทางเลือกรวมทั้งการผลิตวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น รถยนต์ซึ่งจำเป็นต้องแสดงค่าการปล่อยคาร์บอน

ความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นต่อผลิตภัณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่สะอาดขึ้นได้นำมาซึ่งประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ โดยเทคโนโลยีสะอาดไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แต่ยังดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยด้วย เทคโนโลยีสะอาดมักมีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง แต่เทคโนโลยีดังกล่าวมักไม่มีในประเทศไทย ทั้งนี้ ภาคส่วนยานยนต์ยุโรปนั้นได้รับการยอมรับเรื่องการมีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมสูงและมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือประเทศไทยในการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสีเขียวสำหรับภาคส่วนยานยนต์

สมาคมฯ ยินดีเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่าความสะดวกในการทำธุรกิจเป็นประเด็นสำคัญและได้ออกมาตรการเพื่อปรับปรุงในหลายๆ ด้าน เช่น ความชัดเจน ความโปร่งใส และการย่นระยะเวลา ฯลฯ เป็นต้น การลงทุนที่สำคัญได้ปรากฏอยู่แล้วในภาคส่วนยานยนต์ซึ่งมีผลต่อ GDP ของประเทศไทย สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้นโยบาย Super Cluster ของไทยมุ่งปกป้องการลงทุนที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริมเทคโนโลยีและมาตรฐานที่ช่วยปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุขรวมทั้งขยายแผนการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนใหม่ๆ จากต่างประเทศในด้านเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อมในภาคส่วนยานยนต์ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะของสมาคมฯ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศไทยและยกระดับการสาธารณสุขของคนไทย

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้รัฐบาลไทยรับประกันความโปร่งใส และตรวจสอบติดตามประสิทธิภาพของขั้นตอนการออกใบอนุญาต ทั้งนี้ การบังคับใช้พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกอย่างจริงจังถือเป็นสิ่งจำเป็น
2. การปกป้องการลงทุนที่มีอยู่ต้องได้รับการสนับสนุนและพันธกรณีในระยะยาวจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน รวมทั้งความชัดเจนในการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเลี่ยงความล่าช้าในการตัดสินใจลงทุน
3. ประเทศไทยควรยกระดับมาตรฐานตามข้อเรียกร้องด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในภาคส่วนยานยนต์อย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยดึงดูดเทคโนโลยีสีเขียวและการลงทุนใหม่ๆ
4. สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้รัฐบาลไทยหารือกับคณะทำงานกลุ่มยานยนต์ของสมาคมฯ เกี่ยวกับการปรับปรุงความยากง่ายในการทำธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ คณะทำงานกลุ่มยานยนต์ของสมาคมฯ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมซึ่งสามารถให้คำแนะนำเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปข้อเสนอแนะ

1. ความมั่นคงทางพลังงาน

- 1.1 สมาคมฯ สนับสนุนรัฐบาลให้ต่ออายุใบอนุญาตแก่ผู้ถือสัมปทาน มีการหารือผลประโยชน์ร่วมกันภายในกลางปี 2559
- 1.2 พื้นที่ทับซ้อนไทย-กัมพูชาเป็นแหล่งก๊าซสำรองที่สำคัญต่อความต้องการพลังงานของประเทศไทย
- 1.3 สมาคมฯ สนับสนุนประเทศไทยให้มีการใช้พลังงานที่หลากหลายเพื่อพัฒนาแหล่งพลังงานทดแทนร่วมกับก๊าซซึ่งเป็นเชื้อเพลิงคาร์บอนต่ำ
- 1.4 สมาคมฯ ขอแนะนำให้ประเทศไทยเร่งการเพิ่มประสิทธิภาพภาคการส่งและการกระจายพลังงานและเร่งให้เกิดการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 1.5 สมาคมฯ เสนอให้ทำการประเมินผลกระทบความเป็นไปได้ในการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนการจ่ายกระแสไฟฟ้า (T&D) เพื่อให้แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2558 –2579 (PDP 2015) เกิดผลสัมฤทธิ์

2. การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการประหยัดพลังงาน

- 2.1 ประเทศไทยควรมีแผนแม่บทพลังงานด้านแสงสว่างเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนแผนพลังงานประเทศไทย แผนแม่บทพลังงานด้านแสงสว่างนี้จะช่วยส่งเสริมประเทศไทยในฐานะศูนย์กลางของการท่องเที่ยว
- 2.2 ประเทศไทยควรพิจารณากำหนดนโยบายการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับอาคารและอุตสาหกรรมมาเพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีการพัฒนาในส่วนนี้
- 2.3 สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้ประเทศไทยส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพในการผลิตไฟฟ้า ควรส่งเสริมใช้พลังงานนอกรูปแบบ (cogeneration) การผลิตไฟฟ้าโดยใช้พลังงานนอกรูปแบบสามารถลดการสูญเสียในระบบกระแสไฟฟ้า
- 2.4 สมาคมฯ ขอแนะนำให้รัฐบาลไทยขอการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการออกแบบอาคารและการใช้ไฟฟ้าเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรยให้กับประเทศชาติ ดึงดูดนักท่องเที่ยว และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

3. พลังงานทดแทน

- 3.1 สมาคมฯ ให้การสนับสนุนความพยายามของประเทศไทยที่จะเพิ่มความหลากหลายของแหล่งพลังงาน และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนที่สะอาดและมีอยู่มากในภูมิภาคนี้
- 3.2 สมาคมฯ สนับสนุนความพยายามของประเทศไทยในการเพิ่มความโปร่งใส ยึดมั่นมาตรฐานระดับสากลและสร้างความมั่นใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยความรับผิดชอบ

4. การพัฒนาพลังงานสำหรับยานยนต์

- 4.1 สมาคมฯ ขอเสนอให้มีการหารืออย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชนในการพัฒนาแผนพลังงานสำหรับยานยนต์ และต้องการให้หน่วยราชการการแจ้งการปรับเปลี่ยนใดๆ ให้ทราบล่วงหน้าและมีกรอบเวลาที่ชัดเจน

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ยอดการใช้พลังงานในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยต้องการพลังงานและการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ยอดการใช้พลังงานทั้งหมดในปี 2557 เท่ากับน้ำมัน 2.053 ล้านบาร์เรลต่อวัน (KBD) เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 จากปี 2556 (รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย 2558) พลังงานนำเข้าเพิ่มขึ้นถึง 1.171 ล้านบาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 ในปี 2557 การนำเข้าพลังงานเชิงพาณิชย์ (สุทธิ) คิดเป็นร้อยละ 57 ของการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้น (primary commercial energy)

ภาพที่ 1: การใช้พลังงานของประเทศไทยต่อวัน (2553 - 2558)

หน่วย: KBD เทียบเท่าน้ำมันดิบ

	2553	2554	2555	2556	2557
การบริโภค	1,783	1,854	1,982	2,002	2,053
การผลิต	989	1,018	1,082	1,078	1,073
นำเข้า (สุทธิ)	1,001	1,020	1,082	1,122	1,171
การนำเข้า/การบริโภค (ร้อยละ)	56	55	55	56	57
อัตราการเติบโต (ร้อยละ)					
การบริโภค	7.2	4.0	6.9	1.0	2.6
การผลิต	10.5	2.9	6.3	-0.4	-0.4
นำเข้า (สุทธิ)	8.6	1.9	6.1	3.6	4.4
GDP (ร้อยละ)	7.5	0.8	7.3	2.8	0.9

ที่มา: รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย 2558

การใช้พลังงานในปี 2557 มีมูลค่า 2,280 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นพลังงานที่มีการบริโภคสูงสุด โดยมีมูลค่า 1,336 พันล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 ตามด้วยไฟฟ้า 662 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.6 การพึ่งพาการนำเข้าพลังงาน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ประเทศไทยจะพัฒนาแผนแม่บทพลังงานต่อไปเพื่อประกันความมั่นคงด้านพลังงานและความยั่งยืนของเศรษฐกิจไทย

ภาพที่ 2: การใช้จ่ายด้านพลังงานของไทยในปี 2557

ค่าใช้จ่ายด้านการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย: 2,280 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6) (2557)					
การใช้พลังงานขั้นสุดท้าย	ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	ไฟฟ้า	ก๊าซธรรมชาติ	ถ่านหิน/ลิกไนต์	พลังงานทดแทน
มูลค่าการบริโภค (ล้านบาท)	1,336,615	662,474	123,964	33,483	123,100
อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	0.7	6.6	2.4	28.3	-2.3

ที่มา: รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย 2558

กระทรวงพลังงานรายงานว่า การบริโภคน้ำมันในปี 2558 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 จากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ การใช้จ่ายภาครัฐและราคาน้ำมันที่ปรับตัวลดลง กระทรวงพลังงานยังคาดว่าความต้องการน้ำมันในปี 2559 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับการเติบโตของ GDP ตามที่คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คาดการณ์ไว้ การเผชิญกับ

ความต้องการด้านพลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างมากนี้ กระทรวงพลังงานจึงขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชนในการลดการใช้ไฟฟ้าและน้ำมัน (ข่าวประชาสัมพันธ์จากกระทรวงพลังงาน, 6 มกราคม 2559)

ในช่วงปลายปี 2557 รัฐบาลไทยได้พัฒนาแผนพลังงานทั้งสั้นห้าแผนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ การลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมต่อความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นหลังจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของกระทรวงพลังงาน, 2558) แผนหลักทั้งห้า ได้แก่ (1) แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2558 – 2579 (PDP 2015) (2) แผนอนุรักษ์พลังงาน (EEDP) (3) แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) (4) แผนสำรวจก๊าซธรรมชาติ (5) แผนการจัดการน้ำมัน

แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย 2558 (Power Development Plan : PDP) ให้ความสำคัญต่อประเด็น ดังต่อไปนี้

1. **ความมั่นคงทางพลังงาน** ควรป้องกันผลกระทบทางลบจากภายนอกโดยการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน เพิ่มการสำรวจและการลงทุนในแหล่งพลังงานที่มีศักยภาพทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างการพึ่งพาตนเองและเพิ่มความหลากหลายจากแหล่งพลังงาน นอกจากนี้ ยังต้องจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินด้วย
2. **พลังงานในฐานะเครื่องมือขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** การสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านนับเป็นสิ่งสำคัญภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อเพิ่มการเชื่อมโยงภายในอาเซียน ในขณะเดียวกันช่วยสร้างโอกาสอันเป็นประโยชน์สำหรับภาคเอกชนโดยเฉพาะพลังงานทดแทนโดยจะส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศ นอกจากนี้ยังส่งเสริมความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและผู้มีบทบาทในด้านนี้ การปรับโครงสร้างธุรกิจพลังงานให้มีศักยภาพในการแข่งขันจึงเป็นสิ่งจำเป็น
3. **ระบบนิเวศน์** ผู้ผลิตพลังงานจะต้องลดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์จากการผลิตกระแสไฟฟ้า

แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย 2015 (2058 - 2579) ได้ผ่านการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558

คณะทำงานกลุ่มพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพของสมาคมฯ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นเวทีหารือเกี่ยวกับประเด็นสำคัญในด้านนี้ และเพื่อยกระดับบทบาทของชุมชนธุรกิจยุโรปในการรับมือกับความท้าทายด้านพลังงานของประเทศไทย เพื่อให้บรรลุความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจและพลังงาน จึงขอเสนอข้อเสนอแนะ 4 ประการเพื่อให้รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณา ได้แก่ 1) ความมั่นคงทางพลังงาน 2) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการประหยัดพลังงาน 3) พลังงานทดแทน 4) การพัฒนาพลังงานสำหรับยานยนต์

1. ความมั่นคงทางพลังงาน

ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่องเรื่องความมั่นคงทางพลังงานในทศวรรษที่ผ่านมา การรักษาเสถียรภาพและการเติบโตทางเศรษฐกิจต้องกำหนดรายละเอียดในภาคพลังงานเสียใหม่เพื่อก้าวข้ามความท้าทายที่กำลังเผชิญอยู่

ปัญหาประการแรก ความต้องการพลังงานของประเทศไทยกับอุปทานภายในประเทศมีช่องว่างที่เพิ่มขึ้น ระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น และการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ทำให้การใช้และการบริโภคพลังงานของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การขาดแหล่งพลังงานทางเลือกส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนพลังงานในอนาคตอันใกล้

พลังงานสำรองทั้งหมดสามารถรองรับความต้องการพลังงานของประเทศไทยได้อีกเพียง 15 ปีเท่านั้น ในปัจจุบันประเทศไทยมีน้ำมันดิบสำรองเหลืออยู่ประมาณ 741,000,000 บาร์เรล โดยคาดว่าจะมีการใช้ในอัตราปีละ 51 ล้านบาร์เรล ในขณะที่แก๊สธรรมชาติเหลวสำรองของประเทศไทยอยู่ 476 ล้านบาร์เรลจะถูกบริโภคในอัตราปีละ 34 ล้านบาร์เรล และก๊าซธรรมชาติสำรอง 18,885 พันล้านลูกบาศก์ฟุตจะถูกใช้ไปในอัตราปีละ 1,206 พันล้านลูกบาศก์ฟุต

ภาพที่ 3: พลังงานสำรองของประเทศไทย (2557)

เดือนธันวาคม 2557

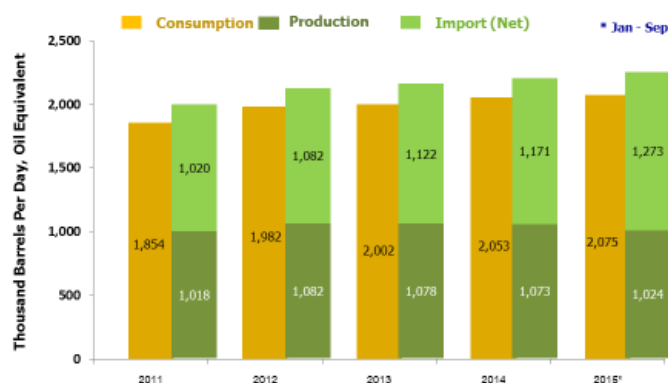
	Reserved			Production ปี 2014	Consumption (Yrs.)		
	P1	P1+P2	P1+P2+P3		P1	P1+P2	P1+P2+P3
Crude Oil (million barrels)	223	553	741	51	4	11	15
Condensate (million barrels)	182	411	476	34	5	12	14
Natural Gas (billion cubic square feet)	7,752	15,560	18,885	1,206	6	13	16

Note : P1 = Proved Reserves P2 = Probable Reserves P3 = Possible Reserves

ที่มา: กระทรวงพลังงาน 2559

การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 3 ต่อปี สร้างความต้องการพลังงานเพิ่มขึ้น โดยการบริโภคพลังงานร้อยละ 61 มาจากพลังงานนำเข้า สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ประเทศไทยกำหนดมาตรการระยะยาวเพื่อปรับปรุงความมั่นคงทางพลังงานและลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้า

ภาพที่ 4: พลังงานเพื่อใช้ในพาณิชย์ขั้นต้น (2554 - 2558)

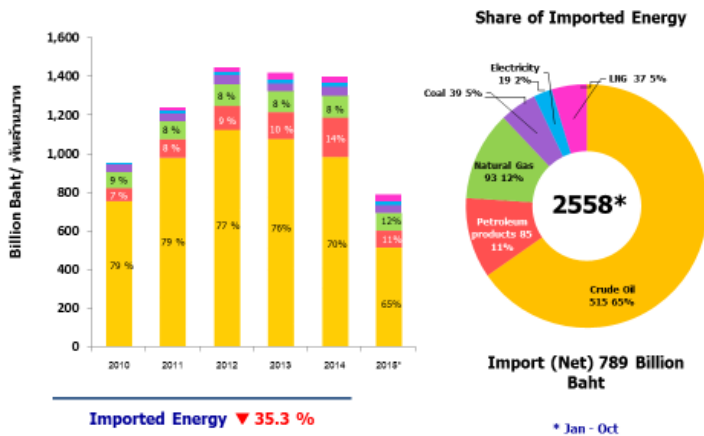
Import/Consumption 61 %

Note: Import (Net) = Import - Export

ที่มา: กระทรวงพลังงาน 2559

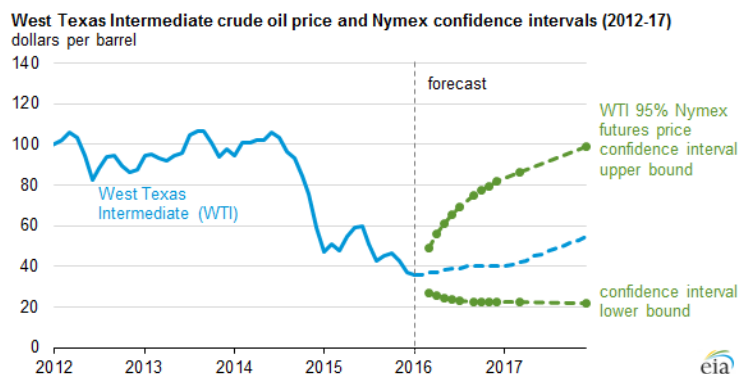
ยอดการนำเข้าพลังงานของประเทศไทยมีมูลค่ารวม 789 พันล้านบาท ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2558 จำนวนเงินได้ลดลงถึงร้อยละ 35 เนื่องจากราคาน้ำมันลดลง ทั้งนี้ คาดว่าราคาน้ำมันจะยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำในปี 2559 - 2560 (EIA 2559) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้า สัดส่วนพลังงานนำเข้าที่ใหญ่ที่สุดคือน้ำมันดิบ มีมูลค่า 515 พันล้านบาท หรือร้อยละ 65 ของมูลค่ารวม

ภาพที่ 5: มูลค่าพลังงานนำเข้า (2558)

ที่มา: กระทรวงพลังงาน 2559

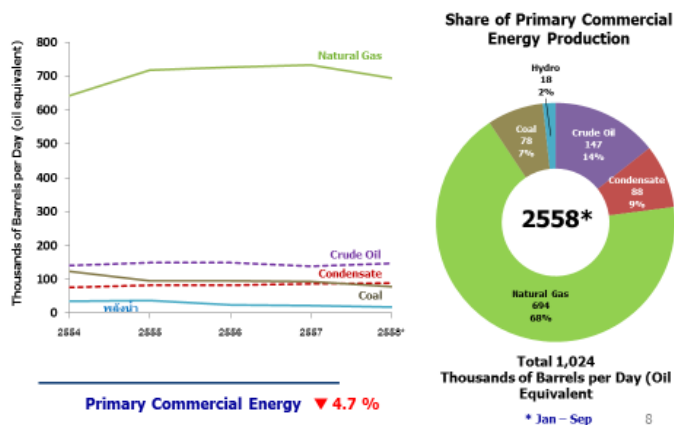
ภาพที่ 6: การคาดการณ์ราคาน้ำมัน (2555 - 2560)

ที่มา: The U.S. Energy Information Administration, 2559

แม้ว่าประเทศไทยจะผลิตน้ำมันได้ 700,000 บาร์เรลต่อวัน หรือร้อยละ 70 ของการผลิตพลังงานในประเทศ แต่ประเทศไทยจำเป็นต้องนำเข้าก๊าซธรรมชาติมูลค่า 93 พันล้านบาท ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2558 การนำเข้าพลังงานในปริมาณสูงนี้จะผลักดันให้ประเทศไทยไปยังจุดที่ไม่มีความมั่นคงด้านพลังงานอีกต่อไป เนื่องจากการพึ่งพาพลังงานจากแหล่งภายนอกมากเกินไป

ภาพที่ 7: การผลิตพลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้น (เดือนมกราคม – เดือนกันยายน 2558)

สมาคมฯ ยินดีต่อความมุ่งมั่นของรัฐบาลไทยที่จะแก้ไขปัญหานโยบายพลังงานที่สำคัญ ทั้งนี้ การสร้างความเชื่อมั่นในการเข้าถึงซัพพลายเออร์พลังงานที่มั่นคงและในราคาที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จทางเศรษฐกิจระยะยาวของไทย สมาคมฯ เชื่อว่าการแก้ปัญหาที่ทันเวลาจะช่วยแก้ปัญหาอุปทานพลังงานของประเทศไทยที่กำลังจะมาถึง ในขณะเดียวกันก็ช่วยตอบสนองความมุ่งมั่นที่จะลดปัญหาเรือนกระจกของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ใบอนุญาตสำหรับแหล่งน้ำมันและก๊าซรายใหญ่ในปัจจุบันจะหมดอายุในปี 2565 - 2566

สมาคมฯ เชื่อว่าการแก้ปัญหาที่ง่ายและมีประสิทธิภาพที่สุดคือ การต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้ถือสัมปทานปัจจุบัน ในฐานะหุ้นส่วนระยะยาว ซึ่งจะสร้างความมั่นใจเรื่องการลงทุนที่ต่อเนื่องในแหล่งน้ำมัน และจัดหาพลังงานให้กับประเทศไทยโดยไม่ขาดตอน สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้รัฐบาลเริ่มเจรจากับบรรดาหุ้นส่วนเพื่อหาข้อตกลงในผลประโยชน์ร่วมกันภายในกลางปี 2559

ทั้งนี้ นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่บรรดาหุ้นส่วนนานาชาติของไทยจะทราบความชัดเจนเกี่ยวกับแผนของรัฐบาลว่าควรลงทุนต่อไปหรือไม่ ความไม่แน่นอนจะทำให้บรรดาหุ้นส่วนลดการลงทุนล่วงหน้าก่อนใบอนุญาตหมดอายุ

2. การแก้ปัญหาการอ้างสิทธิพื้นที่ทับซ้อน (OCA)

โอกาสที่ดีสำหรับประเทศไทยอยู่ที่การพัฒนาพื้นที่ทับซ้อนไทย-กัมพูชา เนื่องจากแหล่งก๊าซสำรองในพื้นที่ดังกล่าวอาจมีบทบาทสำคัญต่อความต้องการพลังงานของประเทศไทย

3. การเพิ่มความหลากหลายของแหล่งพลังงานสำหรับการผลิตพลังงานรวมทั้งพลังงานทดแทนและก๊าซ

สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้ประเทศไทยเพิ่มความหลากหลายของการใช้พลังงานและพัฒนาแหล่งพลังงานทดแทนร่วมกับก๊าซซึ่งเป็นเชื้อเพลิงคาร์บอนต่ำ การเพิ่มความหลากหลายจะช่วยให้ประเทศไทยรักษาพันธะผูกพันที่เพิ่มขึ้นที่การประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 21 (COP21) เพื่อลดการปล่อยคาร์บอนและเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

การส่งกำลังและการจ่ายกระแสไฟฟ้า (T&D)

ภาคการส่งกำลังและการจ่ายกระแสไฟฟ้า (T&D) จะต้องทำการสร้างและว่าจ้างให้การดำเนินการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าปี 2558 ของประเทศไทย บางครั้งโครงการเกิดความล่าช้าด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น เหตุผลทางกฎหมาย (สิทธิการผ่านทาง) เหตุผลทางการเงิน (การชำระเงินไปยังภาคส่วน) และอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (ข้อจำกัดเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมายังประเทศไทย) การเพิ่มการติดตั้งกำลังการผลิตไฟฟ้าจาก 37 กิกะวัตต์ ไปที่ 70 กิกะวัตต์ ในปี 2579 จะต้องขยายโครงข่าย T&D เป็นสองเท่าด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้เพิ่มภาคการส่งกำลังและการจ่ายกระแสไฟฟ้าและเร่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่หมดอายุเพื่อปรับปรุงความมั่นคงทางพลังงาน และให้ความมั่นใจถึงความพร้อมในการส่งกระแสไฟฟ้าที่ได้จากแหล่งพลังงานทางเลือก การเชื่อมต่อในสายส่งกำลังของอาเซียนให้เป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้นจะช่วยเสริมสร้างตำแหน่งยุทธศาสตร์ของประเทศไทยและจะส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อต้นทุนของพลังงานและการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ
2. สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ทำการประเมินผลกระทบของความเป็นไปได้ในการเปิดภาคการส่งและการกระจายกระแสไฟฟ้า (T&D) ให้แก่บริษัทเอกชน โครงการ BOOM และ BOOT นี้อาจจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินการของแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าได้เร็วยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับปัจจุบัน

2. การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการประหยัดพลังงาน

กระทรวงพลังงานได้ตีพิมพ์ “แผนอนุรักษ์พลังงาน 20 ปี (พ.ศ. 2554 - 2573)” ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า EEDP เอกสารฉบับนี้ระบุว่า “แผนการอนุรักษ์พลังงาน (EEDP) 20 ปีนี้จัดทำขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อลดความเข้มข้นการใช้พลังงานลงร้อยละ 25 ในปี 2573 เมื่อเทียบกับปี 2548 หรือเทียบเท่ากับลดการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (final energy) ลงร้อยละ 20 ในปี 2573”

การเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางอุตสาหกรรมรวมทั้งการเติบโตของเมืองและผู้ใช้พลังงานหมายความว่าความต้องการใช้พลังงานจะยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อบรรลุการลดการใช้พลังงานโดยรวมให้ได้ร้อยละ 20 จะต้องเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการนำส่งพลังงานให้แก่ผู้ใช้รวมทั้งการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้ด้วย

หนึ่งในการใช้พลังงานที่สำคัญคือ แสงสว่าง ทั้งนี้ ตามรายงานของทบวงพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency: IEA) ระบุว่า “แสงสว่างคิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 20 ของการใช้ไฟฟ้าทั่วโลก การบริโภคนี้เทียบเท่ากับปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ผลิตจากพลังงานนิวเคลียร์ การคาดการณ์ล่าสุดของ IEA ชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการประหยัดพลังงานในที่อยู่อาศัยและการบริการแสงสว่างมีมากกว่า 2.4 EJ ต่อปีภายในปี 2573”

เพื่อบรรลุการประหยัดพลังงานไฟฟ้า IEA แนะนำว่า รัฐบาลควรดำเนินการมาตรการต่อไปนี้

- ยุติการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ให้แสงสว่างที่ไม่มีประสิทธิภาพทันทีที่สามารถทำได้ในทางเทคนิคและสถานภาพทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวย

- เรียกร้องและส่งเสริมการออกแบบและการจัดการระบบแสงสว่างที่ดีขึ้นโดยสร้างความมั่นใจว่ากฎระเบียบเกี่ยวกับอาคารนั้นได้ส่งเสริมการใช้แสงธรรมชาติ และรวมข้อกำหนดมาตรฐานสมรรถนะขั้นต่ำในการใช้พลังงาน (Minimum Energy Performance Standards: MEPS) เข้าไว้ในระบบแสงสว่างด้วย

หลายรัฐบาลได้เริ่มรับทราบว่าการประหยัดการใช้พลังงานและการลดค่าใช้จ่ายพลังงานที่สำคัญลงสามารถทำได้โดยการเปลี่ยนจากการใช้เทคโนโลยีแสงสว่างแบบดั้งเดิมเป็นแบบใหม่ ซึ่งขณะนี้ถือว่าแสงสว่างแบบ LED เป็นผู้นำในเรื่องประสิทธิภาพ กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้เพิ่งจะเริ่มต้นขึ้นและสมาคมฯ สามารถช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนธุรกิจยุโรปในความพยายามที่จะผลักดันการปรับปรุงเหล่านี้เพื่อช่วยให้ประเทศไทยบรรลุมาตรฐาน MEPS ด้านแสงสว่าง LED ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยสูง

ข้อพิจารณาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ แสงสว่างสามารถถูกออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการท่องเที่ยวได้ การออกแบบแสงสว่างไม่เพียงแต่จะประหยัดพลังงานเท่านั้น แต่ยังทำให้ดูหรูหรา มีรสนิยม และให้ความสำคัญกับสถาปัตยกรรมของอาคารและประสานกลมกลืนอย่างลงตัวกับเส้นขอบฟ้าในยามค่ำคืนในภาพรวม แสงที่เคลื่อนไหวจะช่วยให้เมืองส่องสว่างในช่วงเทศกาลต่างๆ คณะทำงานกลุ่มพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพของสมาคมฯ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมและการออกแบบ ทางสมาคมฯ จึงมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนรัฐบาลไทยในการพัฒนาออกแบบและติดตั้งแสงสว่างยามค่ำคืนภายใต้แผนแม่บทด้านแสงสว่าง

ข้อเสนอแนะ

1. การนำแผนแม่บทด้านแสงสว่างมาปฏิบัติ

สมาคมฯ เชื่อว่าประเทศไทยและเทศบาลเมืองต่าง ๆ ของไทยควรพิจารณาสร้างและนำแผนแม่บทด้านแสงสว่างมาปฏิบัติในฐานะส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการอนุรักษ์พลังงานของประเทศ สมาคมฯ เชื่อว่ามีเพียงการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับนักออกแบบแสงสว่างมืออาชีพเท่านั้นที่สามารถสร้างแผนแม่บทด้านแสงสว่างที่มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง เนื่องจากแสงสว่างคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของการใช้พลังงานในประเทศไทย มาตรการต่าง ๆ ประกอบด้วยการใช้แสงธรรมชาติในอาคาร การตรวจจับการเคลื่อนไหวภายในและภายนอก และหลอดไฟประหยัดพลังงาน

2. การใช้พลังงานในอาคารอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยควรพิจารณากำหนดและนํานโยบายการประหยัดพลังงานสำหรับอาคารและอุตสาหกรรมมาปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาในภาคส่วนนี้

3. ประสิทธิภาพพลังงานในการผลิตกระแสไฟฟ้า

ประเทศไทยควรส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า ควรส่งเสริมให้มีการผลิตกระแสไฟฟ้าร่วมกันนอกเหนือจากการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้มีการผลิตไฟฟ้าโดยใช้พลังงานนอกรูปแบบ (cogeneration) ซึ่งนอกจากการผลิตดังกล่าวจะเป็นใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังช่วยลดความสูญเสียในระบบกระแสไฟฟ้าด้วย

แสงสว่างเพื่อการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมก่อสร้างโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการขนาดใหญ่มีความสำคัญมากที่สุดไม่แพ้ใน การประมูลและผลิตภัณฑ์ด้อยมาตรฐานต้นทุนต่ำได้รับเลือกแทน เรื่องนี้ส่งผลกระทบต่อทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ พลังงาน เช่น อุปกรณ์ให้แสงสว่างและวัสดุก่อสร้าง

การปรับประสานมาตรฐานด้านแสงสว่างให้สอดคล้องกันในภูมิภาคโดยอาเซียนและปฏิบัติตามโรดแมพแห่งชาติในภูมิภาค อาเซียนภายใต้คำแนะนำของศูนย์พลังงานอาเซียน (ASEAN Center for Energy: ACE) นับเป็นก้าวที่น่ายินดีในการร่วมกัน ลดใช้พลังงานโดยการใช้แสงสว่าง กระนั้น ก็ยังคงมุ่งเน้นการลดใช้พลังงานเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบโดยรวมของแสง สว่างต่อสังคมและสภาพแวดล้อมของมนุษย์ นี่จึงนับเป็นโอกาสที่จะเพิ่มข้อกำหนดด้านแสงสว่างสำหรับสภาพแวดล้อมและ ความสะดวกสบายของมนุษย์ เช่น ห้องฟิตเนสสว่างจ้า สลั มีด ฯลฯ เป็นต้น รวมทั้งข้อกำหนดด้านอุปกรณ์แสงสว่างที่เข้มงวด เพื่อให้มั่นใจอุปกรณ์ติดตั้งแสงสว่างจะไม่กลายเป็นที่อยู่สำหรับแมลงโดยเฉพาะยุง ซึ่งสามารถแพร่เชื้อร้ายต่าง ๆ เช่น โรค ใช้เลือดออก และไวรัสซิกา (Zika virus)

สมาคมฯ มีความกังวลว่า การนำแผนการของอาเซียนมาปฏิบัติในประเทศไทยจะส่งผลให้พลาดโอกาสมากมายในการใช้แสง สว่างให้เป็นประโยชน์ในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของประชาชนแทนที่จะแค่ถูกมองว่า เป็นเครื่องมือประหยัดพลังงานเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอแนะนำให้รัฐบาลไทยขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านอาคารและแสงสว่างเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ เป็นสินทรัพย์ให้กับประเทศชาติ ดึงดูดนักท่องเที่ยว และทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจสำหรับทุก ภาคส่วนของเศรษฐกิจ

3. พลังงานทางเลือก

เนื่องจากความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยในฐานะผู้นำด้านพลังงานทดแทนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ประกาศนโยบายส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในปี 2553 นโยบายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนประเทศไทยสู่ การเป็นประเทศคาร์บอนต่ำ รวมทั้งตอบสนองต่อการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นด้วย (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2556) จากนั้น ในปี 2555 กระทรวงพลังงานได้รับรองแผนพัฒนาพลังงานทางเลือก (AEDP) โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มการใช้พลังงานทดแทน เป็นร้อยละ 25 ของการใช้พลังงานทั้งหมดภายใน 10 ปี (2555 - 2564) โครงการส่งเสริมการลงทุนใหม่ของคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุนที่มีผลบังคับใช้ในปี 2558 นั้น ได้รวมถึงสิทธิประโยชน์สำหรับการประหยัดพลังงานและประสิทธิภาพ การผลิตที่ดีขึ้น โครงการนี้ครอบคลุมถึงนโยบายการส่งเสริมพลังงานทดแทนและประสิทธิภาพพลังงานจึงจะช่วยขับเคลื่อน การพัฒนาภาคพลังงานในเชิงบวก โดยสรุปแล้ว การพัฒนาแหล่งพลังงานทางเลือกอย่างแข็งแกร่งจะสามารถสร้างซัพพลายเออร์ พลังงานที่สะอาดและยั่งยืนสำหรับอนาคต การให้ความสำคัญกับแหล่งพลังงานใหม่ ๆ จึงจะมุ่งไปที่บรรดาแหล่งพลังงาน หมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม น้ำ ชีวมวล และก๊าซชีวภาพ

ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP 2558 - 2579) ของประเทศไทยนั้น ความหลากหลายของแหล่งพลังงานทางเลือกจะได้รับการส่งเสริมเพื่อรักษาความมั่นคงทางพลังงานในประเทศ ประโยชน์หลักที่คาดว่าประเทศไทยจะได้รับนั้นรวมถึงการทดแทนพลังงาน (น้ำมัน และฟอสซิล) พลังงานแบบใหม่สำหรับการผลิตกระแสไฟฟ้าและความร้อน การลดการนำเข้าพลังงาน การส่งเสริมการลงทุนในภาคพลังงานทดแทน การลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการพัฒนางานวิจัย ในการตอบสนองต่อการคาดการณ์ดังกล่าว บริษัทด้านพลังงานของสหภาพยุโรปในฐานะผู้นำด้านเทคโนโลยีและการผลิตพลังงานทดแทนของโลกสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาภาคพลังงานของประเทศไทยได้ ความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างรัฐบาลไทยกับภาคเอกชนเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมนโยบายใหม่ที่จะส่งเสริมการพัฒนาและการใช้พลังงานสะอาด รวมทั้งการสร้าง ความมั่นใจเรื่องความยั่งยืนทางพลังงานสำหรับคนรุ่นหลัง การหารือแบบครอบคลุมในระดับทวิภาคีระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจะช่วยพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วม (inclusive policies) ที่คำนึงถึงผลประโยชน์และข้อกังวลที่เกี่ยวข้องของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งชุมชนท้องถิ่นด้วย

ภาพที่ 8: แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศไทย (AEDP) 2558 - 2579

Energy Type	Total Potential	At present (Sep.2014)	Remaining Potential	Target in 2036	Energy in 2036
Power	MW	MW	MW	MW	GWh
1. MSW	697.01	65.72	631.29	501.00	3,072.13
2. Biomass	8,492.01	2,451.72	6,040.29	5,570.00	34,155.24
3. Biogas	657.58	312.95	344.63	600.00	3,679.20
4. Biogas (Energy crop)	4,287.05	-	4,287.05	680.00	4,646.30
5. Small Hydropower	410.00	141.89	268.11	376.00	1,350.44
6. Wind	14,141.00	224.47	13,916.53	3,002.00	4,733.55
7. Solar	42,356.67	1,287.85	41,068.82	6,000.00	8,409.60
8. Large Hydropower	2,906.00	2,906.00	-	2,906.00	5,235.00
Total	73,947.32	7,390.60	66,556.72	19,635.00	65,281.46
Final Energy Consumption (ktoe)				326,119.00	131,000.00
RE share (%)				20.02%	4.25%

ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) กระทรวงพลังงาน

มีช่องทางมากมายที่สามารถแนะนำได้ในฐานะโอกาสใหม่ ๆ ในภาคพลังงานของประเทศไทย ประการแรก จากความได้เปรียบของสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย รัฐบาลไทยได้กำลังพัฒนานโยบายใหม่เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งพลังงานทดแทนในตลาดภายในประเทศโดยให้ความสำคัญกับพลังงานแสงอาทิตย์ที่มีอยู่อย่างมากมาย ข้อดีของพลังงานแสงอาทิตย์ อาทิเช่น มีอยู่อย่างไม่จำกัด เป็นแหล่งพลังงานที่ยั่งยืน และเป็นพลังงานที่สะอาดมาก

พิจารณาจากงานที่กำลังดำเนินอยู่ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบในปี 2558 นั้นได้สร้างโอกาสให้แก่ภาคพลังงานผ่านช่องทางการค้าและการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ ด้วยตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาคนี้ ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางพลังงานในด้านต่าง ๆ เช่น ก๊าซ ไฟฟ้า พลังงานชีวภาพ พลังงานแสงอาทิตย์ และแหล่งพลังงานหมุนเวียนอื่น ๆ ในการตอบสนองต่อข้อริเริ่มนี้ประเทศไทยจะต้องเร่งขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานอย่างรวดเร็ว ตามด้วยยุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งเพื่อความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และความมั่นคงทางพลังงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวจะสามารถเป็นโอกาสในการลงทุนสำหรับบริษัทยุโรปใดๆ ก็ตามที่มีความเชี่ยวชาญด้านพลังงาน

โครงการความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractive Industries Transparency Initiative: EITI)

EITI เป็นมาตรฐานระดับโลกในการส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เปิดกว้างและมีความรับผิดชอบ ความริเริ่มดังกล่าวมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบของภาครัฐและบริษัท แจ้างอภิปรายสาธารณะ และสร้างความเชื่อมั่น

สมาคมฯ ขอแสดงความยินดีต่อรัฐบาลไทยที่ขณะนี้กำลังก้าวไปสู่การเป็นสมาชิกของ EITI ทั้งนี้ ภาคอุตสาหกรรมพลังงานพร้อมที่จะให้การสนับสนุน

นอกจากนี้ สมาคมฯ เชื่อว่าแหล่งพลังงานทดแทนต่าง ๆ ยังสามารถมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการพลังงานและเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย นโยบายสาธารณะที่แข่งขันสามารถส่งเสริมแหล่งพลังงานต่างๆ ดังกล่าวซึ่งรวมถึงพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำขนาดเล็ก ชีวมวล ก๊าซชีวภาพ และพลังงานขยะ ในฐานะที่เป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีสีเขียว กลุ่มธุรกิจยุโรปจึงสามารถนำเสนอวิธีและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อให้การสนับสนุนเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอสนับสนุนความพยายามของประเทศไทยที่จะเพแหล่งพลังงานของพลังงานทดแทนซึ่งมีความสะอาดและมีอยู่มากในภูมิภาคนี้
2. สมาคมฯ ขอสนับสนุนความโปร่งใส การยึดมั่นในมาตรฐานระดับโลกและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างรับผิดชอบที่มากขึ้นของประเทศไทย

4. การพัฒนาพลังงานสำหรับยานยนต์

ภาคยานยนต์มักจะพัฒนาแผนระยะยาวสำหรับเครื่องยนต์และประเภทของเชื้อเพลิง การนำเชื้อเพลิงบางประเภทออกจากสถานีบริการน้ำมันจะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตรายอื่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การแจ้งให้ภาคเอกชนทราบล่วงหน้าจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความมั่นใจด้านการบริหารจัดการและการปรับตัวแก่ภาคยานยนต์ สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้รัฐบาลไทยปรึกษากับอุตสาหกรรมก่อนที่จะดำเนินนโยบาย นอกจากนี้ จะเป็นสิ่งที่ยืนยันอย่างมากหากมีการแจ้งระยะเวลาและเหตุผลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการตัดสินใจยกเลิกเรื่องใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้มีการหารืออย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชนในการพัฒนาแผนพลังงานสำหรับยานยนต์ และต้องการให้หน่วยราชการการแจ้งปรับเปลี่ยนใดๆ ให้ทราบล่วงหน้าและมีกรอบเวลาที่ชัดเจน

อาหารและเครื่องดื่ม

สรุปข้อเสนอแนะ

1. ภาษีสรรพสามิต

- 1.1 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตฉบับใหม่ไม่ควรทำให้ภาระภาษีเพิ่มขึ้น
- 1.2 ความเรียบง่ายและความโปร่งใสของระบบภาษี
- 1.3 การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกี่ยวกับภาษีสุราในประเทศไทยควรจะต้องสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศ และเปลี่ยนไปใช้ภาษีต่อหน่วย (specific tax) มากขึ้นตามปริมาณบรรจุของสุราเป็นหลัก
- 1.4 มีการบังคับใช้อย่างเหมาะสมและคงเส้นคงวา

2. การแจ้งเตือนการติดฉลาก เครื่องหมายการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) บนผลิตภัณฑ์สุรา

- 2.1 ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 22 ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS Agreement) ขององค์การการค้าโลก (WTO) ที่เกี่ยวกับข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- 2.2 ประเทศไทยจะต้องแจ้งองค์การการค้าโลกเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBTs) เพื่อให้มั่นใจว่าข้อกำหนดทางเทคนิค มาตรฐาน และกระบวนการตรวจสอบรับรองนั้นไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ และไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น
- 2.3 เจริญจากกับคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาการติดฉลากที่สามารถปฏิบัติได้จริง

3. การใช้ภาพฉลากคำเตือนสุขภาพที่มีขนาดใหญ่เกินไป

- 3.1 หาทาเลือกอื่นและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย

4. การขาดการมีส่วนร่วมและให้คำปรึกษาของภาคอุตสาหกรรมในการกำหนดนโยบาย

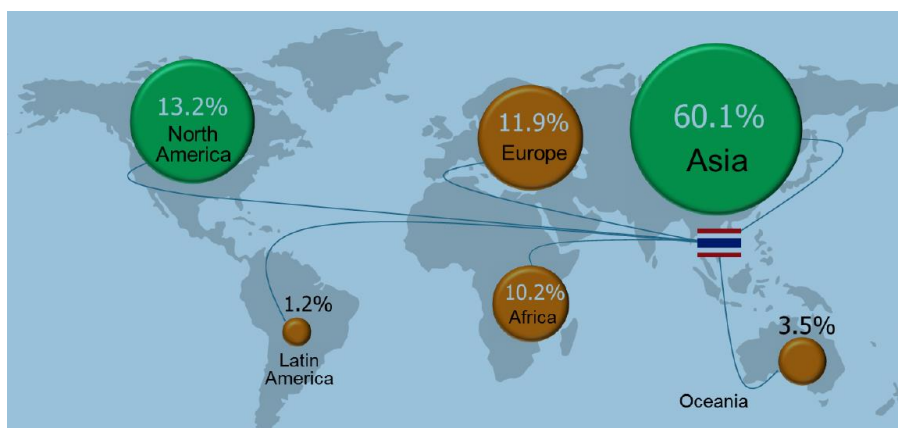
- 4.1 ผู้กำหนดนโยบายควรหารือกับภาคอุตสาหกรรมในเรื่องการกำหนดนโยบายแต่เนิ่น ๆ
- 4.2 ยอมรับและทำตามกฎระเบียบของ WTO

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ยุโรปจัดเป็นตลาดส่งออกอาหารและเครื่องดื่มที่ใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรกของการส่งออกของประเทศไทยในปี 2558 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงกันยายน 2558 ส่วนแบ่งของการส่งออกอาหารจากประเทศไทยไปยุโรปคิดเป็นร้อยละ 11.9 และมีมูลค่า 78.5 พันล้านบาท ซึ่งได้แสดงว่ามูลค่านั้นลดลงร้อยละ 12.7 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ มีปัจจัยสำคัญ ได้แก่

- การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและการลดลงของกำลังซื้อ
- ภัยแล้งอย่างรุนแรงในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตผักและผลไม้
- การยกเลิกระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) ในขณะที่ผู้นำเข้ามีการเก็บสต็อกสินค้าไม่เน่าเปื่อยและอาหารกระป๋องในปลายปี 2557 มากเกินไป
- การประมงผิดกฎหมาย (IUU) ส่งผลให้ความนิยมสินค้าไทยลดลง

ภาพที่ 1: ตลาดส่งออกอาหารและเครื่องดื่มของไทยในปี 2558 (เดือนมกราคม – เดือนกันยายน)

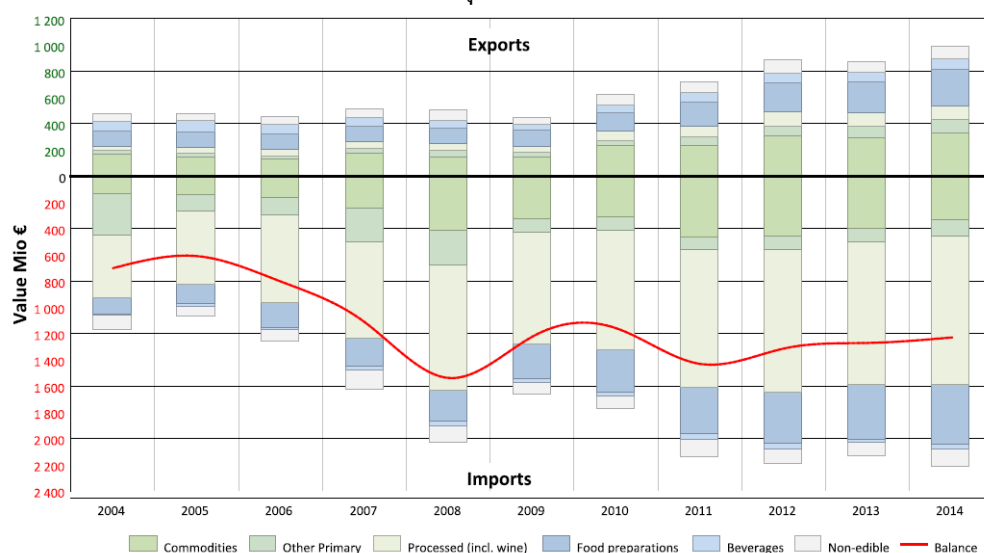

	เอเชีย	อเมริกาเหนือ	ยุโรป	แอฟริกา	โอเชียเนีย	ละตินอเมริกา
ส่งออก (ล้านบาท)	397,554	87,165	78,471	67,729	22,866	8,048
อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	1.9	0.2	-12.7	-20	-0.8	-11.2

ที่มา: สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม

ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 13 สำหรับยอดการนำเข้าอาหารเกษตรไปยังสหภาพยุโรปโดยมีมูลค่าการค้า 2.2 พันล้านยูโร ในขณะที่สหภาพยุโรปส่งออกมายังประเทศไทยด้วยมูลค่า 987 ล้านยูโรในปี 2557 ทำให้ประเทศไทยเกินดุลการค้า 1.2 พันล้านยูโร (EU Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development Unit, 2558)

ภาพที่ 2: การค้าอาหารเกษตรระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศไทย (2547 – 2557)

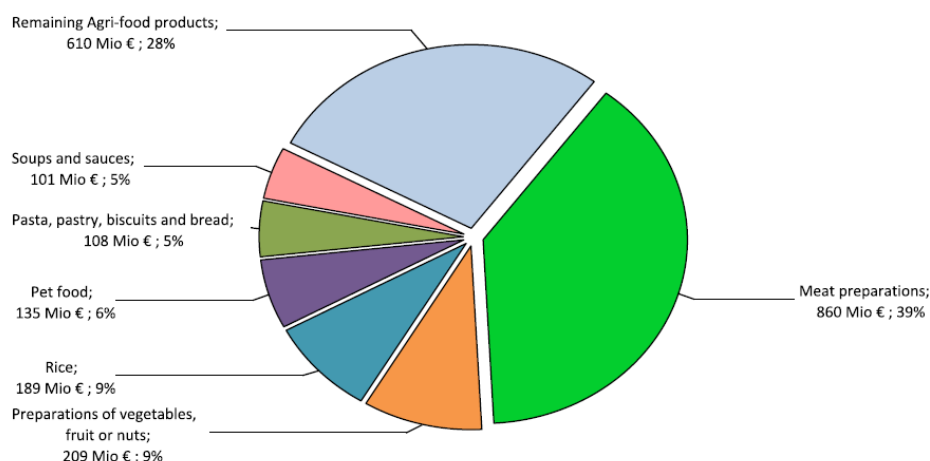

ที่มา: EU Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development Unit, 2558

อาหารหลักที่นำเข้าจากประเทศไทยคือ เนื้อสัตว์ปรุงแต่ง โดยมีมูลค่า 860 ล้านยูโร หรือร้อยละ 30 ของการนำเข้าอาหารทั้งหมด ตามด้วยผลไม้และผักซึ่งมีมูลค่า 209 ล้านยูโร ข้าว 189 ล้านยูโร และอาหารสัตว์เลี้ยง 135 ล้านยูโร

อาหารยุโรปส่งออกมายังประเทศไทย 5 อันดับสูงสุดในปี 2557 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์นมมูลค่า 124 ล้านยูโร เนื้อปรุงแต่งมูลค่า 90 ล้านยูโร อาหารสัตว์เลี้ยง 89 ล้านยูโร วัตถุดิบอาหารสัตว์ 76 ล้านยูโร และสุรา 63 ล้านยูโร

ภาพที่ 3: การนำเข้าอาหารเกษตรของสหภาพยุโรปจากประเทศไทย 5 อันดับแรกในปี (2557)

ที่มา: EU Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development Unit, 2558

ภาพที่ 4: การส่งออกอาหารเกษตรของสหภาพยุโรปไปยังประเทศไทย 5 อันดับแรก ปี (2553 – 2557)

		การส่งออก						
		มูลค่า - ล้านยูโร					ร้อยละ	
		2553	2554	2555	2556	2557	ส่วนแบ่งใน สินค้าเกษตร ทั้งหมด ปี 2557	เปลี่ยนแปลง 2556 - 2557
1	นมผงและหางนม	52	72	86	105	124	12.6	18.1
2	อาหารปรุงแต่ง	44	68	70	76	90	9.1	18.4
3	อาหารสัตว์เลี้ยง	50	61	80	88	89	9.0	1.1
4	วัตถุดิบอาหารสัตว์อื่น ๆ	50	57	95	79	76	7.7	-3.8
5	เหล้า	54	68	60	51	63	6.4	23.5

ที่มา: EU Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development Unit, 2558

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบและอุปสรรคต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินธุรกิจในภาคอุตสาหกรรม ปัญหาและความท้าทายปัจจุบันในภาคส่วนอาหารและเครื่องดื่มจะมีการกล่าวถึงในเอกสารจุดยืนและทำที่นี้

1. ภาษีสรรพสามิต

ภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐบาลไทย อย่างไรก็ตาม โครงสร้างภาษีในปัจจุบันยังคงมีความซับซ้อนและมีการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการหลบเลี่ยงภาษี ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับระบบภาษีซึ่งเริ่มขึ้นในเดือนกันยายน 2556 โดยการนำราคาขายส่งขั้นสุดท้าย (Last Wholesale Price: LWP) มาใช้และ

การเพิ่มภาระโดยรวมโดยเฉพาะต่อการนำเข้าจากยุโรปเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าในประเทศได้เป็นการเพิ่มต้นทุนทางธุรกิจ ทำให้เกิดการบิดเบือนพลวัตของตลาด และไม่สามารถที่จะจัดเก็บรายได้ภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากภาระภาษีของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้นและผลกระทบดังกล่าวข้างต้นแล้ว การปฏิรูปยังได้เพิ่มยอดขายแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายในตลาดไทยและเพิ่มภาระให้แก่เจ้าหน้าที่ควบคุมอีกด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่าการเลือกปฏิบัติยังคงมีอยู่ กล่าวคือ มีการเก็บภาษีที่แตกต่างกันในกลุ่มสุราขาวและกลุ่มไวน์ โดยพื้นฐานแล้ว โครงสร้างภาษีสรรพสามิตควรจะต้องไม่ซับซ้อนโดยอยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นภาษีเดียวและจัดเก็บโดยกำหนดภาษีต่อหน่วยตามแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อลิตร (per – litre – of – pure – alcohol: LPA) ซึ่งสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล และได้รับการยอมรับโดยยุทธศาสตร์แอลกอฮอล์โลก (Global Alcohol Strategy) ขององค์การอนามัยโลก (WHO)

ดังนั้น สมาคมฯ จึงขอสนับสนุนวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตซึ่งมุ่งปรับประสานและปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตของไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้ยังคงขึ้นอยู่กับกฎระเบียบ/กฎหมายย่อยหลายฉบับ ในความเป็นจริงนั้น ได้มีข้อเสนอที่สำคัญมากมายในร่างกฎหมายปัจจุบันที่จะช่วยให้การจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นและมีเสถียรภาพขึ้น รวมทั้งช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดการหลีกเลี่ยงและหลบหลีกภาษี และทำให้ธุรกิจที่ถูกกฎหมายดำเนินไปได้สะดวกยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในการกำหนดอัตราภาษีสุราที่จะนำมาใช้กับพร.บ.ภาษีสรรพสามิตฉบับใหม่นั้น **ไม่ควรมีการเพิ่มภาระภาษี** โดยเฉพาะกับผลิตภัณฑ์ระดับพรีเมียม ซึ่งนับเป็นเรื่องสำคัญในการลดการค้าที่ไม่ชำระภาษี ส่งเสริมการเพิ่มรายได้และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคและธุรกิจ
2. ฐานภาษีสำหรับองค์ประกอบภาษีที่จัดเก็บตามมูลค่า (ad valorem) นั้นควรจะได้รับยกเว้น **ภาษีสรรพสามิตและอื่นๆ** เพื่อคงความชัดเจนและความโปร่งใสของระบบ ผู้นำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยุโรปมีความพึงพอใจกับวิธีการจัดเก็บแบบเดิมของ ‘ราคานำเข้าโรงงาน (ex-factory)/สินค้านำเข้าต้องสำแดงราคานำเข้าบวกภาษีศุลกากร (CIF plus customs duty)’ ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติที่ดีที่สุดในการคำนวณฐานภาษีสุราตามราคา วิธีดังกล่าวเป็นสากลซึ่งใช้กันทั่วไปในการกำหนดมูลค่าสินค้าสำหรับศุลกากร และอยู่ภายใต้ข้อตกลงการประเมินราคาศุลกากร (Customs Valuation agreements) ระหว่างประเทศ ซึ่งมีความเข้มงวดในเรื่องขั้นตอนการคำนวณฐานภาษี
3. ควรมีแนวทางที่ชัดเจนตลอดเวลาเพื่อให้มีการ **จัดภาษีต่อหน่วยอย่างเต็มรูปแบบ (fully specific taxation regime)**
4. จะต้องมีการ **บังคับใช้อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ** เพื่อช่วยขจัดปัญหาการหลบเลี่ยงภาษีและการค้าผิดกฎหมาย

2. การแจ้งเตือนการติดฉลาก เครื่องหมายการค้าและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) บนผลิตภัณฑ์สุรา

สมาคมฯ สนับสนุนข้อริเริ่มของกระทรวงสาธารณสุขที่จะลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหมู่วัยรุ่นและการบังคับใช้กฎหมายเมาไม่ขับในปี 2558 การบังคับใช้กฎหมายข้อนี้ที่เข้มงวดขึ้นแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างที่ดีในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการบังคับใช้กฎหมายในการลดอุบัติเหตุช่วงปีใหม่ สมาคมฯ ขอสนับสนุนรัฐบาลไทยให้หารือกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ดีขึ้นในการลดการบริโภคแอลกอฮอล์

ฉลากแอลกอฮอล์/เครื่องหมายการค้า

ข้อกำหนดฉลากในประเทศไทยถือเป็นภาระหนักและเกินความจำเป็นในการแจ้งข้อมูลที่เพียงพอต่อผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างต้นทุนบรรจุมูลเพิ่มสูงขึ้น และนับเป็นอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีหากข้อกำหนดสำหรับสินค้านำเข้าแตกต่างจากข้อกำหนดสำหรับสินค้าภายในประเทศ ข้อกำหนดบางประการควรได้รับการยกเว้นสำหรับผลิตภัณฑ์บางชนิดที่ไม่เกี่ยวข้องหรือที่จะเป็นภาระโดยไม่จำเป็น

อุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยุโรปมีความกังวลอย่างมากเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงล่าสุดเรื่องการติดฉลากบนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้รับอนุมัติโดยคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลได้อนุมัติข้อกำหนดด้านเนื้อหาของฉลากบนบรรจุมูลแอลกอฮอล์ (เช่น ขวด กระป๋อง) การบรรจุภัณฑ์ (กล่อง IBC) และวัสดุที่เกี่ยวข้อง (เช่น ฉลากติดคอขวด) การแจ้งเตือนนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดค่าหรือภาพใด ๆ ที่อาจเป็นการชักชวนผู้บริโภคให้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทั้งห้ามการใช้ภาพบุคคลที่มีชื่อเสียงและภาพการ์ตูน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังขาดความชัดเจนเรื่องคำ (term) และขอบเขตอำนาจที่กว้างขวางของผู้กำกับดูแล ซึ่งบิดเบือนการแข่งขันที่เป็นธรรม สร้างความสับสนแก่อุตสาหกรรมและผู้บริโภค และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่พึงปรารถนาหลายประการ

ในกรณีนี้ กฎระเบียบว่าด้วยฉลาก (คำเตือนของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่อง: หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับฉลากของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558) ได้ทำลายหลักการและเหตุผลทางเศรษฐกิจและการใช้งานที่สำคัญของเครื่องหมายการค้าและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GIs) ในการค้าระหว่างประเทศซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการจำแนกผลิตภัณฑ์ (โดยกระบวนการผลิต) และที่สำคัญคือ การที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกนั้นอาจทำให้เรื่องนี้นำไปสู่การละเมิดข้อตกลง TRIPS โดยไม่ตั้งใจ คุณค่าของเครื่องหมายการค้าและ GIs ในฐานะเป็นเครื่องหมายบ่งชี้แหล่งที่มาซึ่งใช้ร่วมกันระหว่างคู่ค้ากับผู้บริโภค โดยผู้ค้าสามารถสร้างโอกาสการแข่งขันบนพื้นฐานของปัจจัยที่นอกเหนือจากการแข่งขันด้านราคา ที่สามารถแยกแยะแหล่งที่มา คุณภาพ และกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ ฯลฯ เป็นต้น

ประเทศไทยสามารถควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการผลักดันการคุ้มครองสุขภาพและผู้บริโภคอย่างถูกกฎหมายในแนวทางที่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ข้อตกลง TRIPS อย่างไรก็ตาม ยังมีความยืดหยุ่นในนโยบาย กล่าวคือ ภาระผูกพันดังกล่าวหมายถึงการผูกพันทางกฎหมายบางประการที่ประเทศไทยจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามเมื่อนำกฎระเบียบด้านผลิตภัณฑ์ซึ่งมีผลกระทบต่อการยั่วยุทางปัญญามาใช้ เช่น เครื่องหมายการค้าและ GIs เพื่อรับประกันการปกป้องสิทธิเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ ฉะนั้น ประเทศไทยจึงมีข้อผูกพันที่จะให้มีการจดทะเบียนและให้ความคุ้มครองสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตาม (รวมทั้งคำ องค์ประกอบที่เป็นรูปทรง สี เป็นต้น) ที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ สามารถแยกแยะสินค้าให้เกิดความแตกต่างจากสินค้าของผู้ค้ารายอื่น ๆ ได้ มีเพียงบางกรณีเป็นการเฉพาะเท่านั้นที่ประเทศไทยอาจไม่ใช้ ยกเลิก หรือห้ามใช้เครื่องหมายการค้า ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเครื่องหมายการค้าที่เป็นปัญหามาทำให้เกิดความเข้าใจผิด หรือหลอกลวง ขัดต่อศีลธรรม หรือก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

การใช้เครื่องหมายการค้า และ GIs หมายถึง การอ้างถึงแหล่งกำเนิด คุณภาพ และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และที่ไม่ทำให้เข้าใจผิดหรือเป็นการหลอกลวงนั้นนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความมั่นใจสำหรับตลาดที่เปิดกว้างและมีประสิทธิภาพ เรื่องนี้ได้รับการยอมรับจากศาลยุติธรรมยุโรปในการตัดสินครั้งสำคัญในปี 2533 ซึ่งศาลได้อธิบายว่า “สิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็น ... องค์ประกอบสำคัญของระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม” และว่า “ผู้ประกอบการจะต้องสามารถได้ลูกค้านำด้วยคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการของตน และสามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจของการดำรงอยู่ของสัญลักษณ์ที่โดดเด่นที่ทำให้เกิดการแยกแยะผลิตภัณฑ์และบริการเหล่านั้น”

กฎระเบียบว่าด้วยฉลากตามประกาศของรัฐบาลไทยซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2558 กำหนดให้อุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะต้องเอาการตลาดและภาษา เช่น 'พรีเมียม' 'อายุ 21 ปี' หรือ 'ผลิตภัณฑ์สกอตแลนด์' ออกจากฉลากเครื่องดื่ม ในการตอบสนองต่อกฎระเบียบนี้ ถ้าคำที่เป็นเครื่องหมายการค้าอ้างถึงอย่างถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการจัดเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นปัญหา หรืออ้างถึงแหล่งกำเนิดหรือคุณภาพนั้น ก็นับว่าไม่มีหลักเกณฑ์ใดภายใต้ข้อตกลง TRIPS ที่จะห้ามการใช้ดังกล่าว คำเหล่านั้นไม่ได้กล่าวอ้างสรรพคุณเกี่ยวกับสุขภาพที่เป็นเท็จ เพียงแต่บ่งบอกถึงผลิตภัณฑ์และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์เท่านั้น นอกจากนี้ ยังไม่มีองค์ประกอบที่ไม่พึงปรารถนาในแง่ศีลธรรมเกี่ยวกับคำเหล่านี้ เพียงแต่บ่งบอกถึงตัวผลิตภัณฑ์และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์และสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งเท่านั้น

อุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบในรูปแบบปัจจุบัน และขอเรียกร้องต่อรัฐบาลให้เข้าร่วมการหารือในทุกประเด็นที่เกี่ยวกับกฎระเบียบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนพื้นฐานการปฏิบัติที่ดีในระดับสากล

ข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามมาตรา 22 ของข้อตกลง TRIPS ขององค์การการค้าโลกในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
 2. ประเทศไทยจะต้องแจ้งองค์การการค้าโลกเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBTs) เพื่อให้มั่นใจว่าข้อกำหนดทางเทคนิค มาตรฐาน และกระบวนการตรวจสอบรับรองนั้นไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ และไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น
 3. สมาคมฯ เสนอให้มีการหารือกับคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหาแนวทางการปัญหาฉลากที่ดีขึ้น นอกจากนี้ อันเนื่องจากประกาศฉลากซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2558 และแนวทางปฏิบัติที่ออกเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558 นั้นยังมีความคลุมเครือ ทางสมาคมฯ จึงขอเรียกร้องให้มีการหารือกับหน่วยงานไทยเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่ครอบคลุมในการตีความและนำมาตราการเหล่านั้นมาปฏิบัติ
- นอกจากนี้ อุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยคณะทำงานกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มของสมาคมฯ มีความยินดีที่จะเตรียมพร้อมแนวทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานไทย ตัวอย่างเช่น การใช้ Commercial Communication Code เป็นพื้นฐานหรือตัวอย่างของแนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับผู้เล่นในประเทศและเจ้าหน้าที่ไทย

3. การใช้ภาพฉลากคำเตือนสุขภาพที่มีขนาดใหญ่เกินไป

ร่างประกาศที่จัดทำโดยคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เสนอให้มีการบังคับติดฉลากภาพกราฟิก และรูปภาพเตือนบนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมดทุกประเภท ฉลากเหล่านี้จะต้องครอบคลุมพื้นที่อย่างน้อยร้อยละ 25 ของพื้นที่ฉลากที่ใหญ่ที่สุดบนขวด และร้อยละ 25 ของพื้นที่บนกล่องทั้งหมด อุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยุโรปเชื่อว่าไม่มีความเหมาะสมโดยพื้นฐานที่จะใช้ภาพดังกล่าวบนบรรจุภัณฑ์/ฉลากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นว่าคำเตือนกราฟิกเหล่านี้ใช้ได้ผล และแน่นอนว่าไม่มีประเทศอื่นใดในโลกที่ใช้มาตรการดังกล่าว เนื่องจากมีความแตกต่างและไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แอลกอฮอล์โลกของ WHO โดยสิ้นเชิง ข้อเสนอแนะนี้ไม่ได้สร้างความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการใช้แอลกอฮอล์ที่เป็นอันตรายกับการบริโภคแอลกอฮอล์โดยทั่วไป

สิ่งสำคัญคือ ข้อเสนอแนะนี้ได้ก่อให้เกิดความกังวลอย่างมากและอาจนำไปสู่ผลพวงที่ไม่พึงปรารถนาเกี่ยวกับจุดยืนและชื่อเสียงของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น

- ความเสียหายต่อภาพลักษณ์ระดับนานาชาติของประเทศไทยในฐานะจุดหมายของการท่องเที่ยวที่สำคัญในภาวะที่ตัวเลขทางเศรษฐกิจและจำนวนนักท่องเที่ยวมีความผันผวนอย่างรุนแรง
- อาจมีนัยยะต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายแห่งชาติและกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อเสนอแนะนี้ได้ตัดทอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และอาจต้องได้รับการพิจารณาด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้า (GATT) และข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS)
- อาจทำให้กิจกรรมที่ผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นเนื่องจากใช้คำเตือนที่เป็นรูปภาพที่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของฉลากจะเอื้อให้เกิดการปลอมแปลงและกิจกรรมอื่นที่เป็นการหลบเลี่ยงภาษี
- ความเสียหายต่อความเชื่อมั่นทางธุรกิจเนื่องจากข้อเสนอแนะนี้จะเพิ่มต้นทุนในห่วงโซ่อุปทานและทำลายคุณค่าของตราสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยไม่ควรยอมรับคำเตือนสุขภาพที่เป็นภาพกราฟฟิก แต่ควรพิจารณาทางเลือกและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพมากกว่าแทนเพื่อลดการใช้แอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย ทั้งนี้ การแทรกแซงจะต้องมีหลักฐานสนับสนุนและมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะ

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ภาคอุตสาหกรรมโดยคณะกรรมการของสมาคมฯ ใคร่ขอมีส่วนร่วมในการหารือกับคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาหลากหลายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งความร่วมมืออื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ซึ่งครอบคลุม:

- การจัดการปัญหาดื่มแล้วขับ
- การลดการดื่มของผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านการให้การศึกษา การสร้างความตระหนักรู้ และการแทรกแซงที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ
- การบริการและการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความรับผิดชอบ

ในปี 2558 ประเทศไทยส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในโครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ภายใต้ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (PPP) โดยจุดมุ่งหมายของ PPP คือ เพื่อดึงดูดความร่วมมือจากภาคเอกชนในการร่วมลงทุนในโครงการต่าง ๆ กับรัฐบาลไทย ซึ่งรัฐบาลไทยได้พยายามดำเนินกิจกรรมด้านการตลาดผ่านการจัดโรดโชว์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งนี้ ต้นทุนเหล่านี้สามารถลดลงได้และกระบวนการให้ได้มาซึ่งกองทุนต่างๆ ก็สามารถกระทำให้รวดเร็วขึ้นได้เช่นกัน

ประเทศไทยควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคอุตสาหกรรมในระยะแรกของการกำหนดแผนสำหรับโครงการด้านการลงทุน เพราะว่าการลงทุนเหล่านี้มักจะมีการแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่จะต้องปฏิบัติร่วมกับบุคคลที่สามเพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนที่เหมาะสม ทั้งนี้ อุตสาหกรรมไม่เพียงแต่จะสามารถบ่งชี้สิ่งที่น่าเป็นห่วงเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยจัดเตรียมแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

อย่างไรก็ตาม สมาคมฯ เห็นว่าภาคเอกชนมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมค่อนข้างสายโดยมักเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อรัฐบาลต้องการการลงทุนจากภาคเอกชน ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากเพื่อให้ความรู้แก่นักลงทุน ซึ่งทำให้กระบวนการที่จะได้รับเงินทุนที่จำเป็นสำหรับโครงการเป็นไปอย่างล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ สนับสนุนให้รัฐบาลไทยเข้ามาเกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมในการกำหนดนโยบายระดับชาติ คณะทำงานของสมาคมฯ พร้อมทั้งจะนำแนวทางปฏิบัติที่ดีมาช่วยให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้นและเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการลงทุนจากยุโรป

ยอมรับและทำตามกฎระเบียบของ WTO

ในฐานะสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) นั้นประเทศไทยได้รับประโยชน์จากทั้ง 147 ประเทศสมาชิกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาทั่วทุกภูมิภาคของโลก ประเทศเหล่านี้จะต้องยอมทำตามหลักการค้าที่เสรีและเป็นธรรมอันมาจากหลักการทั่วไปของ WTO เช่น หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) และหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) หลักความโปร่งใส และการปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศด้วยอัตราภาษีเท่ากัน ซึ่งหลักการเหล่านี้ได้รวมทั้งพันธมิตรที่สมาชิกต้องปฏิบัติตามในข้อตกลงย่อยเกี่ยวกับการลดอัตราภาษี การอุดหนุนและการกีดกันทางการค้า การเปิดการค้าเสรีให้กับสินค้าเกษตร และการยอมรับมาตรฐานซึ่งจะต้องเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2559)

การมีกฎระเบียบของ WTO ที่กำกับดูแลการค้าระหว่างประเทศได้ช่วยส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทั้งผู้ค้าและผู้ลงทุน การไม่ปฏิบัติตามจะนำไปสู่ข้อสงสัยเกี่ยวกับพันธกรณีของไทยที่จะมีบทบาทสำคัญด้านผลิตภัณฑ์อาหารเกษตรขั้นนำและจุดยืนของประเทศในฐานะผู้ผลิตอาหารของโลก

สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้ประเทศไทยปฏิบัติตามกฎระเบียบของ WTO ที่มุ่งส่งเสริมฐานะของประเทศให้เป็นประเทศส่งออกอาหารที่เป็นที่ได้รับการนับถือในเวทีโลก ในทำนองเดียวกัน จะช่วยยกฐานะของประเทศไทยให้เป็นที่น่าเชื่อถือในด้านคุณธรรมและความภาคภูมิใจในฐานะครัวโลก

ข้อเสนอแนะ

การเคารพและปฏิบัติตามองค์การการค้าโลกจะช่วยยกฐานะเกี่ยวกับสินค้าเกษตรของประเทศไทยให้ดีขึ้นบนเวทีโลก และจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมทางการค้าที่โปร่งใส

สุขภาพและเภสัชกรรม

สรุปข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุนในนวัตกรรมและความร่วมมือทางการวิจัย

- 1.1 มาตรการทางภาษีและที่มิใช่ภาษีเพื่อนวัตกรรมควรทำให้เกิดการเทียบเคียงเพื่อการแข่งขัน (competitive benchmarking) ในภูมิภาค
- 1.2 ทำให้มีการเข้าถึงตลาดภายในประเทศซึ่งมีความพร้อมด้านแรงงานฝีมือ ภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนการวิจัยและการพัฒนา และรับประกันการเข้าถึง ความเป็นไปได้ (viability) และความยั่งยืนของการลงทุน
- 1.3 ประเทศไทยต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่บริษัทท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อตอบสนองต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคในตลาดโลก

2. ส่งเสริมสภาพแวดล้อมเชิงกฎระเบียบและจัดอุปสรรคทางเทคนิคเพื่อสนับสนุนความง่ายในการประกอบธุรกิจ

- 2.1 สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้รัฐบาลไทยหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนมีการยื่นร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและข้อดีในทางปฏิบัติ
- 2.2 ข้อมูลราคา/การควบคุมราคา (price inquiry/control) ไม่ควรเป็นข้อบังคับในร่างพระราชบัญญัติยาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติด้านกฎระเบียบระหว่างประเทศ
- 2.3 ประเทศไทยต้องให้การสนับสนุนการป้องกันการละเมิดสิทธิบัตรโดยบริษัทที่ผลิตยาสามัญ (generic drug companies) โดยให้มีการแจ้งข้อมูลสิทธิบัตร ทั้งนี้ การเพิ่มเงื่อนไขสำหรับยาสามัญเพื่อเป็นการแจ้งสถานะสิทธิบัตรนั้นสามารถระบุไว้ในกฎกระทรวง (Ministerial Regulations)

3. ระบบนิเวศทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมในฐานะปัจจัยสำคัญในการสร้างเภสัชนวัตกรรม

- 3.1 สมาคมฯ ขอเสนอให้ประเทศไทยให้ความสำคัญในการเพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่ทรงคุณวุฒิในเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะในสาขาเคมีภัณฑ์และเภสัชศาสตร์ ซึ่งมีการอนุมัติสิทธิบัตรในจำนวนน้อยเนื่องจากขาดแคลนผู้ตรวจสอบที่ทรงคุณวุฒิ
- 3.2 สมาคมฯ ขอเสนอให้กรมทรัพย์สินทางปัญญามีพันธกิจในการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณภาพของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ขอเน้นย้ำว่าการเพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบจะต้องมีทักษะในวิชาชีพเฉพาะ เช่น เภสัชศาสตร์ วิศวกรรมเครื่องกล ไฟฟ้า ฯลฯ เป็นต้น และมีความชำนาญในการวิเคราะห์ตรวจสอบสิทธิบัตร
- 3.3 สมาคมฯ ขอเสนอให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาพิจารณาทางเลือกในการว่าจ้างบุคคลภายนอก (outsourcing options) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ
- 3.4 ประเทศไทยควรให้มีการยืดอายุสิทธิบัตร (patent term restoration) เพื่อชดเชยขั้นตอนการอนุมัติสิทธิบัตรที่ยาวนาน รวมทั้งความล่าช้าในการขึ้นทะเบียนตำรับยา (marketing authorization) เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและผลิตภาพในกระบวนการของรัฐบาล

4. สนับสนุนสภาพแวดล้อมของตลาดและวิธีการสนับสนุนทางการเงินด้านสุขภาพที่ยั่งยืนเพื่อสนับสนุนนวัตกรรม

- 4.1 สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้มีการปรึกษาหารือ หรือ การหารือกันอย่างสม่ำเสมอกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้แน่ใจว่ามีขั้นตอนการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีการเข้าถึงยามากขึ้น
- 4.2 สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้มีขั้นตอนที่โปร่งใสในการทำบัญชี การกำหนดราคา และการประมูลยา โดยพิจารณาจากคุณค่าของนวัตกรรมเพื่อผลการรักษาและความต้องการของสถานพยาบาลมากกว่าการประหยัดค่าใช้จ่าย

- 4.3 ประเทศไทยควรให้มีการแข่งขันแบบเปิด (open competition) เพื่อให้บริการผู้บริโภคและผู้ป่วยอย่างดีที่สุด
- 4.4 สานต่อข้อเสนอแนะที่ระบุในเอกสารทำที่และจุดยืนฉบับก่อนหน้าของสมาคมฯ ที่เห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนการออกกฎหมายและกรอบทางกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อ (procurement) รวมทั้งกฎหมายการแข่งขันทางการค้า (Trade Competition Law) เพื่อการเปิดเสรีในอนาคตอันจะนำมาซึ่งการแข่งขันอย่างเท่าเทียม

ภาพรวมอุตสาหกรรม

การเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ถือเป็นช่องทางที่ดีเยี่ยมสำหรับประเทศไทยในการชูนโยบายเพื่อส่งเสริมประเทศให้เป็น “Super Cluster” และ “ศูนย์บริการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลในภูมิภาค” (Medical Hub) ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาการให้บริการทางการแพทย์และศูนย์สุขภาพแบบครบวงจร รวมถึงส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาทางการแพทย์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการวิจัยทางการแพทย์ที่เป็นเลิศ รัฐบาลไทยต้องส่งเสริมสมรรถนะด้านการวิจัยและการพัฒนา (R&D) ทางด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์และการสาธารณสุข รวมถึงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์เพื่อการใช้งานเชิงพาณิชย์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยและทำให้เกิดความมั่นคงทางสุขภาพอย่างยั่งยืน

อุตสาหกรรมนวัตกรรมสุขภาพ (innovative healthcare) เป็นตัวอย่างที่ดีของเศรษฐกิจที่ฐานความรู้ (knowledge based economy) ซึ่งประสบความสำเร็จได้โดยไม่ต้องพึ่งพาต้นทุนแรงงานและการผลิตที่ต่ำ ในฐานะผู้นำในภูมิภาคด้านหลักการของการประกันสุขภาพถ้วนหน้า (universal health coverage) และเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (medical tourism) ที่ได้รับความนิยม ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะได้ประโยชน์จากสมรรถนะหลักของประเทศ และสามารถหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (middle income trap) เพื่อเป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม (innovation-driven economy) หากมีการนำยุทธศาสตร์ นโยบาย และกฎหมายที่เหมาะสมมาปฏิบัติ

ในยุคที่มีโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำนั้น นวัตกรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดในการรับมือกับความต้องการทางสุขภาพในระดับโลก และภาคอุตสาหกรรมเภสัชภัณฑ์ชีวภาพ (biopharmaceutical industry) ซึ่งอยู่บนฐานของการวิจัยนั้น มีพันธกิจที่จะพัฒนารักษาโรคชนิดใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว ด้วยมูลค่าการลงทุนและความเสี่ยงต่อความล้มเหลวสูง การเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่จะเป็นปัจจัยหลักที่จะส่งผลให้นวัตกรรมมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น ทั้งนี้ ต้องได้รับการสนับสนุนจากกระบวนการเชิงกฎระเบียบจากรัฐบาลอย่างเหมาะสม และมีระบบการบริการสุขภาพ (health delivery system) ที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีตลอดจนมีการอุดหนุนเงินในระบบสุขภาพ (healthcare financing) อย่างเพียงพอ

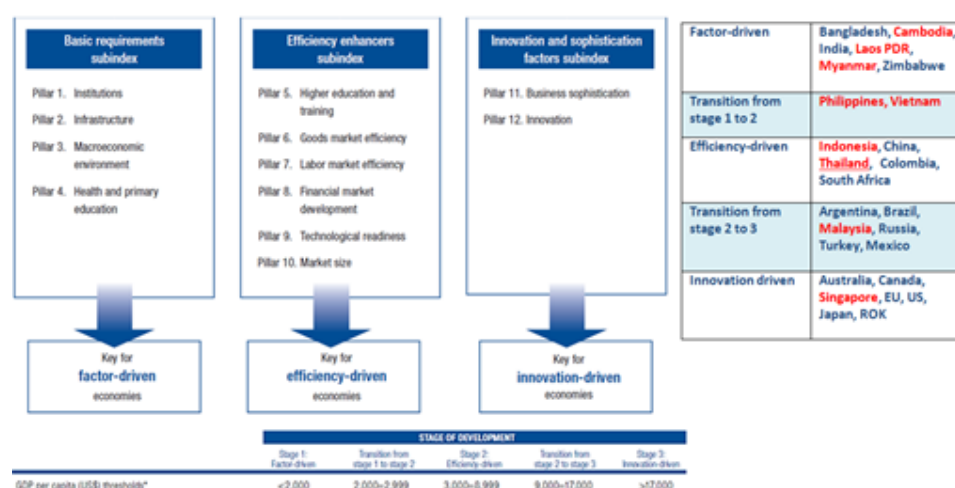
ในบรรดาตลาดเกิดใหม่อย่างจีน เกาหลีใต้ บราซิล และรัสเซียนั้น การใช้จ่ายโดยรวมด้านการวิจัยและการพัฒนาสำหรับยารักษาโรคได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่ในประเทศอื่นๆ การใช้จ่ายด้านนี้กลับเพิ่มขึ้นช้ากว่านวัตกรรมต่อยอด (incremental innovation) ซึ่งสร้างยารักษาโรคเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดท้องถิ่นในประเทศที่มีรายได้ปานกลางโดยเฉพาะนั้นมีย่อยอย่างแพร่หลายในภูมิภาค เห็นได้จากผลิตภัณฑ์จำนวนมากที่ได้รับการพัฒนาในอินเดียและจีน รวมถึงจำนวนผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่มีอยู่มากในระยะที่สองและสาม (Phases II and III)

แม้จะยังไม่มียารักษาโรคใดซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับสากลมีต้นกำเนิดจากภูมิภาคนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงนวัตกรรมที่หลากหลายจะส่งผลให้เกิดประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาว ดังต่อไปนี้

- สัญญาการวิจัยทางคลินิก (clinical research contracts) ซึ่งช่วยให้คงไว้ซึ่งกลุ่มนักวิจัยที่มีประสบการณ์ในศูนย์วิจัยที่เข้าร่วม
- โครงสร้างพื้นฐานในการเข้าร่วมการวิจัยทางคลินิกจะให้ประโยชน์โดยตรงต่อผู้ป่วยและจะทำให้มียารักษาโรคเข้าสู่ตลาดเร็วขึ้น
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระยะต่อไปอันจะก่อให้เกิดเวทีสำหรับบริษัทท้องถิ่นและนานาชาติในการสร้างเครือข่ายร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมการวิจัยและการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบในประเทศที่มีรายได้ปานกลาง
- ในท้ายที่สุด การดำเนินการดังกล่าวจะเปิดรับความเป็นไปได้ในการพัฒนาการรักษาแบบใหม่สำหรับโรคที่เป็นความต้องการเร่งด่วนในประเทศนั้นๆ หรือเป็นความต้องการในระดับภูมิภาคในเอเชียหรือละตินอเมริกา ซึ่งอาจมีความก้าวหน้าเชิงเศรษฐกิจโดยไม่ต้องพึ่งพาตลาดสหรัฐฯ หรือยุโรปในส่วนของการรายได้เชิงพาณิชย์ (commercialized revenues)

ตามดัชนีความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ประจำปี 2558 - 2559 (Global Competitiveness Index 2015-2016)⁴ ระดับเศรษฐกิจไทยยังคงอยู่ในขั้นที่สามของการพัฒนาที่ขับเคลื่อนโดยประสิทธิภาพเหมือนปีที่ผ่านมา ซึ่งการก้าวไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและส่งเสริมความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจนั้น จำเป็นต้องมีการเพิ่มผลิตภาพ (productivity) ด้วยความซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจ (Business sophistication) และนวัตกรรม

ภาพที่ 1: กรอบดัชนีความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (The Global Competitiveness Index Framework)

ที่มา: รายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน, เวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) 2558-2559

⁴ โครงสร้างดัชนีความสามารถในการแข่งขัน, รายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน 2558-2559

ประเทศไทยสามารถรับสิทธิประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโมเดลธุรกิจของนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้เปลี่ยนจากโมเดล เกสซกรรมบูรณาการในแนวตั้ง (vertically integrated) ซึ่งมีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการภายในหน่วยงาน ทุกอย่างมาเป็นการรวมกลุ่มแนวราบ (horizontal cluster) ของบรรดามหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และ SMEs ที่เป็นอิสระซึ่ง ร่วมมือกันในการคิดค้นและจดสิทธิบัตรยาชนิดใหม่ การเลือกหัวข้อทำการวิจัยในปัจจุบันเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ความต้องการทางคลินิกของประเทศเป้าหมาย และแนวโน้มด้านสุขภาพ/โรคการอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ พัฒนาในท้องถิ่นกำลังกลายเป็นบรรทัดฐานทางธุรกิจ เนื่องจากหุ้นส่วนทางธุรกิจในระดับสากลรวมตัวกันเพื่อตอบสนอง ตลาดโลก ในขณะเดียวกัน หลายบริษัทจากประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วได้ว่าจ้างประเทศหุ้นส่วนที่การวิจัยและการพัฒนามี ประสิทธิภาพและมีระบบนิเวศทางนวัตกรรม (innovation eco-system) ที่เติบโตเพียงพอสำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศไทยริเริ่มดำเนินการในฐานะประเทศที่พัฒนาทางศักยภาพด้านการวิจัยและการพัฒนาทางการแพทย์

ประเทศไทยมีจำนวนนักวิจัยและงานวิจัยที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาในเชิงอุตสาหกรรมอยู่มากและมีความพร้อมที่จะรับสิทธิ ประโยชน์จากแนวโน้มนี้โดยต้องอาศัยการปฏิรูปยุทธศาสตร์หลัก นโยบาย และกฎหมายต่างๆ

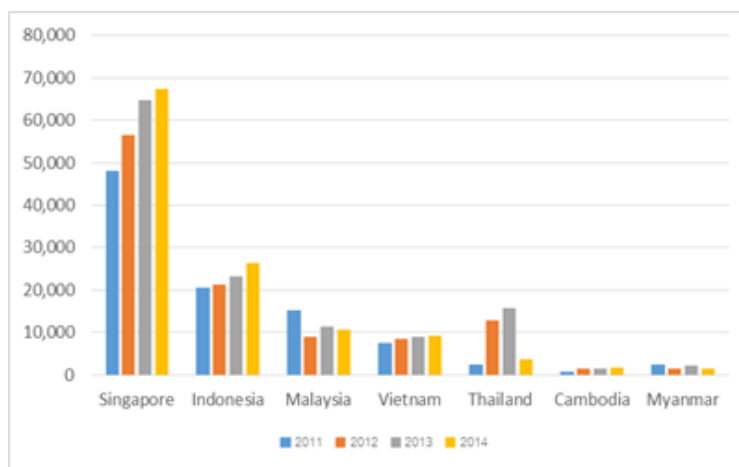
เพื่อที่จะเป็นผู้นำด้านการบริการสุขภาพ และการวิจัยและการพัฒนาทางการแพทย์ในภูมิภาค ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนา นโยบายเปิดรับนวัตกรรมในระยะยาวโดยมีการนำไปปฏิบัติอย่างแข็งขันและสอดคล้องกัน และต้องการร่วมมือระหว่าง ภาคเอกชน ภาควิชาการ สถาบันการศึกษาและการวิจัย หน่วยงานของรัฐ และผู้จัดทำนโยบาย ทั้งนี้ ระบบนิเวศเชิง กฎระเบียบและทรัพย์สินทางปัญญารวมทั้งตลาดที่มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมถือเป็นสิ่งที่จำเป็น เนื่องจากทั้งบริษัทต่างชาติ และบริษัทท้องถิ่นจะยอมลงทุนในกระบวนการวิจัยที่มีความเสี่ยงก็ต่อเมื่อมีความเป็นไปได้ในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทาง ปัญญาที่มาจากการลงทุนเหล่านี้และเพื่อทำให้มั่นใจว่าภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างแน่นอน ประการสุดท้าย ระบบ นวัตกรรมที่ยั่งยืนนั้นจะต้องมาจากการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

เอกสารฉบับนี้มุ่งที่จะช่วยชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคบางประการที่ทำให้ประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดย นวัตกรรมและเป็นผู้ที่แท้จริงในด้านการให้บริการสุขภาพ

1. ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุนในนวัตกรรมและความร่วมมือทางการวิจัย

การดึงดูดความร่วมมือด้านการวิจัย และกิจกรรมเชิงนวัตกรรมและการลงทุนโดยตรงอย่างยั่งยืนจะต้องมีเงื่อนไขกรอบ การทำงานและแรงจูงใจทางภาษีและที่มีใช้ภาษีที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ขณะที่เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดคือ จำนวนแรงงานที่ ได้รับการศึกษาในระดับสูงและทุนมนุษย์ (human capital) ซึ่งมีส่วนช่วยเร่งให้เกิดการก้าวตามทันทางเทคโนโลยี แต่กระนั้น ตลาดที่มีการกำกับดูแลก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อความร่วมมือและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ภาคเอกชนและภาครัฐหรือผู้มีส่วน เกี่ยวข้องที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม (เช่น มูลนิธิ หรือ NGOs) สามารถเข้าไปมีบทบาทหลักอย่างเท่าเทียมกันในการ สร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการแข่งขัน แม้จะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่าง FDI และการพัฒนานวัตกรรม แต่ขนาดและ อัตราการเติบโตของตลาดยังคงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ FDI ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องได้รับการ ปรับปรุงเพื่อดึงดูดส่วนแบ่งของ FDI มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน

ภาพที่ 2: กระแสเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่ไหลเข้ามาในประเทศอาเซียน ปี 2552 - 2554 (หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐ)

ที่มา: ธนาคารโลก (World Bank), 2559

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อที่จะดึงดูดการลงทุนและความร่วมมือด้านการวิจัย ควรมีมาตรการทางภาษีและที่มิใช่ภาษีสำหรับนวัตกรรมซึ่งสามารถแข่งขันได้เมื่อเทียบเคียงกัน (benchmarking) ในภูมิภาค
2. ทำให้มีการเข้าถึงตลาดท้องถิ่นที่มีความพร้อมด้านแรงงานที่มีทักษะ ภาคอุตสาหกรรมไม่สามารถเข้าถึงตลาดได้โดยลำพัง ดังนั้นภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อผลักดันการวิจัยและการพัฒนา และรับประกันการเข้าถึงความเป็นไปได้ (viability) และความยั่งยืนของการลงทุน
3. ผู้ประกอบการไทยไม่สามารถมุ่งความสนใจไปที่ตลาดภายในประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อตอบสนองต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคในตลาดโลก มิเช่นนั้น อาจสูญเสียส่วนแบ่งทางตลาดให้กับผู้ประกอบการอื่นๆ ในอาเซียน

2. ส่งเสริมสภาพแวดล้อมเชิงกฎระเบียบและจัดอุปสรรคทางเทคนิคเพื่อสนับสนุนความสะดวกในการประกอบธุรกิจ

ตามที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 (Licensing Facilitation Act B.E. 2558) สมาคมฯ มีความยินดีต่อการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในการปรับปรุงกระบวนการเชิงกฎระเบียบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน

ในขณะที่การพัฒนาดังกล่าวส่งเสริมวาระทางนโยบาย Medical Hub Super Cluster โดยการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเชิงกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมความสะดวกในการประกอบธุรกิจและสภาพแวดล้อมในการลงทุน หากแต่การแก้ไขพระราชบัญญัติยา (Drug Act) กลับสร้างความกังวลเรื่องอุปสรรคทางเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตราที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลและการควบคุมราคาในข้อกำหนดการขอขึ้นทะเบียนยานวัตกรรม (innovative medicines) ซึ่งแตกต่างและไม่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานเชิงกฎระเบียบในระดับสากล

พระราชบัญญัติฉบับปัจจุบันมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2510 ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงสาธารณสุขกำลังอยู่ระหว่างการเสนอร่าง พ.ร.บ. ยาฉบับใหม่ให้คณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติพิจารณา

ภาคอุตสาหกรรมยุโรปได้หยิบยกข้อกังวลหลักบางประการเกี่ยวกับกฎระเบียบที่จำเป็นต่อการขอขึ้นทะเบียนตำรับยา⁵ (marketing authorization application) ที่ระบุอยู่ใน พ.ร.บ. ฉบับใหม่ ดังนี้

- ก) บังคับให้มีการเปิดเผยข้อมูลสิทธิบัตรของยานวัตกรรมในระหว่างการยื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนตำรับยา
- ข) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับราคา ไม่ว่าจะเป็นราคาขายปลีก (retail price) หรือโครงสร้างราคา (price structure) ของนวัตกรรมยาในระหว่างการยื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนตำรับยา
- ค) ให้อำนาจแก่หน่วยงานภาครัฐของไทยในการจัดตั้งกลไกควบคุมราคา (price control mechanisms) เมื่อมีการขอขึ้นทะเบียนตำรับยาในกรณีที่ราคาของยานวัตกรรมที่ได้รับสิทธิบัตรไม่เหมาะสมหรือไม่คุ้มค่า

การตัดสินใจแบบอัตวิสัย (subjective) ที่จะปฏิเสธไม่ให้ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมทางสุขภาพใดๆ เข้าสู่ตลาด และการกำหนดระดับราคาที่คลุมเครือซึ่งขัดต่อบรรทัดฐานด้านความปลอดภัย คุณภาพ และประสิทธิภาพที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลนั้น ไม่เพียงแต่จะสร้างอุปสรรคที่เพิ่มขึ้นต่อยานวัตกรรมและยาจำเป็น (essential medicines) รวมถึงจำกัดสิทธิประโยชน์ทางสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งสัญญาณที่ผิดไปยังกลุ่มนักลงทุนที่มีศักยภาพด้านการวิจัยและการพัฒนาด้วย ดังนั้น จึงไม่ควรนำมาตราทางกฎหมายเหล่านี้มาเชื่อมโยงกับการอนุมัติรับรองทะเบียนตำรับยา เนื่องจากการแยกสาขาของการใช้ประโยชน์จากยาประเภทใหม่ซึ่งถูกพิจารณากำหนดราคาโดยอาศัยการตีความแบบอัตวิสัยจะส่งผลกระทบทางลบจากมุมมองทางสังคม วิทยาศาสตร์ และเศรษฐกิจ ในปัจจุบันบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันนั้นยังไม่มีบัญญัติขึ้นในประเทศที่มีการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

⁵ ได้มีการอ้างอิงถึงหมวดดังต่อไปนี้

มาตรา 48 การขอขึ้นทะเบียนตำรับยาตามมาตรา 46 ต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้:

มาตรา 48 วรรค 10 ข้อมูลสิทธิบัตร ในกรณีเป็นยาที่ได้รับสิทธิบัตรตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร หรือข้อมูลสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ในกรณีเป็นยาแผนไทยที่ได้จดทะเบียนสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยประเภทตำรับยาแผนไทยส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครอง และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

มาตรา 48 วรรค 11 ข้อมูลโครงสร้างราคายา ในกรณีเป็นยาที่ได้รับสิทธิบัตรตามกฎหมายว่าด้วย สิทธิบัตร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการเฉพาะเรื่องประกาศกำหนด

มาตรา 49 ห้ามผู้อนุญาตรับขึ้นทะเบียนตำรับยาเมื่อเห็นว่า

มาตรา 49 วรรค 5 ยาที่ขอขึ้นทะเบียนตำรับยามีสิทธิบัตรตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรที่มี โครงสร้างราคาไม่เหมาะสมหรือไม่คุ้มค่า

ในด้านการค้า ข้อบังคับที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) และเป็นการเลือกปฏิบัติต่อยาประเภทใหม่ที่ได้รับการรับรองสิทธิบัตร ซึ่งนำไปสู่ข้อกังวลอื่นๆ ถ้าประเทศไทยยังคงมุ่งเจรจาการค้าเสรีกับประเทศอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้มีกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีกครั้งเพื่อยกระดับความโปร่งใสและให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมก่อนยื่นร่าง พ.ร.บ.ยา ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อการพิจารณา
2. ควรถอนข้อกำหนดเงื่อนไขว่าด้วยข้อมูลราคา/การควบคุมราคา ออกจากร่าง พ.ร.บ.ยา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติเชิงกฎระเบียบในระดับสากล
3. ในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลสิทธิบัตร การเพิ่มเติมเงื่อนไขสำหรับยาสามัญใหม่ (new generic drug) ให้ต้องแจ้งสถานะด้านสิทธิบัตรต่อเจ้าหน้าที่นั้นสามารถให้ระบุในกฎกระทรวงได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิบัตรโดยบริษัทที่ผลิตยาสามัญซึ่งจะส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายการดำเนินธุรกิจที่ไม่จำเป็นต่อบริษัทผลิตยาเหล่านั้นเสียเอง

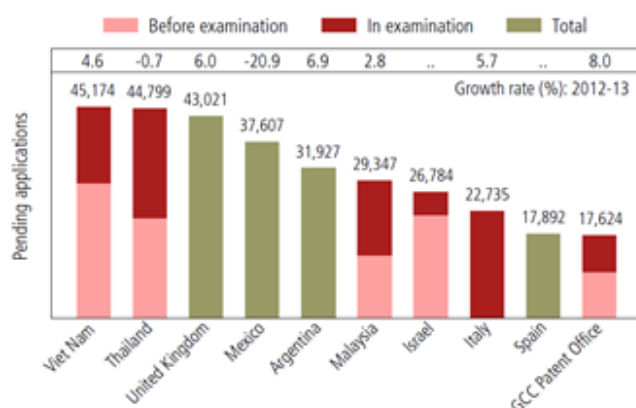
3. ระบบนิเวศทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมในฐานะปัจจัยสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์นวัตกรรม

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลในการส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยอุตสาหกรรมฐานนวัตกรรมนั้น ระบบนิเวศทางทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมถือเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการมีการจดทะเบียนและการบังคับตามสิทธิบัตรอย่างเป็นระบบเพื่อกระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมและดึงดูดการลงทุน ในบริบทต่อไปนี้

- สิทธิบัตรนั้นๆ ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ เพิ่มพูนการเข้าถึงความรู้ทางเทคนิคและความรู้เฉพาะทาง มีเช่นนั้น บุคคลหรือบริษัทซึ่งเป็นผู้คิดค้นอาจเลือกที่จะเก็บรายละเอียดการวิจัยของการประดิษฐ์คิดค้นเป็นความลับ
- นอกจากนี้ สิทธิบัตรยังสร้างแรงจูงใจและเป็นผลตอบแทนของนวัตกรรมและการลงทุนในการวิจัยและการพัฒนาและการคิดค้นในอนาคต ระยะเวลาที่ยาวนานของการพิจารณาสิทธิบัตรส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนด้านความมั่นคงด้านการลงทุนและความเสี่ยงทางธุรกิจต่อนักนวัตกรรม รวมทั้งเพิ่มความเป็นไปได้ในการละเมิดสิทธิ (infringement) ในช่วงระยะเวลาการพิจารณาอนุมัติขึ้นทะเบียนที่ล่าช้า
- ความล่าช้าในการอนุมัติขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถของนักวิจัยท้องถิ่นในการพัฒนาต่อยอดจากสิทธิบัตรที่มีอยู่ ทั้งนี้ นวัตกรรมต่อยอด (การพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีที่มีอยู่เดิม) เป็นภาคส่วนที่นักนวัตกรรมชาวไทยมีแนวโน้มจะสร้างผลงานได้ ระบบสิทธิบัตรที่ล่าช้าจึงส่งผลให้เกิดภาพรวมของแผนที่สิทธิบัตร (patent landscape) ที่คลุมเครือและไม่แน่นอนว่าสิ่งใดสามารถจดสิทธิบัตรได้และสิ่งใดที่ควรพัฒนาปรับปรุงเพื่อเป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจไทย

ตามข้อตกลงทริพส์ขององค์การการค้าโลก (WTO TRIPS) นั้น สิทธิบัตรมีอายุการคุ้มครองจำกัดที่ 20 ปี โดยเริ่มนับตั้งแต่วันที่ยื่นเอกสารเพื่อขอจดสิทธิบัตรซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสากลและได้มีการอธิบายอย่างชัดเจนไว้ในมาตรา 33 ทั้งนี้ ระยะเวลาเฉลี่ยในปัจจุบันของการอนุมัติขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรไทย (ตั้งแต่การยื่นเอกสารจนได้รับการอนุมัติ) อยู่ที่ 12.6 ปี โดยเฉพาะสิทธิบัตรด้านเภสัชกรรม ทั้งนี้ ข้อมูลที่รวบรวมโดยสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ยังได้ยืนยันตัวเลขที่สูงของสิทธิบัตรค้าง (patent backlog) เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ดังที่แสดงให้เห็นด้านล่าง

ภาพที่ 3: จำนวนคำขอจดสิทธิบัตรคงค้าง

ที่มา: ฐานข้อมูลสถิติของ WIPO, ตุลาคม 2557

นอกจากนี้ การคุ้มครองข้อมูลทดสอบทางยา (data exclusivity) ซึ่งสอดคล้องกับข้อตกลงทริปส์ มาตรา 39 นั้นถือเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างมาตรการที่แน่นอนสำหรับนักนวัตกรรมที่จะได้รับการคุ้มครองในระหว่างทำการทดสอบยาเพื่อให้มั่นใจว่ามีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสำหรับผู้ป่วยโดยไม่ขึ้นกับว่าจะนำยานั้นเข้าสู่ตลาดได้เมื่อใด ที่ใด หรือใช้ระยะเวลาเท่าใด สิทธิบัตรเป็นรูปแบบสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา แต่สิทธิบัตรโดยลำพังนั้นไม่เพียงพอที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนับสนุนพัฒนาการความก้าวหน้าทางการแพทย์ การคุ้มครองข้อมูลทดสอบทางยาไม่ใช่การต่ออายุสิทธิบัตรและไม่ได้กีดกันการนำยานวัตกรรมรุ่นสามัญที่อยู่ระหว่างการคิดค้นไปใช้ในช่วงที่มีการคุ้มครองข้อมูลทดสอบทางยา⁶ トラบไคที่การรับรองทางการตลาด (market approval) ของยารุ่นสามัญนั้นไม่ได้ถูกใช้หรือมีการอ้างอิงข้อมูลที่ใช้ทดสอบของนักนวัตกรรม

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาสิทธิบัตรคงค้างโดยเพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่ทรงคุณวุฒิ อย่างไรก็ตาม ความพยายามในเรื่องดังกล่าวควรมุ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนทรัพยากรที่เหมาะสมในสาขาที่ต้องการทักษะระดับสูงด้านเทคโนโลยีล้ำสมัย เช่น เภสัชศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อสนับสนุนวาระการวิจัยและการพัฒนาแห่งชาติ

นอกเหนือจากการจัดการทรัพยากร การแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (Patent Act) เพื่อปรับปรุงกระบวนการจดทะเบียนสิทธิบัตรยังถือเป็นการพัฒนาสำคัญล่าสุดซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้นำเข้าสู่วาระพิจารณาในปี 2559 สมาคมฯ ขอสนับสนุนการแก้ไขกฎหมายซึ่งมุ่งเน้นไปที่จุดคอขวดของการตรวจสอบ (examination bottleneck) ทั้งในขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้น (formality checking stage) (เช่น กระบวนการที่เป็นเหตุให้คำขอขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรไม่ได้รับการประกาศโฆษณาตรงตามเวลา) และขั้นตอนการตรวจสอบสาระสำคัญ (substantive examination phase) トラบเท่าที่ขอบเขตดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเป็นสิทธิบัตรที่สามารถยื่นในระดับนานาชาติได้ (international patentability) เมื่อพิจารณาจากความใหม่ (novelty) การมีขั้นตอนการประดิษฐ์สูง (inventive steps) และการประยุกต์ใช้ทางอุตสาหกรรม (industrial application)

⁶ <http://www.ifpma.org/innovation/ip-rights/data-exclusivity.html#sthash.TPqXjpSw.dpuf>

อีกวิธีการหนึ่ง ได้มีการบัญญัติยียอายุสิทธิบัตร (patent term restoration) หรือการปรับเปลี่ยนระยะเวลาคุ้มครองไว้ในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อเกิดความล่าช้าในการจดทะเบียนสิทธิบัตรโดยไม่สมเหตุสมผล ซึ่งจะแก้ผลกระทบต่อสิทธิในสิทธิบัตรของผู้ยื่นขอจดสิทธิบัตรสำหรับเวลาและการลงทุนที่สูญเสียไป เมื่อสังเกตมาตรฐานสากลอื่นๆ เช่น มาตรฐานของสหภาพยุโรป จะให้ยียอายุสิทธิบัตร (ซึ่งรู้จักในชื่อ หนังสือสำคัญแสดงการคุ้มครองเพิ่มเติม/supplementary protection certificate) แก่ผู้ถือครองสิทธิบัตรที่ต้องการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยการชดเชยเวลาให้แก่ผู้ถือครองสิทธิบัตรที่ประสบปัญหาความล่าช้าในการขอรับการอนุมัติตามกฎหมายข้อบังคับของผลิตภัณฑ์ยาสำหรับมนุษย์และยารักษาโรคสัตว์ในกรณีที่เกิดความล่าช้าขึ้นอย่างไม่สมเหตุสมผล ทั้งนี้ การยียอายุการคุ้มครองดังกล่าวมีผลบังคับใช้หลังจากที่อายุการคุ้มครองสิทธิบัตรทั่วไปนั้นสิ้นสุดลงเท่านั้นและการฟื้นฟูระยะเวลาคุ้มครองกระทำได้สูงสุด 5 ปี ทั้งนี้ คำว่า “การขยายระยะเวลา” (extension) ได้ถูกรับรู้และบิดเบือนว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการให้เกิดการผูกขาดตลาด ซึ่งในทางปฏิบัติส่งผลให้เกิดอคติต่อผู้ลงทุนและปฏิบัติงานในด้านการวิจัยและการพัฒนา ดังนั้น คำว่า “การยียอายุ” (restoration) จึงควรนำมาใช้เพื่อสะท้อนแนวคิดนี้ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่ทรงคุณวุฒิให้เพียงพอในสาขาที่ต้องการทักษะระดับสูงด้านเทคโนโลยีล้ำสมัย เพื่อให้มีการอนุมัติการขึ้นทะเบียนภายในกรอบเวลาที่สมเหตุสมผล ซึ่งจะทำให้มั่นใจว่ามีการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด
2. สมาคมฯ เสนอให้กรมทรัพย์สินทางปัญญามีพันธกิจในการฝึกอบรมผู้ตรวจสอบที่ทรงคุณวุฒิในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยเน้นย้ำว่าการเพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบเหล่านี้จะต้องมีทักษะทางวิชาชีพเฉพาะ เช่น เกษศาสตร์ วิศวกรรมเครื่องกล ไฟฟ้า ฯลฯ และมีความชำนาญในการวิเคราะห์ตรวจสอบสิทธิบัตร
3. อีกหนทางหนึ่งคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญาอาจพิจารณาทางเลือกในการว่าจ้างบุคคลภายนอก (outsourcing options) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ
4. อีกหนทางหนึ่งคือ ให้มีการยียอายุสิทธิบัตร (patent term restoration) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นธรรมในการชดเชยต่อผู้ถือครองสิทธิโดยพิจารณาจากสิทธิบัตรคงค้างในประเทศไทย และการล่าช้าในการขึ้นทะเบียนตำรับยา ทั้งนี้ การยียอายุสิทธิบัตรจะมีต่อเมื่อเกิดความล่าช้าขึ้นเท่านั้น การดำเนินการดังกล่าวจะเสริมสร้างประสิทธิภาพและผลิตภาพในระดับกระบวนการของรัฐบาลและจะเป็นประโยชน์ร่วมแก่ทั้งหน่วยงานไทยและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

4. สนับสนุนสภาพแวดล้อมของตลาดและวิธีการสนับสนุนทางการเงินด้านสุขภาพที่ยั่งยืนเพื่อสนับสนุนนวัตกรรม

การอุดหนุนเงินในระบบสุขภาพอย่างเพียงพอและยั่งยืนเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรมอันเป็นผลจากสภาพแวดล้อมทางการตลาด นับเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจัดการให้มีแหล่งทุนอุดหนุนที่เพียงพอและเหมาะสม เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังและอายุคาดเฉลี่ย (life expectancy) ของประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มโดยรวมที่นำไปสู่ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพเพิ่มขึ้น การมีทุนอุดหนุนยังช่วยทำให้มั่นใจว่าจะมีการเข้าถึงการดูแลสุขภาพ ผลการรักษา และคุณภาพสำหรับผู้ป่วย ซึ่งต้องการแรงผลักดันจากภาครัฐและเอกชนในการจัดหาทางเลือกและวิธีการที่เกิดจากความร่วมมือในระยะยาว

เรื่องดังกล่าวควรถูกพัฒนาด้วยวิธีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย (multi-stakeholder approach) โดยมีมุ่งหมายในการแก้ปัญหาในระยะยาวมากกว่ามาตรการระยะสั้นที่อาจก่อให้เกิดการเข้าถึงอย่างจำกัด

ในสถานการณ์ปัจจุบันระบบการจัดซื้อและระบบบัญชีรายชื่อแห่งชาติ ได้ส่งผลให้ขั้นตอนการกำหนดราคา การชำระเงินคืน และการประมูลงานเกิดความไม่ชัดเจน การบังคับใช้ขาดความสอดคล้อง และขาดความโปร่งใส นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในประเทศที่ถูกมองว่าให้สิทธิประโยชน์แก่บริษัทเภสัชกรรมที่เป็นรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากการตั้งข้อสังเกตว่าบริษัทเภสัชกรรมรัฐวิสาหกิจได้รับการยกเว้นและได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ซึ่งบริษัทเภสัชกรรมเอกชนในประเทศกลับไม่ได้รับ ดังที่ได้กล่าวไว้ในเอกสารทำที่และจุดยืนของสมาคมฯ ประจำปี 2556 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 (Office of the Prime Minister on Procurement B.E. 2535 (1992)) อนุญาตให้รัฐวิสาหกิจโดยเฉพาะองค์การเภสัชกรรม (Government Pharmaceutical Organization) ได้รับสิทธิพิเศษและความได้เปรียบด้านราคาอย่างมาก การปฏิบัติเช่นนี้เป็นการบิดเบือนกลไกทางการตลาดของการสาธารณสุขและตลาดเภสัชกรรม (ดูเอกสารแนบ 5) โดยสรุป การให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวอาจเพิ่มข้อขัดข้องต่อภาคเอกชนที่เสียเปรียบในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. สนับสนุนให้มีการปรึกษาหารือ การหารือกันอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้แน่ใจว่ามีขั้นตอนการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีการเข้าถึงยามากขึ้น
2. กำหนดขั้นตอนที่โปร่งใสในการขึ้นบัญชีรายชื่อ การกำหนดราคา และการประมูล โดยพิจารณาจากคุณค่าของนวัตกรรมเพื่อผลการรักษาและความต้องการของสถานพยาบาลมากกว่าการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งจะรับประกันว่าชาวไทยจะได้รับยาและการรักษาที่มีนวัตกรรมสูงสุด
3. ควรให้มีสนามแข่งขันที่เป็นธรรม (level playing field) ด้วยการแข่งขันแบบเปิด (open competition) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและผู้ป่วยอย่างดีที่สุด ควรยกเลิกการให้สิทธิพิเศษแก่บริษัทเภสัชกรรมที่เป็นรัฐวิสาหกิจหรือ ควรล้มเลิกบริษัทแห่งชาติ
4. สานต่อข้อเสนอแนะที่ระบุในเอกสารทำที่และจุดยืนฉบับก่อนของสมาคมฯ ที่เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนการออกกฎหมายและกรอบทางกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อ (procurement) รวมทั้งกฎหมายการแข่งขันทางการค้า (Trade Competition Law) เพื่อการเปิดเสรีในอนาคตอันจะนำมาซึ่งการแข่งขันอย่างเท่าเทียม

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร/เศรษฐกิจดิจิทัล (ICT/Digital Economy)

สรุปข้อเสนอแนะ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) หรือเปลี่ยนมาในนาม ‘เศรษฐกิจดิจิทัล’ (Digital Economy) มีมูลค่าประมาณร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ถือว่าเป็นภาคยุทธศาสตร์ที่สำคัญซึ่งหากดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างผลทวีคูณทางเศรษฐกิจต่อทุกภาคส่วนต่างๆ ประเทศไทยยังตามหลังในด้านโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารโทรคมนาคม (โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง) และสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน ICT ทั้งนี้ GDP ของประเทศของไทย ศักยภาพด้านนวัตกรรมและด้านอื่นๆ สามารถพัฒนาได้อีก หากการสื่อสารโทรคมนาคมได้รับการปฏิรูปและนโยบายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงถูกนำมาปฏิบัติ ในด้าน ICT เอกสารทำที่และจุดยืนฉบับนี้แบ่งเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ เศรษฐกิจดิจิทัล การสื่อสารโทรคมนาคม การแพร่ภาพกระจายเสียงระบบดิจิทัล และเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ในบทนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเปิดเสรีภาคบริการ

1. เศรษฐกิจดิจิทัล

- 1.1 การปฏิรูปและเปลี่ยนชื่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT) เป็นเรื่องที่น่ายินดี หากแต่รากฐานสำคัญของการปฏิรูปการสื่อสารโทรคมนาคม (telecoms) และอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างที่ดีซึ่งสนับสนุนโดยเทคโนโลยีการส่งข้อมูลความเร็วสูง (broadband) นั้นไม่ควรที่จะถูกมองข้ามหรือเห็นว่าไม่มีความสำคัญ กล่าวคือช่องว่างการปฏิรูปยังคงปรากฏอยู่
- 1.2 อินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ (trusted internet) ความปลอดภัย (cybersecurity) และการอภิบาลภาคประชาสังคม (civil society governance) จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นต่อธุรกิจ ตัวบุคคล และเศรษฐกิจมากกว่าเป็นเพียงพาหนะในการรวบรวมข้อมูลและถูกใช้ในการควบคุม ทั้งนี้ การอภิบาลจำเป็นต้องนำ “โมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ (Multi-stakeholder Model)” มาปฏิบัติใช้
- 1.3 วิธีที่เก็บข้อมูล จัดการ และใช้งาน เป็นประเด็นสำคัญในโลกของข้อมูลและการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ ทั้งนี้ กฎหมายที่ถูกเสนอไปยังคงมีประเด็นที่ควรหยิบยกมาพิจารณาอยู่
- 1.4 ประเด็นความมั่นคงแห่งชาติควรได้รับการจัดการโดยหน่วยงานราชการซึ่งถูกกำกับบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม (Rule of Law) ไม่ใช่โดยรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นเพียงเครือข่ายปฏิบัติการ
- 1.5 การส่งเสริมให้บริษัทไทยเพิ่มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และพัฒนาโมเดลธุรกิจซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัลจำเป็นต้องมีโครงสร้าง กลไก และกฎระเบียบที่พร้อมรองรับ ส่วนการลงทุนใน ICT ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงทุนในนวัตกรรมนั้น ปัจจุบันยังคงมีกลไกจำนวนน้อย เช่น เงินให้เปล่าและเงินทุนโดยตรงเพื่อส่งเสริมบริษัทโดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้ลงทุนในนวัตกรรม
- 1.6 ยังมีการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะตรงกับความต้องการในภาคส่วน ICT และยังมีใบอนุญาตทำงานอีกจำนวนมากที่รื้อการอนุมัติ การปฏิรูปวิชาชีพ และวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ

2. การสื่อสารโทรคมนาคม

โครงสร้างที่เอื้อต่อความเป็นธรรม นวัตกรรม และความมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยอันเป็นที่ต้องการมาช้านาน การขาดการปฏิรูปและวิวัฒนาการของรัฐวิสาหกิจกลายเป็นปัญหาหลัก กฎระเบียบในการแข่งขันที่ไม่เพียงพอ

คลื่นความถี่พาณิชย์ควรจะได้รับอนุมัติผ่านการประมูลเท่านั้น นอกจากนี้ ประกาศการครอบงำกิจการโดยคนต่างด้าว (Foreign Dominance Notification) ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน จึงควรมีหน่วยงานควบคุมที่แข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระอย่างแท้จริง รวมทั้งควรยกเลิกมาตรการใดๆ ก็ตามที่ไม่ส่งเสริมสมรรถนะให้หน่วยงานนั้นๆ

3. การแพร่ภาพกระจายเสียงระบบดิจิทัล

3.1 การจัดสรรคลื่นความถี่ในช่วงปลายปี 2556 เป็นสิ่งที่กระตุ้นส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก โดยชี้ให้เห็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมและโอกาสในการมีส่วนร่วม กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องการใช้คลื่นความถี่ รวมถึงเรื่องความถี่ที่เหลือจากการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล (digital dividend spectrum) จะเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องการ

4. เทคโนโลยีสารสนเทศ

4.1 อุตสาหกรรมพัฒนาซอฟต์แวร์และธุรกิจเกิดใหม่ (start-ups) อื่นๆ ต้องการเข้าถึงเงินทุน การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลจึงควรมีการปรับปรุงอย่างมาก

สมาคมฯ ต้องการเห็น ภาคอุตสาหกรรมมีนวัตกรรมที่น่าดึงดูด มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสนับสนุนเชิงระบบเศรษฐกิจอันนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เอกสารการสัมมนา ICT วันที่ 2 กรกฎาคม 2556 ‘Unlocking ICT’ ยังคงเป็นเอกสารอ้างอิงที่ดีในการนำเสนอนโยบายเหล่านี้ให้เป็นรูปธรรม ส่วนเอกสารทำที่และจุดยืนของสมาคมฯ ประจำปี 2556 ซึ่งประกอบด้วยส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ICT นั้น มีรายละเอียดเพิ่มเติมที่ไม่ได้รวมไว้ในเอกสารทำที่และจุดยืนประจำปี 2559 นี้ โดยเอกสารทั้งสองสามารถเข้าถึงได้จากเว็บไซต์ของสมาคมฯ

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ICT นับเป็นภาคส่วนยุทธศาสตร์โดยเฉพาะในด้านการบริการ การเปลี่ยนชื่อภาคส่วนจาก ‘ไอซีที’ (ICT) เป็น ‘เศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม’ (Digital Economy & Society) ตามที่วางแผนไว้นั้นไม่ได้เป็นการเปลี่ยนฐานยุทธศาสตร์ กิจกรรมและเศรษฐกิจ เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องพึ่งพาการปรับยุทธศาสตร์นโยบาย กรอบความคิด (mindset) และบริบทกฎหมาย รู้จักในฐานะ ‘สกุลกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy family of laws)’ ทั้งนี้ จำเป็นที่จะต้องขออย่าไว้เสมอว่าเศรษฐกิจดิจิทัลนั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยโครงสร้างการสื่อสารโทรคมนาคมเชิงกายภาพรวมถึงกฎระเบียบและมาตรฐานการใช้งาน ดังนั้น ภาคส่วนการสื่อสารโทรคมนาคม (telecoms) ที่มีประสิทธิภาพ โอกาสในการแข่งขัน มีนวัตกรรม สามารถปฏิบัติงานได้และได้รับการกำกับดูแลที่ดี ในการยกตัวอย่างประกอบนี้ ขออย่าว่าประเทศไทยซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักของภูมิภาคได้เปลี่ยนชื่อกระทรวงเป็น ‘เครือข่ายบรอดแบนด์ความเร็วสูงและเศรษฐกิจดิจิทัล (Broadband and the Digital Economy)’ ภายใต้รัฐบาลหนึ่ง และเปลี่ยนกลับมาเป็น ‘การสื่อสาร (Communications)’ ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลชุดถัดไป

วิสัยทัศน์ที่เห็นคุณค่าและจับกระแสเศรษฐกิจดิจิทัลถือเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม ซึ่งการปฏิรูปถือเป็นสิ่งจำเป็นในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนชื่อและการเปลี่ยนแปลงการบริหาร และที่สำคัญที่สุดคือเพื่อบรรลุเจตนารมณ์ที่แท้จริงของศักยภาพของคลื่นความถี่แบบกว้าง บทนี้จะชี้ให้เห็นว่าในบางกรณีนั้น การเปลี่ยนแปลงมีผลเชิงบวกแต่กลับไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร และในบางกรณีนั้น การเปลี่ยนแปลงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

1. เศรษฐกิจดิจิทัล

นิยามของเศรษฐกิจดิจิทัลแสดงให้เห็นว่า การเชื่อมั่นในโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารโทรคมนาคมและภาคการบริการที่มีโครงสร้างและการดำเนินงานที่ตุนั้นเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยให้เศรษฐกิจดิจิทัลดำเนินการได้

‘เศรษฐกิจดิจิทัล’ คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้ซอฟต์แวร์ซึ่งขับเคลื่อนโดยโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเป็นสื่อกลาง

นิยามดังกล่าวครอบคลุมบริการการสื่อสารโทรคมนาคมหลัก เช่น เสียง ข้อความ ข้อมูล และวิดีโอ

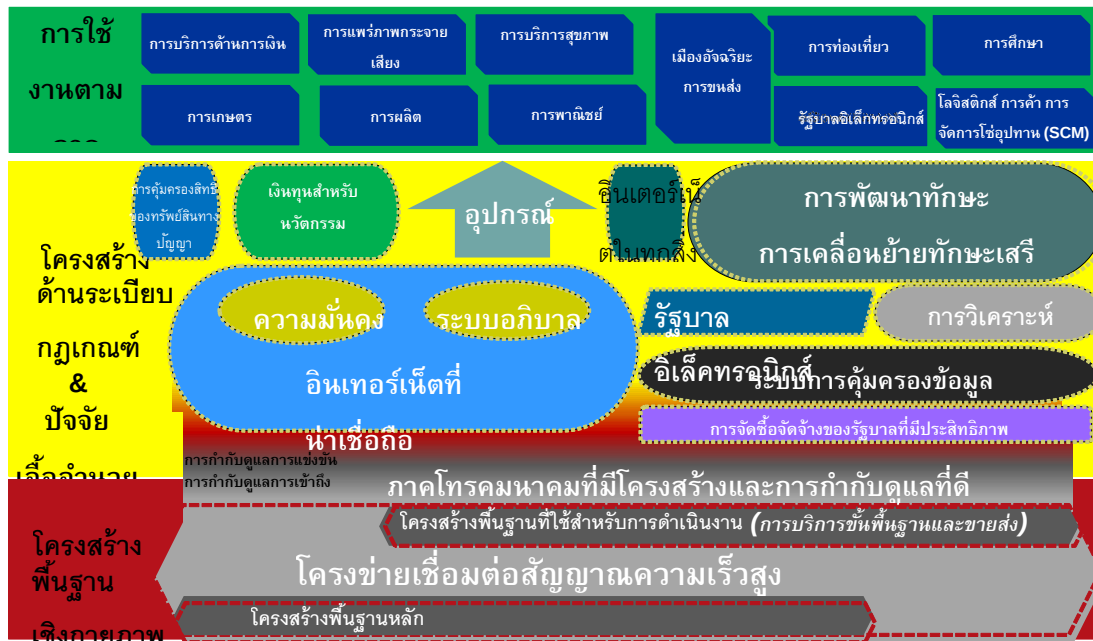
สินค้าและบริการภายใต้เศรษฐกิจดิจิทัลสามารถแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

- **สิ่งที่เป็ดิจิทัลในตัวเอง** – วิดีโอสตรีมมิ่งหรือการให้บริการข้อมูลดิจิทัลวิดีโอผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (video streaming) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (ebooks) บริการด้านการประมวลผล สื่อสังคม (เฟซบุ๊ก, ไลน์)
- **อุปกรณ์ทดแทนเครื่องมือและบริการที่จัดตั้งขึ้น** – เครือข่ายสื่อสารเสมือนส่วนตัว (virtual private communication networks: VPN) บริการรักษาความปลอดภัย และตู้สาขาโทรศัพท์เสมือน (virtualised PBXs) และบริการออนไลน์ (การบัญชี/ กระบวนการทางธุรกิจต่างๆ, การออกแบบกราฟฟิก, การพัฒนาซอฟต์แวร์, การขายซอฟต์แวร์โดยให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Software-as-a-Service), การวิเคราะห์ข้อมูล, การว่าจ้างบริการภายนอกบนพื้นฐานความรู้ (knowledge-based outsourcing)
- **การตลาด การขาย การกระจายและขนส่ง และอื่นๆ ของสินค้าที่จับต้องได้** – Amazon eBay Alibaba Tarad.com ตลาดพันทิป

เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกรายทั้งจากวิสาหกิจเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งภาครัฐได้มีบทบาทพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ

เศรษฐกิจดิจิทัลทำงานแบ่งเป็นลำดับชั้น (layers) ดังที่ปรากฏ (ตามภาพ) ซึ่งคำอธิบายได้เรียงจากฐานชั้นสู่ยอด ดังนี้

แผนผังเศรษฐกิจดิจิทัล

ที่มา: คณะทำงานกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสมาคมฯ มีนาคม 2558

1.1 ขั้นฐาน: โครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพ – โครงสร้างพื้นฐานบรอดแบนด์ที่ส่งเสริมภาคการสื่อสารโทรคมนาคมที่มีโครงสร้างและการจัดการที่ดี

ในสื่อพิมพ์อื่นๆ ได้มีการระบุถึงแบบจำลองที่มีอยู่หลากหลายเพื่อชี้แจงประเด็นคำถามเกี่ยวกับโครงข่ายบรอดแบนด์ ทั้งนี้รายละเอียดเพิ่มเติมและหลักการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมโครงสร้างอุตสาหกรรมที่เหมาะสมได้ระบุไว้ด้านล่าง ดังนี้

- ผู้ให้บริการทั้งหมดได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานที่กำกับดูแลเพียงหน่วยงานเดียว โดยมีเงื่อนไขที่ยุติธรรมและสามารถเปรียบเทียบกันได้
- มีนโยบายจัดสรรคลื่นความถี่ที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม (คลื่นความถี่พาณิชย์ที่ปล่อยออกผ่านการประมูล) และสอดคล้องกับระดับภูมิภาค
- ปฏิรูปข้อจำกัดการถือครองหุ้นของต่างชาติและยกเลิกข้อห้ามการกระทำที่มีลักษณะเป็นการครอบงำกิจการโดยคนต่างด้าว
- ส่งเสริมวิวัฒนาการจากการบังคับใช้นโยบายรัฐวิสาหกิจ และพัฒนารัฐวิสาหกิจให้เป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อโครงสร้างพื้นฐานและการบริการขั้นพื้นฐาน รัฐไม่ควรก้าวร้าวการทำงานของวิสาหกิจและหลีกเลี่ยงการผูกขาดผู้ประกอบการรายใหม่ รัฐวิสาหกิจไม่ควรมีบทบาทในกิจการปลั๊กย่อยของโทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile retail)

ที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างตลาด (wholesale) ที่พร้อมปฏิบัติได้จริงภายใต้การกำกับราคาในการเข้าถึงบริการ (access prices) เช่น บริการให้ยืมพื้นที่ (cloud services) ที่ต้องพึ่งพาโครงข่ายบรอดแบนด์ที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก

โปรดดูข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงสร้างและบรรดเบบดที่เหมะสมในหมวดการสื่อสารโทรคมนาคม

1.2 โครงสร้างด้านระเบียบกฎเกณฑ์และการเชื่อมต่อระบบ (Soft Infrastructure) และปัจจัยเอื้ออำนวย (enabling factors): ครอบคลุมปัจจัยบางประการดังต่อไปนี้

อินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ – โมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ (Multi-stakeholder Model)

หากมีการติดตามตรวจสอบอินเทอร์เน็ตมากจนเกินไป ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของอินเทอร์เน็ตจะลดลง หากจุดประสงค์หลักของอินเทอร์เน็ตถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับการสอดส่องตรวจตรา อินเทอร์เน็ตก็จะเป็นที่เคารพหรือเชื่อถือ อินเทอร์เน็ตควรจะเป็นอุปกรณ์สำหรับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลเมือง ธุรกิจ และรัฐบาล หากความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัย ความสามารถในการดำเนินการอยู่ในระดับต่ำ คุณค่าของอินเทอร์เน็ตก็จะลดต่ำลง และจะไม่สนับสนุนวัตถุประสงค์ของเศรษฐกิจดิจิทัล โมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ (ซึ่งตรงข้ามกับโมเดลที่รัฐเป็นฝ่ายควบคุม หรือ state-controlled model) นั้นได้รับการยอมรับจากนานาประเทศในโลก จึงขอเสนอให้โมเดลดังกล่าวถูกนำมาใช้พร้อมกับขอให้สนับสนุนกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

การทำงานของอินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือมี 2 มิติ ได้แก่

- **ความมั่นคงไซเบอร์** – ผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างประสิทธิภาพ สิ่งนี้ไม่สามารถทิ้งให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐฝ่ายเดียว ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (CIOs) ในบริษัทขนาดใหญ่ ผู้ที่รับผิดชอบ SMEs รวมถึง CIOs ของภาครัฐและผู้ใช้รายบุคคลควรมีบทบาทในการใช้อินเทอร์เน็ตด้วย
- **การอภิบาลภาคประชาสังคมของอินเทอร์เน็ต** - กฎการมีส่วนร่วมที่เปรียบเทียบเหมือนการใช้ถนน ซึ่งภาคประชาสังคมและกลุ่มอุตสาหกรรมเห็นพ้องในเรื่องกฎระเบียบ การสนับสนุนและความเห็นชอบเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติที่ดี (good practices) ความปลอดภัย แรงกดดันรอบข้างในเรื่องโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีจุดประสงค์แอบแฝง (Malware) และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการปกป้องเสรีภาพซึ่งมีขอบเขตในระดับหนึ่ง CIOs, ผู้ใช้รายบุคคล, องค์กรต่างๆ จำเป็นต้องแสดงบทบาทด้านความมั่นคงผ่านมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่ดี

วิธีการแบบบนลงล่างโดยถ่ายเดียว (top-down only approach) (เช่น การใช้กฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการใช้หลักจริยธรรม (codes of conduct)) ในประเด็นความมั่นคงและการอภิบาลนั้นจะไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ฉบับ จากสกุลกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัลทั้ง 8 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Computer Crimes Act) (ให้ยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยการรายงาน การบำรุงรักษา และบทบัญญัติเฉพาะอื่นๆ ที่มีภาระผูกพันเกินควร) และกฎหมายความมั่นคงไซเบอร์ ซึ่งควรอยู่บนหลักนิติธรรม และสามารถเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติตามได้โดยไม่มีผลกระทบด้านลบต่อกิจกรรมทางธุรกิจและกิจกรรมของบุคคล

โปรดดูเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมั่นคงและอินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ ดังต่อไปนี้

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (eGovernment)

อ้างอิงเอกสารนโยบายของสมาคมฯ/หอการค้าร่วมต่างประเทศในประเทศไทย (JFCCT) เรื่อง eGov บนเว็บไซต์สมาคมฯ นั้นได้ครอบคลุมประเด็นหลัก ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลเมือง/ธุรกิจกับรัฐบาล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน และปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลโดยรวมในขั้นตอนต่างๆ eGov ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวช่วย (ในกลุ่มที่อยู่ตรงกลางของแผนผัง) และเครื่องมือในการปฏิบัติ (ในกลุ่มบนของแผนผัง) จึงควรมีการใช้งานในทุกโอกาสเพื่อการเข้าถึงออนไลน์ของการมีปฏิสัมพันธ์ภาครัฐทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ (กล่าวถึงในบทกลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา (CSI) ของเอกสารทำที่และจุดยืนนี้) ดูเหมือนจะไม่มุ่งเป้าไปที่ผู้ใช้งานออนไลน์ซึ่งถูกมองว่าเป็นการพลาดโอกาสไป ทางสมาคมฯ จึงขอเสนอให้มีการมีการทบทวน พ.ร.บ.อำนวยความสะดวกฯ ภายในกลางปี 2559 เพื่อทำการปรับปรุงดังกล่าว

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (eCommerce)

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างดีเป็นส่วนสำคัญสำหรับการทำธุรกรรม แม้ว่าการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) แต่ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมในจุดนี้มากยิ่งขึ้น สมาคมฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทบทวนองค์ประกอบทั้งหมดของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (เช่น แพลตฟอร์มที่ปลอดภัย, ระบบการชำระเงินที่สามารถคืนเงินได้, และองค์ประกอบอื่นๆ) เพื่อสนับสนุนผลประโยชน์ต่างๆ ที่ BOI ส่งเสริมซึ่งรวมถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้วย แผนการดังกล่าวมีจุดหมายที่จะทำให้แผนการส่งเสริมของ BOI ประสบผลสำเร็จและทำให้มาตรฐานบางประการได้ถูกนำมาปฏิบัติ

การดูแลสื่อกลางออนไลน์อย่างเหมาะสม (เช่น ISPs, ศูนย์กลางข้อมูล) ในเรื่องความรับผิดชอบในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์ (โดยผู้ค้าออนไลน์ หรืออื่นๆ) นั้น นับเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับวิธีการที่มีการปรับปรุงเพื่อลดของเลียนแบบละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์ การแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (Copyright Act) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อต้นปี 2558 นั้น ช่วยสร้างสมดุลระหว่างสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในมุมหนึ่ง กับความต้องการของสื่อกลางออนไลน์ (เช่น ISPs, ศูนย์กลางข้อมูล) เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจโดยทั่วไปได้ในอีกมุมหนึ่ง สื่อกลางออนไลน์กับการละเมิดลิขสิทธิ์ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งการละเมิดดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นผ่านการประดิษฐ์หรือการปฏิบัติของผู้ค้าออนไลน์ ทั้งนี้ คำสั่งศาลหรือกระบวนการที่เป็นทางการอื่นๆ ในการนำออก (take down) หรือยกเลิกการเข้าถึง (access) ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายและอยู่ภายใต้ข้อบังคับที่สมเหตุสมผลนั้นเป็นสิ่งที่สื่อกลางออนไลน์สามารถให้การสนับสนุนได้ สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมโปรดอ้างอิงบทสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IPR) ของเอกสารทำที่และจุดยืนนี้

ระบบการรักษาข้อมูล การวิเคราะห์

ความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยในฐานะเขตอำนาจการบริการจัดการข้อมูลระดับใหญ่เป็นสิ่งสำคัญ ประเทศไทยจะต้องพัฒนาประเทศให้เป็นที่ซึ่งได้รับความเคารพด้านการบริหารจัดการข้อมูล กฎหมายคุ้มครองข้อมูลควรมีการบังคับใช้สำหรับการรวบรวม จัดเก็บ และใช้ข้อมูลโดยได้รับความยินยอมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ระเบียบที่มีพื้นฐานอยู่บนหลักนิติธรรมเพื่อการจัดการข้ามประเทศเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการนี้ เนื่องจากเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับข้อมูลที่จะถูกประมวลผลต่อไปนอกประเทศซึ่งไม่ควรขัดแย้งกับกฎหมายภายในประเทศ ข้อเสนอแนะและแบบจำลองความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) เป็นตัวอย่างที่ดีที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ ข้อมูลเปิด (open data) (หรือข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชนซึ่งสามารถเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์) ถือเป็นการพัฒนาที่ควรแก่การสนับสนุน

การวิเคราะห์ (Analytics) จะเป็นส่วนสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อภาคธุรกิจและรัฐบาล การวิเคราะห์และการก้าวไปสู่การส่งเสริมข้อมูลเปิดจะเป็นไปอย่างยากลำบากหาปราศจากระบบการคุ้มครองข้อมูลทางกฎหมาย ทั้งนี้ ข้อมูลสาธารณะ (หรือที่ไม่เปิดเผยหากมีความจำเป็น) นั้นต้องทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีวัตถุประสงค์มากมายที่มุ่งเน้นมากกว่าเพียงการคุ้มครองผู้บริโภค โดยได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) สร้างความมั่นใจให้กับสถานะของ **การบูรณาการข้อมูลส่วนบุคคล**; ข้อมูลส่วนบุคคลและสาธารณะจะต้องมีความถูกต้องและสามารถเชื่อถือได้ ซึ่งการจะบรรลุวัตถุประสงค์นี้จะต้องทำให้ข้อมูลนั้นสามารถถูกทบทวนตรวจสอบ (อยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลทฤษฎีซึ่งสร้างโดยผู้ดูแลข้อมูล) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ เป็นต้น วัตถุประสงค์นี้มีขึ้นเพื่อทั้งคุ้มครองผู้บริโภคและเพื่อเศรษฐกิจซึ่งทั้งสองมีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งนี้ ความยินยอม (consent) เป็นสิ่งจำเป็นตลอดทั้ง 3 ขั้นตอน อันประกอบด้วย การรวบรวม การใช้งาน และการเปิดเผยในบริบทและช้อยกเว้นที่อาจเกิดขึ้น
- 2) การช่วยทำให้**ประเทศไทยเป็นที่ตั้งที่น่าเชื่อถือและน่าดึงดูด** สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนวัตกรรมและการใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการพาณิชย์และประโยชน์สาธารณะโดยบริษัทท้องถิ่นและต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในประเทศไทย ซึ่งจะช่วยดึงดูดบริษัทวิเคราะห์ข้อมูลให้มาตั้งในประเทศไทย และส่งเสริมการวิเคราะห์ข้อมูลท้องถิ่นรวมทั้งข้อมูลสาธารณะ ทั้งนี้ อุปสรรคต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวไม่ควรขัดขวางการดำเนินการ โดยอุปสรรคที่ว่าหมายรวมถึง ชื่อเสียงด้านลบของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารโทรคมนาคมทั้งเชิงกายภาพและกฎระเบียบ นโยบายศูนย์ข้อมูลซึ่งดำเนินการไปเพียงบางส่วนเพื่อจัดตั้งประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางโดยรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงมากเกินไป รวมทั้งการมีกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมากเกินไปจนเหมาะสม เช่น ข้อบังคับว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และข้อบังคับว่าด้วยความมั่นคงไซเบอร์ที่ได้ถูกนำเสนอ
- 3) การสนับสนุนระบอบกฎหมายสำหรับ **การถ่ายโอนข้อมูลข้ามพรมแดน** เพื่อจุดประสงค์ด้านการวิเคราะห์และการใช้งานขั้นสุดท้าย (end-use) ซึ่งควรจะเป็นระบอบที่อยู่บนหลักนิติธรรม (โดยไม่ปล่อยให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบ) การทำให้ข้อมูลเป็นของรัฐ (Data nationalisation) หรือ การกำหนดให้ “ข้อมูลไทย” (‘Thai data’) ทั้งหมดต้องประมวลผลภายในประเทศไทยนั้นไม่สามารถปฏิบัติได้จริงไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม เนื่องจากประการแรกผู้จัดเก็บข้อมูล (data controller) ต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมายไทยไม่ว่าข้อมูลนั้นจะถูกส่งไปที่ใด ประการที่สองสถานที่นั้นๆ ต้องมีหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองที่ปลอดภัยอย่างน้อยที่สุดเทียบเท่ากับที่ประเทศไทยมี หรือ มีข้อกำหนดและแนวปฏิบัติด้านการคุ้มครองข้อมูลที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้ หลักการ “Safe Harbor” ระหว่างสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป (ซึ่งถูกแทนที่ด้วยข้อตกลง ‘Privacy Shield’) มีหลักการบางประการที่สามารถปรับใช้ได้ แต่สถานการณ์ระหว่างสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ นั้นยากที่จะเปลี่ยนให้ครอบคลุมการเปิดเผยและการใช้ข้อมูลไทยในต่างประเทศ อาจมีข้อมูลส่วนบุคคลบางประเภทที่มีลักษณะต้องห้าม (เช่น เวชระเบียนส่วนบุคคล, การธนาคาร, ประวัติความมั่นคงของชาติ) ซึ่งสามารถใช้ประมวลผลได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ฉะนั้น ต้องมีการแก้ปัญหากฎระเบียบในกรณีนี้

การใช้งานข้ามพรมแดนยังทำให้สภาพบังคับนอกอาณาเขตของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection law) และความขัดแย้งทางกฎหมายอื่นๆ (ที่อาจเกิดขึ้น) เกิดเป็นประเด็นขึ้นได้ ดังนั้น จึงควรระบอบเขตสภาพบังคับนอกอาณาเขตของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้สภาพบังคับนอกอาณาเขตที่กว้างเกินไปจะทำให้การบังคับใช้เป็นเรื่องยากหรือเป็นไปไม่ได้ และจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศโดยไม่จำเป็น ในขณะเดียวกัน ขอบเขตที่ผู้เล่นต่างชาติจะรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของคนไทยนอกเหนือจากช่องทางอินเทอร์เน็ตก็ทำให้การใช้ปรับใช้กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนอกอาณาเขตเป็นสิ่งจำเป็น มิเช่นนั้น คนไทยจะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

สมาคมฯ สนับสนุนความพยายามในการหาสมดุลที่เหมาะสม และรับทราบว่าข้อกำหนดเช่น กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นประกอบด้วยหมวดกฎหมายที่แตกต่างกันมากมาย ซึ่งกฎบางประการ (เช่น ในมาตรา 21 และ 26 ของร่างฉบับล่าสุด) นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการใช้งานในทางที่ผิด ในขณะที่กฎข้ออื่นๆ (เช่น ในมาตรา 32 ของร่างฉบับดังกล่าว) นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารมากกว่า แม้จะเป็นสิ่งที่ดีที่ส่งผลในการขอให้บริษัทต่างชาติปฏิบัติตามข้อกำหนดแบบแรกเมื่อทำการรวบรวมข้อมูลจากคนไทย (แม้จะเป็นการดำเนินการเพียงครั้งเดียว) แต่ระดับการติดต่ออย่างจำกัดดังกล่าวอาจไม่ยุติธรรมนักหากประเทศไทยจะกำหนดให้บริษัทมีหน้าที่ต้องจัดเตรียมข้อมูลเพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบ

ต่อประเด็นนี้ สมาคมฯ เห็นว่าวิธีการแบบไบนารี (binary approach) ของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่บังคับใช้กับผู้เล่นต่างชาตินั้นไม่มีความเหมาะสม

ทางเลือกหนึ่ง คือ การริเริ่มวิธีการแบบลำดับชั้น (layered approach) ในกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีการบังคับใช้กับผู้เล่นที่อยู่นอกประเทศไทย ซึ่งกฎดังกล่าวสามารถแยกออกได้เป็น 3 ลำดับชั้น (ชั้นการป้องกันการใช้ในทางที่ผิด, ชั้นสิทธิ, และชั้นการบริหาร) โดยแต่ละชั้นมีกฎซึ่งประกอบด้วยเขตอำนาจที่แตกต่างกันและมีลักษณะเรียกร้องเพิ่มขึ้นในแต่ละชั้น การยอมรับโครงสร้างนี้จะทำให้เห็นวิธีการของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีสภาพบังคับนอกอาณาเขตที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีในระดับโลก

- 4) สนับสนุนการใช้ข้อมูลสาธารณะหรือข้อมูลเปิดที่เชื่อถือได้ โดยเป็นข้อมูลที่ถูกทำให้ไม่มีตัวตน (anonymized data) หรือเป็นข้อมูลไม่ระบุตัวตน (anonymous data) อยู่เดิม (เช่น ข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคล)
- 5) สนับสนุนวัตถุประสงค์และข้อริเริ่ม “เมืองอัจฉริยะ” (Smart City) รวมทั้งแอปพลิเคชันการจัดการจราจร

ความเคลื่อนไหวล่าสุด (ขณะที่มีการตีพิมพ์เอกสารทำที่ฯ นี้) เพื่อจำแนกประเภทร่างกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพร้อมกับกฎหมายความมั่นคงไซเบอร์ และการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการกระทำผิดที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จะไม่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อกฎหมายแต่อย่างใด ในปี 2558 กระบวนการหารือเกี่ยวกับสกุลกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัลโดยความช่วยเหลือของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) และฝ่ายอื่นๆ นั้นนับเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมความสำคัญของการหารือนั้นไม่เพียงแต่จะต้องมีความยุติธรรม แต่ต้องช่วยให้เกิดการศึกษาอุตสาหกรรม ความเห็นชอบและการให้ความสนับสนุน รายละเอียดเกี่ยวกับการหารือทั่วไปโดยเพิ่มเติมสามารถอ่านได้ในบทนี้

เงินทุนเพื่อนวัตกรรม

ในปัจจุบันข้อริเริ่มที่นำโดยภาคเอกชนในการพัฒนาซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน และเครื่องมืออื่นๆ นับเป็นสิ่งที่ดี กระนั้น แหล่งเงินทุนในการจัดตั้งธุรกิจเพื่อการใช้งานที่หลากหลายนั้นกำลังขาดแคลน และระบบเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น คณะทำงานกลุ่มเทคโนโลยีฯ ของสมาคมฯ ได้ยอมรับข้อเสนอการร่วมทุนทางนวัตกรรม (Innovative Venture proposal) เพื่อให้ข้อเสนอแนะซึ่งจะนำมาซึ่งเงินทุน คำอธิบายโดยรวบรัดของปัญหาหลัก ๆ ได้ระบุไว้ ดังนี้

แม้ว่าชุมชนธุรกิจเกิดใหม่ (start-up community) จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาจากกระดุมบราซิล แต่ก็ยังมีความท้าทายมากมายที่บรรดาธุรกิจเกิดใหม่ของไทยกำลังประสบอยู่ และควรสื่อสารออกไปให้เป็นข้อพิจารณาเชิงนโยบายและเชิงกฎระเบียบของรัฐบาล เจ้าของธุรกิจเกิดใหม่ด้านเทคโนโลยีชาวไทยที่ขาดแคลนเงินทุนนั้นมีปัญหาและมีต้นทุนใน

การรักษาธุรกิจจดทะเบียน รวมทั้งกฎหมายที่มีใช้อยู่ยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าเมือง รายรับและการลงทุน ซึ่งทำให้ยากแก่การดึงดูดนักลงทุน ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของอัตราภาษี กฎหมายแรงงาน และตลาดทุนรายสัปดาห์จะช่วยสร้างความมั่นใจแก่ธุรกิจเกิดใหม่ที่ดำเนินการมาสู่จุดที่ต้องการเงินทุนจากสถาบันต่างๆ เพื่อเริ่มสร้างรายได้ที่ต้องเสียภาษี รวมทั้งจ้างวิศวกรซอฟต์แวร์ท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมีการจดทะเบียนหน่วยงาน (entity) ในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อดึงดูดการลงทุนที่จำเป็น ทั้งนี้ ในความเป็นจริงธุรกิจเกิดใหม่ของไทยจำนวนมากมีหน่วยงานจดทะเบียนอยู่ในไม่ฮ่องกงก็สิงคโปร์

นับเป็นก้าวที่น่ายินดีที่กฎหมายความมั่นคงทางธุรกิจอนุญาตให้สินทรัพย์ต่างๆ สามารถใช้เป็นหลักประกันได้

การพัฒนาทักษะ การเคลื่อนไหวโดยเสรีของแรงงานฝีมือ ประเด็นนี้ครอบคลุมอยู่ในหมวด IT

1.3 ลำดับชั้นบนสุด (TOP LAYER): การใช้งานหลายภาคส่วนและเทกอัพ (take-up)

โอกาสในการพัฒนาและสร้างการใช้งานต่างๆ นั้นมีอยู่มากมาย ภาคการบริการทางการเงินมีหลายสิ่งที่จะต้องดำเนินการ (ผู้ประกอบการ FinTech, SME, และการใช้งานรายบุคคลล้วนอยู่ในตลาด) และยังมีโอกาสอื่นๆ มากมายในด้าน การผลิต, เมืองอัจฉริยะ (smart city), และการท่องเที่ยว

การทำงานได้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับคุณภาพขององค์ประกอบของแผนการเศรษฐกิจดิจิทัล กล่าวคือ การทำงานของการสื่อสารโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน (กฎหมาย กฎระเบียบ นโยบายและกระบวนการ) ในการช่วยอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

ตามที่กล่าวมาในบทกลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา (CSI) ในปี 2559 นั้น ประเทศไทยตกมาอยู่อันดับที่ 49 จากการจัดอันดับความสะดวกในการประกอบธุรกิจของธนาคารโลก ซึ่งวิธีการปรับปรุงสถานการณ์ดังกล่าวได้ถูกเสนอไว้ในบทกลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา

การเปิดเสรีการบริการเป็นสิ่งสำคัญต่อการส่งเสริมการบริการขั้นสูง ภาคส่วนต่อไปนี้ต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาคบริการอย่างมากโดยเฉพาะการบริการแบบมีอาชีพขั้นสูง ซึ่ง “มีลักษณะเป็นดิจิทัลอย่างมาก” (very ‘digital’) เช่น การให้บริการเกี่ยวกับกระบวนการให้ความรู้ (Knowledge Process Outsourcing) และการสนับสนุน รวมทั้งนโยบายส่งเสริมสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (IHQ) และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (ITC)

1.4 สกฤตกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัล

Ref	Name of Law	Purpose	Comments
1	Frequency Act, aka NBTC Act	Amends Frequency Act 2010, role of NBTC and how spectrum is issued.	- Robust independent NBTC important; 'policy' vs 'regulation'. - Too much power to a committee
2	Personal Data Protection Law	PDP law will affect all	- Purpose should be about confidence in the jurisdiction and consumer protection, - Cross border insufficient;
3	Computer Crimes Act amendments	Tighten CCA	Surveillance, record keeping?
4	Digital Development for Economy and Society	Consolidates into one law, these three laws: - Committee for Digital Economy and Society - Promotion of Digital Economy - Digital Development Fund for Economy and Society law	Policy making powers in a committee. What checks and balances? Establish National Digital Economy Promotion Committee and committee office Establish Digital Dev Fund for Economy and Society, DDF for E&S Committee.
5	Ministry, Department and Bureau Reform law	Reforms MICT into MoDE.	Powers?
8	ETA amendment.	Upgrade ETA / ETDA	Liabilities?
9	Cybersecurity law	Due process? Establish NCSC, powers?	s. 35 controversial. Note 'trusted internet' concepts.
8	Draft Royal Decree establishing ETDA	Revises ETDA	
9	Competition Law upgrade (missing)	Promote and regulate completion.	Should apply to telecoms sector . See separate paper on this.
10	Structural reform - Mandated access to wholesale services and infra from SOEs (missing)	Towards properly structured industry	

สมาคมฯ ได้เตรียมเสนอให้มีการพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายที่สำคัญโดยข้อสรุปบางประเด็นได้ระบุในตารางข้างต้น ในปี 2558 สมาคมฯ ยังได้จัดเวทีเสวนาเปิดเกี่ยวกับหัวข้อหลักต่างๆ โดยร่วมกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ทางสมาคมฯ ได้เสนอต่อสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างการทำหารือและการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมและผู้ใช้ว่า ข้อกฎหมายดังกล่าว (ตามตาราง) มีช่องว่าง 2 ประการ ได้แก่ ข้อ 10 และข้อ 11 ส่วนประเด็นการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจและกฎระเบียบด้านการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพนั้นได้มีการระบุไว้ด้านล่าง

2. ภาคการสื่อสารโทรคมนาคม – ประเด็นหลัก

2.1 การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ

ภูมิหลังของการทำงานอย่างเหมาะสม โครงสร้างการสื่อสารโทรคมนาคมได้ถูกกล่าวในเอกสารท่าทีฯ ในปี 2556⁷ และในข้อเสนอแนะที่ส่งให้พิจารณาและเอกสารการประชุม ICT บนเว็บไซต์ของสมาคมฯ⁸ ข้อเสนอแนะเหล่านั้นจะไม่กล่าวซ้ำในบทนี้แต่จะมีความเกี่ยวข้องกัน

แผนการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจนั้นพันกำหนดไปแล้ว ในปัจจุบัน แผนดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอในแผนเศรษฐกิจดิจิทัล และยังถือเป็นช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจดิจิทัล (ตามตารางข้างบน) ผลที่ตามมาของการประมุลคลื่น

⁷ โปรดดู <http://www.eabc-thailand.eu/business/download/167/4/2013+European+Business+Position+Paper.pdf>

⁸ โปรดดู <http://www.eabc-thailand.eu/advocacy/102/ICT.htm>

ความถี่ 800MHz ปลายปี 2558 คือ บทบาทของรัฐวิสาหกิจที่ไม่พึงปรารถนา ดูเหมือนจะนำมาซึ่งภัยคุกคามแบบเดียวกับที่เคยเป็นอุปสรรคต่อการประมูลคลื่นความถี่ 3G ในปี 2553 รวากับว่ารัฐวิสาหกิจนั้นได้รับสิทธิพิเศษ

แผนดังกล่าวไม่ควรเป็นการเอื้อประโยชน์ให้รัฐวิสาหกิจ แต่ควรนำรูปแบบระดับโลกมาใช้ คือ รัฐมีบทบาทในภาคการสื่อสารโทรคมนาคมและกำหนดบทบาทให้กับรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ มีรัฐวิสาหกิจ 2 แห่ง เนื่องจาก กสท. โทรคมนาคม (CAT) เคยมีบทบาทระหว่างประเทศ และบริษัททีโอที (TOT) มีบทบาทภายในประเทศ ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ในยุคเทคโนโลยีแบบดั้งเดิม แต่ประเทศอื่นๆ ในโลกกลับเห็นต่างออกไป กล่าวคือ ทั้ง 2 องค์กรนั้นอาจไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

ประเด็นที่สำคัญของการปฏิรูปอุตสาหกรรมนี้ คือ วิธีการของแผนการปฏิรูปในการประกันตำแหน่งงานให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคน โดยที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในองค์กรเดียวกัน จากนั้นมีการฝึกอบรมและสร้างทักษะเพื่อให้สนับสนุนแผนดังกล่าว ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนมากกว่าการดำเนินการต่อไปแบบขาดทุน มีการปิดเปื้อนตลาด พร้อมกับคุณค่าที่กำลังจางหายไปซึ่งกำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

แผนการปรับองค์กรให้เป็นเอกชน และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจบางส่วน (partial privatisation) ได้เคยเกิดขึ้นในปี 2546 แต่หยุดชะงักไปหลังการดำเนินการปรับองค์กรให้เป็นเอกชน ปัจจุบัน รัฐวิสาหกิจกลับแข่งขันกับผู้ถือสัมปทานของตน และในขณะเดียวกันยังได้รับค่าธรรมเนียมจากรัฐบาลเป็นจำนวนมาก รวมทั้งรายรับที่ได้จากค่าตอบแทนของผู้ถือสัมปทาน และยังได้เงินให้เปล่าพิเศษจากสินทรัพย์ของรัฐบาลด้วย ภายหลังการสิ้นสุดการเลื่อนชำระสามปี (ปลายปี 2556) ที่ระบุใน ‘พ.ร.บ.คลื่นความถี่ 2553’ (2010 Frequency Act) รายรับจำนวนมากของรัฐวิสาหกิจ ควรไปสู่ผู้ถือหุ้นและกระทรวงการคลัง การที่รัฐวิสาหกิจมีรายรับจากการแข่งขันกับภาคเอกชน ไม่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมและการแข่งขัน จึงควรหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงใดๆ ต่อพ.ร.บ. คลื่นความถี่ หรือ การมีข้อเสนอพิเศษใด ๆ ที่จะยืดการดำเนินการที่ไม่มีประสิทธิภาพออกไป

สมาคมฯ เชื่อว่า การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจดังกล่าวเป็นก้าวที่สำคัญและมีค่าอย่างยิ่งในการปฏิรูปภาคการสื่อสารโทรคมนาคม

ประวัติวิวัฒนาการของรัฐวิสาหกิจในภาคส่วน ICT อยู่บนแนวทางปฏิบัติระดับโลก ดังนี้

- i) หน่วยงานกรมของรัฐบาลจัดหาบริการไปรษณีย์ โทรศัพท์ และโทรเลขแบบผูกขาด (จึงมีชื่อเรียกบริการว่า ‘PTT’)
- ii) เกิดผู้กำกับดูแล (regulator) แยกตัวออกมาเป็นอิสระ
- iii) ปรับกิจการให้เป็นธุรกิจ โดยมักเริ่มจากการปรับโครงสร้างไปรษณีย์ไปสู่รูปแบบอื่น
- iv) แปรรูปให้เป็นรัฐวิสาหกิจบางส่วน (การดำเนินการในประเทศไทยเกิดช่วงในราวปี 2545 - 2546)
- v) อัดฉีดเป้าหมายด้านการเงินที่แตกต่างและแสวงหาบทบาทที่มีคุณค่าเพิ่มเติม
- vi) ปฏิรูปหรือปรับโครงสร้างของรัฐวิสาหกิจ

เราอาจพิจารณาเส้นการพัฒนาลากหลายของ British Telecom (BT), Telstra, Singtel, Telekom Malaysia (TM) และ PLDT ในระยะเวลาไม่กี่ปีนั้น กิจการดังกล่าวได้กลายเป็นผู้เล่นในตลาดที่สามารถแข่งขันได้ค่อนข้างดีหรือดีมาก ซึ่งช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้บรรดาผู้เล่นในตลาดดังกล่าว และส่วนใหญ่ช่วยทำให้ ‘PTT’ สามารถลงทุนในต่างประเทศได้ โดยเฉพาะเรื่องวิวัฒนาการของ TM นั้นเป็นสิ่งที่น่าประทับใจอย่างยิ่ง (ในเดือนเมษายน 2556 TM ชนะรางวัลเกียรติยศระดับภูมิภาคในฐานะผู้ให้บริการ broadband ที่ดีที่สุด) ทั้งนี้ การแปรรูปอาจสร้างความยากลำบากแต่ในที่สุดก็ไม่อาจละเลยได้

สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ใช้หลักการต่อไปนี้

- i) ตลาดค้าส่งสำหรับการบริการควรได้รับการพัฒนาทันทีและไม่ควรรอการพิจารณาเกี่ยวกับโฆษณาบรอดแบนด์แห่งชาติ (NBN) หรือการพัฒนา NBN
- ii) รูปแบบ PPP สำหรับ NBN ผู้ถือหุ้นหรือผู้มีส่วนร่วมของรัฐวิสาหกิจ เจ้าของโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ นักลงทุนทางการเงิน ฯลฯ เป็นต้นควรได้รับการตรวจสอบ โดยรัฐวิสาหกิจไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่ เงินทุนรัฐบาลและเงินกู้ยืมผ่อนปรน (soft loans) (อาจรวมถึงหน่วยงานพัฒนาระดับภูมิภาค) บางประเภทน่าจะเป็นที่ต้องการ แนะนำให้มีผู้จัดการอิสระของเจ้าของสินทรัพย์เพื่อยืนยันความเชื่อมั่นของนักลงทุน พ.ร.บ. ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนฉบับใหม่ ควรจะสนับสนุนโครงการดังกล่าว การพิจารณาความเสี่ยงร่วมกันควรจะระบุไว้ใน พ.ร.บ. ฉบับนี้เช่นกัน นอกจากนี้ขอแนะนำให้เพิ่มข้อยุติในเรื่องอนุญาตให้สัญญาอนุญาตโดยอนุญาตให้สัญญาอนุญาตสำหรับการสัญญาของรัฐบาล
- iii) เจ้าของโครงสร้างพื้นฐานสามารถขายหรือให้เช่า แต่ไม่มีการผูกขาด – การค้าส่งที่มีอยู่และผู้ให้บริการโครงสร้างพื้นฐานควรจะดำเนินงานต่อไปได้
- iv) ควรจะมีการแบ่งแยกที่เหมาะสม (เช่น โครงสร้าง หรือการดำเนินงาน) ระหว่างเจ้าของโครงสร้างพื้นฐานและผู้ให้บริการค้าปลีก การบริการค้าส่งต่างๆ ควรจะมีในอัตราที่ไม่เลือกปฏิบัติ (non-discriminatory) และเน้นตามต้นทุน (cost-oriented)
- v) ควรมีผู้จัดการมืออาชีพที่รับผิดชอบต่อเจ้าของและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- vi) การแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการที่มีโครงข่ายเป็นของตนเอง (facilities-based competition) ควรจะดำเนินต่อไปและไม่ควรถูกยกเลิก

2.4 คลื่นความถี่ (Spectrum)

นโยบายคลื่นความถี่ของสมาคมฯ มีดังนี้

- i). การใช้คลื่นความถี่เชิงพาณิชย์ทั้งหมดควรได้รับใบอนุญาตโดยตรงจาก กสทช. ภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องละทิ้งยุคแห่งการสัมปทานไว้เบื้องหลังโดยสิ้นเชิง
- ii). การใช้คลื่นความถี่เชิงพาณิชย์ทั้งหมดควรผ่านการสัมปทานในฐานะวิธีการกระจายคลื่นเพียงวิธีเดียวที่ยุติธรรมและโปร่งใส
- iii). โดยทั่วไปการกระจาย ‘เทคโนโลยีที่เป็นกลาง (technology neutral)’ เป็นสิ่งจำเป็น แม้รายรับเพิ่มเติมที่ได้จากการจำกัดการใช้ LTE จะเป็นสิ่งน่าดึงดูด แต่กลับเป็นอุปสรรคให้การสร้างนวัตกรรม
- iv). ควรนำคลื่นความถี่คืนจากรัฐวิสาหกิจไปสู่การทำแผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมบนพื้นฐานของการปฏิรูปและการปรับโครงสร้างขั้นพื้นฐาน
- v). ไม่ควรบังคับใช้เงื่อนไขเพิ่มเติม เช่น การบังคับตามเงื่อนไขที่ระบุในประกาศการกำหนดข้อห้ามการกระทำที่มีลักษณะเป็นการครอบงำกิจการโดยคนต่างด้าว (Foreign Dominance Notification)

การประมูลคลื่นความถี่ 1800 MHz ที่มุ่งให้การสนับสนุนคลื่น 4G LTE นั้นได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 11 และ 12 พฤศจิกายน 2558 โดยเป็นระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่อง รายได้ส่วนเกินมหาศาล (มากกว่าร้อยละ 200 ของมูลค่าคลื่นความถี่ที่แท้จริง) สำหรับคลื่นความถี่แบบดูเพล็กซ์ (duplex spectrum) 15MHz ทั้ง 2 ล็อตนั้นเป็นความท้าทายต่อธุรกิจของ ‘ผู้ชนะ’ ทั้งสอง แม้จะได้ใบอนุญาตที่มีระยะเวลา 18 ปีก็ตาม เนื่องจากการกำหนดราคาเพดานขึ้นสูงในการให้บริการ (retail price caps) หากมีการทำให้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อเลขหมาย (Average revenue per user: ARPU) ซึ่งเป็นที่มาหลักของรายได้ของผู้ให้บริการเป็นบรรทัดฐาน ก็อาจทำให้ราคานี้มีมูลค่าสูงที่สุดในโลกในการประมูลคลื่นความถี่ 1800 MHz LTE ในปัจจุบัน

การประมูลคลื่นความถี่ 900 MHz 4G LTE ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558 นั้นก็ใช้เวลายาวนานเช่นเดียวกัน แต่ผลการประมูลถือว่าประสบความสำเร็จ (ตามการรายงานของสื่อ) ในการตอบสนองความต้องการของรัฐวิสาหกิจเพื่อเลี่ยงความท้าทายทางกฎหมายในการประมูล ซึ่งได้เคยเกิดขึ้นในปี 2553 เมื่อรัฐวิสาหกิจสามารถขัดขวางการประมูลคลื่นความถี่ 3G ไว้ได้สำเร็จ

แม้การประมูลในปี 2558 จะสร้างรายรับทางการคลังและทำให้การออกคลื่นความถี่เชิงพาณิชย์ 4G เป็นไปอย่างยุติธรรม แต่จะเป็นเรื่องยากต่อธุรกิจ และกลับจะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่รัฐวิสาหกิจ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ)

การบิดเบือนทางการตลาดนำไปสู่ความจำเป็นที่ผู้ให้บริการต้องมีข้อตกลงชั่วคราวระหว่างกัน ดังนั้น การให้ความสำคัญกับหลักการที่ดีในการกำกับดูแลการแข่งขันที่เสรีและยุติธรรมเป็นสิ่งที่พึงประสงค์

2.5 ผู้กำกับดูแลอิสระ

แม้เครื่องมือในการกำกับการแข่งขันเบื้องต้นจะมีอยู่ แต่กลับไม่ได้ถูกใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการแข่งขันเสรีและยุติธรรม (กระทั่งเลยประเด็นโครงสร้างเบื้องต้นที่ไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์จากการแข่งขันที่ดี) การบังคับใช้ (ซึ่งปัจจุบันดูเหมือนจะขาดหายไป) นั้นมีประสิทธิภาพมากกว่าเมื่อกระทำโดยหน่วยงานที่เป็นอิสระจากทั้งรัฐบาลและบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรม ดังนั้น หน่วยงานนั้นๆ จึงควรปลอดจากพฤติกรรมทุจริตและความลำเอียงเข้าข้างพรรคการเมืองหรือบริษัทใดบริษัทหนึ่ง

สมาคมฯ รับรู้ว่าผู้กำกับดูแลที่เป็นอิสระอย่างเป็นทางการและชัดเจนนั้นสามารถปิดการพึ่งพารัฐบาลหรือผลประโยชน์ทางธุรกิจในทางปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะบันทึกข้อมูล ดังนั้น เพื่อจะเป็นอิสระจากรัฐบาลและพฤติกรรมที่ไม่เป็นกลาง สมาคมฯ จึงมองหาระบบที่เกิดจากธรรมชาติของผู้กำกับดูแลเองซึ่งครอบคลุมถึงการมีผู้อำนวยการ (directors) ที่เป็นอิสระด้วย

สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้เสริมความแข็งแกร่งให้กับความเป็นอิสระของ กสทช. (โดยทั่วไปหมายถึง หน่วยงานกำกับดูแลแห่งชาติ/National Regulatory Agency) ไม่ใช่ทำให้อ่อนแอลง และยังต้องดำเนินการรับผิดชอบต่อการจัดการคลื่นความถี่และการออกคลื่น รวมทั้งจัดทำแผนคลื่นความถี่ระดับชาติ ทั้งนี้ ได้มีข้อถกเถียงเชิงนโยบายเก่าๆ ว่าใครควรกำหนดนโยบายและใครควรมีผลต่อกฎระเบียบ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีพื้นที่สีเทาอยู่โดยพื้นที่นั้นขึ้นอยู่กับกรอบการให้นิยาม ตัวอย่างเช่น แนวทางปฏิบัติว่าด้วยกฎระเบียบนั้นมักจะดำเนินการตามนโยบายระดับสูงอย่างกว้างๆ แต่ต้องรับผิดชอบต่อการจัดการคลื่นความถี่ หากแต่เมื่อกฎระเบียบนั้นกลายเป็นคำสั่ง (directives) ก็จะไปทำลายความเป็นอิสระ

ความเป็นอิสระของหน่วยงานกำกับดูแลแห่งชาติถือเป็นเรื่องสำคัญต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและภาคอุตสาหกรรม โดยทั่วไป ความเป็นอิสระนั้นมักเป็นที่เข้าใจในภาคอุตสาหกรรมว่ามีความหมายครอบคลุม 2 ประเด็น ได้แก่

- i) ความเป็นอิสระจากรัฐบาล (แต่ยอมรับว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายกำหนดนโยบาย) และ
- ii) ความเป็นอิสระจากผู้ให้บริการ

ประสบการณ์ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า มีองค์ประกอบที่ 3 คือ การอภิบาลของผู้กำกับดูแล (governance of the regulator) ซึ่งได้ปรากฏมาก่อนหน้า เช่น

- i) รายการข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ – ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและที่อื่นๆ
- ii) หน่วยงานอื่นๆ ในประเทศไทย
- iii) ผู้กำกับดูแลอื่นๆ ในภาคอุตสาหกรรม (เช่น MCMC)

ดังนั้น องค์คณะผู้บริหารซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารเต็มคณะจะประสบกับความท้าทายมากขึ้นในการบรรลุสถานะที่เป็นอิสระ หน่วยงานจึงควรพิจารณาให้มีผู้อำนวยการที่ไม่มีหน้าที่ในการบริหารและเป็นอิสระอยู่ในองค์คณะผู้บริหาร และแสวงหา กลไกทางกฎหมายที่จำเป็นในการให้การสนับสนุนดังกล่าว

ซูเปอร์บอร์ด (superboard) อาจทำหน้าที่ควบคุมดูแล ซึ่งแม้จะเป็นก้าวย่าง แต่ทางสมาคมฯ ขอยืนยันตาม ข้อเสนอแนะที่มีอยู่เดิม กล่าวคือ ยังคงเป็นเรื่องน่ากังวลหากคณะกรรมการ เช่น “National Committee for Digital Economy and Society” ซึ่งขึ้นตรงต่อกระทรวง (ไม่ว่าจะมีชื่ออะไรก็ตาม) จะมีบทบาทในการกำหนดคำสั่งเฉพาะ (specific directives) ให้กับ กสทช.

2.6 ข้อบังคับการถือครองหุ้นของต่างชาติในภาคการสื่อสารโทรคมนาคม

มีข้อกำหนดให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 ในส่วนบัญชีที่ 2 และ 3 ในภาคการสื่อสารโทรคมนาคม ส่วนบัญชีนี้ยังถูก จำกัดเพิ่มเติมด้วยประกาศการกำหนดข้อห้ามการกระทำที่มีลักษณะเป็นการครอบงำกิจการโดยคนต่างด้าว ซึ่งเป็นกฎระเบียบ ที่ต้องการเพิ่มปัจจัยให้กับค่านิยมการถือครองโดยต่างชาติซึ่งเป็นที่ถกเถียงอย่างมาก ประกาศดังกล่าวเป็นประเด็นถกเถียง อย่างยาวนานในคณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการ (Council for Trade in Services) ขององค์การการค้าโลก (WTO) ใน เอกสารทำที่ฯ ปี 2556 ได้ครอบคลุมประเด็นนี้ไว้แล้วและเนื้อหา ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อบังคับการถือครองหุ้นของต่างชาติ

บทประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขาของเอกสารทำที่ฯ ได้อธิบายถึงข้อบังคับการถือครองหุ้นของต่างชาติ และการแข่งขัน อย่างมีประสิทธิภาพในภาคการบริการ รวมทั้งคำอธิบายเกี่ยวกับความหมายของการเปิดเสรีภาคบริการด้วย

2.7 ประเด็นหลักอื่นๆ

ความมั่นคงและอินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ

ตามที่ระบุไว้ การจัดการที่เหมาะสมโดยการอภิบาลอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากความมั่นคงและอิสรภาพเป็น ประเด็นที่อยู่คู่กัน ตามข้อเสนอแนะของสมาคมฯ นั้น โมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ทำงานได้ดี แต่วิธีการแบบบนลงล่างโดย ฝายเดียว (top down only) นั้นไม่สามารถปฏิบัติได้

อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญทางธุรกิจ ทุกคนต้องสามารถเชื่อมั่นในอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม มีข้อกังวลว่าการสอดส่อง (surveillance) ข้อมูลที่ไม่ใช่เพียงคำอธิบายข้อมูล (metadata) จะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลซึ่งอาจทำให้ข้อมูลไปสู่ มือของคู่แข่งได้

ส่วนนี้จะพิจารณาประเด็นความมั่นคง ดังนี้

ความมั่นคงควรเริ่มจากเครือข่าย หรือ การรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติการ (operational security) แต่โครงข่ายบรอดแบนด์และประกาศการกำหนดข้อห้ามการกระทำที่มีลักษณะเป็นการครอบงำกิจการโดยคนต่างด้าวที่เสนอโดยรัฐวิสาหกิจนั้นจะบั่นทอนความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติการจะดำเนินไปอย่างยุติธรรม รัฐวิสาหกิจไม่ควรมีบทบาทพิเศษเช่นนั้น บรรดารัฐวิสาหกิจจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถเป็นผู้ให้บริการที่เป็นศูนย์กลางและสามารถแข่งขันได้ ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของนโยบายรัฐบาล

การเปิดเสรีทุกแง่มุมของการเชื่อมต่อระหว่างประเทศ (international gateways) และการจัดการประเด็นคอขวด (bottleneck issues) เช่น ที่สถานีเคเบิล (cable landing stations) จะช่วยปรับปรุงความสามารถในการเข้าถึงแบนด์วิดท์ (bandwidth) ที่ซื้อหาได้สำหรับการใช้งานระหว่างประเทศ

ความร่วมมือในอุตสาหกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนทางอินเทอร์เน็ตภายในประเทศที่อยู่ในระนาบเดียวกัน ฯลฯ นับเป็นสิ่งที่น่ายินดี แต่การสร้างความร่วมมือใหม่ๆ นำโดยกสท.โทรคมนาคม ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลนั้นควรได้รับการพิจารณาโดยเร่งด่วน บริษัทเครือข่ายซึ่งจำเป็นต้องได้รับความเชื่อถือจากทั้งภาคส่วนอุตสาหกรรมนั้นไม่ควรเป็นตัวขับเคลื่อนความมั่นคงที่ครอบคลุมแนวคิดความมั่นคงของชาติ หากแต่ควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายและความปลอดภัยด้านการปฏิบัติการ

ใน**ประเด็นความมั่นคงของชาติ**นี้ การมีหน่วยงานรัฐบาลที่มีการจัดการต่างหากโดยไม่ผูกติดกับการสร้างสมรรถนะหรือการดำเนินการของโครงสร้างพื้นฐานเบื้องต้นจะช่วยมุ่งเน้นเรื่องวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม รวมถึงหลีกเลี่ยงความกังวลด้านการขัดกันของผลประโยชน์ ทั้งนี้ นับเป็นความกังวลอย่างแท้จริงในวงจรธุรกิจที่คู่แข่งอาจเสนอสินบนให้เจ้าหน้าที่เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลลับของบริษัทได้ โอกาสที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งดังกล่าวจึงควรกำจัดไปและไม่ถูกสร้างขึ้นโดยตั้งใจ

โซลูชันแบบคลาวด์ (Cloud based solutions)

โซลูชันแบบคลาวด์ส่งเสริมการทำงานของรัฐบาลวิสาหกิจและรัฐบาลได้เป็นอย่างดี นโยบายและกฎระเบียบมากมายที่ปรับใช้กับศูนย์ข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ร่วมกันเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการใช้โซลูชันแบบคลาวด์ให้ดียิ่งขึ้น กลุ่มพันธมิตรธุรกิจซอฟต์แวร์ (Business Software Alliance: BSA) ดีพีพีสกอร์การ์ด (scorecard) ความพร้อมในการใช้งานคลาวด์ (Cloud Readiness) ในปี 2556 ครอบคลุม 24 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งมีการใช้จ่ายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกว่าร้อยละ 80 ของโลก ในทำนองเดียวกัน Asia Cloud Computing Association (ACCA) ก็ได้ตีพิมพ์ผลการศึกษาคัลลี่ยคลัสกิ้งในปี 2558 นำเสียดายที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ไม่สูงนัก ข้อเสนอในบทนี้ครอบคลุมหลายส่วนที่จะช่วยเพิ่มอันดับของประเทศไทยดัชนีบ่งชี้ระดับความพร้อมของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Networked Readiness Index: NRI) ได้ถูกเผยแพร่ในฐานะส่วนหนึ่งของรายงานสถานการณ์ไอทีโลก (Global IT Report) โดยเว็ลด์อีโคโนมิก ฟอรัม (WEF) และหุ้นส่วนสถาบันการศึกษา INSEAD นั้นดูเหมือนว่าได้แสดงให้เห็นพัฒนาการของประเทศไทยเมื่อมีการริเริ่มนโยบายและกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัล การจัดอันดับของปี 2558 ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 67 นั้นแสดงให้เห็นว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในอันดับตั้งแต่ปี 2557 แม้ว่าอันดับดังกล่าวจะมีการพัฒนาตั้งแต่ปี 2556

สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้มีการทบทวนข้อเสนอของ BOI เพื่อสนับสนุนวิธีการที่มุ่งความสำคัญไปที่การบริการมากขึ้น (มากกว่าซอฟต์แวร์) ในการบริการคลาวด์ ทั้งนี้ การบริการคลาวด์ที่ประสบความสำเร็จต้องการตลาดศูนย์ข้อมูลและบริการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งโครงสร้างและบริการ broadband ที่ดีเยี่ยม

การหารือโดยทั่วไป

ดังที่ได้อธิบายในส่วนอื่นของบทนี้ ในปี 2558 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) ได้จัดให้มีการหารือและการเกี่ยวพันกับภาคอุตสาหกรรมเกี่ยวกับกฎหมายดิจิทัลที่ได้เสนอไปซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงต้องขอแสดงความยินดีกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กิจกรรมดังกล่าวได้สร้างปฏิสัมพันธ์และให้ความรู้ภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นการลงทุนเพื่อสนับสนุนและให้การยอมรับข้อกฎหมายที่เกิดขึ้นในตอนท้ายด้วย

ในอุตสาหกรรมที่อยู่บนกฎเกณฑ์และมีการพึ่งพาอาศัยกันสูงนั้น การหารือเป็นส่วนสำคัญของการยอมรับและการศึกษาของภาคอุตสาหกรรม โดยช่องทางการหารือที่ภาคอุตสาหกรรมสามารถปฏิบัติการเพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ได้ (operationalise) การหารือที่รับแรงหรือมีขั้นตอนเดียวมักจะพลาดองค์ประกอบเหล่านี้ สมาคมฯ จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

- มีแผนการหารือของภาคอุตสาหกรรมรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงร่างต่าง ๆ (อย่างน้อย 2 ครั้งสำหรับประเด็นหลัก) ซึ่งจัดการโดยทีมงานขนาดเล็กที่สนับสนุนด้วยเวลาและทักษะ เช่น ทีมจัดการโครงการ
- จัดทำร่างและข้อคิดเห็นต่างๆ ของอุตสาหกรรมซึ่งเผยแพร่ทางเว็บไซต์ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- จ้างบริษัทกฎหมายและ/หรือบริษัทให้คำปรึกษา (กับความเป็นมาด้านกฎระเบียบทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง) ในช่วงเวลาจำเป็นเพื่อจัดเตรียมอุปกรณ์ กระบวนการ ข้อมูลป้อนเข้า และการตอบสนอง

วิธีการที่คล้ายคลึงกันนี้ (แม้จะเป็นไปได้โดยปราศจากสิ่งอำนวยความสะดวกภายนอก) มีความสำคัญต่อ**นโยบายการพัฒนา** หากการหารือเชิงนโยบายนั้นมีลักษณะเปิดกว้างและมีความโปร่งใส ก็จะทำให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจได้มากขึ้น

ในขณะที่ตีพิมพ์นี้ ได้มีประเด็นเกี่ยวกับกฎหมาย 3 ฉบับโดยเฉพาะซึ่งกำลังได้รับการจัดหมวดหมู่ กล่าวคือ ถูกดึงออกไปจากการหารือสาธารณะ ดังนั้น จึงเสนอแนะให้นำร่างดังกล่าวกลับสู่การถกเถียงของสาธารณะด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น

3. การแพร่ภาพกระจายเสียงดิจิทัล (Digital Broadcasting); เนื้อหาดิจิทัล (Digital Content)

การแพร่ภาพกระจายเสียงดิจิทัลไม่เพียงแต่ทำให้ประสิทธิภาพในการส่งข้อมูล (spectral efficiency) และคุณภาพของภาพดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ช่องทางการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและการจัดการภาพ ฯลฯ ดีขึ้น ปัจจุบันในการดำเนินการเพิ่มรูปแบบนั้น เนื้อหาดิจิทัลต้องการระบบการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและข้อมูล อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นหลักเกี่ยวกับความอยู่รอดของผู้ได้รับใบอนุญาตและความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายระหว่าง กสทช. กับผู้ได้รับใบอนุญาตการแพร่กระจายคลื่นสัญญาณ (broadcasting)

ปลายปี 2556 กสทช. จัดการประชุมเพื่อออกคลื่นความถี่ดิจิทัลเชิงพาณิชย์คลื่นแรกของประเทศ ตามด้วยใบอนุญาตกิจการโทรทัศน์ดิจิทัลภาคพื้นดินเชิงพาณิชย์จำนวน 24 ใบ ซึ่งถือเป็นการเปิดศักราชใหม่ของสื่อรวมประเภทดิจิทัล

ในการสื่อสารโทรคมนาคมนั้น การกระจายคลื่นสัญญาณจะใช้คลื่นความถี่ซึ่งเป็นแหล่งที่มาระดับชาติที่มีอยู่จำกัด หากแต่การแพร่ภาพกระจายเสียงดิจิทัลนั้นกลับมีประสิทธิภาพในการส่งข้อมูล (เมกะบิตต่อวินาที สำหรับแต่ละเมกะเฮิรตซ์ของ

แบนด์วิธ) เหนือกว่าคลื่นความถี่แบบอนาล็อกซึ่งให้คุณภาพของภาพที่ดีกว่า รวมทั้งส่งเสริมองค์ประกอบและการทำงานที่มีมูลค่าเพิ่มอื่นๆ โทรทัศน์ดิจิทัล (DTV) เป็นการส่งข้อมูลวิทยุและวิดีโอผ่านกระบวนการดิจิทัลและการรวมสัญญาณ (multiplexed signal) มาตรฐาน DVB T-2 นั้นได้รับการยอมรับสำหรับการแพร่กระจายคลื่นสัญญาณในประเทศไทย (ควบคู่ไปกับชาติอื่นๆ ในอาเซียนนอกเหนือไปจากฟิลิปปินส์) อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วโทรทัศน์ดิจิทัลแบบต่างๆ ได้ใช้ลักษณะเครือข่ายที่หลากหลาย มีการหลอมรวมที่ดียิ่งขึ้นในบรรดาภาพเคลื่อนไหวที่ได้รับการออกอากาศ หรือ สตรีม (streamed over) ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือไวไฟ (WiFi) และสามารถแสดงภาพได้ไม่ว่าจะเป็นหน้าจอแบบใดก็ตาม ภาคอุตสาหกรรมได้หันมาสนใจเทคโนโลยีและการบริการที่มาพร้อมกับแพลตฟอร์มและการใช้งานที่มีมูลค่าเพิ่มและมีนวัตกรรมซึ่งช่วยฉีกกรอบเดิมๆ ในระยะเวลาอันรวดเร็ว

เช่นเดียวกับหลายๆ ประเทศ ประเทศไทยได้เริ่มกิจการแพร่ภาพกระจายเสียงดิจิทัลล่วงหน้าก่อนการส่งข้อมูลแบบอนาล็อกจะสิ้นสุดลง (วันออกอากาศระบบโทรทัศน์อนาล็อก หรือ ASO) ซึ่งจะใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่ง การมาบรรจบกันของการสื่อสารโทรคมนาคม (โดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่) และการแพร่กระจายคลื่นสัญญาณนั้นกำลังมีบทบาทเด่นและให้ผลลัพธ์ที่ยอดเยี่ยม

4. เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

4.1 การจัดซื้อจัดจ้าง: การประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (eAuction) ความรับผิดจำกัด (Unlimited Liability) ซอฟต์แวร์ไอพี (Software IP)

สมาคมฯ เชื่อว่า การปรับปรุงด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้านจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจด้านคุณค่าให้กับอุปทาน ซึ่งทางสมาคมฯ ยินดีให้รายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

- (i) **การประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (eAuction):** การประมูลอิเล็กทรอนิกส์อาจเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค การวิเคราะห์ตัวแปรพหุเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชุดฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และบริการ ICT ทั่วไป เพื่อให้เข้าใจมูลค่าโดยรวมของจำนวนเงินที่จ่ายออกไป สมาคมฯ แนะนำให้ใช้การประมูลอิเล็กทรอนิกส์อย่างรอบคอบ และแนะนำให้ใช้แบบจำลองที่มีการทบทวนแล้วซึ่งสนับสนุนการรับรู้มูลค่าโดยรวม การทดสอบความโปร่งใสที่ดีที่สุดคือการที่ทุกฝ่ายสามารถเชื่อมั่นในระบบได้
- (ii) **ความรับผิดชอบไม่มีขอบเขตจำกัด (Unlimited liability):** คำนี้เป็นคำที่ไม่จำเป็นในสัญญาการให้บริการ ส่วนใหญ่ รัฐบาลในประเทศอื่นๆ สามารถหาทางออกให้แก่ประเด็นเหล่านี้แล้วโดยการรวมเอาเพดานจำกัด (caps) ความรับผิดชอบเข้าไว้ด้วย ทั้งนี้ ความรับผิดชอบไม่มีขอบเขตจำกัดอาจเป็นเครื่องกีดขวางคุณค่าที่แท้จริงได้
- (iii) **ภาษีศุลกากรซอฟต์แวร์/ ภาษีนำเข้าจากซอฟต์แวร์:** ภาษีที่เรียกเก็บจากการนำเข้าซอฟต์แวร์นั้นเป็นสิ่งที่ยากแก่การบริหารจัดการ สมาคมฯ ขอเสนอให้เก็บภาษีนำเข้าเป็นร้อยละ 0
- (iv) **มาตรฐานเปิดและความสามารถในการรองรับการทำงานร่วม (interoperability)** เป็นสิ่งสำคัญต่อระบบซึ่งจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานกลมกลืน
- (v) **การส่งมอบรหัสต้นฉบับ (Source code handover):** ข้อเรียกร้องซึ่งมีการดำเนินการเพื่อส่งมอบรหัสต้นฉบับนั้นอาจเป็นอุปสรรคต่อการได้มาซึ่งวิธีแก้ปัญหาคือดีที่สุด

4.2 ทักษะในภาคส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เศรษฐกิจดิจิทัล; การเคลื่อนย้ายเสรี
ทักษะด้าน ICT กำลังขาดแคลน ดังนั้น การดำเนินการ 2 ประการเป็นสิ่งจำเป็น ได้แก่ การศึกษาและการแลกเปลี่ยนทักษะ และการผ่อนคลายกฎหมายและระเบียบวิชาและใบอนุญาตทำงานที่ล้าหลังและเข้มงวด

ธรรมชาติของอุตสาหกรรมนี้ มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมระดับโลก การจำกัดแหล่งที่มาของทรัพยากรให้อยู่ภายในเขตแดนของประเทศนั้นทำให้ยากต่อการสรรหาทักษะที่เหมาะสมและยังจำกัดการคิดค้นนวัตกรรม สมาคมฯ ขอเสนอให้ปรับกรอบความคิดของผู้สำเร็จการศึกษาใหม่และผู้ที่มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมให้มีกรอบความคิดเชิงนวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งหมายความว่าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและการรับรองทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้รวมถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการสร้างจุดดึงดูดให้กับแผนการเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยหลายแห่งต่างก็พยายามจะให้ความมั่นใจว่าบัณฑิตที่จบจากสถาบันเหล่านั้นมีทักษะที่เหมาะสม การมีสถาบันต่อยอดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็เป็นทางเลือกหนึ่ง การใช้กรอบขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง โดยทั่วไปแล้ว การศึกษาไม่ควรเป็นการท่องจำ โดยควรสนับสนุนการตั้งคำถามและจินตนาการ

เนื่องจากหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์นั้นมีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ การส่งเสริมการศึกษาภาษาอังกฤษ (และสิ่งที่ภาษาอังกฤษให้ประโยชน์ต่อการศึกษานี้ในแง่ทักษะเสริม (soft skills) ด้านการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการโครงการ) จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

สมาคมฯ ขอท้วงติงวิธีการ **การออกใบอนุญาต** สำหรับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและเป็นมาตรการที่ไม่เพิ่มมูลค่าใดๆ ตลาดเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นถือเป็นตัวชี้วัดระดับทักษะและความเหมาะสมอยู่แล้ว และเช่นกัน แนวความคิดที่ให้หน่วยงานรัฐเป็นหน่วยงาน **รับรอง** นั้น ไม่ส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะหรือการใช้ทักษะให้เกิดประโยชน์มากขึ้นในประเทศไทย และทักษะของชาวไทยในต่างประเทศ ในขณะเดียวกัน สมาคมฯ เชื่อว่าแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศอาเซียนควรต้องได้รับการทบทวน และเช่นเคย การมีกรอบขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นจะเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการระบุทักษะ

ข้อเสนอแนะ การเพิ่มทุนจากการใช้ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นหมายความว่า การสนับสนุนการเคลื่อนย้ายบุคลากรที่มีฝีมืออย่างเสรี และการลงทุนในการศึกษาและการอบรมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษ กรอบขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นจะเป็นประโยชน์ โดยไม่จำเป็นต้องมีระบบการออกใบอนุญาตหรือการออกใบรับรอง

ประเด็นใบอนุญาตทำงาน: บทประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขาในเอกสารทำที่และจุดยืนฯ ฉบับนี้ได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปใบอนุญาตทำงานและวีซ่า ให้การขอรับวีซ่าธุรกิจทำได้ง่ายขึ้น การเปลี่ยนแปลงบางประการอาจประสบความสำเร็จได้โดยไม่ต้องร่างกฎหมายใหม่ทั้งหมด หากมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการหรือนโยบาย ที่ครอบคลุมการปรับนิยามของคำว่า “งาน” (work) ให้เป็นกิจกรรมประเภทการจ้างงานท้องถิ่นอย่างแท้จริง ในขณะที่คำว่า “ธุรกิจ” จะครอบคลุมกิจกรรมกว้างขวางซึ่งโดยปกติเกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจได้แก่ การพบปะ การสัมมนา การประชุม การออกร้านค้า และงานนิทรรศการทุกประเภท ในภาคส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ทักษะจำเป็นต้องถูกใช้ในช่วงเวลาที่เกิด

การแจ้งให้ทราบกระทันหันและมักเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ (เช่น การกำหนด customer set up ในศูนย์ข้อมูล การดำเนินโครงการพัฒนาซอฟต์แวร์บนพื้นฐานความคิดของ Agile (agile-based software development project)

สรุปข้อเสนอแนะ

ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล

1. โครงข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมนั้นช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัล ดังนั้น โครงสร้างและการปฏิบัติการจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพและมีนวัตกรรม การปฏิรูปจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อครอบคลุมตลาดค้าส่งที่มีประสิทธิภาพ
2. รัฐวิสาหกิจต้องพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาตและสามารถแข่งขันได้ ไม่ใช่เป็นเครื่องมือทางนโยบาย ทั้งนี้ วิสัยทัศน์เชิงนโยบายควรคำนึงถึงอุตสาหกรรมโดยรวมและบทบาทที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อเศรษฐกิจของชาติ
3. รัฐวิสาหกิจไม่ควรแข่งขันกับภาคเอกชน และมุ่งความสนใจไปที่บริการค้าส่งพื้นฐาน (fixed line wholesale services) และการจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน
4. ผู้ให้บริการเชิงพาณิชย์ที่ได้รับใบอนุญาตจาก กสทช. ทุกราย และคลื่นความถี่เชิงพาณิชย์ทั้งหมดควรได้รับการจัดสรรผ่านการประมูล
5. มีคุณภาพมาตรฐานที่สูงขึ้นโดยเฉพาะบรอดแบนด์เคลื่อนที่ (mobile broadband)
6. ความมั่นคงควรเริ่มด้วยความปลอดภัยด้านเครือข่ายและการปฏิบัติการซึ่งทุกฝ่ายมีบทบาท
7. ดำเนินการเปิดเสรีเกตเวย์ไปต่างประเทศ (IIG) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์เพื่อให้สมรรถนะระหว่างประเทศมีต้นทุนต่ำลง รวมทั้งมีการแบ่งปันและการรวบรวมที่นำโดยภาคเอกชน
8. ความมั่นคงของชาติควรดำเนินไปตามกฎหมาย (ความมั่นคงไซเบอร์ และ พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฉบับแก้ไข) โดยใช้แพลตฟอร์มซ้อนทับ (overlay platform) โดยหน่วยงานรัฐบาลไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเครือข่ายและไม่ปะปนกับผู้ให้บริการที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ ความเชื่อมั่นถือเป็นสิ่งสำคัญ
9. โมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ของการอภิบาลอินเทอร์เน็ต (ปัจจุบันได้รับการยอมรับจากประเทศส่วนใหญ่ในโลก) กับการปรับตัวที่จำเป็นต่างๆ เป็นโมเดลเดียวที่สามารถทำงานได้ โมเดลจากบนลงล่างโดยถ่ายเดียวไม่สามารถทำงานได้ อินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งโมเดลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ได้ครอบคลุมการอภิบาลภาคประชาสังคมและความรับผิดชอบของหลายฝ่ายเพื่อความมั่นคง
10. มีกองทุนเพื่อนวัตกรรมสำหรับธุรกิจเกิดใหม่ (start-ups) และการพัฒนาในขั้นต่อไป
11. มีการเคลื่อนย้ายทักษะ การแลกเปลี่ยนการศึกษา และการเปลี่ยนทักษะการทำงาน (re-skilling) อย่างเสรี
12. มีปัจจัยส่งเสริมอื่นๆ เช่น กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การเข้าถึง eGov และการมีมาตรฐานที่ดีขึ้นสำหรับ eCommerce

การประกันภัย

สรุปข้อเสนอแนะ

1. การเปิดเสรีธุรกิจประกันภัย
 - 1.1 ประเด็นหลักของการเปิดเสรี
 - 1.2 หลักการสำคัญของตลาดเสรีประกันภัย
2. การเสริมสร้างการพัฒนาและความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมประกันภัย
 - 2.1 เพิ่มข้อกำหนดวงเงินลงทุนขั้นต่ำ (capital requirements)
 - 2.2 ปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนการอนุมัติผลิตภัณฑ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม
 - 2.3 ยกเลิกข้อจำกัดการลงทุน และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในภาคประกันเพื่อส่งเสริมทักษะและความเชี่ยวชาญ
 - 2.4 ยกเลิกข้อจำกัดในการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย (pricing) โดยการยกเลิกพิกัดอัตรา (tariffs)
3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ
 - 3.1 ส่งเสริมความรู้ด้านประกันภัยเพื่อสร้างลูกค้าที่มีความรอบรู้และมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งสร้างตัวแทนประกันภัยที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
 - 3.2 ส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมที่สูงขึ้นในอุตสาหกรรมประกันภัย

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ภาคประกันภัยมีส่วนสนับสนุนสำคัญต่อสวัสดิการของชาติซึ่งบรรลุผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ภาคประกันสร้างขึ้นรวมทั้งประโยชน์ที่ภาคประกันภัยนำมาสู่สังคมโดยรวม อุตสาหกรรมประกันภัยในภาพรวมได้มอบคุณค่าในรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่งโดยหลักๆ คือ การใช้วิธีโอนความเสี่ยงและการให้ความสบายใจตามที่บุคคลและธุรกิจทุกขนาดแสวงหา ภาคส่วนประกันชีวิตยังช่วยโอนความเสี่ยงและการป้องกันที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิต ความพิการ และความเสี่ยงจากการมีชีวิตยืนยาว (longevity risk) ผ่านทางผลิตภัณฑ์ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และประกันภัยแบบบำนาญด้วย

ประเทศที่มีอุตสาหกรรมประกันภัยที่พัฒนาแล้วสามารถให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคมของประชากรที่ยังขาดความพร้อมในการทำประกัน ซึ่งหมายความว่าความเสี่ยงที่รับประกันได้จะได้รับการรองรับโดยอุตสาหกรรมประกันภัยตามข้อมูลของ The Geneva Association (สมาคมนานาชาติเพื่อการศึกษาเศรษฐศาสตร์ประกันภัย) ในรายงาน The Social and Economic Value of Insurance ปี 2555 เกี่ยวกับวิธีที่ประกันภัยมีส่วนในการสนับสนุนการเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจนั้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

- ช่วยให้ความเสี่ยงต่าง ๆ ได้รับการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ช่วยบรรเทาผลกระทบจากการสูญเสีย
- ช่วยเพิ่มความสบายใจและส่งเสริมความมั่นคงทางการเงิน
- ช่วยลดภาระของรัฐบาลในการให้บริการการคุ้มครองทางสังคมทั้งหมดที่ให้กับประชาชนผ่านระบบประกันสังคม
- อำนวยความสะดวกให้แก่การค้าและการพาณิชย์ สนับสนุนการเติบโตของธุรกิจและเศรษฐกิจ
- ระดมเงินออมภายในประเทศ และ
- ส่งเสริมให้มีการจัดสรรทุนให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาบริการด้านการเงินให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

1. การเปิดเสรีอุตสาหกรรมประกันภัย

คณะทำงานกลุ่มประกันภัยของสมาคมฯ เป็นตัวแทนกลุ่มธุรกิจประกันภัยจากยุโรป ดำเนินธุรกิจในประเทศไทย และมีความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการลงทุนและการเติบโตอย่างยั่งยืนในตลาดประกันภัยในประเทศไทย

การเปิดเสรีอุตสาหกรรมประกันภัยมักจะมีผลกระทบที่ไม่อาจรู้ได้หรือไม่พึงประสงค์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของธุรกิจ ผู้บริโภค หรือสาธารณชนโดยทั่วไป ซึ่งประเด็นสำคัญเมื่อทำการเปิดเสรีของภาคประกันภัย มีดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ความจำเป็นที่จะต้องทำให้แน่ใจว่าผู้มีบทบาทในตลาดทุกรายมีความมั่นคงทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกันตน คนกลาง หรือผู้ให้บริการอื่น ๆ ดังนั้น ข้อกำหนดเรื่องวงเงินลงทุนและมาตรการที่เกี่ยวกับความสามารถที่จะชำระหนี้ อย่างเหมาะสมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก
2. ความจำเป็นที่จะต้องทำให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์และบริการนั้นมีคุณค่า เป็นธรรมกับผู้บริโภค และการบริการลูกค้านั้นตรงตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำกับดูแลกำหนดไว้
3. ความจำเป็นที่จะต้องทำให้แน่ใจว่าการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (insurance claims) ตามกฎหมายทั้งหมดได้รับการชำระอย่างรวดเร็วและลูกค้าแต่ละรายได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม
4. ความจำเป็นที่จะต้องทำให้แน่ใจว่าพนักงานทุกคนในภาคการประกันภัยมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ และบทบาทที่พวกเขาข้องเกี่ยวนั้นได้ผ่านข้อกำหนดทางวิชาชีพ เช่น ผ่านการสอบและสัมฤทธิ์ผลจาก Chartered Insurance Institute (CII London)
5. ความจำเป็นที่จะต้องให้แน่ใจว่ามีการใช้มาตรฐานจริยธรรมที่สอดคล้องกันตลอดทั่วทั้งอุตสาหกรรมประกันภัย

2. การเสริมสร้างการพัฒนาและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจประกันภัย

ประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะต่อไปนี้ได้นำเสนอมุมมองโดยรวมของสมาชิกคณะทำงาน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยท่ามกลางการเติบโตของตลาดประกันภัยในอาเซียนและที่อื่น ๆ ประเด็นและข้อเสนอแนะที่อธิบายไว้นี้มีจุดมุ่งหมายไม่เพียงเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อและเหมาะสมแก่การแข่งขันสำหรับธุรกิจและอุตสาหกรรมประกันภัยเท่านั้น แต่ยังทำให้การปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมและเศรษฐกิจของการประกันภัยสอดคล้องกับผลประโยชน์ของสาธารณะโดยเฉพาะด้านการคุ้มครองและผลประโยชน์ของผู้บริโภค

ทุน

ควรส่งเสริมการเพิ่มวงเงินลงทุนในอุตสาหกรรมประกันภัยของไทยอย่างมาก โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นคือการทำให้ความเสี่ยงด้านการประกันภัย (insurance risks) ในประเทศไทยได้รับการประกันและสงวนไว้อย่างในประเทศซึ่งจะลดการพึ่งพาบริษัทประกันต่างชาติ สถานะดังกล่าวอาจไม่เกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น แต่แผนระยะยาวเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในภาคประกันภัยนั้นควรได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก กฎระเบียบการดำรงเงินกองทุนตามระดับความเสี่ยง

(Risk Based Capital : RBC) ซึ่งนำมาบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2554 ถือเป็นการริเริ่มที่ดีในตลาดประกันวินาศภัยไทย และจะสร้างภาคประกันภัยที่มีความเข้มแข็งทางการเงินยิ่งขึ้น กระนั้น การริเริ่มดังกล่าวไม่ได้สร้างเงินทุนใหม่ เพียงแต่ช่วยปรับปรุงคุณภาพของฐานสินทรัพย์เท่านั้น ดังนั้น ขั้นตอนต่อไปควรเป็นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้นักลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากยุโรปเห็นโอกาสการลงทุนที่ดีต่อการดำเนินธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดให้บริษัทประกันภัยเพิ่มวงเงินลงทุนไปสู่ระดับที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดในปัจจุบัน

กฎระเบียบต่างๆ / กระบวนการอนุมัติผลิตภัณฑ์

กรอบการกำกับดูแลซึ่งวางระเบียบให้กับอุตสาหกรรมประกันภัยไทยนั้นเป็นที่น่าชื่นชมในแง่ของการตระหนักถึงความสำคัญของเงินทุน ความเชี่ยวชาญ การคุ้มครองลูกค้า และการแก้ไขข้อพิพาท อย่างไรก็ตาม กฎระเบียบที่กำกับดูแลการเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ยังคงทำให้บางธุรกิจประกันภัยถึงเลที่จะสร้างนวัตกรรม เป็นผลให้ลูกค้าไม่ได้รับผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับตนที่สุด กรณีนี้พบได้โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์ประกันภัยส่วนบุคคล ประกันชีวิตและประกันสุขภาพ กฎระเบียบประกันภัยแบบอัตโนมัติ (file and use) ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซับซ้อนมีระดับเสรีภาพมากขึ้น แต่ในส่วนของผลิตภัณฑ์ที่มีความซับซ้อนนั้น กระบวนการอนุมัติยังคงใช้เวลานานและยุ่งยาก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการที่ขาดความโปร่งใส ขาดความสอดคล้องและขาดมาตรฐาน

ในบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่เป็นนวัตกรรมนั้น กระบวนการอนุมัติที่ยาวนานและยุ่งยาก (ซึ่งสามารถเกิดขึ้นโดยยากที่จะเข้าใจได้) ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวถูกเลียนแบบได้ง่ายในเวลาไม่นาน และก่อนที่จะสร้างผลใด ๆ ในตลาดเสียด้วยซ้ำ ดังนั้น บริษัทประกันภัยที่สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันและขาดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อีก ทั้งนี้ ตัวอย่างที่สำคัญคือ วิธีการแนะนำ 'ผลิตภัณฑ์แบบยูนิตลิงค์ (Unit Link)' เข้าสู่ตลาดไทย ทั้งนี้หลายตลาดที่เป็นเพื่อนร่วมวงการจากอาเซียนมีภาคส่วนผลิตภัณฑ์แบบยูนิตลิงค์ที่เฟื่องฟู เช่น ตลาดอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งมียอดขายจากกรมธรรม์ประกันภัยแบบยูนิตลิงค์มากกว่าร้อยละ 60 ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวช่วยเพิ่มตัวเลือกให้แก่ลูกค้า ช่วยปรับปรุงสภาพของอุตสาหกรรมประกันชีวิตโดยการลดการค้าประกัน และช่วยลูกค้าวางแผนประกันภัยตามสถานการณ์จำเป็นของแต่ละคน แม้ผลิตภัณฑ์แบบยูนิตลิงค์จะมีอยู่แล้วในประเทศไทย แต่การออกแบบผลิตภัณฑ์กลับมีข้อจำกัดมากมาย รวมทั้งข้อกำหนดการออกใบอนุญาตขายยังคงเป็นสิ่งต้องห้ามด้วย ในขณะที่บริษัทท้องถิ่นเริ่มจะเข้าใจผลิตภัณฑ์และเริ่มแนะนำผลิตภัณฑ์ในพอร์ตโฟลิโอ (portfolio) ของตน กลุ่มล็อบบี้ต่างๆ กลับได้รับแรงเสียดทานมากขึ้น ซึ่งจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อสนับสนุนกลุ่มตนอย่างแน่นนอน แต่กระบวนการนี้ใช้ระยะเวลาและต้องทำให้มั่นใจว่าข้อได้เปรียบในการแข่งขันใด ๆ ก็ตามจะต้องถูกขจัดออกไปในระหว่างที่กระบวนการนี้ยังไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ เมื่อเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่มักจะมีช่วงเวลาที่ล่าช้าก่อนจะมีการเปลี่ยนกฎระเบียบภาษีเพื่อนำผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่มาตรฐานเดียวกับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ เรื่องนี้จะส่งผลกระทบต่อทางเลือกของผู้บริโภคและทำลายความสำเร็จของบรรดาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมเช่นผลิตภัณฑ์ยูนิตลิงค์อันเป็นตัวอย่างที่ดีของวิธีการหักภาษีส่วนบุคคลที่แตกต่างจากที่ใช้กับทั้งผลิตภัณฑ์ประกันภัยแบบดั้งเดิมและที่ใช้กับกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเจตนารมณ์ของการค้าที่เสรียิ่งขึ้นและการเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้านั้น หน่วยงานกำกับดูแลจะต้องยอมรับนวัตกรรมด้วยการให้ความร่วมมือและเปิดกว้างมากขึ้นเพื่อให้ผู้ที่มีบทบาทในตลาดทุกรายสามารถเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันของตน การทบทวนกฎระเบียบเหล่านี้ตามด้วยกระบวนการที่เปิดกว้างและโปร่งใส และระยะเวลาที่แน่นอนจะเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาที่สุด เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของกฎระเบียบในภาคประกันภัยนั้นจะถือว่าการเจรจากับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงประเด็นกฎระเบียบต่างๆ เป็นสิ่งที่น่ายินดี

การขาดความเชี่ยวชาญ/ความยุ่งยากในการดึงดูดและรักษานักลงทุนและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

การเข้ามาของนักลงทุนและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพตลาดงานเขียนด้านการค้าและการลงทุนในภาคบริการทางการเงินรวมทั้งการประกันภัยเสนอว่า ขีดความสามารถในการแข่งขันที่มากขึ้นสามารถเกิดขึ้นได้จากการเข้ามาของทุนต่างชาติในตลาดท้องถิ่นซึ่งช่วยผลักดันให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นต้องดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเข้ามาของทุนต่างชาติยังช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ทักษะและเทคโนโลยีทันสมัย พัฒนาการบริหารความเสี่ยง จัดเตรียมบริการเพิ่มมูลค่าพิเศษ และการเข้าถึงทางการเงิน (financial deepening) ผ่านการให้บริการในกลุ่มตลาดที่ยังไม่ได้รับบริการอย่างเหมาะสม เช่น SMEs

ประเด็นการขาดแคลนความเชี่ยวชาญด้านการประกันภัยสามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ความยากลำบากในการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ

ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชาวต่างชาติในภาคประกันชีวิตและประกันวินาศภัยได้รับการผ่อนคลายลงในปีที่ผ่านมาอันเป็นผลมาจากการออกพระราชบัญญัติประกันชีวิต/วินาศภัย (ฉบับที่ 3) ในเดือนมีนาคม 2558 ก่อนหน้านั้น การอนุญาตให้ชาวต่างชาติถือหุ้นจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุมัติจากกระทรวงการคลังเท่านั้นในกรณีที่บริษัทประกันอยู่ในสภาพที่ "อาจก่อความเสียหายแก่ผู้เอาประกันหรือแก่สาธารณชน" การอนุญาตนี้ทำให้ผู้ถือหุ้นต่างชาติถือหุ้นได้เกินร้อยละ 49 และได้รับอนุมัติ "เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของ [บริษัทประกันภัย] หรือความมั่นคงของ [ธุรกิจประกันภัย]" เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงขอบเขตการร้องขอและการให้อนุญาตที่กว้างขึ้น และชี้ว่าการพิจารณาและการให้เหตุผลของเจ้าหน้าที่ทำให้วงการประกันภัยโดยรวมมีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้นำมาใช้เพื่อเตรียมรับมือกับการแข่งขันที่รุนแรงภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคไปสู่มาตรฐานระดับการถือหุ้นขั้นต่ำของคนไทย โดยก่อนหน้านี้นักกว่าร้อยละ 75 ของหุ้นจะต้องถือโดย (1) บุคคลสัญชาติไทย หรือ หุ้นส่วนคนไทยที่ไม่ได้จดทะเบียน (ซึ่งหุ้นส่วนทั้งหมดเป็นคนสัญชาติไทย) หรือ (2) วิสาหกิจที่จดทะเบียนในประเทศไทยที่มีหุ้นพร้อมสิทธิออกเสียงเกินร้อยละ 50 ซึ่งถือโดยบุคคลที่อยู่ในรายชื่อตามข้อ (1) หรือโดยบริษัทแม่ที่เป็นไปตามเงื่อนไขเดียวกัน ทั้งนี้ ระดับการถือหุ้นก่อนหน้าได้กำหนดไว้ที่มากกว่าร้อยละ 75 แต่ปัจจุบันแก้ไขให้เป็นร้อยละ 75 พอดี นอกจากนั้น ในกรณีก่อนหน้านั้น สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) สามารถอนุญาตผ่อนผันระดับนี้ลงไปถึงร้อยละ 51 ทำให้ชาวต่างชาติถือหุ้นได้ร้อยละ 49 ซึ่งคาดว่าคปภ.จะกระทำเช่นนี้เป็นปกติเมื่อมีการยื่นขออนุญาต

นอกจากนี้ พ.ร.บ.ฉบับใหม่ยังกำหนดว่าการผ่อนผันหรือการให้อนุญาตใด ๆ เกี่ยวกับระดับถือครองหุ้นของชาวต่างชาติจะต้องได้รับการตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาพร้อมด้วยเหตุผลและเงื่อนไขหรือกรอบเวลา เพื่อให้การเปิดเสรีการค้าด้านการบริการการเงิน

ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในอาเซียน ประเทศไทยได้ดำเนินการเพื่อให้ได้รับการยอมรับด้านคุณสมบัติทางวิชาชีพ (เช่น การเป็น
ตัวกลาง นายหน้าประกันภัย) พร้อมวิสัยทัศน์ที่จะอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายภายในภูมิภาค กระนั้น กลับเป็นที่น่า
เสียดายที่เรื่องนี้ไม่ได้นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่วัดผลได้ในแง่ของการปรับปรุงการเข้าถึงตลาดแต่อย่างใด

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติในภาคประกันภัยกลับมีความเข้มงวด
กว่าภาคบริการอื่นๆ และถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงตลาดซึ่งต้องได้รับการแก้ไข

2) ความยากลำบากในการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ

ความยากลำบากในการได้รับใบอนุญาตทำงานและวีซ่านั้นยังคงมีสาเหตุมาจากขั้นตอนที่ยาวนาน การยอมรับคุณสมบัติของ
พนักงาน และการขาดความโปร่งใสด้านกฎระเบียบในระดับการบริหารต่าง ๆ กฎหมายและกฎระเบียบบางฉบับที่ใช้อยู่ใน
ประเทศไทยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคส่วนประกันภัยให้แข็งแกร่งขึ้น จึงนับเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากที่การเจรจาข้อตกลง
การค้าเสรีสหภาพยุโรป - ไทย (FTA) จะนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านบวกในการปรับปรุงการบริหารและข้อกำหนดร่วมกันเพื่อผ่อน
คลายข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการเคลื่อนย้ายและการรับสมัครแรงงานชาวต่างชาติที่มีฝีมือและไร้ฝีมือได้
อย่างเสรี ซึ่งมีความสอดคล้องกับความต้องการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจของประเทศไทย ยกตัวอย่าง เช่นจดทะเบียน
ที่สูงและสัดส่วนจำเพาะเจาะจงของพนักงานคนไทยต่อชาวต่างชาติเป็นเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตทำงานให้แก่บริษัท ซึ่ง
เงื่อนไขเหล่านี้ไม่เหมาะสมสำหรับ SMEs โดยเฉพาะในภาคบริการและเมื่อมีความต้องการทักษะที่จำเป็นยิ่ง ทั้งนี้ เพราะ
บรรดา SMEs ซึ่งเป็นผู้ให้บริการที่สำคัญแก่องค์กรที่ใหญ่กว่าจำนวนมากมักจะเริ่มต้นธุรกิจด้วยการเป็นเจ้าของคนเดียว หรือ
เพียงหุ้นส่วนสองหรือสามคนโดยไม่มีพนักงานอื่นอีก

แม้แต่บริษัทที่ให้บริการที่ก่อตั้งมานานก็มักต้องการพนักงานจำนวนน้อยเพื่อสร้างรายได้จำนวนมาก สินทรัพย์หลักของพวกเขา
คือ ทักษะและทุนทางปัญญาของพนักงาน ไม่ใช่โรงงานและอุปกรณ์ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องลงทุนสูงในเบื้องต้น ทั้งนี้ มี
การแข่งขันด้านทักษะในระดับภูมิภาคและประเทศไทยควรจะส่งเสริมให้เกิดการนำเข้าผู้มีทักษะและผู้ประกอบการจากทั่วโลก
เพื่อลงทุนและเริ่มต้นธุรกิจในประเทศไทยโดยไม่คำนึงถึงประเด็นสัดส่วนหรือเงินทุนเริ่มต้น บรรดา SMEs (ของไทยหรือ
ต่างชาติ) ไม่ควรถูกจำกัดด้วยประเด็นการว่าจ้างชาวต่างชาติในการจัดเตรียมความรู้เชิงขั้นตอน (know-how) ที่จำเป็น
แรงงานทักษะดังกล่าวจะไม่แย่งงานจากคนท้องถิ่น แต่จะช่วยเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการแข่งขัน อีกทั้งยังจะช่วย
ฟื้นคืนธุรกิจโดยรวมด้วย

ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 (1979) มีการสงวน 39 อาชีพและ
วิชาชีพที่ห้ามไม่ให้ชาวต่างชาติทำ ทั้งนี้ ในการขอใบอนุญาตทำงานสำหรับอาชีพที่ไม่ได้ห้ามนั้นจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเรื่อง
ทุนชำระแล้ว (paid-up capital) และสัดส่วนของพนักงานชาวไทยต่อชาวต่างชาติของบริษัทผู้อุปถัมภ์

ในบริบทปัจจุบันที่ธุรกิจมีการเชื่อมโยงถึงกันหมดนั้นได้มีการถกเถียงว่าการดำเนินธุรกิจจะต้องเป็นไปในระดับโลก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในบรรดาส่วนยุทธศาสตร์ของภาคบริการซึ่งได้รับการยกย่องว่ามีความเป็นสากล ชีพพลายงานจึงเหนือกว่าชีพพลาย
แรงงานในท้องถิ่นที่จะเติมเต็มตำแหน่งงานที่ว่างลงเพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งย่อมหมายความว่าต้องใช้
ความสามารถและนักธุรกิจต่างชาติเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนทักษะนี้ ในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของประเทศไทยใน
ฐานะศูนย์กลางธุรกิจในภูมิภาคนั้น ควรจะลดข้อจำกัดเรื่องวิชาชีพและใบอนุญาตทำงาน รวมถึงกฎระเบียบการตรวจคนเข้าเมือง
นอกจากนี้ ยังควรช่วยอำนวยความสะดวกทางการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยอย่างยั่งยืนด้วย

อุตสาหกรรมประกันภัยยุโรปได้รับการยอมรับถึงจุดแข็งทั้งในด้านความมั่นคงทางการเงินและความเชี่ยวชาญ การส่งเสริมให้นักลงทุนยุโรปมีส่วนร่วมในภาคการประกันภัยในระดับที่สูงขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหนึ่งในผลประโยชน์นั้นคือ การเพิ่มพื้นฐานทักษะในภาคประกันภัย

ข้อเสนอแนะ

นับเป็นความมุ่งหวังที่จะเห็นการเปิดเสรีในภาคประกันภัย ไม่ใช่เพียงเพื่อประโยชน์ของนักลงทุนยุโรปกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น แต่เพื่อประเทศชาติและเพื่อผู้บริโภคโดยรวม

1. ในการนำความเชี่ยวชาญเข้าสู่อุตสาหกรรมประกันภัยของไทยนั้น จำเป็นจะต้องสร้างเงื่อนไขเบื้องต้นที่จำเป็นเพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายการลงทุนที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนประกันภัยและผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติ ทั้งนี้ ถือเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมประกันภัยยุโรปในการแสวงหาการเปิดเสรีภาคบริการของไทยเพิ่มเติมและการนำกลไกทบทวนที่มีอยู่ตามรายการที่ 3 ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว (FBA) มาใช้ รวมถึงการทบทวนพระราชบัญญัติประกันชีวิตและพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยเพื่อยกเลิกข้อห้ามและส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติในภาคส่วนนี้ นักลงทุนยุโรปทั้งในปัจจุบันและที่มีแนวโน้มจะมาลงทุนในภาคประกันภัยมีความยินดีต่อการยกเลิกข้อจำกัดการถือหุ้นซึ่งจะทำให้พวกเขามีอิสระในการเลือกหุ้นส่วนในบริษัทประกันภัยไทย
2. สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้มีการปรับปรุงด้านการบริหารและด้านกฎหมายร่วมกันเพื่อผ่อนคลายข้อจำกัดต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและการรับสมัครแรงงานชาวต่างชาติที่มีฝีมือและไร้ฝีมือได้อย่างเสรี ซึ่งคนงานเหล่านี้สอดคล้องกับความต้องการของไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจ สมาคมฯ และคณะทำงานกลุ่มประกันภัยมีความพร้อมที่จะทำงานกับรัฐบาลไทยอย่างใกล้ชิดเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้

ระบบภาษี

ประเด็นสำคัญอยู่ที่หลักการ 'ที่เป็นมิตรต่อธุรกิจ' (Business – Friendly) โดยอ้างถึงมาตรา 30 ของทั้งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 อัตราค่าเบี้ยประกันจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคปภ. ซึ่งหมายความว่า การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ประกันภัยทุกประเภทจะต้องได้รับการอนุมัติจากคปภ. เสียก่อน ดังที่กล่าวมานี้ บริษัทประกันภัยจึงไม่มีอิสระในการกำหนดราคาตามที่ตนเห็นเหมาะสม ซึ่งเมื่อการกำหนดราคาถูกควบคุมแล้ว บริษัทประกันภัยจึงต้องแข่งขันกันด้วยคุณสมบัติอื่นแทน เช่น การให้บริการที่ดีกว่า และการส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ

แม้ว่าเหตุผลเบื้องหลังข้อบังคับเหล่านี้เป็นไปเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและช่วยเหลือบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางให้สามารถแข่งขันกับบริษัทใหญ่ได้ แต่ข้อบังคับนี้มีผลกระทบทางลบต่อระบบภาษีอันเป็นอุปสรรคทางอ้อมต่อการสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ ๆ เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่เป็นนวัตกรรมจะต้องมีการลงทุนและใช้เวลาค่อนข้างมาก บริษัทที่สร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย (premium rate) ที่คุ้มต่อค่าใช้จ่ายในการสร้างนวัตกรรม เช่น มูลค่าตลาดที่แท้จริง (actual market value) อย่างไรก็ตาม ถ้าคปภ. เห็นว่าอัตราดังกล่าวสูงเกินไปหรือไม่สมเหตุสมผลก็มีอำนาจในการปรับอัตราเบี้ยประกันซึ่งอาจจะไม่เป็นธรรมต่อบริษัทประกันภัย ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การที่อุตสาหกรรมประกันภัยไทยจะสูญเสียพลวัต ไม่ค่อยมีผลิตภัณฑ์ประกันภัยใหม่ออกสู่ตลาด บริษัท

ประกันภัยจะมุ่งเน้นแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซับซ้อนที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก และจะเกิดสงครามราคากัน ในท้ายที่สุดแทนที่ผู้บริโภคจะได้รับการปกป้องกลับต้องถูกปล่อยให้อยู่กับผลิตภัณฑ์ที่ไม่อาจตอบสนองความต้องการบริการความเสี่ยงของตนได้ เนื่องจากอัตราค่าเบี้ยประกันที่ผู้บริโภคนั้นต่ำมาก

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

การลดการควบคุมพิกัตอัตราเบี้ยประกันภัย (de-tariffing) เป็นเป้าหมายหลักของการแข่งขันในตลาดเสรีและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภคชาวไทย สมาคมฯ ขอผลักดันให้เกิดการปรับแก้เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าวอันเนื่องมาจากกฎหมายและกฎระเบียบใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบภาษีเบี้ยประกันที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

1. ในการตอบสนองต่อหลักการ 'การเปิดเผยข้อมูล' (Disclosure-Based) ซึ่งมุ่งสร้างผู้บริโภคที่มีความรอบรู้ซึ่งสามารถตัดสินใจในการบริโภคด้วยความรอบรู้และมีประสิทธิภาพ สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้คปภ.มีบทบาทนำในการเผยแพร่ความรู้เพื่อสร้างผู้บริโภคที่มีความรอบรู้และมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งส่งเสริมให้สาธารณชนมีระบบการบริหารความเสี่ยงที่ดี ผู้บริโภคจะต้องซื้อหาด้วยความมั่นใจ ดังนั้นผู้บริโภคจำเป็นต้องรู้ว่าผลิตภัณฑ์ประกันภัยใดบ้างในตลาดและผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่มีแนวโน้มจะตอบสนองความต้องการของตนได้ ผู้บริโภคยังต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญทั้งหมดและเข้าใจในผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่ตนกำลังคิดจะซื้ออย่างชัดเจน วิธีที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้คือการพัฒนาแผนการสื่อสารที่มีเป้าหมายที่เรียบง่าย ซึ่งแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มย่อย (อาจจะแบ่งตามอายุการศึกษา พื้นที่ รายได้ ฯลฯ) จากนั้นจึงกำหนดเนื้อหาและข้อความที่แต่ละกลุ่มสามารถเกี่ยวข้องได้
2. การส่งเงินทุนกลับโดยนักลงทุนอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ซึ่งยังคงขาดความชัดเจน ขาดความสอดคล้อง และขาดความโปร่งใสและกระบวนการที่เป็นมาตรฐาน การดำเนินการดังกล่าวจะต้องใช้เวลาในการเจรจากับคปภ. ซึ่งยังไม่มีหลักประกันผลลัพธ์ สมาคมฯ มีความประสงค์ที่จะทำงานอย่างใกล้ชิดกับคปภ. และหน่วยงานการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทาความยุ่งยากดังกล่าวซึ่งขัดขวางการโอนเงินทุนและการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติโดยเสรี การขจัดข้อจำกัดดังกล่าวจะทำให้ตลาดไทยน่าดึงดูดมากยิ่งขึ้น

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IPR)

สรุปข้อเสนอแนะ

1. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา

1.1 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า เพื่อการภาคยานุวัติพิธีสารมาดริด การเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดฐานความผิดเรื่องการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ (Illegal Refilling Practices) และการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวข้องกับการขยายความคุ้มครองไปยังเครื่องหมายการค้าที่เป็นกลิ่นและเสียง

1.2 ความท้าทายของไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด (ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ)

1.3 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

1.4 การแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตรเพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการจดทะเบียนสิทธิบัตร

2. นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญา

2.1 การยกเลิกเครื่องหมายการค้าผ่านนโยบายบรรจุภัณฑ์สามัญและการบังคับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าตามปกติที่เกินความจำเป็น

2.2 กระบวนการจดทะเบียนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าภายใต้ พ.ร.บ.การอำนวยความสะดวก

3. บทบาทของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

ภาพรวมอุตสาหกรรม

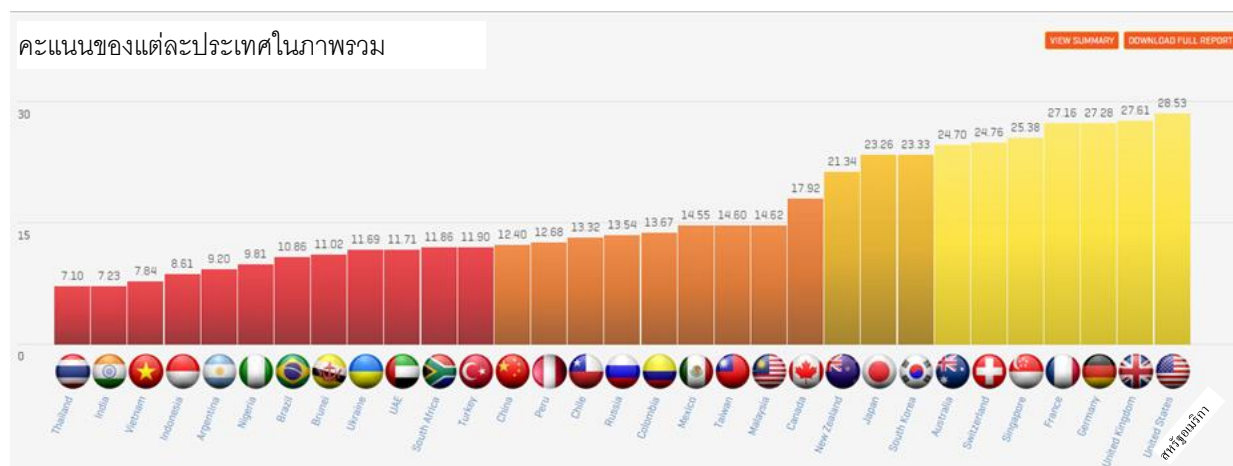
การปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องนั้นเป็นแรงผลักดันสำคัญเกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) โดยทั่วไปแล้ว ประเทศรายได้ต่ำถึงปานกลางที่ต้องการจะดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้เข้ามาในประเทศโดยให้ความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการลงทุนโดยรวมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับธุรกิจมากกว่าที่จะเสริมความเข้มแข็งให้แก่ระบบสิทธิบัตร ซึ่งเป็นการกระทำเช่นนั้นเกิดประโยชน์น้อยมาก⁹ สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง¹⁰ และมีความพยายามที่จะก้าวพ้น “กับดักรายได้ปานกลาง” (middle income trap) โดยคะแนนจากปีก่อนหน้า 7.3 ลดลงมาที่ 7.1 ในปัจจุบันจากดัชนีนานาชาติศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาโลก (GIPC)¹¹ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำอันเป็นผลจากความอ่อนแอในการบังคับสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้ละเมิดข้อตกลงทริปส์ (TRIPS) ปริมาณสินค้าลอกเลียนแบบที่มีอยู่สูง และการพิจารณาใช้นโยบายบรรจุภัณฑ์สามัญ (plain packaging policy) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงมาตรฐานระบบสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของไทย

9 Maskus, Keith E. 2000. Intellectual Property Rights in the Global Economy. Washington, D.C.: Institute for International Economics.

10 World Bank. 2013.

11 U.S. Chamber of Commerce's Global Intellectual Property Center. January 2014. GIPC International IP Index. Second Edition.

รูปภาพ 1: ดัชนีนานาชาติ GIPC

ที่มา: www.theglobalipcenter.com/gipcindex

หนึ่งในข้อพิจารณาที่สำคัญสำหรับบริษัทข้ามชาติที่กำลังตัดสินใจลงทุนในประเทศรายได้ปานกลางต่างๆ ที่มีศักยภาพในการซึมซับและเรียนรู้เทคโนโลยี คือ ระบบสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ยืนยันได้จากกรณีของประเทศไทยซึ่งครองอันดับที่ 39 ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพ และ 54 ด้านนวัตกรรม รวมทั้งปัจจัยที่มีความซับซ้อนต่างๆ ในดัชนีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจโลก (GCI)¹² ปี 2557-2558

การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือและความรู้อันแพร่หลายที่เกี่ยวข้องในระดับนานาชาติเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดนวัตกรรมภายในประเทศและความท้าทายในการพัฒนาที่สำคัญ จากความสัมพันธ์ดังกล่าว สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organisation: WIPO) ได้อนุมัติโครงการหนึ่งในปี 2557 ตามข้อเสนอที่ 39 ในวาระการพัฒนาของ WIPO เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นต่อความเชื่อมโยงระหว่างการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือในระดับนานาชาติกับนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาและผลกระทบต่อปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การเผยแพร่ความรู้ นวัตกรรมและการพัฒนาในระดับนานาชาติ¹³

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการบังคับใช้ยุทธศาสตร์สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาระดับชาติอย่างมีประสิทธิภาพที่มีเป้าหมายในการเปลี่ยนประเทศไทยจากการเป็นประเทศที่ใช้ประสิทธิภาพขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปเป็นประเทศที่ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับประเทศพัฒนาแล้ว จะต้องมีการเสริมความแข็งแกร่งในด้านต่างๆ ไม่เพียงกรอบกฎหมายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังต้องมีระบบการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญ่อีกด้วย การดำเนินการนี้จะต้องได้รับการสนับสนุนโดยองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ อาทิ การเพิ่มความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาให้สาธารณชน

12 - สิ่งเสริมสร้างประสิทธิภาพ ประกอบด้วย คะแนนระดับชาติด้านการศึกษาและการอบรม ประสิทธิภาพของตลาดสินค้า ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน การพัฒนาตลาดการเงิน ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และขนาดของตลาด

- ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ ประกอบด้วย คะแนนระดับชาติด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ

13 WIPO. 2014. Project Document: Committee for Development and Intellectual Property (CDIP).

นอกจากนี้ การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนทำให้สามารถเข้าถึงตลาดภายในผ่านการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานโดยเสรี ดังนั้น ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาทวีความสำคัญยิ่งขึ้น แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน 2554 - 2558 ได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนปฏิบัติตามซึ่งครอบคลุมถึงระบบทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสมดุล การมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนในระบบทรัพย์สินทางปัญญาโลก การสนับสนุนการสร้างสรรค์ ความตระหนักรู้ และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของภูมิภาคในชุมชนทรัพย์สินทางปัญญาระดับนานาชาติ และการเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก¹⁴ สำหรับประเทศไทยเป้าหมายดังกล่าวมีท่าทีที่จะเป็นไปได้ยากเนื่องจากยังมีช่องว่างระหว่างกรอบความตกลงที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญากับการบังคับใช้ทางกฎหมาย สมาคมฯ มีความตั้งใจที่จะสนับสนุนหน่วยงานของไทยในการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวโดยคณะทำงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาได้นำเสนอประเด็นสำคัญที่เห็นควรให้มีการพิจารณาเพื่อเป็นพื้นฐานในการดึงดูดและรักษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) และเพื่อบรรลุแผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงภูมิภาคอาเซียนให้เป็นภูมิภาคแห่งนวัตกรรมและการแข่งขันโดยใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา

ประเทศไทยบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2558 ซึ่งบูรณาการดังกล่าวได้นำมาซึ่งการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานเชิงกายภาพ (ระบบขนส่ง) และโครงสร้างด้านระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ (กฎหมายและมาตรฐาน) ผลกระทบจากการบูรณาการนี้ได้ทำให้นักกฎหมายในการปรับประสานให้สอดคล้องกับความต้องการของอาเซียน ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องอย่างเร่งด่วนที่จะร่างกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเสียใหม่

มาตรการทางทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยดึงดูดการลงทุนและนวัตกรรมซึ่งเพิ่มการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีอันจะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้นในอาเซียน รัฐบาลไทยจะต้องบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรและเครื่องหมายทางการค้าที่มีประสิทธิภาพตามที่กรอบพื้นฐานกำหนดไว้เพื่อผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม ทรัพย์สินทางปัญญามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทบทวนและให้เป็นตามมาตรฐานนานาชาติผ่านการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ สมาคมฯจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสำคัญเพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

1. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเพื่อการภาคยานุวัติพิธีสารมาดริดรวมไปถึงการอนุญาตให้มีการจดทะเบียนการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าซึ่งมีลักษณะที่ไม่ใช่ลักษณะทั่วไปซึ่งปัจจุบันยังอยู่ภายใต้การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

1.1 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเพื่อการภาคยานุวัติพิธีสารมาดริด การเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดโทษในการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ (Illegal

¹⁴ ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan (2011 – 2015)

Refilling Practices) และการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวข้องกับการขยาย ความคุ้มครองไปยังเครื่องหมายการค้าที่เป็นกลิ่นและเสียง

สมาคมฯ ได้เน้นย้ำกับหน่วยงานไทยหลายครั้งผ่านการประชุมเกี่ยวกับความเร่งด่วนในการขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไปยังเครื่องหมายการค้าที่มองไม่เห็นด้วยตา (unconventional marks) อาทิ กลิ่น และเสียง เช่นเดียวกับการป้องกันและกำหนดฐานความผิดเรื่องการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ (Illegal Refilling Practices) ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่างๆ รวมถึงอาหารและเครื่องดื่ม น้ำหอม และเครื่องสำอาง และยานยนต์ เพื่อรับรองให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกับผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในการอภิปรายและการหารือกับสมาคมฯ และผู้แทนธุรกิจจากยุโรปหลากหลายครั้ง กรมทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยได้รับเอาประเด็นและข้อกังวลกลับไปพิจารณา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มีการเสนอขอทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายข้อต่อพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า

ทางสมาคมฯ เข้าใจถึงกระบวนการการผ่านร่างกฎหมายการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่างๆ เป็นดังกล่าวว่ากระบวนการเหล่านั้นอาจใช้เวลานานหลายเดือน สมาคมฯ จะยังคงติดตามการปรับปรุงแก้ไขต่างๆ ต่อไปอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะ

1. ขอให้มีการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและปราบปรามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างเข้มข้น และควรพิจารณาให้มีการออกบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มองไม่เห็นได้ด้วยตา และกำหนดโทษในการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ (Illegal Refilling Practices) ซึ่งควรได้รับการยอมรับให้เป็นการกระทำเบื้องต้นของการละเมิดเครื่องหมายการค้า

ในการนี้ เพื่อลดพฤติกรรมผิดกฎหมายเกี่ยวกับการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรหลีกเลี่ยงการกำหนดคำจำกัดความที่หมายความถึง และ/หรือการกระทำที่ยอมรับได้โดยทั่วไปที่เกี่ยวกับการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ ภายใต้กรอบว่าด้วยการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ และควรเปิดโอกาสให้สามารถขยายคำจำกัดความและการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ให้หมายรวมถึงประเด็นพื้นฐานที่มักจะเกี่ยวข้องกับการใช้หีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ อาทิ การคุ้มครองการบรรจุหีบห่อด้วยเครื่องหมายการค้าสามมิติและการคุ้มครองส่วนประกอบของสินค้าและบริการ (trade dress)

2. ผลการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะถือเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย

1.2 ความท้าทายของไทยในการการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด (ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ)

สมาคมฯ ได้ระบุประเด็นที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด ดังนี้

ประโยชน์ที่คาดหวัง:

ประโยชน์ของของพิธีสารมาดริด คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ

พิธีสารมาดริดเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจท้องถิ่นโดยช่วยจะสามารถเพิ่มขอบเขตอำนาจการคุ้มครองเครื่องหมายทางการค้าในหลายเขตอำนาจศาล โดยการยื่นคำขอจดทะเบียนเพียงคำขอเดียวและเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว

ความท้าทายที่อาจเกิดขึ้น:

- 1) การขาดความพร้อมและทรัพยากรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา
 - กฎเกณฑ์ใหม่จะส่งผลกระทบต่อระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในปัจจุบัน (เช่น ระบบหนึ่งคำขอซึ่งสามารถระบุสินค้าและรายการได้หลายจำพวก ชุดค่าธรรมเนียมใหม่ ฯลฯ เป็นต้น) และอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้ลงทะเบียน
 - ควรปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าของไทยให้สอดคล้องกับบริบทของพิธีสารมาดริด
 - มีความเสี่ยงสูงที่เจ้าหน้าที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่สามารถดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด
 - มีความเสี่ยงระดับกลางที่จะเกิดความล่าช้าในการสื่อสารระหว่างกรมทรัพย์สินทางปัญญาและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) เพื่อรับประกันการปฏิบัติตามข้อตกลงในพิธีสาร
 - มีความเสี่ยงที่บุคลากรกรมทรัพย์สินทางปัญญาขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการปรึกษาและความช่วยเหลือทางโทรศัพท์สำหรับผู้ลงทะเบียนภายในประเทศ
 - มีความเสี่ยงจากการพึ่งพาองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) เนื่องจากขาดความรู้ความเชี่ยวชาญภายในประเทศ
 - การจัดจำพวกของไทยปรากฏรวมอยู่ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบมาดริดหรือไม่ (Madrid System)
 - มีความเสี่ยงที่บุคลากรกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่สามารถรับมือกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากขาดประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการใหม่ซึ่งปัญหาเหล่านี้ อาจเกิดจากการมีบุคลากรเพียงจำนวนหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาที่ใช้ในระบบมาดริด
 - ควรจ้างงานผู้รับจดทะเบียนเพิ่มเติมโดยคำนึงถึงขั้นเพื่อรองรับลักษณะใหม่ของงาน
 - ระบบฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยจะสามารถรองรับคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายทั้งแบบส่งผ่านตามพิธีสารมาดริดและส่งตรงผ่านช่องทางในประเทศต้นกำเนิด
- 2) ข้อกังวลของผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในเครื่องหมายการค้า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักกฎหมาย และตัวแทน
 - การสื่อสารระหว่างกรมทรัพย์สินทางปัญญากับสำนักงานระหว่างประเทศ อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อกรรมสิทธิ์ทางปัญญาและอาจเกิดผลกระทบแบบโดมิโนต่อเจ้าของกรรมสิทธิ์และตัวแทนเครื่องหมายการค้า
 - กรอบระยะเวลาของระบบที่ไม่ยืดหยุ่น อาจส่งผลให้ผู้ขอไม่สามารถจดทะเบียนได้ตามกำหนดเวลา
 - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำเป็นต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับพิธีสารมาดริด ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ที่ตัวแทนเกิดลังเลในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีสาร เพราะเกรงจะสูญเสียลูกค้า เสียงานและขาดรายได้ เนื่องจากผู้ยื่นขอจดทะเบียนต่างชาติจะหันไปยื่นผ่านระบบพิธีสารมาดริดซึ่งมีผลไม่ต่างจากการยื่นขอจดทะเบียนในประเทศต้นกำเนิด จึงไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากตัวแทนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ทางสมาคมฯ เรียกร้องรัฐบาลไทยให้ปรึกษากับคณะทำงานทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมอย่างสม่ำเสมอ คณะทำงานยินดีที่จะได้สนับสนุนประเทศไทยและจัดเตรียมแนวทางปฏิบัติที่ดีในประเด็นดังกล่าว

1.3 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

สมาคมฯ ยินดีที่ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GIs) อย่างไรก็ตาม มาตรา 22 (2) ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าขององค์การการค้าโลก หรือ ข้อตกลงทริปส์ (TRIPS Agreement) ซึ่งระบุการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ยังไม่ได้มีการนำไปบังคับใช้โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (ในที่นี่จะเรียกว่า “พระราชบัญญัติ”) หรือโดยกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง (พ.ศ. 2547)

ในหมวด 3 ของพระราชบัญญัติซึ่งให้คำจำกัดความของ GI และมาตรา 27 และ 28 ซึ่งกำหนดความคุ้มครอง GIs นั้นกลับไม่ได้นำเอาบทบัญญัติในมาตรา 22 (2) ของข้อตกลง TRIPS ไปบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมาตราเหล่านี้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียน และไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับการใช้ใดก็ได้ที่จะระบุหรือเสนอ GI

นอกจากนี้ มาตรา 23 ของข้อตกลงทริปส์ยังไม่ได้มีการบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ในมาตรา 28 ของพระราชบัญญัติ แม้ว่าจะมีการคุ้มครองเพิ่มเติมระบุไว้ในมาตรา 23 ซึ่งห้ามไม่ให้มีการใช้ส่วนบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับสินค้า GI ประเภทไวน์และสุราที่มีการบังคับใช้ไปแล้ว โดยที่การห้ามใช้ GI ในบทแปลนั้นไม่ได้มีการระบุไว้ในมาตรา 28 ด้วย

ข้อเสนอแนะ

การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดทุกข้อในมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงทริปส์

1.4 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสิทธิบัตรเพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการจดทะเบียนสิทธิบัตร

ระยะเวลาที่ใช้ในการขอจดสิทธิบัตรในประเทศไทยนับตั้งแต่การยื่นไปจนถึงวันที่อนุมัตินั้นยังคงไม่สามารถคาดการณ์ได้และอาจใช้เวลาโดยเฉลี่ย 12.6 ปี ในประเทศไทย สาเหตุมาจากการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรด้านเคมีและเภสัชกรรมในกรมทรัพย์สินทางปัญญา ปัญหาภาระงานค้างเป็นคอขวดเช่นนี้ ส่งผลให้มีสิทธิบัตรเพียง 1,286 ใบได้รับการอนุมัติในปี 2557¹⁵ สร้างความไม่แน่นอนต่อการคุ้มครองการลงทุนและเปิดโอกาสให้เกิดการละเมิดสิทธิจากบริษัทท้องถิ่นในระหว่างการรอการอนุมัติซึ่งจะสร้างความเสียหายแก่ธุรกิจท้องถิ่นและผู้คิดค้นนวัตกรรม สภาวะที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้เช่นนี้กลับไม่มีการขยายความคุ้มครองสิทธิบัตรหรือการปรับแก้ในกรอบกฎหมายไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ความล่าช้าในการอนุมัติขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรนั้น ทำให้ผู้ที่ต้องการยื่นขอสิทธิบัตรเกิดความท้อแท้ที่จะขอความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศไทย เกี่ยวกับเรื่องนี้ แหล่งกำเนิดสำหรับสำนักงานสิทธิบัตรคือค่าธรรมเนียมต่ออายุประจำปีในการรักษาใบคำร้องขอสิทธิบัตรหรือสิทธิบัตร ในบางแห่ง อาทิ สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป (European Patent

¹⁵ http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/country_profile/profile.jsp?code=TH

Office - EPO) นั้นกำหนดให้ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีนับตั้งแต่ปีที่สามเป็นต้นไปสำหรับการยื่นคำร้องสิทธิบัตรที่ยังคงรอผลการขึ้นทะเบียนอยู่ในที่อื่นๆ อาทิ สิงคโปร์ หรือประเทศไทย ค่าธรรมเนียมการต่ออายุนั้นต้องชำระต่อเมื่อได้สิทธิบัตรแล้ว แม้ว่าผู้ที่ถือสิทธิบัตรจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมต่ออายุคงค้างนับตั้งแต่ปีที่สี่หรือปีที่ห้าเป็นต้นไป ดังนั้น จึงเห็นได้ชัดว่าสำนักงานสิทธิบัตรภายใต้กรมทรัพย์สินทางปัญญานั้นต้องขาดรายได้จากค่าธรรมเนียมการต่ออายุหากผู้ถือสิทธิบัตรตัดสินใจที่จะยกเลิกสิทธิบัตรก่อนที่จะได้รับอนุมัติสิทธิบัตรนั้น โดยสรุป ความล่าช้าของกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการออกสิทธิบัตรได้กีดกันผู้ยื่นขอสิทธิบัตรในการขอความคุ้มครองในประเทศไทย และทำให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาขาดรายได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ เสนอแนะให้ประเทศไทยเพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและปรับปรุงกระบวนการพิจารณาขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรด้วยกรอบเวลาที่สมเหตุสมผลสำหรับการจดทะเบียน (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ 6)
2. ควรพิจารณาและกำหนดการขยายความคุ้มครองสิทธิบัตรจากความล่าช้าในการจดสิทธิบัตรให้เป็นวิธีแก้ปัญหาเพื่อสร้างการปฏิบัติที่เป็นธรรมเพื่อชดเชยแก่ผู้ทรงสิทธิต่อกรณีสิทธิบัตรคงค้าง (patent backlogs) ในประเทศไทยและความล่าช้าในการอนุมัติขึ้นทะเบียนตำรับยา (marketing authorization) ภายใต้สภาวะการณ์ที่กรอบเวลาการขอขึ้นทะเบียนได้รับการกำหนดชัดเจนการขยายความคุ้มครองสิทธิบัตรจะมีขึ้นเฉพาะในกรณีที่เกิดความล่าช้าเท่านั้นซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพในระดับกระบวนการของรัฐบาลจะเป็นประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย
3. ส่งเสริมการพูดคุยและการหารืออย่างสม่ำเสมอระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้มีการแบ่งปันข้อมูล

2. นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญา

2.1 การยกเลิกเครื่องหมายการค้าผ่านนโยบายบรรจุภัณฑ์สามัญและมาตรการเกินจำเป็นที่ใช้ในการจำกัดการใช้

เครื่องหมายการค้าตามปกติ

สมาคมฯ เข้าใจและเคารพสิทธิของรัฐบาลไทยในการคุ้มครองพลเมืองและบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเหมาะสมเพื่อรับรองสุขภาพที่ดีของประชาชนซึ่งรวมถึงการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลิตภัณฑ์ยาสูบ อย่างไรก็ตาม สมาคมฯ ไม่เห็นด้วยกับข้อบังคับที่เกินความจำเป็นและไม่ได้รับการพิสูจน์หรือการละเมิดเครื่องหมายการค้านั้นจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว แนวทางนี้ยังอาจนำไปสู่ความสูญเสียที่ไม่ได้ตั้งใจ

ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการบริโภคยาสูบมุ่งหมายใช้มาตรการบรรจุภัณฑ์แบบเดียวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยนโยบายดังกล่าวอาจส่งผลให้เอกชนต้องสละการใช้เครื่องหมายการค้าหรือส่วนประกอบที่มีมูลค่าของเครื่องหมายการค้าเพียงเพื่อที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับใหม่

การบังคับใช้กฎหมายนี้อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย และผลกระทบทางลบต่อทั้งบริษัทไทยและบริษัทต่างชาติ และสร้างแบบอย่างทางกฎหมายและกฎระเบียบที่ขัดต่อกฎหมายเครื่องหมายการค้า รวมทั้งพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่ภายใต้สนธิสัญญาต่างๆ ขององค์การการค้าโลก (WTO) ตามข้อเท็จจริง ประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นเพียงประเทศเดียวที่มีการบังคับใช้กฎหมายบรรจุภัณฑ์แบบเรียบกำลังเผชิญปัญหาทางกฎหมายจากห้าชาติสมาชิก WTO

ประเด็นที่น่ากังวลของทรัพย์สินทางปัญญา คือ นโยบายหรือกฎหมายเกี่ยวกับบรรจภัณฑ์แบบเรียบที่จะทำลายเครื่องหมายการค้าและคุณค่าที่สั่งสมมาพร้อมกับตัวสินค้า และมีความเสี่ยงที่นโยบายดังกล่าวจะละเมิดมาตรา 20¹⁶ ของข้อตกลงทริพส์ที่ระบุนำไม่ให้เกิดภาระที่ไม่สมควรกับสิทธิเครื่องหมายการค้า

เช่นเดียวกับประกาศณลากเครื่องหมายแอลกอฮอล์ (Alcohol Labeling Notification) ซึ่งจำกัดการใช้เครื่องหมายการค้าบนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าต่อบริษัทข้ามชาติ และเป็นภาระบับังคับให้บางแบรนด์ออกจากตลาดไทย ทั้งนี้ ยังได้สร้างความยุ่งยากในการปฏิบัติตามเนื่องจากข้อบังคับมีความคลุมเครือและมีการตีความทางกฎหมายอย่างไม่รัดกุม ซึ่งเพิ่มข้อกังวลให้แก่แผนการจ่ายสินบนรางวัล (reward scheme) และที่สำคัญที่สุด บรรจภัณฑ์แบบเรียบของสินค้าใดก็ตามที่เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองจะเพิ่มและทำให้การผลิตและการทำธุรกรรมสินค้าปลอมนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมฯ ขอผลักดันรัฐบาลในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพื่อธุรกิจ ทั้งนี้ ยังไม่มีหลักฐานใดที่พิสูจน์ว่าบรรจภัณฑ์แบบเรียบ หรือประกาศว่าด้วยนโยบายฉลากแอลกอฮอล์ หรือนโยบายอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจะช่วยพัฒนาการสาธารณสุข ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะเป็นการลดคุณค่าของเครื่องหมายการค้าลง เพราะเหตุนี้จึงไปกระตุ้นให้ธุรกิจแข่งขันกันด้วยราคาต่ำ ซึ่งมีแนวโน้มไปเพิ่มการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกของ WTO ทางสมาคมฯ เสนอแนะว่ามีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทริพส์ของ WTO เพื่อพัฒนาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับการลงทุนจากต่างประเทศและส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อนวัตกรรม
2. พิจารณานโยบายสังคมทางเลือก เพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลิตภัณฑ์ยาสูบ
3. สมาคมฯ สนับสนุนให้มีการหารือกับคณะทำงานทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมฯ อย่างสม่ำเสมอก่อนออกนโยบายใดๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อปรับปรุงมุมมองด้านการลงทุนที่ต่างชาติมีต่อประเทศไทย

2.2 กระบวนการจดทะเบียนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติอำนาจความสะดวก

การบังคับใช้พระราชบัญญัติอำนาจความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการพ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยที่มีอำนาจพิจารณาออกใบอนุญาตต้องจัดทำคู่มือประชาชนสำหรับกระบวนการสมัคร ซึ่งครอบคลุมกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ การบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวได้สร้างความยุ่งยากต่อธุรกิจบางประเภทโดยเฉพาะในสองประเด็นหลัก คือ ระยะเวลาการพิจารณา และการยื่นเอกสารตามความต้องการได้เพียงครั้งเดียว (Single Submission) กล่าวคือ ตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้เอกสารที่ไม่ได้ยื่นไปขณะสมัครขอขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรจะสามารถยื่นเพิ่มเติมได้เพียงครั้งเดียวภายในระยะเวลา 90 นับจากวันที่มีการยื่นเอกสารครั้งแรก การอนุญาตให้ยื่นเอกสารเพิ่มเติมได้ครั้งเดียวกลับเป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ปฏิเสธคำขอจดทะเบียนนั้นได้ง่ายขึ้นและยังเป็นภาระของผู้ขออนุญาตซึ่งอาจได้รับการร้องขอให้จัดเตรียมเอกสารที่ไม่เกี่ยวข้องและไม่จำเป็น

16 มาตรา 20 ในข้อตกลงทริพส์ ระบุว่า การใช้เครื่องหมายการค้าในการดำเนินกิจการค้าขายจะต้องไม่ถูกสกัดโดยข้อกำหนดพิเศษอย่างไม่มีเหตุผล อาทิ การใช้เครื่องหมายการค้าอื่น การใช้ในรูปแบบพิเศษ หรือการใช้ในรูปแบบที่ส่งผลเสียต่อความสามารถในการแยกสินค้าหรือบริการของกิจการหนึ่งจากอีกกิจการหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเรียกร้องคำชี้แจงที่ชัดเจนจากรัฐบาลไทย รวมถึงความยืดหยุ่นในกระบวนการยื่นเอกสาร

3. บทบาทของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาดูเหมือนจะเป็นแง่มุมที่สำคัญในการสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และนวัตกรรมและเสริมสร้างความมั่นใจแก่นักลงทุนโดยรวม เศรษฐกิจดิจิทัลนำมาซึ่งปัญหาใหม่และสำคัญหลายประการ เช่น การจัดการข้อมูลและความเป็นส่วนตัว (data and privacy) ประเด็นเหล่านี้จะจะมีการอธิบายเพิ่มเติมในบท ICT

การละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์: การละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ในประเทศไทยถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูง โดยการใช้งานระบบปฏิบัติการซอฟต์แวร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์และไม่ได้รับการอนุญาตถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาในทางปฏิบัติ กลุ่มพันธมิตรธุรกิจซอฟต์แวร์ (BSA) ระบุว่าอัตราการละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยดีขึ้นเล็กน้อยที่ราวร้อยละ 70 ซึ่งถือว่ายังคงอยู่ในเกณฑ์สูงอันดับต้นๆ ของโลก ความเสียหายนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้เจ้าทรัพย์สินทางปัญญาเสียผลประโยชน์เท่านั้น แต่ยังจะสร้างความเสียหายต่อทั้งระบบโดยการติดเชื้อ รวมถึงทำให้เสียเวลาและความพยายามที่ใช้ในการแก้ไขให้กลับมาใช้งานได้ตามปกติ ทั้งนี้ การเยียวยาประกอบด้วยมาตรการต่างๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนทัศนคติให้ไม่ยอมรับการใช้ซอฟต์แวร์ปลอม
2. การออกแบบซอฟต์แวร์หลากหลายรุ่นที่สามารถซื้อหาได้ เช่น รุ่นสำหรับการศึกษาและนักเรียน และรุ่นสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยทุกรุ่นมีระดับฟังก์ชันสำเร็จรูปที่เหมาะสม
3. การให้ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของการใช้ซอฟต์แวร์ปลอม
4. การเพิ่มโอกาสในการถูกจับกุมและกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

ปัญหาสิทธิในบริบทการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-COMMERCE)

ในโลกแห่งการทำธุรกิจทางกายภาพนั้นร้านค้า ผู้จัดจำหน่าย สินค้าและบริการ (ผู้ค้าพาณิชย์) ล้วนมีส่วนในความรับผิดชอบต่อการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในสินค้าและบริการในโลกออนไลน์ ผู้ค้าออนไลน์ก็มีส่วนในความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน

การมีส่วนในความรับผิดชอบของผู้ที่เป็นสื่อกลางในการทำธุรกรรมยังคงเป็นที่ถกเถียง (เช่น ผู้ปฏิบัติการศูนย์ข้อมูล ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) รวมถึงผู้ปฏิบัติการเครือข่ายมือถือ) นอกจากผู้ค้าออนไลน์แล้ว ผู้รับส่ง (conveyors) หรือแม่ข่ายข้อมูล (host of data) ต่างไม่เหมาะสมที่จะทำหน้าที่ผู้คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

สำหรับ ISPs (ทำหน้าที่ให้บริการเชื่อมต่อออนไลน์เท่านั้น) มีวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวเพียงวิธีเดียวคือ การปิดมิให้เข้าถึงเว็บไซต์ เช่นเดียวกันกับผู้ปฏิบัติการศูนย์ข้อมูลที่แม้การลบคำสั่งจะสามารถกระทำได้ หากแต่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลหรือออกโดยหน่วยงานภาครัฐหลังจากกระบวนการที่ถูกต้องได้นำมาปฏิบัติแล้ว กระนั้น การปิดเว็บไซต์หรือการลบคำสั่งเพื่อนำสิ่งที่ละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากอินเทอร์เน็ตก็อาจจะเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุและอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจออนไลน์ได้หากจำนวนสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ในกรณีนั้นๆ มีปริมาณเพียงน้อยนิดเมื่อเทียบกับมูลค่าทางธุรกิจหากมีการใช้มาตรการดังกล่าว

การแก้ไข พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อต้นปี 2558 สามารถรักษาสมดุลที่เหมาะสมระหว่างความจำเป็นในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและวิธีที่สามารถปฏิบัติได้สำหรับผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางออนไลน์ในการทำธุรกิจระหว่างกัน

การดำเนินการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวได้รับการติดตามเพื่อการเสนอแนะแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

โครงสร้างพื้นฐานถนนและราง (Rail and Road Infrastructure)

ข้อเสนอแนะ

- ประเทศไทยควรพิจารณาใช้มาตรฐานยุโรปควบคู่ไปกับมาตรฐาน ISO ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ เนื่องจากยุโรปมีความเชี่ยวชาญและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้ ทั้งสองมาตรฐานถือเป็นมาตรฐานสากลของโครงสร้างพื้นฐานเพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุด
- ประเทศไทยควรพิจารณาให้ผู้เชี่ยวชาญระบบรางจากยุโรปให้คำแนะนำด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อลดต้นทุนการดำเนินการและค่าบำรุงรักษาที่มีมูลค่าสูง

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ในขณะที่ประเทศไทยมีระบบการขนส่งที่ค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในในกลุ่มอาเซียน โดยในปี 2557 ไทยอยู่ในลำดับที่ 3 ของภูมิภาค ตามดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของธนาคารโลก แต่อย่างไรก็ดียังมีความจำเป็นต้องมีการลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น และเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทย รวมถึงการก้าวเป็นศูนย์กลางทางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของอาเซียน โดยโลจิสติกส์ถือเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศ มีมูลค่ากว่า 3 แสนล้านบาทในแต่ละปีและมีสัดส่วนในมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ร้อยละ 3.2¹⁷

การขนส่งทางถนนถือเป็นรูปแบบหลักของการขนส่งทางบก โดยประเทศไทยมีถนนระยะทางประมาณ 400,000 กิโลเมตร ประกอบด้วย ทางหลวง 70,000 กิโลเมตร ทางหลวงชนบท 48,000 กิโลเมตร และ ทางหลวงท้องถิ่น 352,000 กิโลเมตร¹⁸ โดยโครงข่ายถนนมีสัดส่วนร้อยละ 87.50 ของการจราจรทั้งหมด คิดเป็น 2.12 บาทต่อตัน-กิโลเมตร ในขณะที่การขนส่งทางรางและทางน้ำมีต้นทุนต่ำกว่าแต่มีสัดส่วนปริมาณการใช้เพียงร้อยละ 11.08 และ ร้อยละ 11.04 ตามลำดับจากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีมูลค่าค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 14.3 ของ GDP

ตาราง 1: ต้นทุนค่าขนส่ง

ประเภทการขนส่ง	การใช้งาน (ร้อยละ)	ค่าระวาง (บาท/ตัน-กิโลเมตร)
ถนน	87.50	2.12
น้ำ	11.08	0.65
ระบบราง	1.40	0.95
อากาศ	0.02	10
รวม	100	2.02

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม, 2556

เมื่อเทียบกับระบบการขนส่งทางถนนแล้ว การขนส่งโดยระบบรางมีส่วนแบ่งน้อยกว่ามากทั้งในเรื่องผู้โดยสารและบริการ โดยมีสัดส่วนการใช้งานเพียงร้อยละ 2 ของระบบขนส่งทั้งหมด โครงข่ายดังกล่าวมีระยะทางรวมทั้งหมด 4,043 กิโลเมตร ซึ่ง 3,763 กิโลเมตรเป็นระบบรางเดี่ยว โดยเครือข่ายระบบรางประกอบด้วย 5 สายหลักครอบคลุม 47 จาก 77 จังหวัด การขนส่ง

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน: รายงานสภาวะการลงทุน 2557

¹⁸ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร 2558

ทางรางใช้ระยะเวลานานเนื่องจากระบบรางในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นระบบรางเดี่ยวทำให้รถไฟต้องหยุดรอเพื่อสับเปลี่ยนราง นอกจากนี้ ร้อยละ 60 ของโครงข่ายระบบรางอยู่ในสภาพที่ขาดการบำรุงรักษา และทางรถไฟส่วนใหญ่ในชนบทมีถนนตัดผ่านทำให้รถไฟไม่สามารถแล่นเร็วได้เนื่องจากต้องหยุดชะลอและบ่อยครั้งก่อให้เกิดอุบัติเหตุ¹⁹ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาระบบราง เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2558 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนการลงทุนขนาดใหญ่ในปี 2558 - 2559 มูลค่า 1.796 ล้านล้านบาท โดยงบประมาณจำนวน 1.58 ล้านล้านบาทจากจำนวนดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เพื่อพัฒนาโครงข่ายระบบราง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ปี 2555-2559) มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งเพื่อพัฒนาโลจิสติกส์และการเชื่อมโยงทั้งภายในและระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งจะช่วยเพิ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงระบบรางให้ทันสมัยคือส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์การเพิ่มบทบาทของประเทศในฐานะศูนย์กลางโลจิสติกส์ด้านการค้าและการพาณิชย์ในกลุ่มประเทศโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง และอาเซียน รวมไปถึงประเทศอื่นๆนอกภูมิภาคให้เติบโตอย่างมีส่วนร่วม²⁰ แผนการลงทุนดังกล่าวมีขึ้นเพื่อตอบสนองการเคลื่อนย้ายภาคการขนส่งจากถนนไปสู่ระบบรางและเพิ่มศักยภาพด้านการแข่งขันด้วยการลดต้นทุน

ตาราง 2: คุณภาพโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย

ลำดับ	โครงสร้างพื้นฐาน	มูลค่า	อันดับ / 140
1	คุณภาพโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม	4.0	71
2	คุณภาพถนน	4.4	51
3	คุณภาพโครงสร้างพื้นฐานระบบราง	2.4	78
4	คุณภาพโครงสร้างพื้นฐานท่าเรือ	4.5	5.2
5	คุณภาพโครงสร้างการขนส่งทางอากาศ	5.1	38
6	ที่นั่งว่างของสายการบิน (หนึ่งกิโลเมตร)/ สัปดาห์, ล้านคน	2,866.9	14
7	คุณภาพการให้บริการไฟฟ้า	5.2	56
8	ผู้ใช้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ /100 จุดให้บริการ	144.4	31
9	โทรศัพท์พื้นฐาน/100 จุดให้บริการ	8.5	88

ที่มา : ดัชนีชี้วัดขีดความสามารถในการแข่งขัน 2558-2559, การประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum)

ในขณะที่ภาพรวมประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยดีขึ้น โดยปี 2557 ดีขึ้นจากเดิมสามอันดับ อยู่ในอันดับที่ 35 ซึ่งเป็นอันดับเดียวกันกับปี 2553 บ่งบอกถึงการขาดการพัฒนาในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้การขนส่งระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค โดยภาคธุรกิจต้องการระบบขนส่งที่ไม่ซับซ้อน สะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายสินค้าเข้า-ออกประเทศไทย ทั้งนี้ การพัฒนาการเชื่อมโยงระดับภูมิภาคด้านระบบขนส่งและโลจิสติกส์จำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อการขนส่งทางกายภาพกับประเทศเพื่อนบ้านและการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้สอดคล้องกันภายในกลุ่มอาเซียน

¹⁹ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย 2558-2565, กระทรวงคมนาคม

²⁰ ยุทธศาสตร์ความเป็นหุ้นส่วนระดับประเทศ : ประเทศไทย 2556/ 2559 ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

ตาราง 3: ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2557

เศรษฐกิจ	อันดับ / 160	ภาพรวม	พิธีศุลกากร		โครงสร้างพื้นฐาน		การขนส่งระหว่างประเทศ		ความสามารถของธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศ		ความสามารในการติดตามและสืบค้นสินค้าระหว่างการขนส่ง		การส่งมอบตรงเวลา	
			อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน
ประเทศไทย	35	3.43	36	3.21	30	3.40	39	3.30	38	3.29	33	3.45	29	3.96

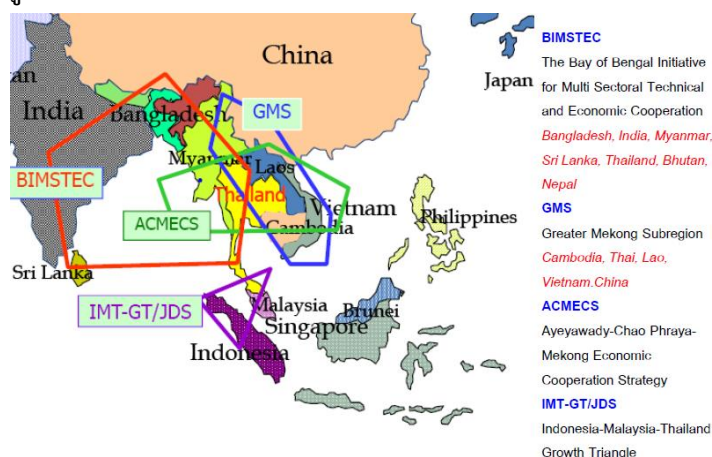
ที่มา: ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ประจำปี 2557

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มีเป้าหมายในการขับเคลื่อนประเทศไทยบนเส้นทางที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น และปูทางสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในระยะยาว²¹ การพัฒนาสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าวจะต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหลายรูปแบบทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานสากลด้านความเร็ว ความปลอดภัยและความตรงเวลา โดยทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะช่วยลดต้นทุนโลจิสติกส์และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน การยกระดับยังครอบคลุมถึงระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window) ศูนย์กระจายข้อมูล และการค้าข้ามพรมแดน และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การพัฒนาการขนส่งระบบรางควรเพิ่มการเชื่อมต่อถนนกับโครงข่ายระบบรางซึ่งรวมถึงระบบรางคู่ในเส้นทางสายหลักและการเพิ่มหัวรถจักรและขบวนรถไฟ ส่วนบริการการขนส่งต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) จะนำไปสู่การเพิ่มความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคง ทั้งนี้ การเชื่อมโยงระหว่างประเทศถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาตามแผนดังกล่าวโดยก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia – Malaysia – Thailand Growth Triangle: /MT-GT) และยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady - Cho Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ความร่วมมือเหล่านี้จะสำเร็จได้ด้วยการใช้พื้นที่แถบระเบียงเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์

²¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2557

รูปภาพ 4: การพัฒนาความเชื่อมโยงการขนส่งในประเทศไทย

ที่มา: สื่อนำเสนอการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย กระทรวงคมนาคม

หนึ่งในเป้าหมายสำคัญในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) คือการเปิดเสรีในภาคบริการรวมถึงโลจิสติกส์ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะต้องมีการขนส่งทางถนนและการขนส่งระบบรางระหว่างประเทศซึ่งระบบที่กล่าวมายังถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของโลจิสติกส์ไทย การบูรณาการที่เพิ่มขึ้นในอาเซียนจะต้องมีความพร้อมด้านมาตรฐานในระดับภูมิภาค ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window) และการกำหนดมาตรฐานและการอนุญาต (authorization) ด้านระบบรางเพื่อรองรับการเชื่อมโยงแบบไร้รอยต่อที่จะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจไทยในฐานะศูนย์กลางทางโลจิสติกส์ของอาเซียนต่อไป

กระทรวงคมนาคมพิจารณาและเข้าใจถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่เพิ่มมากขึ้นและเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรได้พัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง 8 ปี (2558-2565) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเพื่อเพิ่มสวัสดิการสังคมโดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การส่งเสริมผลิตภาพทางเศรษฐกิจโดยการลดต้นทุนและเวลาในการขนส่งสาธารณะและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันไปพร้อมกับการช่วยให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุดจาก AEC ทั้งนี้ 5 โครงการหลักที่จะได้รับการขับเคลื่อน ได้แก่ (1) โครงการระบบรางระหว่างเมือง (2) โครงการทางหลวงเชื่อมภูมิภาคหลักกับประเทศเพื่อนบ้าน (3) โครงการขนส่งมวลชนภายในกรุงเทพฯ และปริมณฑล (4) การขนส่งทางอากาศ และ (5) การขนส่งทางทะเล

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการ (Action plan) ด้านคมนาคมขนส่งระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2559 จำนวน 20 โครงการ วงเงินลงทุนรวม 1.796 ล้านล้านบาท (พร้อมเริ่มประกวดราคาในปี 2558-2560) ซึ่งครอบคลุม

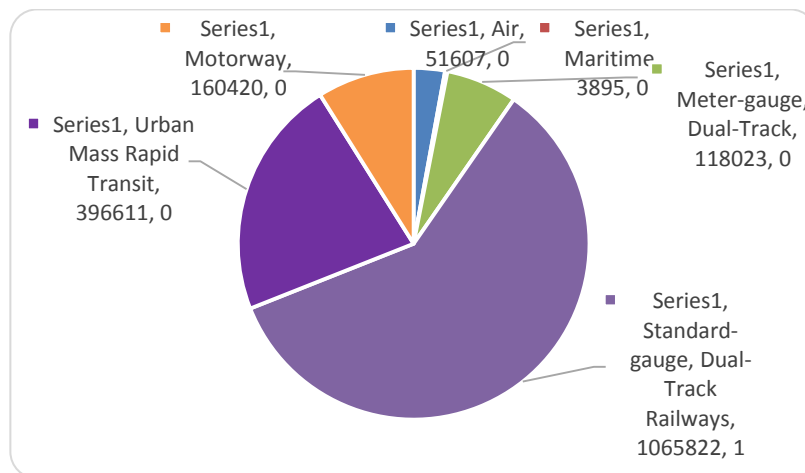
- 1.ขนส่งทางอากาศ: 1 โครงการ มูลค่า 51,607ล้านบาท
- 2.ขนส่งทางทะเล 2 โครงการ มูลค่า 3,895 ล้านบาท
- 3.ขนส่งทางบก แบ่งเป็น 4 ประเภท
 - 3.1 รถไฟทางคู่ขนาดราง 1 เมตร 5 โครงการ มูลค่า 118,023 ล้านบาท
 - 3.2 รถไฟทางคู่ขนาดรางมาตรฐาน 4 โครงการ มูลค่า 1,065,822 ล้านบาท

3.3 รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน: 5 โครงการ มูลค่า 396,611 ล้านบาท

3.4 ทางหลวง: 3 โครงการ มูลค่า 160,420 ล้านบาท

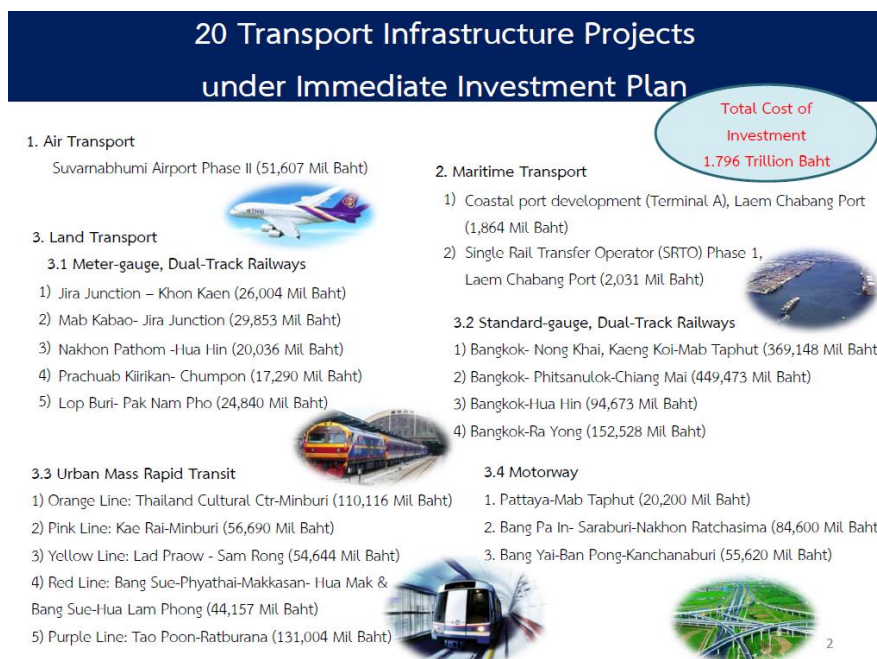
การลงทุนครั้งสำคัญดังกล่าวจะเป็นการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบรางจำนวน 14 โครงการ มูลค่ากว่า 1.58 ล้านล้านบาท ซึ่งจะตอบสนองวัตถุประสงค์ของกระทรวงคมนาคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว การกระตุ้นเศรษฐกิจ การสร้างงานและการส่งเสริมการกระจายรายได้ในประเทศ

รูปภาพ 5: มูลค่าโครงการระบบขนส่งภายใต้แผนปฏิบัติการ (Action plan) ด้านคมนาคมขนส่ง ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2559 (ล้านบาท)

ที่มา: แผนปฏิบัติการ (Action plan) ด้านคมนาคมขนส่ง ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2559, สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

รูปภาพ 6: 20 โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งภายใต้แผนปฏิบัติการ (Action plan) ด้านคมนาคมขนส่ง ระยะเร่งด่วน

ที่มา: แผนปฏิบัติการ (Action plan) ด้านคมนาคมขนส่ง ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2559, สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

ในส่วนของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบรางและถนน ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการก่อสร้างรถไฟฟ้าสายสีม่วงและสายสีแดงเช่นเดียวกับส่วนต่อขยายของสายสีเขียวและสายสีน้ำเงิน (รถไฟฟ้าบีทีเอส และรถไฟฟ้าหมอชิต) นอกเหนือจากการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครแล้ว การยกระดับโครงสร้างระบบรางทั่วประเทศยังได้รับการระบุดำเนินการในแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 8 ปี ดังจะเห็นได้จากการกำหนดเส้นทางรถไฟรางคู่ทุกเส้นทางหลักและส่วนต่อขยายไปจนถึงแนวชายแดน (รูปภาพ 7) รวมถึงการเสริมความแข็งแกร่งให้กับรางจากน้ำหนักดัดแปลง 16T เป็น 20T ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในการก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางการขนส่งในภูมิภาคอาเซียน

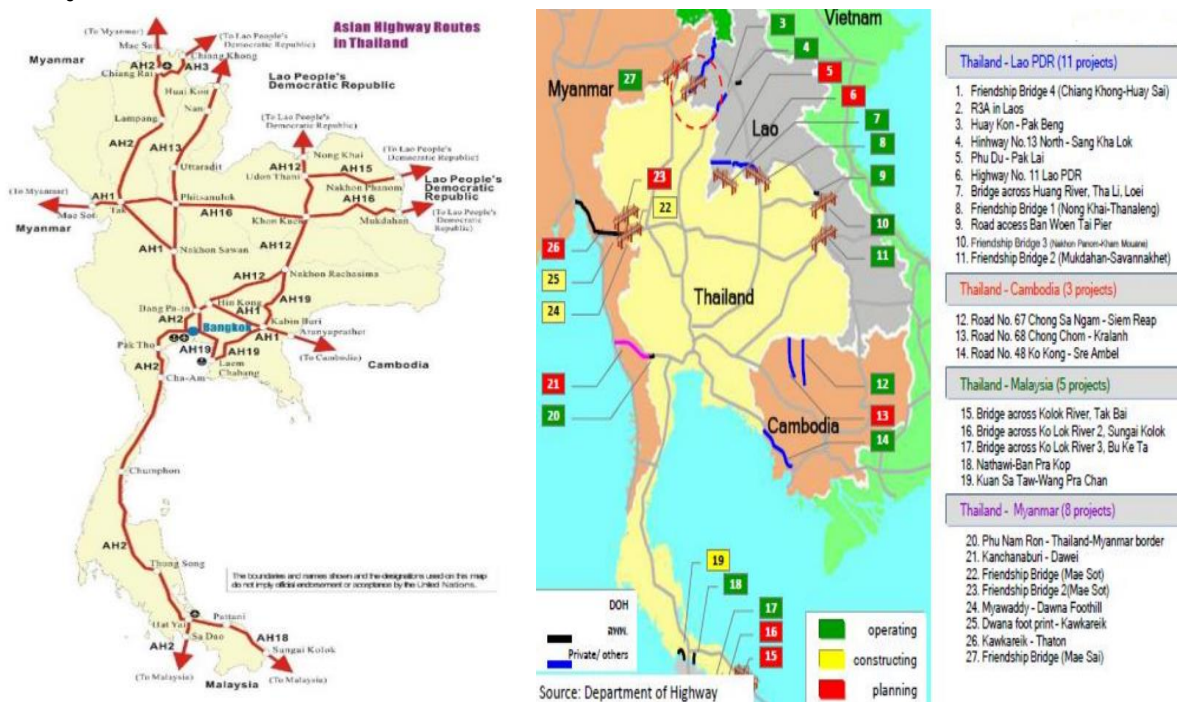
ในส่วนการพัฒนารถไฟ 1 ใน 5 โครงการได้เน้นไปที่การเพิ่มขีดความสามารถของโครงข่ายทางหลวงเพื่อเชื่อมพื้นที่หลักในประเทศ อาทิ เมืองหลวงในภูมิภาคอื่นๆ และเขตอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างถนนครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบขนส่งทางน้ำซึ่งจะเชื่อมเขตเศรษฐกิจหลักของประเทศเข้ากับบริเวณชายแดน การก่อสร้างมอเตอร์เวย์สายใหม่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางหลัก อาทิ สถานีเก็บค่าผ่านทางด่วน เป็นต้น ประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างแข็งขันในโครงการถนนเหล่านี้ (รูปภาพ 8) ประเทศไทยยังเสนอให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงอาเซียน เพื่อเตรียมความพร้อมภายใต้แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน

รูปภาพ 7: เครือข่ายระบบรางในประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2557

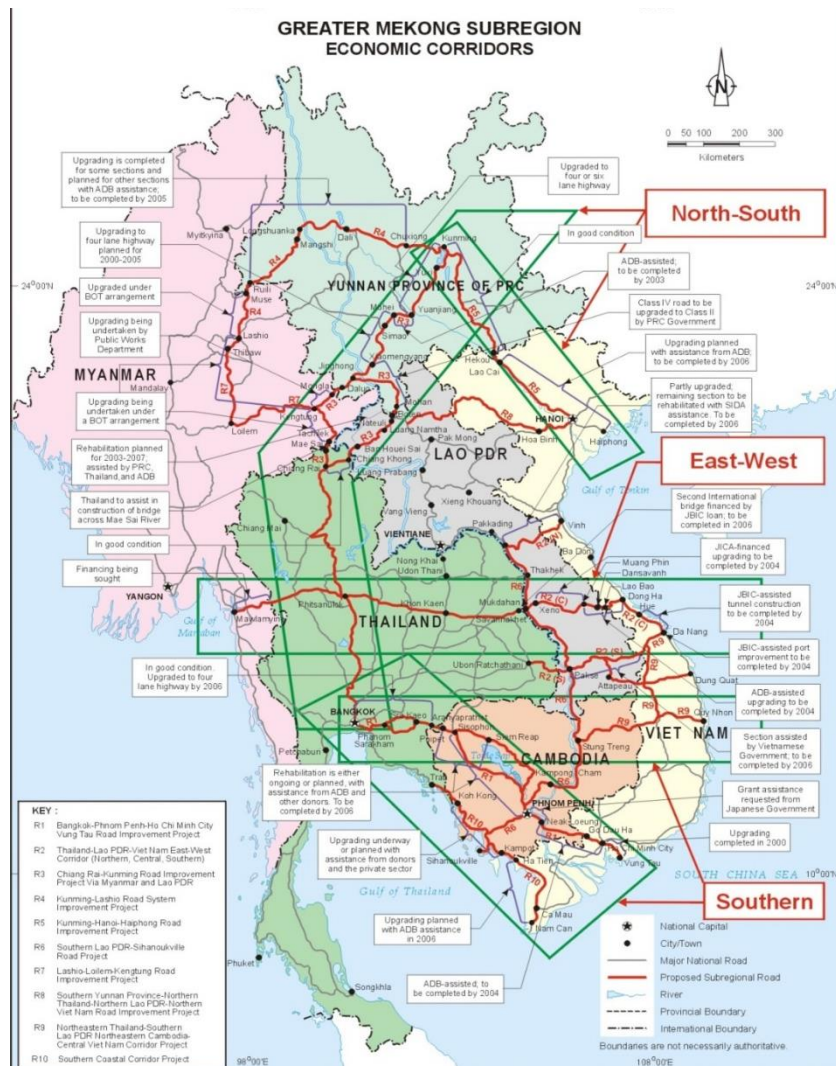
รูปภาพ 8: เครือข่ายทางหลวงในประเทศไทยที่สอดคล้องกับโครงข่ายทางหลวงอาเซียน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2557

ประเทศไทยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบรางและถนนในภูมิภาคและการส่งเสริมการบูรณาการ ซึ่งเห็นได้จากการพัฒนาโครงข่ายระเบียงเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Great Mekong Sub region: GMS) GMS ได้ริเริ่มในหลักการมาตั้งแต่ปี 2541 โดยยุทธศาสตร์โครงการที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในด้านการขนส่ง ด้านพลังงานและการจัดหาพลังงาน โทรคมนาคม ฯลฯ โดยมีการสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โครงการของ GMS ได้มุ่งเน้นไปที่แนวระเบียงเศรษฐกิจหลัก 3 แห่ง ได้แก่ แนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ แนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก และแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ กรอบยุทธศาสตร์ GMS ใหม่ (2555 - 2565) เน้นการพัฒนาอย่างบูรณาการ การพัฒนาที่หลากหลาย และการพัฒนาเฉพาะส่วนในอนุภูมิภาคดังกล่าวอันประกอบด้วย จีน กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม ปัจจุบันมีการลงทุนภายใต้กรอบ GMS ไปแล้ว 55 โครงการ รวมมูลค่าทั้งสิ้น 4.2 แสนล้านบาท ครอบคลุมพื้นที่หลักของโครงสร้างพื้นฐานทางถนน ทางอากาศ ระบบราง พลังงานน้ำ และการท่องเที่ยว เป้าหมายหลักของ GMS คือการสนับสนุนการบูรณาการในภูมิภาคโดยอาศัยการเชื่อมโยงของอาเซียน ดังนั้น จึงพยายามสร้างมาตรฐานถนนในอาเซียน การปรับปรุงความปลอดภัยทางถนน การบรรลุการเชื่อมโยงระบบราง GMS ครั้งที่หนึ่งภายในปี 2563 และการก่อตั้งสมาคมการค้าของประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Railway Association - GMRA) ทั้งนี้ มีเป้าหมายในการอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน อาทิ การยกระดับสิ่งอำนวยความสะดวกจุดผ่านแดน การปรับปรุงสถานพิธีการข้ามพรมแดน (NSW และ E-commerce) และการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการค้าและการขนส่ง

รูปภาพ 9: ระเบียงเศรษฐกิจ ASEAN

ที่มา: สถาบันการศึกษาทางธุรกิจของอาเซียน

ในเรื่องเงินทุนสำหรับโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น ประเทศไทยเคยรับการสนับสนุนด้านการเงินจากธนาคารพัฒนาเอเชีย ในปัจจุบันรัฐบาลไทยกำลังผลักดันแนวคิดกองทุนโครงสร้างพื้นฐานจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และอยู่ภายใต้ความควบคุมของกระทรวงการคลัง ภาคส่วนนำร่อง 10 ภาคส่วนที่เข้าเกณฑ์ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนนี้ได้แก่ การขนส่งระบบราง ไฟฟ้า ประปา ถนน/ทางด่วน/ทางด่วนเก็บค่าผ่านทาง ท่าอากาศยาน ท่าเรือน้ำลึก โทรคมนาคม พลังงานทางเลือก การบริหารจัดการน้ำ/การชลประทาน และการป้องกันภัยธรรมชาติ เมื่อพิจารณาขนาดของโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยแล้ว บริษัทยุโรปต่างก็มีความกระตือรือร้นที่จะเสนอความช่วยเหลือโดยใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญในการสร้างระบบขนส่งที่ซับซ้อนในทวีปยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรต่างๆของสหภาพยุโรปสามารถให้ความช่วยเหลือประเทศไทยในการสร้างมาตรฐานด้านกฎระเบียบและการดำเนินการร่วมกันของระบบขนส่ง ยกตัวอย่างเช่น ยุโรปสามารถพัฒนามาตรฐานและกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการกิจการรถไฟข้ามพรมแดนดำเนินการได้อย่างไร้รอยต่อการสนับสนุนให้ประเทศไทยยอมรับมาตรฐานว่าด้วยความสามารถในการทำงานร่วมกัน (interoperability) ที่เหมาะสมจะช่วยให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในการพัฒนาเครือข่าย GMS ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและช่วยพัฒนาเศรษฐกิจไทย

คณะทำงานโครงสร้างพื้นฐานถนนและรางของสมาคมฯ ได้จัดตั้งขึ้นในปี 2557 เพื่อดูแลติดตามข้อกังวลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดังกล่าว หลักการสำคัญของกลุ่มงานคือการสรรหาแนวทางยุทธศาสตร์สำหรับภาคส่วนโครงสร้างพื้นฐานระบบรางและถนนในประเทศไทย และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจระยะยาวระหว่างประเทศไทยและยุโรป

1. ความช่วยเหลือทางเทคนิคจากสหภาพยุโรปในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถนนและราง

สมาคมมีความยินดีที่ได้เห็นประเทศไทยขับเคลื่อนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนน และราง เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศและดึงดูดนักลงทุนนานาชาติ โดยโครงสร้างระบบรางที่ใหญ่ขึ้นมีความจำเป็นอย่างต่อเนื่องต่อประเทศไทยในการที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางทางการขนส่งของภูมิภาค ทั้งนี้ การลงทุนหลายประเภทในด้านการขนส่งของไทยนั้นจะเน้นไปที่การลดต้นทุนในการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเชิงลบต่อต้นทุนกรรมสิทธิ์โดยรวม การใช้มาตรฐานที่ล่าช้าและการขาดการบำรุงรักษานั้นเป็นสาเหตุของสภาพโครงสร้างหลายแห่งที่ย่ำแย่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัยและความพร้อมของการให้บริการ รวมถึงต้นทุนการดำเนินการและการบำรุงรักษาที่สูงขึ้นด้วย

2. มาตรฐานและการอนุญาต (standard and authorization)

ประเด็นสำคัญที่สุดคือ รายละเอียดของแผนงาน และสถานะทางเทคนิคต้องตั้งอยู่บนหลักการ RAMS ดังนี้

R ย่อมาจาก Reliability คือ ความเชื่อถือได้

A ย่อมาจาก Availability คือ ความพร้อมใช้งาน

M ย่อมาจาก Maintainability คือ ความสามารถในการซ่อมบำรุง

S ย่อมาจาก Safety คือ ความปลอดภัย

หลักการดังกล่าวเป็นหลักการตามมาตรฐานสากล IEC 62278 / EN 50126 ซึ่งนำไปสู่การวางแผนการตรวจสอบต้นทุนวงจรชีวิต (Life Cycle Cost) ของระบบรางรถไฟ ซึ่งถ้าหากไม่นำมาพิจารณาในแผนการลงทุนนี้อาจนำไปสู่กับดักทางการเงิน นอกจากนี้ข้อเสนอที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายมูลค่าต่ำจาก “ประเทศที่เป็นมิตร” อาจนำไปสู่ปัญหาการเงินในระยะยาวหากต้องประสพภาระค่าบำรุงรักษาที่สูงเกินควร โดยปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้หากไม่คำนึงถึงประเด็นต้นทุนวงจรชีวิต เพราะประเทศไทยต้องผูกพันตามสัญญาการช่วยเหลือด้านการลงทุนกับประเทศคู่ค้าดังกล่าวซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักเกณฑ์ RAMS หรือ LCC (ต้นทุนวงจรชีวิต) แต่กลับอยู่บนหลักการเพิ่มประโยชน์สูงสุดในระยะยาวจนนำไปสู่การแบกรับต้นทุนการจัดการที่สูง เช่นอาจจะเป็นระยะเวลาที่ยาวนานถึง 30 ปี ซึ่งอาจจะมากกว่าต้นทุนที่แท้จริงถึง 5 เท่า เพราะฉะนั้น สมาคมฯ จึงขอเสนอ ดังนี้

- กำหนดให้มีการกำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้างโดยผู้ชำนาญการด้านระบบราง ซึ่งสหภาพยุโรปมีผู้ชำนาญการในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนมาก
- จัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับรถไฟไทยให้เป็นหน่วยราชการของกระทรวงคมนาคม โดยหน่วยงานดังกล่าวจะทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานที่จะประยุกต์ใช้และผลิตภัณฑ์ที่จะให้การรับรองสำหรับระบบรถไฟไทยทุกประเภท
- ยอมรับและปรับใช้มาตรฐานยุโรป ทั้งนี้ มาตรฐานยุโรปถือเป็นมาตรฐานเดียวที่ถูกนำไปใช้ทั่วโลกซึ่งจะสร้างความมั่นใจว่าต้นทุนวงจรชีวิตนั้นจะมีราคาต่ำกว่า ทั้งยังคำนึงถึงหลักเกณฑ์ RAMS ซึ่งจะมีการแข่งขันและการพัฒนาด้านเทคนิคอย่างต่อเนื่องด้วยจำนวนซัพพลายเออร์มากมายรวมทั้งซัพพลายเออร์จากจีนและญี่ปุ่นซึ่งต้องสามารถส่งมอบงานตามมาตรฐาน CEN และ CENELEC ของยุโรป เนื่องจากมาตรฐานยุโรปคือมาตรฐานสากลที่

ได้รับการพัฒนาโดยประเทศสมาชิกมากกว่าทศวรรษ จึงเป็นที่รู้จักด้านคุณค่าและความพิถีพิถันและเหมาะสมเป็นอย่างดีที่จะนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

หลักเกณฑ์ ความเชื่อถือได้ (Reliability) ความพร้อมใช้งานได้ (Availability) ความสามารถในการซ่อมบำรุง (Maintainability) ความปลอดภัย (Safety) และหลักความคุ้มค่าจำเป็นต้องมีมาตรฐานร่วมด้านระบบรางแห่งชาติ หากการลงทุนและการดำเนินงานของระบบรางแห่งชาติใช้มาตรฐานเดียวกันแล้วจะช่วยให้การจ้างงานพนักงานมีคุณภาพและความสามารถในการแลกเปลี่ยนกระทำได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง อีกทั้งการบำรุงรักษาและการบริหารจัดการอุปกรณ์อะไหล่ก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การหาซัพพลายเออร์และผู้ให้บริการที่มีประสิทธิภาพก็จะง่ายขึ้น

การที่มาตรฐานดังกล่าวได้ใช้อย่างแพร่หลายในหลายประเทศนั้นจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางรถไฟ หากหน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานที่จำเป็นและให้การรับรองผลิตภัณฑ์และบริการด้านระบบรางจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก ซึ่งนอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์ RAMS และ LCC แล้วยังจะเป็นการเปลี่ยนแปลงก้าวสำคัญต่อแนวทางปฏิบัติ เพราะการทุจริตมักเกิดเมื่อให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานย่อยเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจตัดสินใจด้านมาตรฐานและการรับรองผลิตภัณฑ์และบริการ โดยในการนี้สหภาพยุโรปพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งหน่วยงานดังกล่าว เนื่องจากมีตัวอย่างและประสบการณ์ในการดำเนินงาน และเช่นกันทางสมาคมมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนประเทศไทยในการเข้าถึงมาตรฐานยุโรป

3. การรองรับการปฏิบัติงานร่วมกันของอาเซียน (ASEAN Interoperability)

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุผลสำเร็จในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ในภูมิภาค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงบทบาทนำในการพัฒนาและปรับโครงสร้างระบบรางภายในอาเซียนให้สอดคล้องกัน ซึ่งหากทางรถไฟขาดมาตรฐานจะทำให้รถไฟจากต่างบริษัทต้องสับเปลี่ยนจากรางหนึ่งไปสู่อีกรางหนึ่งเพื่อเคลื่อนผ่านเมืองและถ่ายสินค้าไปยังตู้รถไฟบรรทุกสินค้าทำให้เพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจและลดขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

วัตถุประสงค์หลักของการรองรับการปฏิบัติงานร่วมกันด้านเทคนิคคือ เพื่อบรรลุการสอดคล้องของระบบรางในอาเซียน ระบบควบคุมรางรถไฟอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยควรถูกออกแบบ (ทั้งเชิงเทคนิคและเชิงปฏิบัติการ) ให้สามารถทำงานร่วมกันกับระบบรถไฟในอาเซียนได้ ซึ่งหมายถึงรถไฟที่มีระบบควบคุมการร่วมกันดังกล่าวจะสามารถเคลื่อนตัวไปเส้นทางใดก็ได้หากสัญญาณเตือนภาคพื้นที่ใช้มีระบบที่สามารถใช้ร่วมกันได้ นอกจากนี้หลายประเทศยังได้นำมาตรฐานยุโรปมาปรับใช้อย่างแพร่หลายและเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2553 มี 42 ประเทศใช้มาตรฐานยุโรป โดยมาตรฐานยุโรปเป็นมาตรฐานนานาชาติที่อนุญาตให้มีระบบที่เปิดกว้างเพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สุดมาประยุกต์ใช้และยังช่วยเพิ่มฐานจำนวนซัพพลายเออร์นานาชาติและช่วยส่งเสริมประโยชน์จากการใช้งานในระยะยาว มาตรฐานยุโรปเป็นแนวทางให้บรรดานักออกแบบพัฒนาโครงสร้างที่มีความทนและคุ้มค่ามากที่สุดโดยพิจารณาจากวงจรชีวิตตลอดช่วงโครงการในขณะที่มาตรฐานอื่นไม่คำนึงถึงต้นทุนวงจรชีวิตและปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ การที่ประเทศไทยกำลังขับเคลื่อนสู่ยุคแห่งระบบรางทำให้โครงการลงทุนแบบครอบคลุมต้องใช้การอนุญาตและมาตรฐานที่ทันสมัยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ตามมา

สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพการรถไฟนานาชาติ (International Union of Railways: UIC) นอกจากนี้ สมาคมฯ ยังสนับสนุน ASEAN International Rail Academy ซึ่งก่อตั้งโดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

- ให้พิจารณานำหลักเกณฑ์ RAMS และต้นทุนวงจรชีวิตมาประยุกต์ใช้
- การจัดซื้อจัดจ้างควรได้รับการกำกับดูแลโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระที่มีประสบการณ์ระดับนานาชาติ
- จัดตั้งหน่วยงานกลางรถไฟไทย
- บังคับใช้มาตรฐานคณะกรรมการการเพื่อมาตรฐานยุโรป (CEN) และมาตรฐานคณะกรรมการการเพื่อมาตรฐานอิเล็กทรอนิกส์ของยุโรป (CENELEC)

4. พัฒนาขีดความสามารถด้านวิศวกรรมระบบรางในประเทศไทย

เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จในโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่วางแผนไว้ ประเทศไทยจำเป็นต้องลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อรองรับการถ่ายทอดประสบการณ์และเทคโนโลยีในอนาคต ขีดความสามารถด้านวิศวกรรมภายในประเทศยังคงไม่เพียงพอต่อการบรรลุความสำเร็จต่อการลงทุนในระยะสั้น นอกจากนี้การพัฒนาฐานวิศวกรรมขนส่งในประเทศไทยคือการเพิ่มสัดส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์และบริการด้านวิศวกรรมไปสู่ประเทศสมาชิกในอาเซียน

สมาคมฯ มีความพร้อมและความสามารถในการสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ผ่านทางผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยอุตสาหกรรมไทยต่อยอดความเชี่ยวชาญด้านการก่อสร้างและด้านวิศวกรรมระบบรางโดยมีเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีระบบรางที่ทันสมัยในภูมิภาค

องค์กรต่างๆ ของสหภาพยุโรป ตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัยไปจนถึงบริษัทเอกชนได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมวิศวกรขนส่งที่ปรึกษา และผู้จัดการโครงการชาวไทย องค์กรเหล่านี้ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อสนับสนุนความร่วมมือในระดับอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิค และมหาวิทยาลัย กระนั้น ความต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านระบบรางในปัจจุบันมากเกินกว่าผู้ฝึกอบรมที่ทรงคุณวุฒิที่มีในประเทศไทย จึงต้องมีการเปิดเสรีภาคบริการโดยเร็วเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ เรียกร้องให้ประเทศไทยพิจารณาว่าความเชี่ยวชาญในระบบรางจากยุโรปนั้นเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการผ่อนปรนกฎระเบียบในเรื่องวิชาและใบอนุญาตทำงานเพื่อดึงดูดผู้เชี่ยวชาญในสาขาดังกล่าว โดยผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาจากยุโรปถือเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการพัฒนาโครงข่ายระบบรางอย่างแพร่หลายในประเทศไทย นอกจากนี้การนำความรู้ที่ได้รับการสั่งสมจากการสร้างทางรถไฟกว่า 200,000 กิโลเมตร ทวีปยุโรปไปใช้ให้เกิดประโยชน์จะทำให้ประเทศไทยสามารถเห็นการพัฒนาความรู้ด้านการรถไฟในหมู่นิสิตนักศึกษา ผู้ประกอบการรางรถไฟและธุรกิจที่เกี่ยวข้องในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยไม่เพียงแต่จะกลายเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาคแต่หากจะเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านบุคลากรรถไฟอีกด้วย

การขนส่งและโลจิสติกส์

สรุปข้อเสนอแนะ

1. เป้าหมายระยะยาวเพื่อการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากร

- 1.1 ให้รางวัลที่ต่อเนื่องเมื่อการจัดเก็บรายได้เกินเป้างบประมาณรายปีที่ตั้งไว้ หรือ ในกรณีที่การปฏิบัติหน้าที่พบการฉ้อโกงที่มีเจตนาชัดเจน
- 1.2 เพิ่มความโปร่งใส ความแน่นอน และตรงตามเป้าประสงค์ (objectivity) ตามขั้นตอนศุลกากรในการนำเข้าส่งออก และตามกฎหมายระเบียบต่างๆ
- 1.3 กำหนดวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนและยอมรับในหลักการ “การระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” มีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ (voluntary disclosure) และตีพิมพ์แนวทางสำหรับการปฏิบัติตามเมื่อมีการบังคับใช้ข้อกำหนดด้านศุลกากร ทั้งนี้ ความโปร่งใสถือเป็นสิ่งที่จำเป็น
- 1.4 กำหนดช่องทางที่ภาคเอกชนสามารถใช้ในการอุทธรณ์ (appeals) โดยมีความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง (objective) และยึดติดในพิธีการเมื่อเกิดกรณีพิพาทกับกรมศุลกากรขึ้น
- 1.5 กำหนดให้มีพันธะด้านการบริการที่กรมศุลกากรจะให้ความสะดวกต่อภาคธุรกิจอย่างชัดเจน
- 1.6 กำหนดกฎระเบียบและกระบวนการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค
- 1.7 สร้างความมั่นใจให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไทยจะได้รับค่าตอบแทน (remuneration) ที่เป็นธรรม
- 1.8 การบังคับใช้ระบบควบคุมทางศุลกากร (customs controls) จะต้องอำนวยความสะดวกทางการค้า
- 1.9 ยกเลิกข้อบังคับที่ผู้ประกอบการจะต้องจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (dual language requirement) ซึ่งเป็นมาของความไม่แน่นอน และเพิ่มค่าใช้จ่ายและเป็นการเสียเวลาสำหรับพิธีการศุลกากร
- 1.10 ให้สัตยาบันกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit) และกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport) ซึ่งจำเป็นต้องบรรจุเข้าไว้ในกฎหมายไทย

2. มาตรการระยะสั้นในการกำกับดูแลด้านศุลกากรและการอำนวยความสะดวกด้านการค้า

- 2.1 สมาคมฯ สนับสนุนการใช้ข้อมูลในพิธีการศุลกากรที่เป็นภาษาอังกฤษ ข้อกำหนดสองภาษาไม่ควรนำมาปฏิบัติ
- 2.2 ประเทศไทยควรเพิ่มเกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่อนปรน (*de minimis*) และเกณฑ์สำหรับสินค้ามีมูลค่าขั้นต่ำที่จะต้องเสียภาษี (บัญชี 3)
- 2.3 สมาคมฯ ขอผลักดันให้กรมศุลกากรอนุญาตให้แยกการรวมเที่ยวขนส่ง (consolidated shipment) เป็นส่วนๆ รายละเอียดการดำเนินการสามารถร่วมกันจัดทำกับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ได้
- 2.4 กรมศุลกากรควรเร่งขั้นตอนพิธีการศุลกากร (clearance procedures) ให้เร็วยิ่งขึ้น
- 2.5 สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้กรมศุลกากรแก้ไขประกาศกรมศุลกากรที่ 79/2554 และอนุญาตให้ยื่นข้อมูลสำหรับการขนส่งขาออก (outbound shipments) 30 นาทีก่อนเครื่องบินออกเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศซึ่งจะช่วยส่งเสริมการส่งออกมากขึ้น
- 2.6 สมาคมฯ ขอสนับสนุนให้ประเทศไทยแยกประมวลกฎหมายภาษี (tariff codes) สำหรับรายการสินค้า (items) ที่ถูกควบคุมและไม่ถูกควบคุมเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้ารายการสินค้าที่ไม่ถูกควบคุมโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ชีววิทยาศาสตร์ (life science products)

- 2.7 ประเทศไทยจำเป็นต้องลดความล่าช้าในขั้นตอนการยื่นขอใบอนุญาตสำหรับเขตปลอดอากร (FZ) โดยกำหนดแนวทางให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องขั้นตอนและข้อกำหนดต่างๆ
- 2.8 สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ประเทศไทยปรับปรุงการผ่านพิธีการศุลกากรไร้เอกสาร (e-Paperless) โดยการส่งมอบคู่มือ (manual) ของต้นฉบับบัตรประจำตัวประชาชน หรือ หนังสือเดินทางไปให้ตัวแทนศุลกากร (customs broker) ซึ่งใช้เวลาหลายวันในการดำเนินการลงทะเบียนนั้นควรถูกขจัด และแทนที่ด้วยกระบวนการอื่นที่มีประสิทธิภาพมากกว่า
- 2.9 กรมศุลกากรควรนำระบบศุลกากรผ่านแดนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-transit system) มาปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
3. **กฎระเบียบเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI)**
 - 3.1 สมาคมฯ เสนอแนะให้ประเทศไทยเปิดเสรีตลาดไปรษณีย์เพื่อการแข่งขัน
 - 3.2 สมาคมฯ เสนอแนะให้ประเทศไทยทบทวนหลักเกณฑ์สำหรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในภาคบริการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตของภาคการผลิตเชิงยุทธศาสตร์

ภาพรวมอุตสาหกรรม

ด้วยทำเลที่ตั้งอันเป็นจุดยุทธศาสตร์ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสพิเศษที่จะวางตนในฐานะศูนย์กลางโลจิสติกส์ชั้นนำของอาเซียน รัฐบาลได้ประกาศชัดเจนถึงเป้าหมายที่จะลดต้นทุนโลจิสติกส์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยเพื่อเตรียมรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร 2558) คุณภาพและต้นทุนการบริการโลจิสติกส์ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น กฎระเบียบการถือครองกรรมสิทธิ์ของชาวต่างชาติ เวลาทำการของท่าเรือ สนามบินและศุลกากร ซึ่งมีมาตรการระยะสั้นและระยะยาวมากมายที่สามารถนำมาปฏิบัติได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา

1. เป้าหมายระยะยาวเพื่อการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากร

การอำนวยความสะดวกทางการค้ามุ่งลดต้นทุนธุรกรรมของผู้ส่งออกและผู้นำเข้าเพื่อกระตุ้นการค้า การลงทุน และเพิ่มผลิตภาพ ศุลกากรมีส่วนสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกทางการค้า เนื่องจากขั้นตอนทางศุลกากรและการผ่านแดนมีผลกระทบโดยตรงกับต้นทุนการค้า ซึ่งขั้นตอนที่ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ข้อกำหนดเรื่องการจัดเตรียมเอกสารที่ไม่ยุ่งยาก และการวางระบบอัตโนมัติ (automation) เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับขั้นตอนการเดินพิธีการศุลกากร (customs clearance) ที่มีประสิทธิภาพ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กรมศุลกากรได้ริเริ่มดำเนินงานหลายโครงการ เช่น ระบบเดินพิธีการศุลกากรทางอัตโนมัติ (automated clearance system) และขั้นตอนที่สะดวกง่ายดายขึ้นสำหรับผู้ค้าที่ไว้วางใจได้ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีบางประเด็นที่ส่งผลกระทบด้านลบต่อมาตรการข้างต้นนี้

- **กรอบกฎหมายที่ขาดความกระจ่าง** ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตีความแตกต่างไปตามแต่ละบุคคล แนวทางที่ละเอียดและมีลักษณะทางเทคนิคมักไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ ทำให้การบังคับใช้และขั้นตอนการเดินพิธีการศุลกากรเป็นที่มาของความไม่แน่นอนสำหรับชุมชนธุรกิจ
- **แผนการจ่ายสินบนรางวัลและบทลงโทษ** ของศุลกากรควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีจุดยืนที่ชัดเจนและเข้มงวดเกี่ยวกับขั้นตอนการเดินพิธีการศุลกากร ซึ่งรวมถึงการประเมินราคาศุลกากร (customs valuation) การตรวจสอบ (inspection) การควบคุม (control) และการตรวจ (audit) เอกสาร เพื่อที่จะได้สินบนรางวัลแม้จะเป็นกรณีข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อย การขาดประสิทธิภาพในการรับรู้เกี่ยวกับการกระทำที่ถูกฟ้องร้องโดยชุมชนธุรกิจและการขาดกรอบทางกฎหมายและกฎระเบียบที่มีความชัดเจนอย่างเพียงพอทำให้การปฏิบัติตามโดยผู้ค้าต่างๆ เป็นไปอย่างยากลำบาก ดังนั้น ระบบกฎหมายและการบังคับใช้ควรมีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ผู้ค้าปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ปรากฏอยู่เป็นการทั่วไปโดยปราศจากการตีความทางกฎหมายที่มีลักษณะแบบอัตวิสัย (subjectivity) ชวนให้เกิดข้อสงสัย หรือมีการตีความแบบเป็นกรณี ๆ ไป อย่างไรก็ตาม หากมีความชัดเจนว่าผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามก็สมควรถูกลงโทษ กฎระเบียบข้อบังคับศุลกากรในปัจจุบันของไทยนั้น นอกจากไม่มีความชัดเจนแล้วยังขึ้นอยู่กับความขัดแย้งกันเองภายใน (internal contradiction) และการตีความที่แตกต่างหลากหลาย นอกจากนี้ ยังควรมีเงื่อนไขจำกัดและมีลักษณะเฉพาะก่อนที่แผนการจ่ายสินบนรางวัลหรือสิ่งจูงใจจะถูกมอบให้แก่กรมศุลกากร ฉะนั้น จึงขอเสนอแนะให้มีการจ่ายสินบนรางวัลต่อเมื่อมีการจัดเก็บรายได้เกินเป้างบประมาณที่กำหนดโดยกระทรวงการคลัง หรือ ในกรณีที่มีเจตนาฉ้อโกงอย่างชัดเจนเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการใช้แผนการจ่ายสินบนรางวัลในทางที่ผิด
- กรมศุลกากรควรยอมรับหลักการ “การระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” ของชุมชนการค้า เพื่อส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ซึ่งจะช่วยขจัดปัญหาเจตนาไม่ปฏิบัติตามหรือการละเมิด โดยแยกการไม่ปฏิบัติตามโดยไม่เจตนาออกจากการไม่ปฏิบัติตามโดยเจตนาหรือการละเมิดที่ฉ้อโกงในประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้มีแผนชัดเจนที่จะส่งเสริมบริษัทให้ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับโดยสมัครใจ รวมทั้งยอมรับหลักการการระมัดระวังตามสมควร และอนุญาตให้ชุมชนการค้าเปิดเผยความผิดพลาด/การละเมิดที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ โดยไม่มีโทษปรับมากนัก ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้ กรณีการละเมิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ควรถูกเห็นว่าเป็นการฉ้อโกงเสียทั้งหมดอันจะนำไปสู่การลงโทษอย่างรุนแรง กรมศุลกากรควรพิจารณารับหลักการการระมัดระวังตามสมควรโดยให้การรับรองแผนการปฏิบัติตามภายใน (internal compliance programs) สำหรับผู้ค้า ตีพิมพ์แนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตาม และยอมรับการกระทำผิดพลาดโดยประมาท/โดยไม่เจตนาของชุมชนการค้า ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ยังคงไม่เกิดขึ้นตามกรอบกฎหมายและการบังคับใช้ทางกฎหมายของกรมศุลกากรไทย
- ในช่วงปีที่ผ่านมา กรมศุลกากรได้นำขั้นตอนแบบแมนวล (manual procedures) บางขั้นตอนกลับมาใช้อีกถึงแม้ว่าจะมีระบบพิธีการศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้การได้เป็นอย่างดีอยู่แล้วก็ตาม

ในการที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย รวมทั้งกระตุ้นการค้าและลดต้นทุนโลจิสติกส์ลง สมาคมฯ ขอ เสนอมาตรการต่างๆ เพื่อการพิจารณาต่อไป ดังนี้

- **ดำเนินการปฏิรูปศุลกากรอย่างรอบด้าน** ซึ่งมีขอบเขตการดำเนินการครอบคลุมการปฏิรูปอย่างรอบด้านทั้งด้านกฎหมายและการบริหาร รวมทั้งการปรับปรุงการบริหารงานของกรมศุลกากรใหม่ทั้งหมด ซึ่งอาจรวมถึง

การบริหารจัดการกรมศุลกากรแบบธุรกิจ (corporatisation) การนำธรรมาภิบาลหรือโครงสร้างการจัดการภายในกรมศุลกากร ฯลฯ ที่แตกต่างออกไปมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าจะเกิดผล ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ไม่ควรใช้เงินเป็นแรงจูงใจ (financial incentives) ที่ปรากฏอยู่ในบทลงโทษของกรมศุลกากรในปัจจุบัน หรือ ระบุเงื่อนไขที่ชัดเจนในการให้รางวัลจูงใจ เช่น อนุญาตให้รางวัลจูงใจก็ต่อเมื่อการจัดเก็บรายได้เกินเป้างบประมาณรายปี หรือ ในกรณีที่พบเจตนาฉ้อโกงอย่างชัดเจนเท่านั้น
2. เพิ่มความโปร่งใส ความแน่นอน และความเป็นรูปธรรม (objectivity) ของขั้นตอนทางศุลกากรและการพิจารณา กำหนดเกี่ยวกับการนำเข้า การส่งออก และกฎระเบียบต่างๆ
3. กำหนดวิธีการที่บริษัทสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ได้โดยทำให้เกิดความชัดเจนและไม่ลำเอียง รวมทั้งยอมรับหลักการ “การระมัดระวังตามสมควร (reasonable care)” มีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ (voluntary disclosure) และตีพิมพ์แนวทางสำหรับการปฏิบัติตามเมื่อมีการบังคับใช้ข้อกำหนดด้านศุลกากร ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้ ความโปร่งใสถือเป็นสิ่งจำเป็น
4. กำหนดช่องทางสำหรับการอุทธรณ์ (appeals) โดยชุมชนการค้าที่มีความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง และมีความคล่องตัวแบบไม่ยึดติดกับระบบราชการเมื่อเกิดกรณีพิพาทกับกรมศุลกากรขึ้น
5. กำหนดภาระผูกพันด้านการบริการที่กรมศุลกากรมีต่อชุมชนการค้า และในทำนองเดียวกัน ภาระผูกพันที่กรมศุลกากรคาดหวังจากชุมชนการค้า
6. กำหนดกฎระเบียบและกระบวนการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค
7. ทำให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ศุลกากรไทยได้รับค่าชดเชย (remunerate) ที่เป็นธรรม
8. เพิ่มความสะดวกทางการค้าเมื่อมีการบังคับใช้ระบบควบคุมทางศุลกากร (customs controls)
9. ยกเลิกข้อบังคับที่ผู้ประกอบการจะต้องจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (dual language requirement) ซึ่งเป็นมาของความไม่แน่นอน และเพิ่มค่าใช้จ่ายและเป็นการเสียเวลาสำหรับพิธีการศุลกากร

- **ทำให้ขั้นตอนสำหรับสินค้าผ่านแดนสะดวกง่ายดายขึ้น** ระบบที่ใช้สำหรับสินค้าผ่านแดนของประเทศไทยในปัจจุบันมีผลเป็นพิษต่อการบริการขนส่งสินค้าข้ามแดนทางบก และสวนทางกับเป้าหมายของรัฐบาลที่มุ่งให้ไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งและโลจิสติกส์ ในปัจจุบัน กฎระเบียบต่างๆ ไม่อนุญาตให้ใช้ยานพาหนะเดียวกันเพื่อการขนส่งสินค้าผ่านแดนและการนำเข้า นอกเสียแต่ว่าสินค้าทั้งหมดจะถูกนำเข้าประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (กล่าวคือ แม้กระทั่งเป็นสินค้าผ่านแดนก็ตาม) นอกจากนี้ “ด่านสะเดา” ซึ่งเป็นหนึ่งในจุดข้ามแดนหลักทั้งในเรื่องจำนวนยานพาหนะและปริมาณสินค้า กระนั้น ด่านสะเดากลับไม่ใช่จุดผ่านแดนที่ขออนุญาตล่วงหน้า (pre-approved transit point) ได้ หมายความว่า ยานพาหนะทุกคันที่ขนส่งผ่านแดนดังกล่าวจะต้องผ่านขั้นตอนการขออนุญาตที่แยกต่างหาก

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรจะให้สัตยาบันกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit) และ กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport) รวมถึงพิธีสาร (protocols) ทั้งหมด และทำให้นับใจว่าจะมีการบรรจุเข้าไว้ในกฎหมายไทย ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานการบังคับตามระบบศุลกากรผ่านแดนอาเซียน (ASEAN Customs Transit System: ACTS) ที่ประเทศไทย เป็นประเทศนาร่องร่วมกับสิงคโปร์และมาเลเซีย หากปราศจากความสอดคล้องกับข้อบังคับข้างต้น ACTS ก็อาจไม่ ประสบความสำเร็จในการบังคับใช้ในประเทศไทย

2. มาตรการระยะสั้นในการปฏิรูปด้านศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า

มีมาตรการบางประการที่สามารถปฏิบัติได้ในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยง (connectivity) และขีด ความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้นทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก การปฏิรูปบางประการซึ่งได้ระบุไว้ด้านล่างนี้สามารถ กระทำได้โดยใช้ความพยายามไม่มากนัก แต่จะส่งผลเชิงบวกต่อการเดินพิธีการศุลกากรอย่างมาก

ก) การนำเข้าอย่างเป็นทางการเป็นภาษาอังกฤษ (Formal Customs entry in English)

การประยุกต์ใช้ National Single Window ของไทยหรือที่รู้จักในฐานะ ระบบเดินพิธีการศุลกากรไร้เอกสาร (Paperless Clearance System) นั้นได้เริ่มดำเนินการในปี 2551 แม้ว่าระบบใหม่นี้จะทำให้ขั้นตอนศุลกากรมีประสิทธิภาพขึ้น แต่ก็ยัง ต้องใช้การป้อนข้อมูลศุลกากรนำเข้าและส่งออกทั้งเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ข้อกำหนดนี้ไม่เหมาะกับการค้าและไม่ สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีในระดับสากล โดยเฉพาะเมื่อไปขัดต่อพระราชบัญญัติศุลกากร (Customs Act) มาตรา 113 กำหนดให้การยื่นเอกสารสามารถกระทำโดยเลือกภาษาใดภาษาหนึ่งระหว่างภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย การใช้ ภาษาอังกฤษอย่างเดียวจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับการเตรียมการนำเข้าทางศุลกากร และเพิ่มความรวดเร็วให้กับ กระบวนการดำเนินการ และช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานของเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้กรมศุลกากรไทยขจัดข้อกำหนดสองภาษา (dual language requirements) ซึ่งเป็นที่มาของ ความไม่แน่นอน รวมทั้งต้นทุนที่เพิ่มขึ้นและเวลาที่เสียไปในการเดินพิธีการศุลกากร

ข) การเพิ่มเกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่อนปรน (de minimis level) และเกณฑ์ขั้นต่ำสุด (threshold) สำหรับการขนส่ง (shipment) ที่มีมูลค่าต่ำซึ่งต้องเสียภาษี (dutiabale) (บัญชี 3)

การอำนวยความสะดวกทางการค้ามุ่งเน้นที่จะลดต้นทุนธุรกรรมของผู้ส่งออกและผู้นำเข้า ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการค้า การลงทุน และนวัตกรรมทางธุรกิจ หลักเกณฑ์ de minimis ได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับขั้นตอนผ่านแดนและการยกเว้นภาษีศุลกากร (customs duties) และภาษีอื่นๆ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำสุด (threshold) ที่กำหนดไว้ สำหรับการขนส่งสินค้ามูลค่าต่ำนั้น ต้นทุนในการจัดเก็บภาษี/ภาษีอากรจะมีมูลค่ามากกว่าภาษีที่จัดเก็บได้ รัฐบาลควรมุ่งความสนใจไปที่การจัดเก็บภาษีตามแหล่งที่มาของรายได้ เช่น การขนส่งสินค้าที่มีมูลค่าสูงและมีความเสี่ยงสูง การลดภาระต้นทุนของผู้นำเข้า และลดระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการนำเข้า องค์การการค้าโลก (WTO) และองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) ยอมรับหลักการช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้าของผู้นำเข้าโดยใช้เกณฑ์ขั้นต่ำสุดในการผ่อนปรน ทั้งนี้ การใช้หลักเกณฑ์ de minimis อย่างเหมาะสมจะช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า สนับสนุน e-commerce และแบ่งเบาภาระงานของการเดินพิธีการศุลกากรโดยการยอมรับวิธีการขนส่งสินค้าที่มุ่งความสนใจไปยังสินค้ามูลค่าสูง ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่ได้มีการใช้หลักเกณฑ์ de minimis อยู่แล้ว แต่ยังคงมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ทั้งนี้ เกณฑ์ขั้นต่ำสุดในประเทศไทยนั้นอยู่ที่ 1,500 บาท (ประมาณ 48 เหรียญสหรัฐ) ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยจะได้รับจากเกณฑ์ de minimis ที่ 200 เหรียญสหรัฐนั้นมีมูลค่า 43.4 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี และหากเกณฑ์ de minimis อยู่ที่ 100 เหรียญสหรัฐ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยก็จะมีมูลค่า 27 ล้านเหรียญสหรัฐ เช่นเดียวกัน การมีหลักเกณฑ์ขั้นต่ำสุด (threshold) สำหรับการขนส่งสินค้ามูลค่าต่ำซึ่งต้องเสียภาษี (บัญชี 3) ที่สูงขึ้นจะช่วยลดความซับซ้อนในกระบวนการทางพิธีการศุลกากรและการะในการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งหากกรมศุลกากรดำเนินการแก้ไขข้อกำหนดที่จะช่วยลดความซับซ้อนในการนำเข้า เช่น หลักเกณฑ์ de minimis และเพิ่มหลักเกณฑ์ขั้นต่ำให้มีมูลค่าอย่างน้อย 3,000 บาท (ประมาณ 100 เหรียญสหรัฐ) หรือสูงกว่า สมาคมฯ ยังขอเสนอให้ปรับมูลค่าสินค้าซึ่งต้องเสียภาษีตามบัญชี 3 ในปัจจุบัน (สินค้ามีมูลค่าต่ำและต้องเสียภาษี) จากเดิม 40,000 บาท เป็น 80,000 บาท

ผู้นำเข้ามักจะรวมสินค้าก่อนจัดส่งเพื่อให้มีประสิทธิภาพและควบคุมต้นทุนเมื่อมีการนำเข้าสินค้าเข้ามาในประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ศุลกากรไทยไม่อนุญาตให้มีการขนส่งสินค้าแบบเทกอง (break-bulk) ในเขตปลอดอากรภายหลังการนำเข้าและภายหลังการเดินพิธีการศุลกากร ถึงแม้จะไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนกฎระเบียบใดๆ ก็ตาม

ผลกระทบในเรื่องดังกล่าวส่งผลให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้นและเกิดความล่าช้าในการนำส่ง เนื่องจากการขนส่งสินค้าแบบรวมตู้ (consolidated shipment) ต้องมีการจัดการถึงสองขั้นตอน คือการนำส่งออกนอกเขตปลอดอากรและคัดแยกออกจากหีบห่อก่อนนำส่ง ซึ่งทำให้ศักยภาพในการแข่งขันของไทยลดลง เนื่องจากประเทศอื่นๆ ในอาเซียนไม่มีข้อกำหนดเรื่องการขนส่งสินค้าบรรจุหีบห่อในเขตปลอดอากร

ข้อเสนอแนะ

เพื่อกระตุ้นการเติบโตของการค้า e-Commerce ข้ามพรมแดนที่กำลังเพิ่มขึ้นของประเทศไทย ซึ่งมีประโยชน์มหาศาลต่อ SMEs ของประเทศ สมาคมฯ ขอเสนอให้กรมศุลกากรรับหลักการการอนุญาตให้การขนส่งสินค้าแบบรวมตู้เป็นการขนส่งสินค้าแบบเทกอง ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินการสามารถร่วมกันจัดการกับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ได้

ง) การนำเข้าประเภทที่ไม่ต้องตรวจสอบพิธีการ (Green Line)

หนึ่งในความพยายามของกรมศุลกากรไทยคือ การปรับปรุงประสิทธิภาพและความทันสมัยในกระบวนการพิธีการศุลกากร ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการนำระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange : EDI) มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพิธีการทางศุลกากรผ่านระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (e-Customs system) กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับพิธีการทางศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์กำหนดให้ การนำเข้าทางศุลกากรสามารถกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากร นอกจากนี้ กฎระเบียบดังกล่าวยังได้ระบุอีกว่า ระบบสารสนเทศของกรมศุลกากรจะส่งข้อมูล/ใบอนุญาต การอนุมัติไปให้ระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรผ่านทางระบบแบบบูรณาการ และสามารถให้บริการได้ผ่านจุดบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว และภายใต้ประกาศพิธีการนำเข้าและพิธีการทางศุลกากรในระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์นั้นก็ไม่มีความจำเป็นต้องยื่นเอกสาร เนื่องจากข้อมูลทุกอย่างสามารถส่งผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

อย่างไรก็ตาม ประกาศสำนักงานศุลกากรตรวจสินค้าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ 4/2556 มีผลวันที่ 3 มิถุนายน 2556 กำหนดให้ผู้แทน (brokers) หรือ บริษัททุกรายต้องยื่นใบอนุญาตนำเข้าฉบับจริงก่อนการออกไปกับการขนย้ายสินค้า (cargo permit) สำหรับการขนส่งสินค้าเข้าประเภท “Green Line” และให้พิมพ์ใบกำกับการขนย้ายสินค้าที่สำนักงานศุลกากรท่าอากาศยาน (Airport Customs Bureau Office) โดยมีค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม 40 บาท ซึ่งประกาศดังกล่าวนำไปสู่กระบวนการทางเอกสารแบบแมนวล นอกเหนือไปจากข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากรแบบไร้เอกสารที่มีผลบังคับใช้อยู่ก่อนหน้านี้ จนส่งผลให้เกิดการขัดแย้งกับระเบียบของกรมศุลกากรเองซึ่งไม่ได้กำหนดให้มีการยื่นเอกสารใดๆ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้เกิดความล่าช้ามากกว่าครึ่งวัน

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอแนะให้ประเทศไทยล้มเลิกกระบวนการแบบแมนวล (manual procedures) และนำกระบวนการแบบอัตโนมัติมาบังคับใช้อย่างเต็มที่ เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับของกรมศุลกากร

จ) การยื่นข้อมูล 2 ชั่วโมงก่อนกำหนดบินสำหรับการขนส่งด่วน (express shipment)

ประกาศกรมศุลกากรที่ 79/2554 กำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งด่วนต้องยื่นข้อมูลสำหรับการขนส่งสินค้าขาออกล่วงหน้าสองชั่วโมงก่อนกำหนดบิน อย่างไรก็ตาม ตามมาตรฐานสากล เช่นสหภาพยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้ผู้ประกอบการยื่นข้อมูลได้ 30 นาที ก่อนเวลาเครื่องบินออก นโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกไทย เนื่องจากระยะเวลาในการขนส่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการแข่งขันในตลาดระดับโลกในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้กรมศุลกากรแก้ไขประกาศกรมศุลกากรที่ 79/2554 และอนุญาตให้ผู้ประกอบการต้องยื่นข้อมูลสำหรับการขนส่งขาออกได้ล่วงหน้า 30 นาทีก่อนกำหนดการบิน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีในระดับสากลซึ่งจะช่วยส่งเสริมการส่งออกให้เพิ่มมากขึ้น

ฉ) การใช้พิกัดศุลกากร (tariff code) ที่เหมือนกันระหว่างสินค้าที่ต้องควบคุม (controlled) และสินค้าที่ไม่ต้องควบคุม (non-controlled)

ผลิตภัณฑ์ชีววิทยาศาสตร์ (life science products) บางผลิตภัณฑ์ หรือที่เรียกว่า “สินค้าที่ไม่ต้องควบคุม” ต้องใช้พิกัดศุลกากรเหมือนกับสินค้าที่ต้องควบคุมในพิธีการทางศุลกากร เช่น เลือดสำหรับการทดลองในห้องปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม เลือดสำหรับการทดลองในห้องปฏิบัติการไม่ถือเป็นสินค้าที่ต้องควบคุมตามสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เนื่องจากขั้นตอนพิธีการทางศุลกากรแบบตัวไม่สามารถใช้กับสินค้าที่ต้องควบคุมได้ ทุกตัวอย่างเลือดที่ส่งมายังประเทศไทย จึงต้องผ่านพิธีการศุลกากรอย่างเป็นทางการ นำไปสู่การเพิ่มระยะเวลารอคอยสินค้า (lead time) ของห้องปฏิบัติการและโรงพยาบาลในประเทศไทย ดังนั้น จึงถือเป็นการสวนทางกับเป้าหมายของรัฐบาลที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางชีววิทยาศาสตร์ในอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว สมาคมฯ ขอเสนอให้มีการแยกพิกัดศุลกากรระหว่าง “สินค้าที่ต้องควบคุม” และ “สินค้าที่ไม่ต้องควบคุม” ตามลำดับ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับสินค้านำเข้าที่ไม่ต้องควบคุม โดยเฉพาะสินค้าสำคัญที่ประเทศไทยมีความต้องการเพื่อที่จะเป็นศูนย์กลางด้านชีววิทยาศาสตร์ ซึ่งระยะเวลาขนส่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญ

ข) ความล่าช้าในการยื่นขอใบอนุญาตจัดตั้งเขตปลอดอากร

ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับกระบวนการยื่นขอใบอนุญาตจัดตั้งเขตปลอดอากร (สำหรับผู้ประกอบการทุกรายในเขตปลอดอากร) ต่อกรมศุลกากรคือ 1 เดือน (22 วันทำการ) อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการดังกล่าวใช้เวลาราว 2 เดือน (45 วันทำการ) เนื่องจากต้องได้รับการพิจารณาจากหลายหน่วยงานภายใต้กรมศุลกากร (เช่น หน่วยงานบริหารสารสนเทศ และตรวจสอบ) นอกจากนี้ การขาดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการยังทำให้กระบวนการดังกล่าวใช้ระยะเวลาเนื่องจากผู้ยื่นไม่แน่ใจเรื่องหลักพิจารณาความสมบูรณ์ของเอกสาร และดูราวกับว่ากระบวนการดังกล่าวยังขาดการประสานงานที่ดีภายในกรมศุลกากรด้วย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงธรรมาภิบาลและแนวทางปฏิบัติที่ย่ำแย่ สมาคมฯ ขอเสนอให้ชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวในแนวทางปฏิบัติซึ่งมีการนำเสนอต่อสาธารณะ เพื่อให้กระบวนการและข้อกำหนดดังกล่าวมีความชัดเจนในขั้นตอนยื่นเอกสารและลดระยะเวลาในการดำเนินการ

ช) การลงทะเบียนแบบไร้เอกสาร (e-Paperless Registration)

กรมศุลกากรได้ใช้ระบบพิธีการศุลกากรแบบไร้เอกสาร (e-Paperless) ตั้งแต่ปี 2551 เพื่อส่งเสริมการค้าอิเล็กทรอนิกส์และอำนวยความสะดวกทางการค้า แต่วิธีในการรับรองอัตลักษณ์ (identity) ของผู้นำเข้าผ่านระบบพิธีการศุลกากรแบบไร้เอกสารยังคงมีลักษณะแบบแมนวอลอยู่มาก เนื่องจากกรมศุลกากรกำหนดให้ต้องยื่นบัตรประจำตัวประชาชน หรือ หนังสือเดินทางประกอบการลงทะเบียน ส่งผลให้เกิดต้นทุนเพิ่มเติม รวมทั้งเกิดความล่าช้าในกระบวนการจดทะเบียนกับกรมศุลกากร

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้กรมศุลกากรดำเนินการลงทะเบียนแบบไร้เอกสารออนไลน์ (online e-Paperless) โดยการสแกนบัตรประจำตัวประชาชน/หนังสือเดินทาง และบรรจุขึ้นเว็บไซต์บริการของกรมศุลกากร เพื่อรับรองและยืนยันการแสดงตัวในการจดทะเบียน ทั้งนี้ ผู้แทนทางศุลกากรและบริษัทขนส่งที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับได้เตรียมกระบวนการที่แข็งแกร่งไว้รองรับการลงทะเบียนของลูกค้า สมาคมฯ มีความยินดีหากกรมศุลกากรให้ความไว้วางใจผู้ให้บริการเหล่านี้ในการรับรองอัตลักษณ์ของลูกค้าตนมากกว่าที่จะต้องผ่านกระบวนการของกรมศุลกากรแยกต่างหาก

ณ) บังคับใช้ระบบศุลกากรผ่านแดนแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-transit system)

สมาคมฯ ขอให้การสนับสนุนข้อริเริ่มของกรมศุลกากรที่ให้บังคับใช้ระบบศุลกากรผ่านแดนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-transit system) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการหารือตั้งแต่ปี 2558 แต่การดำเนินการยังไม่มีวี่แวว ณ ปัจจุบัน ข้อกำหนดในการยื่นเอกสารเพื่อการขนส่งผ่านแดนทั้งหมดยังคงเป็นแบบแมนวลและสะท้อนกระบวนการของ การขนส่งตามบัญชี 4 ซึ่งไม่อนุญาตให้มีการรวบรวมเอกสาร (เช่นเดียวกับการส่งออก กล่าวคือ การนำเข้าหนึ่งครั้ง = 30 HAWB)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อลดความซับซ้อนในกระบวนการขนส่งข้ามแดนและปรับการดำเนินงานของศุลกากรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผ่านแดน (transit) สมาคมฯ ขอเสนอให้มีการอนุญาตให้ลดความซ้ำซ้อนและให้มีการรวบรวมเอกสาร (เหมือนการส่งออก) นอกจากนี้ สมาคมฯ ขอเรียกร้องให้กรมศุลกากรกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้ระบบศุลกากรผ่านแดนแบบอิเล็กทรอนิกส์

3. เกณฑ์การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI)

นโยบายที่เอื้อต่อภาคธุรกิจเป็นกุญแจสำคัญที่ส่งเสริมการบริการด้านโลจิสติกส์ที่มีการกำหนดราคาให้สามารถแข่งขันได้และมีประสิทธิภาพ และไม่พึ่งพาทรัพยากรจากภาครัฐมากนัก โดยยังคงมีผลกระทบด้านบวกและสร้างผลดีผ่านปรากฏการณ์ไหลริน (spillover effects) ต่ออุตสาหกรรมท้องถิ่น

ก) การเปิดเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไปในภาคไปรษณีย์ภัณฑ์

ตามพระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 รัฐบาลไทยมีสิทธิขาดในการจัดการบริการไปรษณีย์ การรวบรวม การส่งจ่ายและการส่งมอบไปรษณีย์และไปรษณียบัตรอยู่ภายใต้การผูกขาดของไปรษณีย์ไทย การละเมิดการผูกขาดดังกล่าวโดยไปรษณีย์เอกชน ผู้ส่งจดหมาย หรือผู้ประกอบการจัดส่งและขนส่งเร่งด่วน จะต้องจ่ายค่าปรับ 20 บาทต่อไปรษณีย์หรือไปรษณียบัตรหนึ่งฉบับที่ส่งจากนอกประเทศมายังที่อยู่ในไทย ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากการผูกขาดนั้นครอบคลุมส่วนที่อยู่นอกเหนือขอบเขตการบริการไปรษณีย์พื้นฐานด้วย เช่น ไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (express mail)

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้ประเทศไทยดำเนินการไปในทิศทางเดียวกับหลายๆ ประเทศในการเปิดเสรีตลาดไปรษณีย์ภัณฑ์อย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้เกิดการแข่งขัน

ข) เปิดเสรีธุรกิจโลจิสติกส์

แผนงานด้านโลจิสติกส์ของอาเซียน (ASEAN Logistics Roadmap) ได้รวมรายชื่อภาคอุตสาหกรรมที่ประเทศสมาชิกอาเซียน “พยายามที่จะให้บรรลุการเปิดเสรีอย่างเป็นรูปธรรม” ภายในปี 2556 วัตถุประสงค์ของแผนงานด้านโลจิสติกส์ คือ “การสร้างอาเซียนให้เป็นตลาดเดียว (ASEAN single market) ภายในปี 2558 โดยเสริมสร้างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาเซียนผ่านการเปิดเสรีและมาตรการอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์” ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังอนุญาตให้ต่างชาติสามารถถือครองหุ้นได้ร้อยละ 70 ภายในปี 2556 ในขณะที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว (Foreign Business Act) ยังคงจำกัด FDI ในภาคการบริการโลจิสติกส์ไว้ที่ร้อยละ 49

ข้อเสนอแนะ

สมาคมฯ ขอเสนอให้ประเทศไทยทบทวนกฎเกณฑ์การลงทุนของต่างชาติ โดยเฉพาะในภาคการบริการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตทางยุทธศาสตร์ของภาคการผลิต

เอกสารแนบ 1: ข้อคิดเห็นของสมาคมฯ ต่อร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ...

ร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ...	ข้อคิดเห็น
มาตรา 164 ผู้ได้นำหรือพาของที่ยังมิได้เสียภาษี หรือของที่ยังมิได้ผ่านศุลกากรโดยถูกต้องเข้ามาในราชอาณาจักร หรือส่งหรือพาของเช่นว่านี้ออกไปนอกราชอาณาจักร หรือช่วยเหลือด้วยประการใดๆ ในการนำของเช่นว่านี้เข้ามา หรือส่งออกไป หรือย้ายถอนไป หรือช่วยเหลือให้ย้ายถอนไปซึ่งของดังกล่าวนี้จากเรือหรือยานพาหนะอื่น ท่าเทียบเรือ สนามบิน โรงเก็บสินค้า คลังสินค้า ที่มั่นคง หรือโรงเก็บของโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือให้ที่อาศัยเก็บ หรือเก็บ หรือซ่อนของเช่นว่านี้ หรือยอม หรือจัดให้ผู้อื่นกระทำการเช่นว่านั้น หรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการขนหรือเคลื่อนย้าย หรือกระทำการอย่างใดแก่ของเช่นว่านี้สำหรับความผิดครั้งหนึ่งๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสิบปี หรือทั้งจำทั้งปรับ การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ให้ถือว่าเป็นความผิดโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่ ของใดๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรานี้ ให้รับเสียสิ้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลใดจะต้องรับโทษหรือไม่	1. โทษ : การกำหนดโทษปรับเป็นเงินสี่เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว นั้น เป็นการกำหนดโทษโดยไม่คำนึงถึงเจตนาแห่งการกระทำผิด การกระทำผิดใดที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีเจตนา สมควรได้รับการลงโทษ แต่การลงโทษนั้นควรอยู่ในระดับที่เหมาะสมด้วย ดังนั้น จึงขอเสนอให้โทษปรับตามมาตรานี้ เป็นเงินไม่เกินสี่เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว 2. เจตนา: มาตรา 164 วรรคสอง ในร่างฯ ฉบับนี้ กำหนดว่าไม่ต้องคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำ แต่การกระทำในลักษณะตามมาตรา 164 นั้น โดยข้อเท็จจริงแล้วอาจเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ได้ ดังนั้น จึงขอเสนอยกเลิกความในมาตรา 164 วรรคสอง ในร่างฯ ดังกล่าว ตัวอย่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรในประเทศสหรัฐอเมริกา 18U.S. Code § 545 หัวข้อการลักลอบหนีศุลกากรเข้ามายังสหรัฐอเมริกา กำหนดขอบเขตความผิดไว้เฉพาะกรณีที่ผู้กระทำความผิดลักลอบหนีศุลกากรโดยรู้อยู่แล้วและโดยมีเจตนา จงใจที่จะฉ้อโกงสหรัฐอเมริกา (Whoever knowingly and willfully, with intent to defraud the United States, smuggles....) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการลักลอบหนีศุลกากรนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา
มาตรา 165 ผู้ได้นำหรือพาของเข้ามาในราชอาณาจักร หรือส่งหรือพาของออกนอกราชอาณาจักรหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการนำของเช่นว่านี้เข้ามา หรือส่งออกไปโดยหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียค่าภาษีศุลกากร โดยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีที่จะต้องเสียสำหรับของนั้นๆ สำหรับความผิดครั้งหนึ่งๆ ให้ปรับเป็นเงินตั้งแต่ครึ่งเท่า แต่ไม่เกินสี่เท่าของค่าอากรที่ต้องเสียเพิ่ม หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งจำทั้งปรับ	เห็นด้วยกับมาตรา 165 ในร่างฯ ฉบับนี้ ซึ่งกำหนดชัดเจนว่าการกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตราดังกล่าวต้องเป็นการกระทำที่มีเจตนาฉ้อค่าภาษีด้วยเท่านั้น นอกจากนี้ ยังเห็นด้วยกับการกำหนดให้คำนวณค่าปรับจากมูลค่าอากรที่ต้องเสียเพิ่ม แทนราคาของรวมอากร

มาตรา 166 ผู้ใดนำหรือพาของเข้ามาในราชอาณาจักรหรือส่งหรือพาของออกไปนอกราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงข้อจำกัดหรือข้อห้ามอันเกี่ยวกับของนั้นสำหรับความผิดครั้งหนึ่งๆ ให้ปรับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่กำหนดข้อห้ามหรือข้อจำกัดนั้น หรือจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสิบปี หรือทั้งจำทั้งปรับ การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ให้ถือว่าเป็นความผิดโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่ ของใดๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรานี้ให้รับเสียสิ้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่	1. โทษ: ขอเสนอให้มาตรา 166 กำหนดให้ลงโทษตามกฎหมายที่กำหนดข้อห้ามหรือข้อจำกัดนั้น ไม่ว่าจะเป็นโทษปรับหรือจำคุก 2. เจตนา: มาตรา 166 วรรคสอง ในร่างฯ ฉบับนี้ กำหนดว่าไม่ต้องคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำ แต่การกระทำในลักษณะตามมาตรา 166 นั้น โดยข้อเท็จจริงแล้วอาจเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ได้ ดังนั้น จึงขอเสนอยกเลิกความในมาตรา 166 วรรคสอง ในร่างฯ ดังกล่าว
---	--

เอกสารแนบ 2: ข้อเสนอแนะต่อเนื่องเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ราชอาณาจักร

• การบริการด้านการเงิน: การธนาคารและธุรกิจประกัน

จากกฎหมายเฉพาะภาคบริการ การธนาคาร ของประเทศไทยนั้นยังคงจำกัดการถือครองกรรมสิทธิ์ของชาวต่างชาติ ในปัจจุบัน ธนาคารพาณิชย์ไทย 5 แห่งหลักนั้นครอบครองส่วนแบ่งตลาดเกินกว่าร้อยละ 60 ของตลาดธนาคารเพื่อรายย่อย (retail banking market) โดยมีรูปแบบการแข่งขันที่จำกัด เงื่อนไขที่เข้มงวดต่อการเข้าสู่ตลาดของบริษัทต่างชาติใหม่ ได้แก่ การจำกัดการถือครองกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่ในบริษัท การจำกัดจำนวนสาขา (อย่างมากให้มีสาขา 3 แห่งและมีบริษัทลูก (subsidiary) 20 แห่ง) ระเบียบในการกำหนดทุนขั้นต่ำที่มาของสินทรัพย์ และค่าธรรมเนียมการเข้าสู่ตลาดที่สูงสำหรับระบบการชำระเงินรายย่อย นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่ามีการจัดการบริหารจัดการมากและยังขาดความโปร่งใสและความชัดเจนในประเด็นกฎหมายและภาษี

นอกจากนี้ ประเทศไทยมีสถาบันการเงินพิเศษ (SFIs) ที่กำกับดูแลโดยพระราชบัญญัติพิเศษภายใต้กระทรวงการคลัง สถาบันการเงินเหล่านี้ ปัจจุบันประกอบไปด้วยธนาคาร 8 แห่ง เป็นเจ้าของทรัพย์สินธนาคารร้อยละ 22 และร้อยละ 25 ของเงินฝากในระบบ และสถาบันเหล่านี้ไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลและระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยทำให้การแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์เป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากไม่ต้องอยู่ภายใต้มาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินหรือต้องชำระค่าธรรมเนียมกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน (FIDF) ที่บังคับใช้กับธนาคารพาณิชย์ ตั้งแต่การปรับค่าธรรมเนียม FIDF เป็น 45 bps โดยศาลรัฐธรรมนูญเห็นด้วยกับพระราชกฤษฎีกาที่อนุญาตให้มีการย้ายหนี้ FIDF โดยการเก็บ 46 bps จากธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง และธนาคารรัฐทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ได้เริ่มจ่ายค่าธรรมเนียมตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2555 แต่ธนาคารรัฐยังไม่ได้จ่ายเนื่องจากความไม่ชัดเจนในแง่การบังคับใช้

การทำธุรกิจในภาคการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย นั้นยังคงมีข้อจำกัดและถูกควบคุมเพิ่มขึ้นโดยพระราชบัญญัติการประกันชีวิต พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัย ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่ แก้ไขโครงสร้างการออกเสียงของผู้ถือหุ้นให้ผู้ถือหุ้นไทยถือหุ้นภายในปี 2556 ภายหลังเหตุการณ์น้ำท่วม ประเทศไทยได้อนุมัติให้เพิ่มสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติในบริษัทประกันจากเดิมที่มีการจำกัดอยู่ที่ร้อยละ 25 เพื่อเพิ่มเงินทุนในภาคประกันภัยที่ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม พิจารณาเป็นรายกรณีไป

อย่างไรก็ตาม ไม่มีการประกาศอย่างชัดเจนว่าจะมีผลบังคับใช้เมื่อใด เพื่อให้สามารถเดินหน้าเปิดเสรีการค้าในภาคส่วนการบริการทางการเงินภายในอาเซียนต่อไปได้ ประเทศไทยจึงอยู่ระหว่างการดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้ได้รับการรับรองคุณสมบัติวิชาชีพ (อาทิ การเป็นตัวกลางในธุรกิจประกัน การเป็นนายหน้า) ซึ่งเป็นผลมาจากวิสัยทัศน์ที่ต้องการอำนวยความสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายแรงงานภายในภูมิภาค เป็นที่น่าเสียดายว่า สิ่งนี้ยังไม่เห็นผลอย่างเด่นชัดและเป็นรูปธรรมในด้านการปรับปรุงการเข้าถึงตลาด

ในแผนงานที่เพิ่มการลงทุนของชาวต่างชาติในตลาด ประเทศไทยวางแผนที่จะยกเลิกข้อจำกัดสิทธิในการลงคะแนนร้อยละ 75 ('voting share sold') และข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการภายใต้พระราชบัญญัติการประกันชีวิต พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้บริษัทประกันต่างชาติปรับโครงสร้างภายในปี 2556 เพื่อแสดงให้เห็นว่าชาวไทยเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัท หากไม่สามารถดำเนินการตามข้อจำกัดเหล่านั้นได้ บริษัทจะถูกลงโทษภายใต้กฎหมายด้านการประกันภัยต่างๆ ที่ตราขึ้นในปี 2551 และยังมีผล

บังคับใช้อยู่ ซึ่งรวมถึงการห้ามขายกิจการ เป็นต้น ทั้งนี้ มีการตั้งข้อสังเกตว่า การจำกัดสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติในภาคส่วน การประกันภัยนั้น เข้มงวดกว่าส่วนอื่นๆ ของภาคบริการ และนี่ถือว่าเป็นอุปสรรคการเข้าถึงตลาดที่สำคัญยิ่งซึ่งต้องได้รับการแก้ไข

ข้อกังวลอื่นของภาคประกันภัยได้แก่ การถ่ายโอนหนังสือรับรองหรือการรับรองคุณวุฒิ ข้อกำหนดต่อการให้บริการข้ามพรมแดน (แม้ว่ารูปแบบที่ 1 และ 2 ภายใต้ข้อตกลงเปิดเสรีภาคบริการจะมีข้อผูกพันสมบูรณ์) การขาดการแข่งขันอันส่งผลให้ราคา การให้บริการสูง และเป็นการจำกัดผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมใหม่ๆ ทั้งนี้การเลือกปฏิบัติทางภาษีไม่เป็นการช่วยให้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ สัมฤทธิ์ผล ตัวอย่างเช่น หน่วยเชื่อมต่อธุรกิจประกันภัย

แม้จะมีการออกกฎระเบียบด้าน IT และ non-IT เพื่อเปิดโอกาสทางธุรกิจภายในประเทศ ธนาคารทุกแห่งควรมีอิสระใน การเลือกผู้ให้บริการได้ทั้งจากภายในประเทศหรือภายนอกประเทศ เพื่อให้สามารถให้บริการดีที่สุดอย่างมีประสิทธิภาพ

● **อุตสาหกรรมค้าปลีกและค้าส่ง**

อุตสาหกรรมค้าปลีกและค้าส่ง²² นั้นระบุอยู่ในบัญชี 3 ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว นอกจากนี้ ใบอนุญาต ประกอบการธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกเหล่านี้จะต้องออกให้ตามสถานที่และไม่มีกรอบเวลาของขั้นตอนการอนุญาตนั้น ข้อกำหนดใน การประกอบการตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว นั้นถือกันว่าเป็นประเด็นห่วงกังวล โดยเฉพาะสำหรับ นักลงทุนชาวยุโรป และข้อกำหนดเหล่านี้ถือเป็นอุปสรรคต่อศักยภาพของธุรกิจยุโรปในแง่ของการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และ การดำเนินกิจการที่มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภค

ในอดีต รัฐบาลได้พยายามที่จะออกพระราชบัญญัติการค้าปลีกกำกับดูแลอุตสาหกรรมค้าปลีกและค้าส่งเพื่อมอบอำนาจ การตัดสินใจในการบริหารให้กำกับดูแลโครงสร้างการให้ใบอนุญาตและเกณฑ์การออกใบอนุญาตเพื่อให้คำจำกัดความแก่การ ประกอบธุรกิจที่ “เป็นธรรม” และที่ตั้งเพื่อการขยายร้านค้าและการเปิดตลาดใหม่ๆ ในการปฏิบัติที่เป็นธรรมนั้น ร่างกฎหมายมี เป้าหมายในการควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดส่งสินค้าและตัวแทนจำหน่ายเพื่อให้ได้ “ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม” อาจโต้แย้งได้ ว่า จุดประสงค์หลักที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินั้นคือให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารในกระทรวงพาณิชย์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาภาคการกระจายสินค้าเป็นกรณีๆ ไป โดยปราศจากความโปร่งใส และการตรวจสอบอย่างเปิดเผย ทำให้มีช่องว่างใน การเลือกปฏิบัติได้ แม้ความพยายามที่จะผลักดันร่างพระราชบัญญัติจะชะงักไว้ แต่ยังคงต้องจับตามองการพัฒนาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่ากฎหมายนี้จะไม่นำไปสู่การดำเนินธุรกิจอย่างไม่เป็นธรรม ต่อร้านค้าปลีกและห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ร้านค้าขาย สินค้าราคาประหยัด ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ถูกกฎหมาย

● **เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)**

ในส่วนการบริการโทรคมนาคม ใบอนุญาตในหมวดที่ 1 นั้นถูกจำกัดอยู่ในบัญชี 3 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคน ต่างด้าว ในขณะที่พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม และประกาศกระทรวงฯ เรื่องการครอบงำกิจการของคนต่าง

²² 1) การค้าปลีกสินค้าทุกชนิดด้วยทุนรวมขั้นต่ำเป็นเงินน้อยกว่าหนึ่งร้อยล้านบาทหรือมีทุนขั้นต่ำสำหรับแต่ละร้านเป็นเงินน้อยกว่ายี่สิบล้านบาท

2) การค้าส่งสินค้าทุกชนิดด้วยทุนรวมขั้นต่ำในแต่ละร้านเป็นเงินน้อยกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท

ตัวทำหน้าที่เป็นกลไกในการกำกับและควบคุมใบอนุญาตในหมวดที่ 2 และ 3 แม้ว่าจะมีกรณีที่มีการอนุมัติเป็นการเฉพาะสำหรับการถือครองกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่ของต่างชาติในหมวดที่ 1 หลักการในการอนุญาตดังกล่าวควรจะเป็นวิถีปฏิบัติทั่วไปมากกว่าจะเป็นเพียงข้อยกเว้น หลักปฏิบัตินี้มีความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมและสนับสนุนการให้บริการอย่างครบวงจร (end-to-end) ที่ดีขึ้น สมาคมฯ เสนอให้ยกเลิกประกาศกระทรวงฯ เรื่องการครอบงำกิจการของต่างด้าว เนื่องจากการส่งสัญญาณที่ผิดต่อนักลงทุนและเพิ่มต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยไม่ได้เพิ่มมูลค่าจริงใดๆ กรุณาดูรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนของ ICT ในเอกสารนี้

สมาคมฯ ชื่นชมกับการพัฒนาด้านบวกที่ผ่านมาไม่นานนี้ ซึ่งมีการทบทวนบัญชีที่ 3 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเพื่อยกเลิกข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวกับบริการทางการเงิน²³ อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีที่แท้จริงจะเกิดขึ้นต่อเมื่อกฎหมาย

²³ การแก้ไขประเภทธุรกิจภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

กระทรวงพาณิชย์แก้ไขประเภทธุรกิจภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยการออกพระราชกฤษฎีกาแก้ไขประเภทธุรกิจตามบัญชีที่ 3 (13) ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ดังนี้ “(13) การค้าภายในเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรพื้นเมืองที่ยังไม่มีกฎหมายห้ามไว้ยกเว้นการซื้อขายสินค้าเกษตร ล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย โดยไม่มีการส่งมอบหรือรับมอบสินค้าเกษตรภายในประเทศ” พระราชกฤษฎีกานี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป โดยพระราชกฤษฎีกานี้ คนต่างด้าวสามารถทำการค้าสินค้าการเกษตรพื้นเมืองในประเทศไทยโดยสามารถส่งหรือรับผลิตผลทางการเกษตรภายในประเทศโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

กฎกระทรวงใหม่กำหนดธุรกิจที่ยกเว้นไม่อยู่ใน (21) ของบัญชี 3 ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

กฎกระทรวงกำหนดธุรกิจบริการที่ยกเว้นไม่อยู่ใน (21) ของบัญชี 3 ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งทำให้คนต่างด้าวไม่ถูกจำกัดความเป็นเจ้าของต่างชาติภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ดังนี้:

- (1) ธุรกิจหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
 - a. การค้าหลักทรัพย์
 - b. การเป็นที่ปรึกษาการลงทุนในหลักทรัพย์
 - c. การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
 - d. การยืมและให้ยืมหลักทรัพย์
 - e. การจัดการกองทุน
 - f. การจัดการกองทุนส่วนบุคคล รวมถึงกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
 - g. การจัดการเงินร่วมลงทุน
 - h. การให้สินเชื่อเพื่อธุรกิจหลักทรัพย์
 - i. การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน
 - j. การเป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์
 - k. การเป็นผู้ดูแลและเก็บรักษาทรัพย์สินของลูกค้าของบริษัทหลักทรัพย์หรือ ลูกค้าของผู้ประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า
 - l. การเป็นผู้รับฝากทรัพย์สินของกองทุนส่วนบุคคล
 - m. การเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของกองทุนรวม
 - n. การเป็นผู้แทนผู้ถือหุ้น
- (2) ธุรกิจซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ก) การเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ข) การเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ค) การเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า
- (3) ธุรกิจบริการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีส่เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน

เฉพาะรายภาคส่วนที่ทำหน้าที่กำกับดูแลภาคส่วนเหล่านี้เปิดโอกาสให้มีการเปิดเสรีอย่างแท้จริง สมาคมฯ ยินดีต่อการพัฒนาที่ก้าวหน้ามากขึ้นในด้านการเปิดเสรีภาคบริการของประเทศไทย ซึ่งมุ่งปรับปรุงสมรรถนะ คุณภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เพิ่มขึ้น การปรับปรุงการเปิดเสรีเพิ่มเติมให้ครอบคลุมภาคส่วนได้กว้างขึ้นและมีระดับพันธกรณีที่สูงขึ้นยังเป็นเป้าหมายของพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ด้วย กระนั้น ในภาพรวม นับเป็นเรื่องน่าเสียดายที่ความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรมในด้านนี้ยังคงไม่เกิดขึ้นและพันธกรณีต่างๆ ก็ยังคงอ่อนแอ

สมาคมฯ เชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า การใช้หลักเหตุผลต่อระบบกำกับดูแลและการเพิ่มการแข่งขันในภาคบริการของไทยจะพัฒนานวัตกรรมและผลิตภาพ ซึ่งจะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจโดยรวม เราสนับสนุนการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าและการแข่งขันที่มีคุณภาพเพื่อประกันถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจในภาคบริการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การเพิ่มธุรกิจต่างประเทศจะดึงดูดการลงทุนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีและจะสร้างประโยชน์แก่ผู้บริโภคด้วยบริการที่ราคาต่ำลงและดียิ่งขึ้น การรับสมัครและการจ้างงานแรงงานต่างชาติชั่วคราวจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในตลาดแรงงานของไทยซึ่งมีความเข้มงวดอยู่แล้วเนื่องจากปัญหาขาดแคลนแรงงานมีฝีมือของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถวางตำแหน่งตัวเองในฐานะศูนย์กลางการส่งออกบริการระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ การประกันความเชื่อมั่นของชุมชนธุรกิจด้วยแนวทางนโยบายที่เป็นรูปธรรมเพื่อเปิดเสรีแบบก้าวหน้านั้นสำคัญมาก ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วจะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะยาวที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มรายได้ภาษีสำหรับรัฐบาล

เอกสารแนบ 3: ข้อจำกัดในการกำกับดูแลเกี่ยวกับการนำเข้าสารอันตราย

- กฎระเบียบในปัจจุบันของกรมโรงงานอุตสาหกรรมสำหรับการนำเข้าสารอันตราย

1) ข้อบังคับในการเปิดเผยข้อมูลที่อาจเป็นความลับทางธุรกิจ เพื่อการแบ่งแยกสาร การขึ้นทะเบียน และการยื่นขอใบอนุญาตนำเข้า

ข้อกำหนด	แหล่งอ้างอิงทางกฎหมาย	นัยยะต่อภาคธุรกิจ
ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต ข้อมูลนี้จะต้องเปิดเผยเพื่อรับการกำหนดชนิด การขึ้นทะเบียน และการยื่นขอใบอนุญาตนำเข้า	☐ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการขึ้นทะเบียน การออกใบรับรองและการต่ออายุใบรับรองเพื่อลงทะเบียนสารที่เป็นอันตรายในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2552 ☐ ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดชนิดสารเคมี/ผลิตภัณฑ์ที่อาจเป็นสารอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2551	☐ ตามคู่มือสากลในการจำแนกประเภทและการติดฉลากสารเคมีที่เป็นระบบเดียวกันทั่วโลก (Globally Harmonised System of Clarification and Labelling of Chemicals- GHS) ภายใต้การกำกับขององค์การสหประชาชาติ นั้น ไม่มีการกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลของผู้ผลิต ☐ อย่างไรก็ตามก็ดี คู่มือ GHS ระบุว่าต้องเปิดเผยชื่อของผู้จัดส่งสารประกอบในบัญชีข้อมูลความปลอดภัย ในสายการผลิตและกระจายสินค้า ปัจจุบัน ผู้จัดส่งสารประกอบอาจไม่ได้เป็นคนเดียวกันกับผู้ผลิต ซึ่งในกรณีนั้น ผู้จัดส่งสารประกอบไม่ประสงค์ที่จะเปิดเผยข้อมูลให้แก่ลูกค้าว่าสารประกอบนั้นได้มาจากผู้ผลิตรายใด เนื่องจากลูกค้าอาจตัดสินใจที่จะซื้อจากผู้ผลิตนั้นโดยตรง ☐ การไม่ปฏิบัติตามหลักสากลดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดความยากลำบากต่อผู้นำเข้าในการได้มาซึ่งข้อมูลผู้ผลิตเพื่อใช้ในการแบ่งแยกชนิดของสารประกอบ การขึ้นทะเบียนและการยื่นขอใบอนุญาตนำเข้า

องค์ประกอบเคมีทั้งหมด ข้อมูลนี้จะต้องเปิดเผย เพื่อการแบ่งแยกชนิดสารประกอบ	☐ ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง การแบ่งแยกชนิดสำหรับสารเคมี/ ผลิตภัณฑ์ ที่อาจเป็นวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2551	☐ โดยปกติแล้ว องค์ประกอบทางเคมีทั้งหมดเป็นความลับทางธุรกิจของผู้ผลิต และในหลายๆ กรณี ผู้จัดส่งสารประกอบไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ ☐ คู่มือ GHS กำหนดให้แสดงบัญชีข้อมูลความปลอดภัยต่อเมื่อมีส่วนประกอบของสารอันตรายเท่านั้น ☐ การไม่ปฏิบัติตามหลักสากล (อาทิ กรอบ EU REACH ที่เน้นไปที่ตัวสารประกอบมากกว่าที่จะเป็นส่วนผสม ซึ่งอาจเป็นเพียงสารตัวกลางของส่วนประกอบ) นั้นทำให้ผู้นำเข้าเกิดความยุ่งยากลำบากในการแบ่งแยกสารประกอบจากหน่วยงานรับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เนื่องจากผู้นำเข้าไม่สามารถได้มาซึ่งข้อมูลองค์ประกอบทางเคมีทั้งหมดและขาดความเชี่ยวชาญภายในที่จะแบ่งแยกสารได้ด้วยตนเอง
--	--	--

ข) การขาดแคลนกระบวนการเฉพาะสำหรับการนำเข้าสู่สารตัวอย่าง

ธุรกิจอาจจำเป็นต้องนำเข้าสู่สารเคมีตัวอย่างซึ่งอาจเป็นสารอันตรายเพื่อใช้ในการทดสอบหรือทดลองก่อนการตัดสินใจว่าจะซื้อปริมาณมากหรือเพื่อใช้ในกิจกรรมวิจัยและพัฒนา แม้การนำเข้าจะเป็นปริมาณจะน้อย ภาคธุรกิจยังคงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสู่สารอันตราย อันต้องเผชิญกับปัญหากระบวนการที่ซับซ้อนและยืดเยื้อในการแบ่งแยกชนิดสาร การขึ้นทะเบียนและการยื่นขอใบอนุญาตนำเข้า (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องเปิดเผยข้อมูลธุรกิจลับ และสารตัวอย่างเป็นเพียงสารทดสอบในห้องปฏิบัติการที่ยังไม่เคยลงทะเบียนที่ใดมาก่อน) แม้ว่าจะยังไม่ชัดเจนว่าจะมีการซื้อหรือส่งในอนาคตหรือไม่

ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าสู่สารเคมีใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทดสอบ การทดลอง หรือกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีด้านการผลิต ซึ่งจะเพิ่มพูนขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่น หากประเทศไทยต้องการจะ

ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีแล้ว สิ่งที่สำคัญมากคือ กฎระเบียบต่างๆ ของประเทศจะต้องเหมาะสมสำหรับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยภาคเอกชน

- **กฎระเบียบใหม่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำเข้าสู่สารอันตราย**

ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรมในเดือนมกราคม 2558 เรื่องการป้องกันสารอันตรายเพิ่มความเข้มข้นในการกำกับดูแลสำหรับ “กลุ่มสารประกอบที่ได้รับการกำหนดชนิดตามคุณสมบัติ” ซึ่งก่อนหน้านี้ยังไม่มีเป็นสารอันตรายเนื่องจากคุณสมบัติยังไม่ปรากฏในบัญชีสารอันตรายของประเทศไทย หากสารประกอบเหล่านี้มีคุณสมบัติใดๆ ของหนึ่งในสิบตามคุณสมบัติที่ขึ้นบัญชีสารอันตรายไว้จะถือว่าเป็นสารอันตรายในกลุ่ม DG1 เป็นอย่างน้อย หลังจากการบังคับใช้ระเบียบใหม่นี้ และจะต้องมีการรายงานเป็นการเฉพาะไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อนำเข้ามาในปริมาณมากกว่า 1 เมตริกตันต่อปี เพื่อให้มีการประเมินในขั้นต่อไปโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม แม้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ จะพออนุ้ยกับแนวคิดของระเบียบใหม่นี้ซึ่งจะมีส่วนที่คล้ายคลึงกับกรอบ REACH อยู่ผู้ประกอบการธุรกิจเหล่านั้นกังวลว่าความเข้มข้นในการควบคุมสารอันตรายที่เพิ่มขึ้นมาจากกลไกการควบคุมที่มีอยู่จะทำให้เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติตามเพิ่มขึ้นจากข้อบังคับที่ให้เปิดเผยความลับทางการค้าที่มีอยู่แล้ว กลุ่มนักธุรกิจขอเสนอให้กระทรวงอุตสาหกรรมและกรมโรงงานอุตสาหกรรมนำกรอบปฏิบัติการควบคุมที่คล้ายคลึงกับ REACH มาใช้เพื่อการปฏิรูปกฎหมายปัจจุบันและนำกลไกที่ปฏิบัติได้จริงมาบังคับใช้ ซึ่งจะเป็นไปตามหลักปฏิบัติสากลที่ผู้ประกอบการต่างๆ จะสามารถปฏิบัติตามได้

การปฏิรูปกฎระเบียบและข้อบัพัญญติปัจจุบัน (รวมถึงมาตรฐานปัจจุบัน “ข้อกำหนดการเปิดเผยองค์ประกอบ -ของส่วนผสมทั้งหมด”) จะนำมาซึ่งการเพิ่มความเข้มข้นในการกำกับควบคุมสารอันตรายตามที่มีการเสนอในร่างระเบียบใหม่ รวมถึงการรายงานสารที่ไม่ถูกควบคุมที่แสดงคุณสมบัติบางประการอันเชื่อว่าเป็นอันตรายเข้าสู่ฐานข้อมูลเคมีภัณฑ์แห่งชาติ และนำประเทศไทยเข้าสู่การดำเนินตามเส้นทางพัฒนากรอบการควบคุมที่คล้ายคลึงกับ REACH ด้วย

เอกสารแนบ 4: องค์การการค้าโลก – ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของข้อตกลง TRIPS ในแง่ของกฎระเบียบว่าด้วยฉลากของประเทศไทย มีดังต่อไปนี้:

มาตรา 15.1 กำหนดให้สมาชิกควรอนุญาตให้ "สัญลักษณ์ใดๆ ที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ" สามารถใช้เป็น "เครื่องหมายการค้า" ได้ กล่าวคือ เป็นเครื่องหมายที่ใช้หรือจะนำไปใช้บนผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความแตกต่างให้แก่ผลิตภัณฑ์ เครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิที่บังคับใช้ได้และมีผลเกี่ยวเนื่องกัน สัญลักษณ์ที่มีลักษณะบ่งเฉพาะที่ไม่สามารถนำมาใช้บนผลิตภัณฑ์เพื่อทำหน้าที่หลักได้จะไม่สามารถปกป้องในฐานะเครื่องหมายการค้าตามการละเมิดมาตรา 15.1

มาตรา 15.4 ห้าม "การเลือกปฏิบัติ" ต่อเครื่องหมายการค้าตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ ถ้าการปฏิเสธการปกป้องอยู่บนพื้นฐานของลักษณะผลิตภัณฑ์แทนที่จะเป็นลักษณะของเครื่องหมายการค้าจะถือว่าเกิดการละเมิดขึ้น

มาตรา 16.1 และ 16.3 ให้การรับประกันระดับความคุ้มครองขั้นต่ำแก่ผู้ทรงสิทธิในเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนซึ่งเกี่ยวข้องทางตรงกับความบ่งเฉพาะของเครื่องหมาย (strength of the mark) เมื่อพิจารณาว่าความบ่งเฉพาะของเครื่องหมายและขอบเขตของการคุ้มครองถูกกำหนดโดยการใช้งานที่สามารถทำเป็นเครื่องหมายได้ มาตรการที่ห้ามใช้เครื่องหมายการค้าบนผลิตภัณฑ์จะไปลดขอบเขตการคุ้มครองให้ต่ำกว่าระดับต่ำสุดที่ตกลงกันได้

มาตรา 20 กำหนดว่าการใช้เครื่องหมายการค้าจะต้องไม่ถูกผูกพันอย่างไม่สมควรโดยข้อกำหนดพิเศษ มาตรการที่กีดกันการใช้เครื่องหมายการค้านั้นได้กำหนดภาระติดพันขั้นสุดต่อการใช้เครื่องหมาย และทำให้สาระของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการออกแบบเพื่อสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยค่าลง มาตรการดังกล่าวเป็นการไม่สมควรในตัวเอง เว้นแต่จะสามารถแสดงให้เห็นว่าเครื่องหมายดังกล่าวนำไปสู่ความเข้าใจผิด หลอกลวง หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของสาธารณะชน

มาตรา 24.3 กำหนดให้แต่ละสมาชิกต้องไม่ลดการปกป้องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ที่ใช้อยู่ก่อนวันที่ 1 มกราคม 2538 ซึ่งเป็นวันที่เข้าสู่การบังคับใช้ของข้อตกลงองค์การการค้าโลก มาตรการที่ห้ามใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์บนผลิตภัณฑ์หากการใช้ดังกล่าวได้รับการอนุญาตในปี 2538 จะถือเป็นการละเมิดข้อผูกพันนี้

เอกสารแนบ 5: ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 กำหนดเงื่อนไขที่จะให้ความอนุเคราะห์ไปยังองค์การเภสัชกรรม (GPO) ในข้อ 60 61 และ 62 ซึ่งกล่าวถึงการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และทางเภสัชกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

- ข้อ 60 กำหนดให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เงินงบประมาณ
- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ในการจัดซื้อยาจากบัญชียาหลักแห่งชาติตามที่คณะกรรมการแห่งชาติทางด้านยากำหนด ในขณะที่ส่วนราชการอื่นๆ จะต้องใช้เงินงบประมาณจัดซื้อยาดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- ข้อ 61 กำหนดให้มีการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ซึ่งองค์การเภสัชกรรมได้ผลิตออกจำหน่าย โดยให้ดำเนินการด้วยวิธีกรณีพิเศษ ซึ่งอาจมีราคาสูงกว่าราคากลางของยาชื่อสามัญเดียวกันถึงร้อยละ 3
- ข้อ 62 ในกรณีที่องค์การเภสัชกรรมมิได้เป็นผู้ผลิตยาแต่มีจำหน่าย ส่วนราชการจะจัดซื้อจากองค์การเภสัชกรรมหากองค์การเภสัชกรรมเสนอราคาเท่ากันหรือต่ำกว่าผู้เสนอราคารายอื่น สิทธิพิเศษนี้ยังคงไว้แก่ผู้ค้าซึ่งเป็นผู้รับจ้างช่วงจากองค์การเภสัชกรรมอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ยังให้สิทธิพิเศษในเชิงปฏิบัติแก่องค์การเภสัชกรรมในข้อกำหนดที่เป็นไปตามกฎระเบียบ มาตรา 13 ของ พ.ร.บ.โดยให้ลดเว้นกระบวนการดังกล่าว การขออนุญาตตามหลักเกณฑ์ในการผลิต ขาย หรือนำเข้ายาแผนปัจจุบันแก่องค์การเภสัชกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงการค้าและมีใช้การค้า ทั้งนี้ในบริบทเชิงการค้า การหลีกเลี่ยงเช่นนี้ลดเวลาในการเข้าสู่ตลาดและลดความผิดพลาดจากการถูกละเลย (oversight) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ค้ารายอื่นๆ ซึ่งทำให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขันทางการค้า การตัดสินใจที่จะขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือไม่เป็นไปตามความสมัครใจขององค์การเภสัชกรรมและไม่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของผู้ควบคุม ข้อกังวลดังกล่าวได้ถูกหยิบยกขึ้นเมื่อสิทธิพิเศษเหล่านี้ยังคงปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ที่อยู่ระหว่างการร่างโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เมื่อไม่นานมานี้ องค์การเภสัชกรรมได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มเติม ด้านเครื่องมือสำหรับการควบคุมค่าใช้จ่าย (cost containment) ในฐานะหน่วยงานรัฐวิสาหกิจเพื่อแสวงหาผลกำไร (for-profit state enterprise) ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี 2555 เป็นต้นมา กระทรวงสาธารณสุขได้มีการเรียกร้องหลายรอบ ให้ผู้ค้าที่รับผลิตภัณฑ์มาจากแหล่งผลิตเดียวซึ่งไม่ได้อยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติตามที่คณะกรรมการแห่งชาติทางด้านยากำหนด (NLEM) ทำการลดราคาลง คำร้องในการยื่นเรื่องขอลดราคาของผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในวัฏกรรมหลายประเภทในระยะเวลาย้อนหลัง ประกอบกับการอยู่ภายใต้การคุ้มครองสิทธิบัตรที่ไม่มีความแน่นอนทั้งในด้านหลักเกณฑ์และขอบเขต ได้เพิ่มจำนวนขึ้น เมื่อองค์การเภสัชกรรมได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนในการเจรจาของรัฐบาล ความขัดแย้งทางผลประโยชน์จากการเปิดเผยรายละเอียดทางการค้าแก่หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่แสวงหาผลกำไรเช่นนี้ได้บั่นทอนความร่วมมือ นอกจากนี้ การลดราคาตามที่กำหนดไว้ยังคงไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขจึงเพิ่มอำนาจแก่องค์การเภสัชกรรมให้

- เป็นผู้นำเข้าพิเศษ โดยทำหน้าที่จัดหาและนำเข้ายาสามัญที่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งยาบางชนิดอาจอยู่ภายใต้การคุ้มครองสิทธิบัตร
- อำนวยความสะดวกในการนำเข้าด้วยการใช้ช่องทางเร่งด่วน (fast track) ในการขึ้นทะเบียนยาที่ได้รับการคัดเลือก แม้จะไม่ใช่ยาที่จำเป็นหรือยาฉุกเฉิน (lifesaving medicines) ซึ่งกำหนดไว้ในกฎเกณฑ์การใช้ช่องทางเร่งด่วนโดยทั่วไป
- เป็นผู้จัดจำหน่ายพิเศษของยาสามัญที่ได้รับการคัดเลือก

เอกสารแนบ 6: ข้อเสนอแนะให้แก่พระราชบัญญัติสิทธิบัตร

1. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสิทธิบัตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรเพื่อย่นระยะเวลากระบวนการจดทะเบียน:

1.1 เกณฑ์การพิจารณาเรื่อง “การประดิษฐ์ขึ้นใหม่”

- (1) มาตรา 6 ย่อหน้าที่ 2 (1) การประดิษฐ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้วในราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึง การประดิษฐ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้วนอกราชอาณาจักร
- (2) มาตรา 6 ย่อหน้าที่ 2 (3) “ การประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแล้วไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร” ควรมีการแก้ไขให้เป็นไปตามความในมาตรา 19 (ทวิ) เรื่อง การขอถือสิทธิย้อนหลัง
- (3) ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลง มาตรา 6 ย่อหน้าสุดท้ายเรื่องข้อยกเว้นในเรื่องการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดที่ไม่กระทบต่อความใหม่ (novelty)
- (4) ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงงานแสดงต่อสาธารณชนของสิ่งประดิษฐ์ในมาตรา 19

1.2 การตรวจสอบคำขอสิทธิบัตร

- (1) ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตรา 28 และ 30 คำขอรับสิทธิบัตรควรถูกตรวจสอบจากแบบฟอร์มและความสมบูรณ์ของการเตรียมเอกสาร
- (2) ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตรา 31, 32 และ 33 จากการค้าก่อนจดทะเบียนเป็นการคัดค้านภายหลังรับจดทะเบียน
- (3) เสนอแนะให้บัญญัติการตั้งข้อสังเกตโดยบุคคลที่ 3 (Observation by third party) เพิ่มเติม
- (4) ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตรา 29 เสนอให้ลดระยะเวลาช่วงประกาศโฆษณาจนถึงระยะยื่นคำให้ตรวจสอบเนื้อหาการประดิษฐ์ (Substantive Examination) ให้มีระยะเวลาน้อยกว่า 5 ปี
- (5) ผู้ยื่นคำขอควรยื่นรายงานผลการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบ (search report) พร้อมกับการยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตร
- (6) มาตรา 29 ย่อหน้าที่ 2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ อธิบดีสามารถอนุญาตให้องค์กรเอกชนทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาการประดิษฐ์ (Substantive Examination)
- (7) มาตรา 26 ควรแก้ไขเพิ่มให้ผู้จดทะเบียนสิทธิบัตรสามารถยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแยกสำหรับการประดิษฐ์ หากเห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรนั้นเกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์หลากหลายแตกต่างกันซึ่งไม่อาจเชื่อมโยงเพื่อพัฒนาขึ้นเป็นแนวคิดการประดิษฐ์หนึ่งเดียวได้
- (8) มาตรา 27 ควรแก้ไขเพิ่มเติม เรื่องการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ขอจะได้ตอบสนองต่อข้อคิดเห็นจากการตรวจสอบคำขอของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

1.3 การตรวจสอบเนื้อหาการประดิษฐ์ของอนุสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์

- (1) มาตรา 65 ทวิ ควรแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องเงื่อนไขการออกอนุสิทธิบัตรให้ขยายครอบคลุม “solving technical problem”
- (2) การตรวจสอบความถูกต้องในรูปแบบของคำขอจดทะเบียน (Formalities examination) ควรพิจารณาจากแบบฟอร์มและความสมบูรณ์ของการเตรียมเอกสาร
- (3) ควรเพิ่มเติมเรื่องการคัดค้านภายหลังรับจดทะเบียน

- (4) ผู้ทรงสิทธิในอนุสิทธิบัตรควรร้องขอให้มีการตรวจสอบความใหม่ (novelty)

1.4 อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิบัตร

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติโดยอนุญาตให้คณะกรรมการสิทธิบัตรเพิกถอนสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรได้หากผู้ทรงสิทธิไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปี

1.5 ค่าธรรมเนียม

- (1) เพิ่มค่าธรรมเนียมในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรร้องขอให้ยืดระยะเวลาเพิ่มเติมเพื่อตอบสนองต่อข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของพนักงานเจ้าหน้าที่ระหว่างการตรวจสอบคำขอในระหว่างการตรวจสอบคำขอ
- (2) เพิ่มค่าธรรมเนียมคำขอโดยพิจารณาจากจำนวนข้อถ้อยสิทธิ (claims)
- (3) เพิ่มค่าธรรมเนียมการตรวจค้น (search fee)

1.6 เบ็ดเตล็ด

ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 77 ว่าด้วยการสันนิษฐานในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิที่จำเลยใช้กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร

- 2 แก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตรให้สอดคล้องกับความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs)
- 3 แก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตรเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารแก้ไขความตกลงทริปส์ (Protocol Amending the TRIPS Agreement) ปฏิญญาโดฮา (Doha Declaration) วรรค 6